

Keyifli Okumalar Dileriz

Binlerce kategoride milyonlarca PDF e-kitap, ders kitapları, dergiler ve romanlara platformumuz üzerinden ücretsiz ulaşabilirsiniz.

RESMİ WEB SİTEMİZ

<https://rantey.org>

Yedek ve Duyuru Kanallarımız

Sitemize erişim engeli gelmesi veya adres değişikliği durumunda aşağıdaki kanallardan güncel giriş adresine erişebilirsiniz:

- Telegram: <https://t.me/birkitapbir>
- WhatsApp Kanalımız : <https://whatsapp.com/channel/0029VbDHv8uE50Us4lvMoc0Y>

ÜÇÜNCÜ POLİS

Flann O'Brien

Türkçesi: Gülden Hatipoğlu

§
ROMAN

Ücretsiz PDF - <https://rantev.com>

FLANN O'BRIEN

Gerçek adıyla Brian O'Nolan on iki kardeşin üçüncüsü olarak 5 Ekim 1911'de bugün Kuzey İrlanda sınırları içinde kalan Tyrone kontluğunun Strabane ilçesinde dünyaya geldi. Yaşadıkları yerde İrlandaca dilinde eğitim veren bir okul bulunmadığından, çocuklarının İngilizce dilinde eğitim almasını istemeyen babasının tercihiyle 12 yaşına kadar evde eğitim aldı. 1922'de ailesiyle birlikte Dublin'e taşındı. 1929'da Dublin Üniversitesi'ne başlayarak edebiyat okudu. Yaratıcı dehasının ilk örneklerini öğrencilik yıllarında katıldığı münazara kulüplerinde yaptığı konuşmalarda, öğrenci dergilerinde yazdığı yazılarda, sonrasında 1934'te arkadaşlarıyla kurduğu ve editörlüğünü üstlendiği *Blather* (Zırva) adlı dergide sergiledi. Bu dergilerde Brother Barnabas takma adıyla yazılar yayımladı. 1935'te İrlanda Kamu İdaresi'nde göreve başladı ve emekli olduğu 1953 yılına kadar çeşitli yerel hükümetlerin özel sekreterliğini yaptı. İlk romanı *At Swim-Two-Birds* 1939'da yayımlandı. Samuel Beckett ve James Joyce romandan övgüyle bahsettiler. İkinci romanı *Üçüncü Polis* yayınevleri tarafından geri çevrilerek yazarını büyük hayal kırıklığına uğrattı (yazarın ölümünden sonra 1967'de basıldı). 1941'de İrlandaca yazdığı *An Béal Bocht/The Poor Mouth* adlı üçüncü romanını yayımladı. Bundan sonra hemen hemen yirmi yıl hiç roman yazmadı. 1940 yılında *Irish Times* gazetesinde Myles na Gopaleen takma adıyla köşe yazıları kaleme almaya başladı. Otuz yıl boyunca "Cruiskeen Lawn" (Dolup Taşan Minik Küp) başlıklı köşesinde neredeyse her gün yazdı. Bu yazılar yazarın ölümünden sonra *The Best of Myles, The Hair of the Dogma, Further Cuttings from Cruiskeen Lawn* ve *At War* adlı kitaplarda bir araya getirildi. Ölümünden birkaç yıl önce tekrar roman yazmaya başladı ve 1962'de *The Hard Life* (Zor Hayat), 1964'te *The Dalkey Archive* (Dalkey Arşivi) adlı romanları basıldı. 1 Nisan 1966'da Dublin'de öldü.

GÜLDEN HATİPOĞLU

13 Mart 1974'te İstanbul'da doğdu. 1992-1995 yılları arasında İstanbul Üniversitesi İngilizce Öğretmenliği Bölümü'nde okuduktan sonra öğrenimini yarıda bırakarak İzmir'e yerleşti. 2001 yılında Ege Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nden mezun oldu. James Joyce'un *Ulysses* adlı eseri üzerine yazdığı yüksek lisans tezini 2004 yılında tamamladı. Helen Flann O'Brien üzerine yazdığı doktora tezi üzerinde çalışmakta ve Ege Üniversitesi İngiliz Dili ve Edebiyatı Bölümü'nde görev yapmaktadır.

Flann O'Brien

ÜÇÜNCÜ POLİS

Türkçesi: Gülden Hatipoğlu

Yayın No 914

Everest Klasikler 10

Üçüncü Polis

Flann O'Brien

Kitabın Özgün Adı:

The Third Policeman

Yayına hazırlayan: Berrak Göçer

İngilizceden çeviren: Gülden Hatipoğlu

Kapak tasarım: Utku Lomlu

Mizanpaj: Bahar Kuru Yerek

© 1967, Evelyn O'Nolan

© 2011; bu kitabın Türkçe yayın hakları

Everest Yayınları'na aittir.

Bu kitabın çevirisini Dublin, İrlanda'daki

Ireland Literature Exchange (çeviri fonu) desteklemiştir.

www.irelandliterature.com

info@irelandliterature.com

1. Basım: Mart 2011

ISBN: 978 - 975 - 289 - 840 - 0

Sertifika No: 10905

Baskı ve Cilt: Melisa Matbaacılık

Tel: (0212) 674 97 23

Faks: (0212) 674 97 29

EVEREST YAYINLARI

Ticarethane Sokak No: 53 Cağaloğlu/İSTANBUL

Tel: (212) 513 34 20-21 Faks: (212) 512 33 76

Genel Dağıtım: Alfa, Tel: (212) 511 53 03 Faks: (212) 519 33 00

e-posta: info@everestyayinlari.com

www.everestyayinlari.com

www.twitter.com/everestkitap

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Everest, Alfa Yayınları'nın tescilli markasıdır.

Önsöz

Cevaplar sorular kadar önem taşımaz... İyi bir soruyu cevaplamak oldukça güçtür. Soru ne kadar iyiye cevap da o kadar iyidir. Çok iyi bir sorunun ise hiçbir cevabı yoktur.

Flann O'Brien, *At Swim-Two-Birds*

Cevap veren değil, soru soran edebiyatı yeğler Flann O'Brien. Bu yönüyle ve romanlarında öne çıkan hiciv, fantastik kurgu, grotesk, metinlerarasılık ve üstkurmaca gibi öğelerle dünya edebiyatının büyük resmi içerisinde Laurence Sterne, James Joyce, Samuel Beckett, Kafka, Pirandello, Bulgakov, Italo Calvino, Gilbert Sorrentino gibi isimlerle yan yana durur. Mikro düzlemde Joyce ve Beckett ile birlikte İrlanda'nın yetiştirdiği üç büyük yazardan biri olarak anılsa da, Flann O'Brien'm ismi bu üçlemede hep en sonda gelir, hatta akademik çevreler ve avangard edebiyatı yakından takip eden okurlar dışında adını duymuş olana bile az rastlanır. Katolik orta sınıftan gelen İrlandalı Joyce İngiliz Edebiyatı antolojilerinde baş tacı edilirken, aynı sosyal tabakadan gelen Flann O'Brien bu kanon yapıcılar için fazla İrlandalı kalır. Bir de, işin aslı, yirminci yüzyıl edebiyatının bu nadir kuşunu uzunca bir süre hangi kategoriye koyacaklarını bilememiştir eleştirmenler. Yaşarken romanları hak ettiği ilgiyi görmeyen

O'Brien'in ölümünden sonra adeta yeniden keşfedildiği yılların, postmodernizmin ufukta belirlediği zamana denk gelmesi elbette bir rastlantı değildir, çünkü yazarın romanlarında sorguladığı meseleler tam da postmodern eleştirinin odağına aldığı sorunsallardır. Parodi ve hicvi muzipçe kullanarak dilin anlamı iletmede, hatta oluşturmada üstlendiği kurgusal rolü alaşağı etmesiyle ve gerçeklik dediğimiz kurgunun maskesini düşürmesiyle, Avrupa henüz postmodern kelimesini duymamışken postmodernist olmuş bir yazardır O'Brien.

Peki kimdir Flann O'Brien? İkinci Dünya Savaşı'nın eşliğinde 13 Mart 1939 tarihinde *At Swim-Two-Birds* adlı roman basıldığı gün kitabın kapağında doğmuştur. Avrupa'nın bir ucundaki Azizler ve Âlimler Adası'na bir sabah aniden düşüvermiştir. Sisifos'un yüzüne karşı kahkahalar savuran bu soytarının yaratıcısı, yazarlık kimliğini farklı takma adlarla kurgulayan Brian O'Nolan'dır (İrlandaca yazılışıyla Brian Ó Nualláin). O'Nolan'ın romanlarını ve *Irish Times*'daki köşe yazılarını takma adlarla kaleme almış olmasının en aşikâr nedeni, İrlanda Kamu İdaresi'nde yürüttüğü özel sekreterlik görevinin dayattığı memuriyet kuralları icabı kendi adıyla yazılar yayımlayamamasıdır. Ancak, takma adlar bunun ötesinde bir işlev üstlenir O'Nolan'ın dünyasında. Bütünlükten yoksun parçalanmış bir gerçeklikten dünyaya bakan yazarın buna uygun olarak yaşarken kendine çoklu kimlikler/maskeler yaratmış olması, İrlanda'da özellikle Valera hükümetinin bu parçalanmaya karşı homojen ve tek sesli bir ulusal kimlik yaratma ve dayatma çabasına bir tepkidir aynı zamanda.

O'Nolan deneysel romanlarını memuriyetin yazarlık kariyerinden çaldığı zamanlar dışında yazar. Flann O'Brien adını kullanarak çıkardığı ve başyapıtı olarak kabul edilen ilk romanı (*At Swim-Two-Birds*) üstkurmacanın sınırlarını zorlayan çok katmanlı yapısı nedeniyle okuma sürecinde okurdan bir hayli

sabır talep eden, kurgunun kurgusallığı ve gerçeğin gerçekliğine dair kafa yoran, okuru karmaşık bir bulmacayla baş başa bırakan, aynı zamanda bu ciddi meselelerin ciddiyetiyle dalga geçen bir eserdir. Bu ilk roman başarılı bir çıkış yapmış olsa da, yazarın umduğu gibi modernist edebiyat piyasasının altını üstüne getirmez. Bunu iki nedene bağlamak mümkün: roman basıldıktan birkaç ay sonra Joyce'un daha önce bölümler halinde yayımladığı *Finnegans Wake* adlı eseri bütün olarak yayımlandı ve edebiyat çevrelerinin odağı haline geldi; haliyle O'Nolan'm romanı bu başarının gölgesinde kaldı. Edebiyat çevrelerini afyonlayan Joyce-mania etkisi henüz geçmemişti ki, O'Nolan'ın romanını basan Longman Yayınevi'nin Londra'daki merkezi 1941 yılında Almanlar tarafından bombalanarak yerle bir oldu ve beraberinde romanın henüz piyasaya sürülmeyen kopyalarını yok etti. Kaynaklara göre, bu bombalama olayına kadar *At Swim-Two-Birds* sadece 244 adet satılmıştı. Yeniden satışa çıkması için bir yirmi yıl daha geçmesi gerekecekti. O'Nolan bu talihsizliği her zamanki alaycı üslubuyla yorumlar ve Hitler'in romanı okuduğunu, romandan ölesiye nefret ettiğini ve sırf romanın satışlarına müdahale etmek için İkinci Dünya Savaşı'nı başlattığını söyler.

O'Nolan *At Swim-Two-Birds*'ü tamamlar tamamlamaz *Üçüncü Polis*'i yazmaya başlar. Ancak bu ikinci romanı tabiri caizse ölü doğar. Yazar 1941 yılında romanın bir kopyasını Longman Yayınevi'ne gönderdiğinde, roman "çok fantastik" olduğu gerekçesiyle reddedilir. İlk romanı modernist pazarda umduğu gibi çok büyük yankı bulmayan O'Nolan, ikinci romanının reddedilmesiyle büyük hayal kırıklığına uğrayarak ve bu hayal kırıklığını alaycı maskesi ardına gizleyerek romanın tek kopyasını kaybettiği yalanını uydurur herkese. Hatta bu yalanı çeşitli versiyonlarla süsler. Örneğin, bu versiyonlardan birine göre, güya romanın tek kopyasının sayfaları bir yolcu-

luk sırasında teker teker rüzgârda uçup gitmiş, şeytan almış götürmüş. Oysa, Bulgakov'un yazdığı gibi "elyazmaları yok olmaz". O'Nolan öldükten sonra eşi tarafından çekmecesinde bulunan roman 1967 yılında adeta küllerinden yeniden doğarak geç de olsa okuruna kavuşmuş olur.

Üçüncü Polisi'i Amerika'da bir yayınevinde bastırma çabaları da sonuçsuz kalan O'Nolan roman yazmaya ara vererek *Irish Times* gazetesinde köşe yazıları yazmaya başlar. Yirmi yıldan fazla bir süre dilinin zehrini bu köşede akıtır. 1960 yılında *At Swim-Two-Birds* Londra'da yeniden basılır. Bundan aldığı enerjiyle O'Nolan yine Flann O'Brien adıyla peş peşe iki roman daha yazar: *The Hard Life* (1961) ve *The Dalkey Archive* (1964). Neyse ki bu romanlar yazarın ölümünden önce yayımlanır.

Kozmik bir şaka gibi 1966 yılının 1 Nisan günü hayata veda eden O'Nolan öldüğünde İrlanda'da kült bir figür haline gelmiştir. Ancak bu şöhretin nedeni yazdığı deneysel ve avangard romanlar değil, *Irish Times* gazetesinde Myles na gCopaleen takma adıyla aralıksız yazdığı *Cruiskeen Lawn* köşesidir. Bugün Declan Kiberd gibi kimi eleştirmenler, O'Nolan'ın romancı olarak istediği yankıyı uyandıramamış olmasını, enerjisinin ve yaratıcılığının çoğunu bu köşede yazdığı yazılara harcamış olmasına bağlar. Ne var ki, bugün çoğu kitap haline getirilmiş olan bu yazılar, O'Nolan külliyatında ayrı ve özel bir yer tutar. Bu yazıları O'Nolan'm sürgün yazıları olarak da görmek mümkündür. Gençlik yıllarında art arda yazdığı romanlarıyla istediği üne kavuşamayan ve romancılık anlamında bir tür inzivaya çekilen, hatta romancı kişiliğini sürgüne gönderen O'Nolan, yaratıcılığını bu köşe yazılarında ortaya koyarak İrlanda'da adeta fenomen haline gelmiştir.

O'Nolan'ın ilk romanlarını yazdığı dönemde, geleneklerine bağlı ve bu gelenekleri yüceltmeye uğraşan İrlanda,

modern dünyanın dayattığı gerçeklerle yüzleşmekteydi. Sö-mürgeci devi omuzlarından silkip atan İrlanda'da, yeni ulusal kimlik iki temel merkezî söylemle şekilleniyordu. Bunların biri Katolik kilisesinin öğretileri, diğeri de milliyetçi siyasi söy-lemdi. Tek sesli bu söylemler İrlanda'yı içe dönük, tecritçi ve genel normlara hapsediyordu. Yeni ve özgür İrlanda Devleti kurulduktan sonra, ki bu sırada O'Nolan on yaşındaydı, sosyal ve entelektüel yaşamın çeşitli alanlarına el atan sansür yasaları birbiri ardına çıkarılmaya başlandı. Edebiyat eserlerine yönelik çıkarılan 1929 sansür yasası, İrlandalı kimliğine gölge düşü-ren, Katolik kilisesine saldıran, dine küfreden, cinselliğe açık göndermelerde bulunan, doğum kontrolü ve kürtaj yöntem-lerine değinen ya da "ahlaksız" ifadeler içeren edebiyat eserle-rinin yasaklanmasını öngörüyordu. Sansür kurulunun hışmına uğrayan yazarlar sadece Joyce, Huxley, Nabokov, Proust gibi çağdaş isimler değildi; dünya klasiklerinden pek çoğu sansür yasasından nasibini alarak bu dönemde İrlanda'da yasaklan-mıştır. Tüm bunlar olurken, Avrupa'da edebiyat normları modernizmle yıkılıyor, dünya savaşları Avrupa'nın çehresini değiştirirken yazarların ve sanatçıların gerçeğe tuttıkları ay-nayı da paramparça ediyordu. Avrupa'da sanatçılar homojen bir gerçeklik anlayışını hızla terk ederken, İrlandalı yazarların İrlanda için tek tip gerçeklik yaratmaları bekleniyordu. Bu tek-sesli, boğucu atmosfere duydukları tepki nedeniyle İrlanda'yı terk eden Joyce ve Beckett'in aksine, O'Nolan Dublin'de yaşamaya devam etmiş, romanlarında İrlanda'nın dayattığı normları parodi ve hicvi kullanarak sürreal bir kurgu içerisin-de eleştirmiştir. Bağımsızlık sonrası İrlanda'da fantastik roman türünde görülen artışın bana göre en önemli nedenlerinden biri uzun süre uygulamada kalan sansür yasalarıdır.

Sansür mekanizması Brian O'Nolan gibi yazarları yeni ifa-de şekilleri yaratmaya zorlamış, İrlanda'da fabulist romanın

yükselişinde belirgin rol oynamıştır. Eleştirilerini gerçekçi bir kurguda gerçekçi karakterler aracılığıyla ifade edemeyen yazarlar sürreal ve fantastik dünyalar yaratarak, türlü dil oyunlarına başvurarak postmodernizmin kapılarını aralamışlar, aralamak zorunda kalmışlardır. Bu tür fabulist eserlerde, olaylar olağanüstü ya da gerçeküstü bir dünyada geçer, ancak bu dünya pek çok yönüyle gerçek İrlanda'yı anımsatarak sistemin absürdlüklerini acımasızca gözler önüne serer. Bağımsızlık sonrası İrlanda'da yazılan fabulist romanlar aynı zamanda İrlanda edebiyat geleneğinde önemli yer tutan fantastik ve doğaüstü anlatılardan da beslenmiştir. Özellikle Jonathan Swift ve James Stephens'in eserleri ve on dokuzuncu yüzyılda kaleme alınan gotik romanların O'Nolan'ın eserlerine etkisi yadsınamaz. O'Nolan'ın yarattığı fantastik ve sürreal dünyaları (*At Swim-Two-Birds*, *Üçüncü Polis* ve *The Dalkey Ardhive*'da) bu farkındalıkla değerlendirmek gerekir. Fabulist bir yazar olarak da tanımlayabileceğimiz O'Nolan, alegori ve hicvi kullanarak döneminin İrlanda'sındaki sosyal yaşama doğrudan göndermeler yapar.

Bu bağlamda, *Üçüncü Polis*'te, İrlanda'da mitik ideallerle kurgulanan ulusal kimliği gerçek kılmak adına bireyi, yaşamı ve sanatı absürdlük derecesinde yerelliğe hapseden "polis devlet" anlayışı tiye alınır. Hem devlet söyleminde hem de gelenekçi edebiyat söyleminde yüceltilen "kırsal", O'Brien'in romanında bilinen her türlü fizik prensibinin geçersiz olduğu, gerçeklikten uzak, adeta masalsı bir yer olarak tasvir edilir. Bilinen gerçekliğin kurallarıyla işlemez. Kurgulanmış bir oyun dünyasıdır adeta, polislerin oyun bahçesidir.

Bazı fabulist romanlarda geleneksel, düz bir okuma yapmak kimi zaman imkânsızlaşır. Uzun dipnotlar, çizimler, gazete başlıkları ve makale alıntıları vb. eklemeler okuru ana metinden saptırır. Ne var ki, bu eklemeler ve alıntılar da ana

metin kadar önemlidir; ancak ana metinle eş zamanlı olarak okunmalarının olanaksız oluşu, metnin olduğu kadar okuma sürecinin de bütünlüğünü bozar. *Üçüncü Polis*'te De Selby ile ilgili dipnotlar adeta kendi içinde ayrı bir anlatı teşkil eder; romanın sonuna doğru uzunlukları öylesine artmaya başlar ki neredeyse ana metni yutar. Bir anlamda, alt metin sınırlarını aşarak ana metnin alanını işgal eder, hiyerarşi bozulur, otorite yer değiştirir. Metindeki homojenliğin bu şekilde bozulmasının, anlatıcının sesinin metindeki tek ses olmaktan çıkmasının elbette ideolojik yansımaları var. Çoksesliliğin ve alternatif anlamların sunulduğu bir dünyada hangi sesin ve hangi anlamın hâkim olduğunu, hangisinin doğru olduğunu anlamak zorlaşır. Ayrıca bu dipnotlarda bahsedilen karakterlerin de kurgu olduğunu hesaba katarsak, dipnot yazma mantığının da tepetaklak edildiğini görürüz. Dipnotların işlevi metni yorumlamak ve anlamlandırmak için okuru metnin dışına yönlendirmektir; yani metnin anlanını metnin dışında bir anlam aracılığıyla kurma çabasıdır. Oysa *Üçüncü Polis*'teki dipnotlar da en az ana metin kadar kurgusal olduğundan, okuru gerisin geri metne yönlendirir ve kurguya hapseder. Metnin kapalı bir sistem olduğunu, metnin dışında bir anlam olmadığını gösterir. Çember yine kendi üstüne kapanır.

Romandaki fantastik düzenekler, mekân-lar ve teoremler, insanın modern dünyada “Doğru”ya ulaşmak için peşinde koştuğu epistemolojik arayışın yapaylığına dikkat çeker. O'Brien, bu yanıla gerçeği sadece bilimle anlamaya çalışan yeni akla başkaldıran Henri Bergson'u onaylar gibidir. Bergson komedi kuramını, organik yaşamın mekanikleşmesi prensibi üzerine kurar. Mekanik olan canlı olana eklenildiğinde, makine tam bir komedi unsuru olarak çıkar karşımıza. *Üçüncü Polis*'teki bisikletler tam da bu işlevi üstlenir. Atom fiziki için bir metafor olarak kullanılmasının yanı sıra, hızla mekanikleşen mo-

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

dern dünyada makineleşen inşanın antropomorfik bir alegorisidir bisiklet; O'Brien'in son romanı *The Dalkey Archive*'ında daha da ön plana çıkan Viconyen döngüye göndermeyle, sonsuz bir döngü içerisindeki tekrarı simgeleyen bir motiftir aynı zamanda. Dahası, atom değiş tokuşu nedeniyle insanların bisiklete, bisikletlerin insanlara dönüştüğü romanda isimsiz anlatıcının dişi bir bisikletle yaptığı yolculuk cinsel birleşmeyi çağrıştırır. Cinselliğe ilk bakışta hemen hemen hiç değinilmeyen romanda, gerek kelime oyunları ile gerekse türlü göndermelerle O'Nolan bir taşla iki kuş vurmuş, hem romanlarını sansür kurulunun pençesinden kurtarmış hem de üstü kapalı cinselliği romanlarında komik unsur olarak kullanmıştır. Nesne ve insan arasında kurulan bu türden ilişkiler, Huysman'ın *A Rebours* adlı romanında kadınların tren olarak tasvir edilmesini ya da Laurence Sterne'ün *Tristram Shandy*'sinde metafor olarak kullanılan oyuncak tahta atı akla getirir.

Son olarak, gerçekçi bir anlatı gibi başlayan, fabulist bir anlatı olarak devam eden ve gotik olarak biten *Üçüncü Polis*'in modern edebiyat içerisindeki yerine değinmek istiyorum. Thomas Mann'ın ifade ettiği gibi, modern sanatın en belirgin özelliği trajedi ve komedi arasındaki geleneksel ayrımın ortadan kalkmasıdır. Sınırların geçilmesi sadece tematik kurgulamada değil formda da kendini gösterir. Dolayısıyla grotesk, çeşitli şekillerde ifade bulan sınır ihlalleriyle modern sanatın kendini dışa vurduğu en belirgin formlardan biri haline gelir. Modern grotesk doğası itibarıyla trajikomiktir. *Üçüncü Polis* bu iki ayrı türü öylesine bir araya getirir ki, trajik olan ciddiye-tinden ve vakarından arınır, komik olan ise insanı kahkahalarla güldürmez olur. Okura kalan ikisi arasında asılı duran tekinsiz bir histir sadece.

Yirminci yüzyıl edebiyatının önemli isimlerinden biri kabul edilen Flann O'Brien'in yaratıcısının doğumunun yüzün-

cü yılında Türk okurlarıyla ilk kez buluşacak olması, gecikmiş bir buluşma olsa da heyecan verici. Bu buluşmaya çevirmen olarak katkıda bulunmak benim için ayrıca önem taşıyor. Everest Yayınları'na, çeviri metnin redaksiyonunu titizlikle yapan Berrak Göçer'e ve çeviriye verdiği destek için *Irish Literature Exchange*'e (ILE) burada da teşekkürlerimi sunmak isterim.

Gülden Hatipoğlu

İzmir, 2011

İnsan varoluşu, gündüz ve geceye dair ikincil halüsinasyonlar içeren bir halüsinasyon olduğundan (gece denen şey, siyah havanın birikmesi nedeniyle atmosferde oluşan sağlıklı bir durumdur), ölüm olarak bilinen bu muazzam halüsinasyonun aldatıcı görüntüsüne kanan aklı başında insanların vay haline.

DE SELBY

Madem insan işlerine akıl sır ermiyor hâlâ,
En kötüyü hesaba katarak düşünelim.*

SHAKESPEARE

I

İhtiyar Philip Mathers'ı, çenesini kürekle paramparça ederek nasıl öldürdüğümü herkes bilmez; ama öncelikle John Divney'yle olan dostluğumdan bahsetsem daha iyi olur, zira içi oyuk bir kol demirinden kendi elleriyle yaptığı özel bir bisiklet pompasını boynuna indirerek ihtiyar Mathers'ı yere ilk yıkan o olmuştu. Divney güçlü kuvvetli ve nazik bir adamdı ama aynı zamanda tembeldi ve akıllı bir karış havadaydı. Her şeyden önce, bu fikrin arkasındaki asıl sorumlu bizzat kendisiydi. Küreğimi yanıma almamı söyleyen oydu. Olay esnasında komutları veren ve gerektiğinde açıklamalarda bulunan da oydu.

Çok uzun zaman önce doğdum. Babam yeğın bir çiftçiydi, annem ise bir han işletirdi. Hepimiz bu handa yaşırdık, ama hiç de sağlam bir ev değildi ve günün büyük bir bölümünde kapalıydı çünkü babam bütün gün dışarıda tarlada çalışır, annem de her zaman mutfakta olurdu ve nedendir bilinmez, müşteriler de yatma vaktinden önce asla gelmezler, Noel ve diğer özel günlerde ise çok daha geç vakte kalırlardı. Hayatım boyunca annemi mutfağın dışında hiç görmediğim gibi, gündüz vakti tek bir müşteriyle karşılaşmışlığım da yoktur; geceleri bile topu topu iki-üç kişiden fazlasını hiç görmedim. Ama o zamanlar vaktimin bir kısmını yatakta geçiriyordum; belki de annem ve müşteriler açısından işler gece geç vakitlerde

farklı tezahür ediyordu. Babamı çok iyi anımsamıyorum, ama güçlü kuvvetli bir adamdı ve müşterilerle Parnell hakkında konuşup İrlanda'nın tuhaf bir ülke olduğundan dem vurduğu cumartesi günleri dışında pek ağzını açmazdı. Annemi çok iyi anımsıyorum. Yüzü, ateşin üzerine eğilmekten her zaman kırmızı ve acılıydı; hayatını, zamanı geçirmek için çay demleyerek ve aradaki zamanı geçirmek için de eski şarkılardan bölümler mırıldanarak sürdürürdü. Onu iyi tanırdım, ama babamla iki yabancıydık ve pek sohbet etmezdik; aslında geceleri mutfakta ders çalışırken sık sık dükkâna açılan ince kapıdan onun gaz lambasının altındaki koltuğunda oturup çoban köpeği Mick'le saatler boyu konuştuğunu işitirdim. Sesi kulağıma her zaman sadece bir vızıltı olarak gelirdi, kelimeleri asla tek tek seçemezdim. Bütün köpeklerin ruhunu okuyabilen ve onlara insan muamelesi yapan bir adamdı. Annemin bir kedisi vardı ama aslında ne idüğü belirsiz bir sokak hayvanıydı; zaten nadiren ortaya çıkar, annem de pek oralı olmazdı. Hepimiz kendimize göre tuhaf bir şekilde yeterince mutluyduk.

Sonra Noel zamanı civarında bir yıl geldi çattı, yıl geçip gittiğinde annemle babam da gitmişlerdi. Çoban köpeği Mick, babamın gidişinin ardından çok yorgun ve mutsuz görünüyor, koyunlarla hiç de işinin gerektirdiği gibi alakadar olmuyordu; ondan sonraki yıl o da gitti. O zamanlar çok küçük ve budalaydım; herkesin neden beni terk edip gittiğini, nereye gittiklerini ve öncesinde neden kimsenin bana hiçbir açıklamada bulunmadığını tam olarak bilmiyordum. İlk giden annemdi; kırmızı yüzlü ve siyah takım elbiseli şişman bir adamın babama, annemin nerede olduğuyla ilgili hiçbir şüphesi olmadığını ve bu mihnet diyarındaki her şeyden ne kadar eminse bundan da o kadar emin olduğunu söylediğini hatırlayabiliyorum. Ama o yerin neresi olduğundan bahsetmedi, ben de olup biten her şeyin çok gizli olduğunu ve annemin

çarşamba günü eve dönebileceğini düşündüğümünden o yerin neresi olduğunu sormadım. Daha sonra babam gittiğinde, bir arabayla annemi alıp getirmeye gitmiş olduğunu düşündüm ama ondan sonraki çarşamba günü ikisi de geri gelmedi; çok üzölmüş ve hayal kırıklığına uğramıştım. Siyah takım elbiseli adam yine çıkıp geldi. İki gece evde kaldı ve yatak odasında sürekli olarak ellerini yıkayıp kitaplardan bir şeyler okuyup durdu. İki adam daha vardı; biri ufak tefek solgun yüzlü, diğeri ise ayağında tozlukları olan uzun boylu esmer bir adamdı. Cepleri bozuk parayla doluydu ve ne zaman bir soru sorsam çıkarıp bir tanesini bana veriyorlardı. Tozluklu uzun boylu adamın diğeri adama, “Zavallı talihsiz küçük piç,” dediğini hatırlayabiliyorum.

O zaman bunun ne demek olduğunu anlamamış ve yatak odasındaki musluk taşında sürekli bir şeyler yapıp duran siyahlar içindeki diğeri adamdaki bahsettiklerini düşünmüştüm. Ama sonrasında bunun ne anlama geldiğini açıkça anladım.

Birkaç gün sonra ben de arabayla garip bir okula gönderilerek uzaklaştırıldım. Kimi küçük kimi biraz daha büyük, bilmediğim insanlarla dolu bir yatılı okuldu. Çok geçmeden buranın iyi ve aynı zamanda çok pahalı bir okul olduğunun farkına vardım, ama okul yöneticilerine hiç para ödememiştim çünkü hiç param yoktu. Bütün bunları ve daha pek çok şeyi ileriki zamanlarda açıkça anladım.

Bu okuldaki yaşamım, bir tek şey dışında o kadar da önemli değil. De Selby hakkında ilk kez burada bir şeyler öğrendim. Günü birinde, fen öğretmenin odasındaki yırtık pırtık eski bir kitabı elime aldım ve sabahları daha geç kalkma ayrıcalığını edindiğimden, ertesi sabah yatakta okumak üzere cebime attım. O zaman yaklaşık on altı yaşındaydım ve takvimler 7 Mart’i gösteriyordu. Hâlâ o günün hayatının en önemli günü olduğunu düşünürüm ve bugün o günün hatı-

rası belleğimde doğum günümde daha canlıdır. Kitap, *Altın Saatler*'in son iki sayfası eksik olan ilk basımıydı. On dokuz yaşına geldiğimde ve öğrenim hayatım sona erdiğinde, kitabın değerli olduğunu ve onu elimde tutarak aslında onu çalışmış olduğumu biliyordum. Yine de hiç vicdan azabı duymadan kitabı bavuluma yerleştirdim. Bugün aynı durumla karşı karşıya kalsam muhtemelen yine aynı şeyi yapardım. İlk ciddi günahımı De Selby için işlemiş olduğumu hatırlamanın anlatacağım hikâyede önemli bir yeri olabilir. Dünyadaki durumumun ne olduğunu uzun zamandır biliyordum. Ailemdeki herkes ölmüştü, çiftlikteki işleri yürüten ve ben gelene kadar orada yaşayacak olan Divney adında bir adam vardı. Çiftlikteki hiçbir şeyin sahibi değildi ve uzakta bir kasabada avukatlarla dolu bir bürodan haftalık maaş çekleri alıyordu. Bu avukatlarla hiç tanışmamıştım, Divney'le de hiç tanışmamıştım ama hepsi gerçekten benim için çalışıyorlardı ve babam bütün bu düzenlemeler için gereken parayı ölmeden önce nakit olarak ödemişti. Yaşım daha küçükken, pek de iyi tanımadığı bir çocuk uğruna bütün bunları yapmış olduğu için babamın cömert bir adam olduğunu düşünürdüm.

Okuldan ayrılınca doğruca eve gitmedim. Ufkumu genişletmek, De Selby'nin bütün eserlerini içeren eksiksiz bir baskının bana kaç mal olacağını bulmak ve daha az önemli kimi De Selby yorumcularının kitaplarını ödünç alıp alamayacağımı öğrenmek için birkaç ay orada burada dolanıp durarak geçirdim vaktimi. Ufkumu genişlettiğim bu yerlerden birinde, bir gece talihsiz bir kaza geçirdim. Sol bacağımı altı yerinden kırdım (benim için kırdılar da diyebiliriz); yeniden yola düşecek kadar iyileştiğimde sol bacağım artık tahtadandı. Çok az param olduğunu, kayalık bir çiftlikten ibaret olan evime doğru yol aldığımı ve hayatımın kolay olmayacağını biliyordum. Ancak, o anda emin olduğum bir şey vardı ki o da çiftçilik

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

yapmak zorunda olsam bile bütün yaşamımı buna adamayacağımı. Şayet ismim gelecekte hatırlanacaksa De Selby'yle hatırlanacaktı.

Her iki elimde birer seyahat çantasıyla tekrar kendi evimden içeri girdiğim geceyi en ince ayrıntılarına kadar hatırlıyorum. Yirmi yaşındaydım; mesut, sapsarı bir geceydi ve hanın kapısı açıktı. Tezgâhın ardında, elinde çatalıyla alçak ön panel üzerinde öne doğru eğilmiş, kollarını zarifçe kavuşturmuş ve yüzü tezgâhın üzerinde yayılı duran gazeteye eğilmiş vaziyette John Divney duruyordu. Saçları kahverengiydi ve şık bir biçimde taranmıştı; omuzları çalışmaktan genişlemişti, kolları ise küçük ağaç gövdeleri kadar kalındı. Bir ineğin gözlerini andıran düşünceli, kahverengi ve sabırlı gözleri, sakın ve nazik bir yüzü vardı. İçeri birinin girdiğini fark ettiğinde, kafasını okuduğu şeyden kaldırmazdı, ama sol eli başıboş bir şekilde uzanıp bir paçavrayı kavrar ve tezgâhın üzerinde yavaş ıslak vuruşlarla tempo tutardı. Sonra okumaya devam ederek, sanki bir akordeonu boylu boyunca uzatmışçasına, birini diğerinin üzerine koyarak ellerini hareket ettirir ve, “Köpek öldüren mi?” derdi. Köpek öldüren dediği şey müşterilerin Coleraine Blackjack'e verdiği isimdi. Dünyanın en ucuz birasıydı bu. Akşam yemeğimi istediğimi söyleyip ardından ismimi ve mevkiimi belirttim kendisine. Daha sonra dükkânı kapatıp mutfağa geçtik ve neredeyse bütün geceyi yemek yiyerek, konuşarak ve viski içerek orada geçirdik. Ertesi gün perşembeydi. John Divney, yapılacak bütün işleri bitirdiğini ve cumartesi günü ailesinin evine gitmek üzere hazırlanacağını söyledi. Bütün işleri bitirdiğini söylemek doğru olmazdı, çünkü çiftlik sefil bir haldeydi ve yıl boyunca yapılması gereken işlerin çoğuna henüz el bile sürülmemişti. Ancak cumartesi günü Divney, yapılması gereken birkaç iş olduğunu, pazar günü çalışamayacağını ama salı günü çiftliği mükemmel bir vaziyette teslim edilecek du-

ruma getireceğini belirtmişti. Pazartesi günü ilgilenmesi gereken hasta bir domuz çıktı ortaya ve işler ertelendi. Hafta sona erdiğinde her zamankinden daha meşguldü ve aradan geçen iki ayda halletmesi gereken acil meseleleri azaltmışa benzeriyordu. Bunu çok fazla umursamadım çünkü akıllı bir karış havada ve az çalışan bir işçi de olsa arkadaşlığı fena değildi ve hiç para talep etmiyordu. Çiftlikle ilgili ben de pek bir şeye elimi sürmedim; bütün zamanımı notlarını düzenleyerek ve De Selby'nin yazdıklarını çok daha dikkatlice yeniden okuyarak geçiriyordum.

Divney'nin konuşmalarında "biz" kelimesini, daha da kötüsü "bizim" kelimesini kullandığı dikkatimi çektiğinde henüz bir yıl bile geçmemişti. Çiftliğin aslında çok daha iyi durumda olabileceğini söyleyip bunun için bir adam kiralamaktan bahsetmeye başladı. Ben aynı fikirde değildim; küçük bir çiftlikte iki kişiden fazlasına ihtiyaç olmadığını söyleyerek ve özellikle kendim için büyük bir talihsizlik olan fakir olduğumuz gerçeğini dile getirerek ona bu konuda katılmadığımı belirttim. Bu noktadan sonra ona her şeyin sahibinin ben olduğumu anlatmaya çalışmak faydasızdı. Bunun yerine, her şeyin sahibi ben de olsam benim sahibimin Divney olduğunu anlatmaya başladım kendime.

Her ikimiz için de mutlu sayılabilecek bir dört yıl gelip geçti. İyi bir evimiz, bol bol köy yiyeceğimiz ama çok az paramız vardı. Vaktimin hemen hemen tamamını çalışmalarına ayırıyordum. Kendi biriktirdiğim paradan, başlıca iki De Selby yorumcusunun, Hatchjaw ve Bassett'ın bütün eserleri ile De Selby Kodeksi'nin fotostatını almıştım. Diğer yorumcuların eserlerini kendi dillerinden okuyabilmek için Fransızca ve Al-mancayı adamakıllı öğrenme işine de girişmiştim. Divney gün içinde çiftlikte şöyle böyle çalışıyor, geceleri ise handa yüksek sesle konuşup içki servisi yapıyordu. Bir keresinde ona han-

da işlerin nasıl gittiğini sorduğumda, gün be gün para kaybettğini söyledi. Buna bir anlam veremiyordum, çünkü ince kapıdan gelen seslerden edindiğim fikre göre müşteri sayısı yeterince yüksekti ve Divney de mütemadiyen kendisine kat kat giysiler ve süslü kravat iğneleri satın alıyordu. Ama ben yine de fazla bir şey demedim. Huzur içinde kendimle baş başa bırakılmaktan memnundum; çünkü üzerinde çalıştığım eserin benden daha önemli olduğunun bilincindeydim.

Kışın ilk günlerinden birinde Divney bana, “Bu bara artık cebimden daha fazla para harcayamam,” dedi. “Müşteriler biradan şikâyet ediyorlar. Biranın kötü olduğunu biliyorum çünkü ben de ara sıra onlara eşlik etmek için birazcık içiyorum ve sonrasında hiç de iyi hissetmiyorum kendimi. İki günlüğüne gidip, biraz dolaşıp, alabileceğimiz daha iyi bira var mı, ona bakacağım.”

Ertesi sabah bisikletine atlayıp gözden kayboldu ve üç gün sonra üstü başı toz toprak içinde, yolculuktan harap olmuş bir halde geri döndü. Her şeyin yolunda olduğunu ve dört fiçı iyi biranın cuma günü elimizde olacağını söyledi. Gerçekten de dediği gibi tam vaktinde geldi bira ve o gece handaki müşteriler tarafından bol bol içildi. Bira güneydeki bir kasabada üretiliyor ve “Wrastler” olarak biliniyordu. Üç-dört bardak içtiğinizde mutlaka etkisini gösteriyordu. Müşteriler de birayı öve öve bitiremiyor, mideye indirdikten sonra şarkılar söyleyip bağırmaya başlıyor, kimi zaman da kendilerinden geçip oracıkta ya da dışarıda yolun üzerinde yığılıp kalıyorlardı. Bazıları sonrasında gelip o vaziyetteyken soyulduklarından şikâyet ediyorlar ve ertesi gece dükkânda, çalınan paraları ya da zincirlerinin ucundan yürüyüp giden altın saatleri hakkında hiddetle söylenip duruyorlardı. John Divney, bu konuda onlara fazla yorum yapmıyor, bana ise tek kelime bile etmiyordu. Bir kartonun üzerine kocaman harflerle “YANKESİCİ-Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

LERE DİKKAT EDİN” yazarak rafların arkasına, çeklerle ilgili ayrı bir uyarının yanına asmıştı. Buna rağmen bir hafta geçmiyordu ki bir müşteri “Wrastler”la geçen bir gecenin ardından yakınmasın. Bu hiç de memnuniyet verici bir durum değildi.

Zaman geçtikçe Divney, “bar” adını verdiği şeyle ilgili git-tikçe daha da kederli bir havaya büründü. Bar kendi parasını çıkarabilse onun için yeterli olacağını, ama bu konuda ciddi şüpheleri olduğunu söyledi. İşlerin bu hale gelmesinde yüksek vergiler nedeniyle hükümetin de payı vardı. Bir yerden yardım almadan zararın getirdiği yükü omuzlayabileceğini düşünmüyordu. Babamın, kâr etmeyi olanaklı kılan eski usul idare yöntemleri olduğunu, ama zarar etmeye devam ediyorsa dükkânın kapatılması gerektiğini söyledim. Divney’nin söylediği tek şey, bir ruhsatı iptal etmenin çok ciddi bir iş olduğuydu.

Neredeyse otuz yaşında olduğum bu zamanlarda, Divney ve ben çok iyi iki dost olarak ün salmaya başlamıştık. Bunun öncesindeki yıllarda nadiren dışarı adımımı atardım. Yazmakta olduğum kitapla o kadar meşguldüm ki neredeyse hiç zamanım olmuyordu; tahta bacağım da yürümemi güçleştiriyordu. Sonra bütün bunları değiştiren oldukça sıradışı bir şey oldu ve bu olay olduktan sonra, Divney’yle ne gece ne de gündüz bir dakikadan fazla ayrı kalmadık birbirimizden. Gün boyunca dışarıda çiftlikte onunla birlikteydim, geceleri ise hanın bir köşesinde, babamın lambanın altında duran eski koltuğuna oturup her zaman “Wrastler”ın eşlik ettiği ayyuka çıkan sesler, itiş kakış ve gürültünün ortasında elimden geldiğince notlarımla haşır neşir olurdum. Eğer Divney pazar günleri bir komşunun evine gitmek üzere yürüyüşe çıkarsa ben de onunla gider, onunla birlikte dönerdim, asla ondan önce ya da sonra gelmezdim eve. Bira ve tohumluk patates

siparişı vermek ya da “muayyen birini görmek” için bisikletiy-le kasabaya gidecek olsa, ben de kendi bisikletimle onun yanı başında giderdim. Yatağımı onun odasına taşıdım; o uykuya dalmadan uyumamaya ve o kalkmadan en az bir saat önce tamamen uyanık olmaya dikkat ediyordum. Bir keresinde neredeyse faka basıyordum. Gece yarısından sonraki saatlerde bir sıçramayla uyandığımı ve Divney’yi karanlıkta sessizce giyinirken bulduğumu hatırlıyorum. Nereye gittiğini sordum, o da uyuyamadığını ve yürüyüş yapmanın iyi gelebileceğini söyledi. Ben de aynı durumda olduğumu söyledim ve o zaman dek gördüğüm en soğuk ve en ıslak gecenin içine doğru beraberce yürüdük. Sınıslıklam bir halde geri döndüğümüzde, böylesine kötü bir gecede ayrı yataklarda yatmanın aptalca olduğunu söyleyerek onun yatağına girdim ve yanı başına kıvrıldım. Ne o anda ne de başka bir zaman bu konuya dair pek bir şey söylemedi. Bundan sonra hep onunla uyudum. Birbirimize karşı dostça davranıyor ve gülümsüyorduk, ama içinde bulunduğumuz durum tuhaftı ve ikimizin de hoşuna gitmiyordu. Komşuların, yapışık ikizler gibi birbirimizden nasıl da ayrılmadığımızı fark etmeleri uzun sürmedi. Sürekli birlikte olma halimiz neredeyse üç yıldır devam ediyordu ve herkes bütün İrlanda’da görüp görecekları en iyi iki Hıristiyan olduğumuzu söylüyordu. İnsanlar arasındaki dostluğun güzel bir şey olduğundan ve Divney ile benim bu konuda dünya tarihindeki en asil örneği teşkil ettiğimizden dem vuruyorlardı. Nerede bozuşan, kavga eden ya da atışan kişiler olsa, neden Divney ile benim gibi olamadıkları soruluyordu kendilerine. Divney herhangi bir yerde herhangi bir zamanda yanında ben olmadan görülse, bu herkes için büyük bir şok olurdu. Bununla birlikte, Divney ve benim kadar birbirinden böylesine hazzetmeyen iki insanın daha olmaması garip değildir. Ayrıca dünyada iki insan daha yoktur ki bizim kadar

birbirlerine kibar davransın ya da birbirlerinin yüzüne karşı böylesine dostane olsun.

Bu alışılmamış durumu ortaya çıkaran şeyin ne olduğunu anlatmak için yıllar öncesine gitmem lazım. Divney'nin ayda bir ziyarete gittiği "muayyen biri" Pegeen Meers adında bir kızdı. Bana gelince, bilinen bütün yorumcuların De Selby ile eseriyle ilgili her konudaki görüşlerinin karşılaştırmalı olarak sıralandığı eksiksiz "De Selby İndeksi"mi tamamlamıştım. Dolayısıyla, ikimizin de kafasında büyük şeyler vardı. Günün birinde Divney bana, "Yazdığın kitabın çok büyük olduğundan hiç şüphem yok," dedi.

"Faydalı bir kitap," dedim, "ve gerçekten ihtiyaç vardı böyle bir kitaba." Aslında kitap tamamen yeni bilgilerin yanı sıra, De Selby ve teorileriyle ilgili herkesçe kabul edilen görüşlerin, eserlerin yanlış yorumlanmasından kaynaklanan yanlış anlamalar olduğuna dair kanıtlar içeriyordu.

"Yani bu kitap ismini dünyaya duyurup telif haklarından sana bir servet kazandırabilir, öyle mi?"

"Olabilir."

"Neden çıkarmıyorsun o zaman?"

Yazarın hali hazırda bir ünü yoksa, böyle bir kitabı "çıkar-mak" için para gerektiğini anlattım. Hiç âdeti olmadığı halde bana şefkat dolu gözlerle bakıp iç geçirdi.

"Bugünlerde para bulmak kolay değil," dedi, "hele de içki ticareti can çekişiyorken ve toprak hiç yoktan Yahudiler ve Masonlar yüzünden hiçbir şekilde alamayacağımız suni gübre-ye hasret giderken."

Suni gübreyle ilgili söylediklerinin doğru olmadığını bili-yordum. Bana bir keresinde suni gübre alamayacağımızı, çün-kü çok zahmetli olduğunu söyleyerek bilgiçlik taslamıştı. Kısa bir sessizlikten sonra, "Kitabın için gereken parayı nasıl bulabi-leceğimizi düşünmemiz gerek, aslına bakarsan benim de para-

ya ihtiyacım var, çünkü bir kızın daha fazla bekleyemeyecek kadar yaşlanıncaya dek beklemesini ummak aptallık olur,” dedi.

Kastettiği şeyin eve bir eş getirmek, eğer bir eşi vardıysa tabii, olup olmadığına dair bir fikrim yoktu. Şayet böyle bir durum söz konusuysa onu engelleyemezdim, o zaman benim evi terk etmem gerekirdi. Diğer yandan eğer evlilik onun gideceği anlamına geliyorduyse sanırım buna çok sevinirdim. Birkaç gün boyunca bu para konusunu tekrar açmadı. Sonra, “İhtiyar Mathers’a ne dersin?” dedi.

“N’olmuş ona?”

Yaşlı adamı bizzat hiç görmemiştim ama onun hakkındaki her şeyi biliyordum. Hayatının elli yılını sığır ticareti yaparak geçirmiş, şimdi de beş kilometre ötedeki büyük bir evde inzivaya çekilmişti. Hâlâ vekiller aracılığıyla büyük işler yapıyordu ve insanlar, kazandığı parayı eve getirmek için topallayarak köye her gelişinde üstünde en az üç bin İngiliz lirası taşıdığına dair şeyler söylüyorlardı. O zamanın toplumsal âdetlerini pek bilmediğimden, yardım etmeyi teklif etmek aklımın ucundan geçmezdi.

“Çuvalla parası var,” dedi Divney.

“Yardım istememize gerek yok bence,” diye yanıt verdim.

“Bence de gerek yok,” dedi. Kendine göre gururlu bir adam diye geçirdim aklımdan ve bu konuda daha fazla konuşmadık. Ama daha sonra, diğer konularla ilgili sohbetlerimiz esnasında paraya ne kadar da ihtiyacımız olduğuna ve Mathers’m siyah para kutusundaki paranın miktarına dair konu dışı sözler etme alışkanlığı geliştirmeye başladı; bazen de yaşlı adama küfürler savuruyor, onu “suni gübre şebekesi”nin bir parçası olmakla ya da işinde sahtekârlık yapmakla suçluyordu. Bir keresinde “sosyal adalet”le ilgili bir şey söyledi ama bu sözün ne anlama geldiğini doğru dürüst anlamadığı gün gibi aşikârdı bana göre.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Divney'nin asıl niyetinin yardım istemek değil de Mathers'ı soymak olduğu kafama nasıl ve ne zaman dank etti bilmiyorum; daha sonrasında soygunu yapan kişi olarak teşhis edilme olasılığını ortadan kaldırmak için aynı zamanda Mathers'ı öldürmek niyetinde olduğunu fark etmemin ne kadar sürdüğünü de anımsayamıyorum. Bildiğim tek şey, altı ay içerisinde bu korkunç planın sohbetlerimizin olağan bir parçası haline gelmesini kabullenmiş olmam. Bu teklife rıza göstermem üç ay sürdü; kuşkularımın sona erdiğini Divney'ye açıkça itiraf etmem ise bir üç ay daha aldı. Beni kendi tarafına çekmek için kullandığı hile ve oyunları şu anda sayıp dökemem. şu kadarını söyleyeyim: “De Selby İndeksi”nden bazı bölümleri okuyup (ya da okumuş gibi yapıp) sonrasında benimle, sadece kişisel bir kapris uğruna böyle bir “İndeks”i dünyaya kazandırmayı reddeden bir kimsenin taşıdığı ciddi sorumluluğu tartışırdı.

İhtiyar Mathers yalnız yaşıyordu. Divney, yaşlı adamı elinde para kutusuyla hangi gece ve evinin yakınındaki hangi ıssız yolda karşılayacağımızı biliyordu. O gece gelip çatığında karakışın tam ortasındaydık; yemeğe oturup gerçekleştirmek üzere olduğumuz işi tartışırken güneşin son ışıkları da sönmeye başlamıştı artık. Divney, küreklerimizi bisikletlerimizin kol demirlerine bağlayıp yanımızda götürmemiz gerektiğini söyledi, böylece tavşan avına çıkmış iki adam izlenimi verecektik. Lastiğimizin inme ihtimaline karşı demirden bisiklet pompasını da yanına alacaktı.

Cinayetle ilgili anlatacak pek fazla bir şey yok. Alçalan gökyüzü, beklediğimiz ıslak yolun çevresinde birkaç metre boyunca kasvetli bir sis kefeni halinde tepemize inerken sanki bizimle işbirliği yapar gibiydi. Her şey tam bir sessizlik içindeydi, ağaçlardan damlayan su dışında kulağımıza çalınan başka ses yoktu. Bisikletlerimizi gizlemiştik. Ben sefil

bir halde elimdeki küreğe dayanmış duruyordum; Divney ise koltuğunun altında demir pompasıyla rahat rahat piposunu tütürüyordu. Birinin bize doğru yaklaştığını bile fark etmeye kalmadan yaşlı adam önümüzde bitiverdi. Loş ışıktaki adamı çok iyi seçemiyordum, ama vücudunu kulaklarından ayak bileklerine kadar örten kocaman siyah paltosunun tepesinden ileri doğru çıkmış kansız bitap yüzü bir an için görebilmiştim. Divney bir anda ileri doğru atıldı ve adamın gerisinde uzanan yola işaret ederek, “Yerdeki paket sizin mi?” diye sordu.

Yaşlı adam bakmak için kafasını çevirdiğinde Divney’nin elindeki pompanın ensesinde yarattığı şiddetli darbeyle yere yıkıldı ve muhtemelen boyun kemiği de parçalandı. Çamurun içine boylu boyunca yığılırken bağırmadı. Ama sohbet edermişçesine yumuşak bir ses tonuyla bir şeyler söylediğini işittim – “kerevizden bana ne” ya da “kilerde gözlük bahane” gibi bir şeydi. Sonra öylece hareketsiz kaldı. Hâlâ elimdeki küreğe dayanmış bir halde önümde yaşanan sahneyi aptal aptal seyretmekteydim. Divney, yere düşmüş bedeni altüst ederek yokluyordu, sonra ayağa kalktı. Elinde siyah bir para kutusu vardı. Kutuyu havada sallayarak bana doğru kükredi:

“Gel buraya, uyan! Kürekle bitir işini!”

Mekanik bir şekilde ileri doğru atıldım, küreği omzumun üzerinden sallayarak sivri kısmını bütün gücümle dışarı doğru çıkık duran çeneye indirdim. Kafatasının boş bir yumurta kabuğu gibi çıtırdarak göçtüğünü hissettim, hatta işittim. Bu ilk darbeden sonra ona vurmaya daha ne kadar devam ettiğimi bilmiyorum, ama yorgun düşünceye dek durmadım.

Küreği yere fırlatıp gözlerimle Divney’yi aradım. Hiçbir yerde yoktu. Yavaşça seslendim ama yanıt vermedi. Yolun ilerisine doğru birkaç adım attım ve tekrar seslendim. Bir hendeğin tepesine zıplayıp artan alacakaranlığın içine doğru baktım. Cesaret edebildiğim kadar yüksek sesle yeniden seslendim

ama sessizliğin içinden hiçbir cevap gelmedi. Gitmişti. Beni ölü adamla ve şu anda muhtemelen çevresindeki sulu çamuru pembe bir lekeyle ağır ağır boyamakta olan bir kürekle yalnız bırakıp para kutusuyla sıvışmıştı.

Kalbim acı içinde tekliyordu. Korku dolu bir ürperti geçti bedenimden. O anda biri çıkıp gelse, dünyadaki hiçbir şey beni darağacından kurtaramazdı. Divney'nin suçumu paylaşmak için hâlâ yanımda olması bile beni korumaya yetmezdi. Korkudan uyuşmuş bir vaziyette, buruşuk bir yığın halinde yerde yatan siyah paltoya bakarak olduğum yerde uzun süre kalakaldım.

Yaşlı adam gelmeden önce Divney'yle birlikte yolun yanındaki tarlada, çimenleri bozmamaya dikkat ederek derin bir çukur kazmıştık. Panik halinde, külçe gibi ağırlaşan ıslak bedeni büyük bir gayretle hendekten aşırıp tarlaya kadar sürükledim ve çukura ittim. Sonra aceleyle gidip küreği aldım ve delice, kör bir öfkeyle çukuru toprakla doldurmaya başladım. Ayak seslerini duyduğumda çukur neredeyse dolmuştu. Dehşetle çevreme bakınca, Divney'nin hendeği dikkatlice aşırıp tarlaya doğru ilerleyen şüphe götürmez silüetini gördüm. Olduğum yere ulaştığında, konuşmadan elimdeki kürekle çukuru işaret ettim. Tek bir kelime etmemeksizin bisikletlerimizin durduğu yere gitti, kendi küreğiyle geri döndü ve işimiz bitene kadar benimle birlikte hiç ara vermeden çalıştı. Olan biten her şeye ait bütün izleri gizlemek için yapılabilecek her şeyi yaptık. Sonra botlarımızı çimenle temizledik, küreklerimizi bağlayıp eve doğru yola koyulduk. Yolda rastladığımız birkaç insan karanlıkta bize iyi geceler diledi. Bizi, uzun bir iş gününün ardından eve dönen iki yorgun işçi zannettiklerinden eminim. Çok da haksız sayılmazlardı. Yolda ilerlerken Divney'e, "Nereye kayboldun öyle?" diye sordum.

"Halletmem gereken önemli bir iş vardı," diye yanıt verdi.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rante.org>

Başka bir şeyden bahsettiğini düşünerek, “İşimiz bittikten sonra halledebilirdin,” dedim.

“Düşündüğün gibi bir iş değil,” diye karşılık verdi.

“Kutu sende mi?”

Bu sefer başını bana doğru çevirdi, yüzünü ekşiterek işaretparmağını dudaklarına götürdü.

“Yavaş ol biraz,” diye fısıldadı. “Burası pek tekin değil.”

“Ama nerede?”

Bana verdiği tek yanıt, parmağını dudaklarına daha da sıkıca yapıştırıp çıkardığı uzun bir tıslama sesi oldu. Fısıltıyla bile olsa kutudan bahsetmenin yapabileceğim en aptalca ve dikkatsizce şey olduğunu idrak etmemi sağladı.

Eve varır varmaz gözden kayboldu, banyo yayıp pazar günleri giydiği lacivert takım elbiselerinden birini üstüne geçirdi. Oturduğum yere geldiğinde –mutfaktaki ateşin başında öylesine sefil bir görüntüm vardı ki– ciddi bir yüz ifadesiyle bana doğru yürüdü, parmağıyla pencereyi işaret ederek haykırdı:

“Yerdeki paket sizin mi?”

Sonra bütün bedenini gevşeten, gözlerini sulandıran ve evi baştan aşağı titreten kükrercesine bir kahkaha koyuverdi. Gülmesi kesildiğinde, yüzündeki yaşları elinin tersiyle sildi, dükkândan içeri girdi ve sadece mantar tıpayı viski şişesinden hızlıca çekip çıkarırken çıkabilecek bir ses çıkardı.

İlerleyen haftalarda Divney’ye kutunun nerde olduğunu en az yüz kere bin farklı şekilde sordum. Her seferinde farklı şekilde yanıt veriyordu ama cevap hiç değişmiyordu. Kutu çok güvenli bir yerdeydi. Ortalık sakinleşene kadar bu meseleden ne kadar az bahsedilirse o kadar iyiydi. Yerin kulağı vardı. Sırası gelince ortaya çıkaracaklardı. İşi öyle bir emniyete almıştı ki kutunun durduğu yer İngiltere Bankası’ndan bile daha güvenliydi. Onun da sırası gelecekti. Tezcanlılık ya da sabırsızlık yüzünden her şeyi mahvederlerse çok yazık olurdu doğrusu.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

İşte bu yüzden Divney ile ben ayrılmaz iki dost olmuştuk, bu yüzden üç yıldır gözümün önünden bir dakika bile ayrılmama izin vermiyordum. Beni kendi hanımda soyan (müşterilerimi bile soyan) ve çiftliğimi perişan eden bir adamın, eğer fırsatını bulursa Mathers'ın parasından benim payıma düşeni de çalıp kutuyla birlikte sıvıyacak kadar namussuz olduğunu biliyordum. "Ortalık sakinleşene kadar" beklemenin ne kadar gereksiz olduğunun da farkındaydım, çünkü yaşlı adamın ortadan kaybolmasına pek de aldırış eden yoktu. İnsanlar, Mathers'ın tuhaf ve nemrut bir adam olduğunu, kimseye haber vermeden ve gittiği yerin adresini bırakmadan ortadan kaybolmanın tam da ona göre bir şey olduğunu söylüyorlardı.

Divney'yle birlikte kendimizi içinde bulduğumuz bu fiziksel samimiyet halinin gittikçe daha da tahammül edilmez olduğunu sanırım daha önce de belirtmiştim. Sonraki aylarda, varlığımı onun için katlanılamayacak kadar yakın ve boğucu bir hale getirerek Divney'yi pes etmeye zorlamayı ummuştum. Aynı zamanda, oluşabilecek kazalara karşı küçük bir tabanca taşımaya başlamıştım. Bir pazar gecesi ikimiz de mutfakta otururken –ikimiz de, tesadüf bu ya, ateşin aym tarafında oturuyorduk– Divney piposunu ağzından çıkarıp bana doğru döndü.

"Biliyor musun, bence ortalık tamamen sakinleşti," dedi.

Homurdandım sadece.

"Ne demek istediğimi anlıyor musun?" diye sordu.

"Ortalık zaten hep sakindi, tersi hiçbir zaman söz konusu olmadı ki," diye yanıt verdim. Üstünlük taslayan bir edayla baktı bana.

"Bu işleri çok iyi bilirim ben," dedi, "acele iş yapanın kendini atacağı tehlikeleri bir bilsen ağzın bir karış açık kalır. Ne olursa olsun dikkati elden bırakmamak lazım, ama tehlike arz etmeyecek kadar sakinleşti ortalık artık."

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

“Böyle düşünmene sevindim.”

“Güzel günler çok yakında. Yarın gidip kutuyu alacağım ve parayı bölüşeceğiz, işte tam bu masanın üzerinde.”

“Kutuyu *alacağız*,” diye karşılık verdim ikinci kelimeye özellikle vurgulayarak. İncinmiş bakışlarla uzun uzun baktı bana ve mahzun bir ifadeyle kendisine güvenmiyor muyum diye sordu. İkimizin başladığı işi yine ikimizin bitirmesi gerektiğini söyledim.

“Pekâlâ,” dedi canı sıkkın bir şekilde. “Bu yeri adam edebilmek için yaptığım onca şeyden sonra bana güvenmemene çok üzüldüm doğrusu, ama sana ne tür bir adam olduğumu göstermek için kutuyu gidip tek başına alınana izin vereceğim. Nerede olduğunu sana yarın söylerim.”

Her zamanki gibi o gece de onunla birlikte uyumaya dikkat ettim. Ertesi sabah daha bir sakinleşmişti ve bana gayet basit bir şekilde kutunun Mathers’ın boş evinde, koridorun sağındaki ilk odanın yer döşemesinin altında saklı olduğunu açıkladı.

“Emin misin?” diye sordum.

Elini gökyüzüne doğru kaldırarak, “Yemin ederim,” dedi büyük bir ciddiyetle.

Bir an için durup durumu şöyle bir gözden geçirdim. Nihayet benden ayrılıp kutunun asıl saklı olduğu yere tek başına sınışılabilmek için tasarladığı bir dalavere de olabilirdi bu. Ama yüzünde ilk kez olarak gördüğüm içten bir ifade vardı sanki.

“Dün gece duygularını incittiysem özür dilerim,” dedim, “ama sana içimde hiçbir art niyet olmadığını göstermek için, en azından yolun yarısına kadar bana eşlik edersen mutlu olacağımı söylemek isterim. İkimizin başladığı işi ikimizin bitirmesi gerektiğini düşünüyorum gerçekten.”

“Tamam,” dedi. “Ama yine de kutuyu kendi ellerinle çıkarmanı istiyorum. Kutunun yerini senden bunca zamandır gizledikten sonra bu kadarcık adaleti hak ediyorsun.”

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Bisikletimin lastiği patlak olduğundan yürüyerek gittik. Mathers'ın evine yaklaşık yüz metre kala Divney alçak bir duvarın yanında durdu ve ben dönene kadar burada oturup piposunu tüttürerek beni bekleyeceğini söyledi.

“Sen tek başına git, kutuyu alıp buraya getir. Güzel günler artık çok yakında, bu gece zengin olacağız. Sağdaki ilk odanın yer döşemesinde gevşek bir tahtanın altında, kapının hemen yanındaki köşede.”

Duvarın üzerinde öylece tünemiş bir halde otururken beni göz hapsinde tutmasına gerek olmadığını biliyordum. Yanından uzaklaştığım o kısa süre içerisinde ne zaman kafamı çevirip arkama baksam onu görebiliyordum.

“On dakika içinde dönerim,” dedim.

“Yaşa!” diye karşılık verdi. “Ama unutma sakın, eğer birine rastlarsan, orada ne aradığını bilmiyorsun, kimin evinde olduğunu bilmiyorsun, hiçbir şey bilmiyorsun, tamam mı?”

“Adımı bile bilmiyorum,” dedim.

Böyle bir şey söylemiş olmam çok garip aslında, çünkü bundan sonra bir daha adım sorulduğunda cevap veremedim. Bilmiyordum.

II

De Selby'nin evlerle ilgili ilginç fikirleri vardır.¹ Ardı ardına sıralanan evleri, ardı ardına sıralanan kaçınılmaz kötülük adeder kendisi. İnsan ırkının mülayimleşmesi ve soysuzlaşmasını, giderek artan bir şekilde iç mekânları tercih etmesine ve dışarıya çıkma ve dışarıda kalma sanatına olan ilgisinin azalmasına bağlar. Bu da ona göre, sadece çok azının keyifle açık havada yapılabildiği, okumak, satranç oynamak, içki içmek ve evlilik gibi meşguliyetlerin artmasının doğurduğu bir sonuçtur. Başka bir eserinde² bir evi, “büyük bir tabut”, “tavşan yuvası” ve “kutu” olarak tanımlar. Öyle anlaşıyor ki De Selby'nin asıl karşı olduğu şey, mekânın bir çatı ve dört duvarla kuşatılması fikridir. Kabataslak çizimlerini *Ülke Albümü*'nde görebileceğiniz, “habitat” adını verdiği, kendi tasarımı olan belli yapılara biraz abartılı olmakla birlikte tedavi edici özellikler atfetmiştir. Bu yapılar, çatısız “evler” ve duvarsız “evler” olmak üzere iki türe ayrılmıştır. İlkinin, ardına kadar açık kapı ve pencereleri, kötü hava şartlarına karşı direklere gevşekçe geçirilen katranlı muşambadan ibaret hantal bir üst yapısı vardır – görüntüsü bir taş platform üzerine yerleştirilen batık bir yelkenli gemiyi andıran bu yere sığırlarını bile koymak istemez insan. Diğer

Altın Saatler, ii, 261.

2 *Ülke Albümü*, s. 1034.

“habitat” türünün ise bildiğimiz arduvaz taşından yapılma geleneksel bir çatısı vardır, ama hüküm süren rüzgâra karşı dikilen bir duvar dışında hiç duvarı yoktur; geri kalan yanları, dam oluğundan aşağı sarkıtılan makaralara gevşekçe sarılan katranlı muşambayla çevrenmiştir; yapının bütünü ise askeri helaları andıran küçük bir hendek ya da çukurla çevrilidir. Günümüz iskân ve hijyen teorileri gözönüne alındığında, hiç şüphe yok ki De Selby’nin ortaya attığı fikirler oldukça yanlıştır; ancak kendisinin yaşamış olduğu o eski zamanlarda, bu fantastik meskenlerde ihtiyatsızca sağlık peşinde koşan sadece bir hastalıklı zat hayatını kaybetmiştir.³

İhtiyar Mathers’m evine yaptığım ziyaret, De Selby’ye ilişkin hatıralarımı harekete geçirmişti. Yol boyunca ilerleyerek eve yaklaştığımda, yaşını tahmin edemediğim, geniş tuğlalardan yapılma güzel bir yapı çıktı karşıma. Şatafatsız, sade bir sundurması ve her katta ön cepheye bakan sekiz-dokuz penceresi olan iki katlı bir evdi bu. Demir kapıyı açtım ve öbek öbek yabani otlarla kaplı çakıl yolu elimden geldiğince sessizce adımlamaya başladım. Aklım garip bir şekilde bomboştu. Üç yıldır gece gündüz durmadan üzerinde çalıştığım planı başarıyla sonuçlandırmak üzereymiş gibi hissetmiyordum kendimi. İçimde en ufak bir sevinç coşkusu olmadığı gibi,

3 Güvenilir bir yorumcu olan Fransız Le Fournier, (bkz. *De Selby: l’Énigme de l’Occident*), bu “habitatlar”la ilgili ilginç bir teori ortaya atmıştır. Le Fournier’e göre, De Selby *Album*’ü kaleme alırken aklına takılan bir meseleyi düşünmek için durmuş, bu arada da “karalama” diye tabir ettiğimiz ve genelde dalgın bir bilinç haliyle yaptığımız şeyle meşgul olmaya başlamış ve daha sonra yazmakta olduğu kitabı bir kenara bırakmıştır. Kitabın müsveddesini tekrar eline aldığı anda, karşısında gördüğü şema ve çizimleri, sürekli olarak aklında evirip çevirip tasarlamaya niyetlendiği mesken türünün planları zannetmiş ve derhal bu taslakları anlatan sayfalar dolusu açıklamalar yazmıştır. “Böylesine acınası bir kusuru başka türlü açıklamak mümkün değildir,” diyerek ağır eleştirilerine devam eder Le Fournier.

zengin olma ümidi de beni heyecanlandırmıyordu. Beynimin mekanik bir şekilde odaklandığı tek şey kara kutuyu bulmaktı.

Giriş kapısı kapalıydı ve oldukça geniş olan sundurmanın gerisinde olmasına rağmen rüzgâr ve yağmur çerçeveleri ve kapının açıldığı aralığı kumlu bir tozla sıvamıştı; bu da kapının yıllardan beri açılmadığını gösteriyordu. Uzun zamandır el sürülmemiş bir çiçek tarhının üzerine çıkarak soldaki ilk pencerenin çerçevesini yukarı doğru itirmeye çalıştım. Haşince ve inatla bütün gücümü koydum ortaya. Açılan aralıktan içeriye tırmandım ve kendimi öyle birdenbire odanın içerisinde değil de, şimdiye dek gördüğüm en derin pencere pervazı boyunca sürünürken buldum. Gürültülü bir şekilde tahta döşemeye atladığımda, açık pencere gözüme çok uzak ve beni alamayacak kadar küçük göründü.

Kendimi içinde bulduğum oda kalın bir toz tabakasıyla kaplıydı, küflüydü ve bomboştu. Örümcekler şöminenin ağzını boydan boya ördükleri kocaman ağlarla örtmüşlerdi. Kendimi hemen koridora attım ve kutunun olduğu odanın kapısını açıp eşikte durdum. Karanlık bir sabahtı ve dışarıdaki hava pencereleri en zayıf ışığın bile içeri girmesini engelleyen koyu gri bir tabakayla kaplamıştı. Odanın en uzak köşesi bulanık bir gölgeden ibaretti. Birdenbire, yapmam gereken işi bitirip bu evden sonsuza dek uzaklaşma dürtüsüyle irkildim. Çıplak döşemeyi geçerek odanın diğer köşesinde diz çöktüm ve gevşek olan tahtayı bulmak için ellerimle yeri yoklamaya başladım. Ummadığım bir şekilde kolayca buluverdim. Yaklaşık iki kadem uzunluğundaydı ve elimin altında boş bir beşik gibi sallanıyordu. Tahta parçasını kaldırdım, yanı başıma koydum ve bir kibrit çaktım. Kaldırdığım tahtanın altındaki boşlukta belli belirsiz yatmakta olan siyah metalden bir para kutusu gördüm. Elimi içeri sokup parmağımı hafifçe geriye yatmış olan kulpa geçirdim, ama kibritin ateşi birdenbire titreyerek söndü ve bir-

kaç santim havaya kaldırdığım kutunun kulpu parmağımdan kayıverdi. Başka bir kibrit çakmadan elimi boşluğa daldırdım ve tam kutuyu kavramak üzereyken bir şey oldu.

Bunun ne olduğunu tanımlamaya çalışmak beyhude bir çaba olur, ama şu kadarını söyleyebilirim ki, olan biteni az çok idrak etmeye kalmadan korkudan ödüm patlamıştı. Bende ya da odanın kendisinde tarifi mümkün olmayan ama mühim ve olağanüstü bir değişiklik olmuştu. Sanki gün ışığı tabiata aykırı bir şekilde birdenbire değişivermiş, gecenin ısısı bir anda muazzam bir dönüşüme uğramış ya da sanki havadaki yoğunluk göz açıp kapayıncaya kadar iki katı azalmış ya da artmıştı. Belki de bütün bunlar ve diğer her şey aynı anda olup bitmişti, çünkü duyularım tamamen sersemlediğinden hiçbir şeye anlam veremez olmuştum. Yerdeki boşluğa daldırdığım sağ elimi mekanik bir şekilde kapatıp hiçbir şey bulamayınca bomboş bir halde geri çektim. Kutu ortadan kaybolmuştu!

Arkamda duyduğum tiz öksürük, insan kulağına çalmabilecek en rahatsız edici sestir. Oracıkta korkudan ölmediysem, bunu sanırım iki şeye borçluydum: duyularım öylesine düzensizleşmişti ki algıladıklarını bana azar azar ve bölük pörçük iletliyordu; bir de öksürüğün çıkardığı sesle her şey sanki daha da korkunç bir değişime uğramıştı. Gezegenleri ve güneşi durdurarak ve dünyadaki yerçekimine yenik düşen her cismi havada asılı tutarak bütün bir evreni bir an için durdurmuştu sanki. Geriye doğru çöelmekten yorgun düşmüş bedenimi yavaşça yere bırakarak döşemenin üzerine oturdum. Alnımdan ter fışkınyordu, uzun süre hiç kırpmadan açık tuttuğum donuk gözlerim neredeyse kör olmuşlardı.

Odanın en karanlık köşesinde, pencerenin yanında mülayim bakışlarla gözünü bana dikmiş bir adam oturuyordu. Elini, üzerinde duran gaz lambasının alevini yükseltmek için hemen yanındaki küçük masaya doğru usulca uzattı. Gaz lam-

basının camdan fanusunun içinde belli belirsiz görünen fitil, bağırsak misali büküm büküm kıvrılmıştı. Masanın üzerinde çay fincanı ve demlik duruyordu. Karşımda oturan adam, ihtiyar Mathers'ın ta kendisiydi. Sessizce beni izliyordu. Ne hareket ediyor ne de konuşuyordu; elini yavaşça lambaya uzatması, baş ve işaretparmaklarını fitil düğmesi üzerinde nazikçe çevirmesi dışında bir ölüden farkı yoktu. Eli sapsarıydı, buruş buruş olmuş derisi kemiklerinin üzerinden gevşekçe sarkıyordu. İşaretparmağındaki boğumun altında incecik bir damarın kıvrımlarını kolayca seçebiliyordum.

Böyle bir salıneyi kâğıda dökmek ya da uyuşmuş beynime hücum eden hisleri bildik kelimelerle nakletmek oldukça güç. Örneğin, orada öylece birbirimize bakarak ne kadar durduk, hiç bilemiyorum. Hiçbir tanıma ve algıya sığmayan o zaman aralığında yıllar ya da dakikalar aynı hızla akıp gitmiş olabilir. Sabahın ışığı gözümün önünden kayboldu, tozlu döşeme ayaklarımın altından kayan bir hiçlik gibiydi; bütün bedenim eriyip yok oldu ve varlığım, bulunduğum yerden odanın diğer köşesine doğru sabit bir çizgi halinde uzanan büyülenmiş aptalca bir bakıştan ibaret kaldı. Gördüğüm her şeyi zihnime kaydetmek dışında başka bir kaygım yokmuşçasına orada öylece otururken, etrafımdaki birçok şeyi şuursuz ve mekanik bir şekilde algıladığımı hatırlıyorum. Yüzü dehşet vericiydi, ama bakışlarındaki ürperti ve korku ona karşı dostça bir duygu uyandırınıştı içimde. Solmuş bir parşömene benzeyen derisi, sırtına erişilmez bir esrar ifadesi yaratan buruşuk ve kırışıklıklarla kaplıydı. Ama asıl korkunç olan gözleriydi. Onlara bakarken, sanki gerçek gözler değil de elektrik ya da onun gibi bir şeyle hareket ettirilen mekanik bilyeler olduklarını hissine kapıldım; “gözbebeğinin” ortasındaki ufacık delikten süzülen bakışları ketum ve donuktu. Muhtemelen hiçbir dayanağı olmayan bu düşünce beni fazlasıyla rahatsız etti ve

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

beynimde gerçek gözün rengi ve niteliğine dair sonu gelmez spekülasyonlar uyandırdı. Göz gerçek miydi; yoksa muhtemelen bu binlerce absürd maskenin ardında gizlenen gerçek gözün, seriler halinde birbiri ardına dizilmiş dikiz deliklerinden görebilmesi için aslında ilkiyle aynı düzlemde yer alan ve ortasında topluiğne başı kadar deliği olan diğer bir bilye miydi sadece? Peynire benzeyen kalın dudaklar ara sıra rehavetle yavaşça aşağı doğru sarkıp tekrar yukarı doğru hareket ediyordu. Üzerinde, vücuduna gevşekçe sarılmış şarap rengi eski bir robdöşambr vardı.

Çektiğim ıstırapla kendi kendime belki de ikiz kardeşidir diye düşündüm ama aniden birinin, *Hiç sanmam*, dediğini duydum. *Boynunun sol tarafına dikkatlice bakarsan, orada bir yara bandı ya da sargı olduğunu görürsün. Boğazı ve penceresinde de sargılar var.*

Ümitsizce baktım ve bunun doğru olduğunu gördüm. Hiç şüphesiz, bu benim öldürdüğüm adamdı. Dört metre ötemde bir sandalyede oturmuş beni izliyordu. Bütün vücudunu kaplayan açık yaralarının acımasından korkarcasına hareketsiz bir halde kaskatı duruyordu. Omuzlarımmın, kürekle sarf ettiğim onca çabadan kaskatı kesildiğini hissettim bir anda.

Ama o sözleri kim söylemişti? Sözcükler beni hiç de korkutmamıştı. Söylenenleri açıkça duyabilmişim, ama sandalyede oturan yaşlı adamın tüyler ürpertici öksürüğü gibi havada çınlamamışlardı. İçimde derinlerde bir yerden, ruhumdan geliyordu sesler. Daha önce hiç bir ruhum olduğuna inanmamış ya da bundan şüphe etmemiştim, ama o anda bir ruhum olduğunun farkına vardım. Ruhumun cana yakın, benden yaşça büyük olduğunu ve sadece benim iyiliğini düşündüğünü de fark ettim. Kolaylık olsun diye ona Joe adını verdim. Tamamen yalnız olmadığımı bilmek beni biraz rahatlatmıştı. Joe bana destek çıkıyordu. Bunu takip eden süreyi anlatmaya kalkışmayacağım.

ğim. Kendimi içinde bulduğum bu korkunç durumda aklımın bana hiçbir yardımı dokunamazdı. Mathers'ın demir bir bisiklet pompasıyla yere serildiğini, ağır bir kürekle aldığı darbeler sonucu öldüğünü ve emniyetli bir şekilde bir tarlaya gömüldüğünü biliyordum. Aynı adamın şimdi benimle aynı odada oturmuş, sessizce beni izlediğini de biliyordum. Vücudu sarılgılar içindeydi ama gözleri canlıydı, sağ eli de öyle, hatta her şeyi canlıydı. Yol kenarındaki cinayet belki de kötü bir rüyaydı.

Kaskatı omuzların tamamen gerçek. Evet, diye yanıt verdim, ama bir kâbus da insanı fiziksel olarak gerçek bir olay kadar yorabilir.

Pek de dürüst davranmayarak, yapılacak en iyi şeyin hafıza-güvenmektense gözümün gördüğü şeye inanmak olduğuna karar verdim. Kayıtsız davranıp yaşlı adamla konuşmaya ve her birimizin olduğumuz şekilde olmamızdan sorumlu olan – eğer bundan sorumlu tutulabilecek bir şey varsa – kara kutuyla ilgili sorular sorarak kendisinin gerçekliğini sınamaya karar verdim. Cesur olmakta kararlıydım çünkü büyük bir tehlike altında olduğumu biliyordum. Yerden kalkıp hareket etmezsem, konuşmazsam ve olabildiğince normal davranmazsam delireceğimi biliyordum. Bakışlarımı yaşlı Mathers'tan kaçırdım, dikkatlice ayağa kalktım ve onun çok da uzağında olmayan bir sandalyeye oturdum. Sonra dönüp ona baktım, kalbim bir an durdu ve sanki bütün bedenimi titreten ağır çekiç darbeleriyle yeniden atmaya başladı. Yaşlı adam hiç kıpırdamadan öylece durmuştu, ama canlı olan sağ eli demliği kavramış, beceriksizce kaldırmış ve boş fincanı gürültüyle doldurmuştu. Gözleri, yerden kalkıp sandalyeye otururken beni takip etmişti ve şimdi de aynı tereddütsüz donuk ilgiyle pürdikkat bana bakıyordu. Aniden konuşmaya başladım. Kelimeler bir makineden çıkıyormuşçasına içimden dökülüyordu. İlk başta ürkek ve kararsız çıkan sesim giderek sertleşerek yükseldi ve

bütün odayı kapladı. İlk olarak ne dediğimi hatırlamıyorum. Söylediklerimin çoğunun anlamsız olduğundan eminim, ama ağzımdan çıkan sesin doğal ve sağlıklı oluşu kelimeleri umursamayacak kadar memnun etmiş ve rahatlatmıştı beni.

Yaşlı Mathers ilk başta ne hareket etti ne de herhangi bir şey söyledi, ama beni dinlediğinden şüphem yoktu. Bir süre sonra başını sallamaya başladı, Hayır, dediğini duyduğumdan emindim. Verdiği tepkiler beni heyecanlandırmıştı, daha bir dikkatle konuşmaya başladım. Sağlığıyla ilgili sorduğum sorulara olumsuz cevaplar verdi ve kara kutunun nereye gittiğini söylemeyi reddetti; karanlık bir sabah olduğunu bile inkâr etti. Sesi, sarmaşıkların boğduğu bir kaledeki eski zamanlardan kalma paslı bir çanın boğuk sesine benzer tuhaf ve sinir bozucu bir etki yaratıyordu. Hayır kelimesi dışında hiçbir şey söylememişti. Dudakları neredeyse hiç kıpırdamıyordu; ağzının içinde hiç diş olmadığına kanaat getirdim. “Şu anda ölü müsünüz?” diye sordum.

“Değilim.”

“Kutunun nerede olduğunu biliyor musunuz?”

“Hayır.”

Sağ koluyla tekrar ani bir hareket yaparak çay fincanına gürültüyle biraz daha sıcak su boşalttıktan sonra biraz da açık renkli çaydan ekledi. Daha sonra hareketsiz izleme pozisyonuna geri döndü. Bir süre durup düşündüm.

“Açık çay mı seversiniz?” diye sordum.

“Sevmem,” dedi.

“Peki çay sever misiniz?” diye sordum, “Koyu veya açık veya ikisinin ortasında bir kıvamda?”

“Hayır,” dedi.

“Neden içiyorsunuz o halde?”

Sarı suratını üzüntülü bir biçimde iki yana salladı ve hiçbir şey söylemedi. Yüzünü sallamayı bırakınca ağzını açtı ve süt

çalkalama zamanında yayığa bir kova süt boşaltırcasına bir fincan çayı ağzından içeriye boşaltıverdi.

Bir şey dikkatini çekti mi?

Hayır, dedim, bu evin ve sahibinin tekinsizliği dışında dikkatimi çeken hiçbir şey yok. Kendisinin şimdiye kadar gördüğüm en hoş sohbet kişi olmadığı muhakkak.

Kısık sesle konuştuğumu fark ettim. İçimden ya da yüksek sesle konuşurken ya da ne söyleyeceğimi düşünürken yeterince yürekli ve normal hissediyordum kendimi. Ama ne zaman bir sessizlik olsa, içinde bulunduğum durumun dehşeti kalın bir örtü gibi üzerime çökerek beni sarmalayıp boğuyor, ölümden korkmama sebep oluyordu.

Sorularına cevap verme şeklinde de dikkatini çeken bir şey olmadı mı?

Hayır.

Verdiği her cevabın olumsuz olduğunu görmüyor musun? Ne sorarsan sor, Hayır, diyor.

Doğru, dedim, ama bu beni nereye götürecekti onu anlamadım.

Hayal gücünü kullan.

Bütün dikkatimi tekrar yaşlı Mathers'a yönelttiğimde uykuya dalmış olduğunu düşündüm. Elinde fincanla, sanki bir kayaymış ya da üzerinde oturduğu tahta sandalyenin bir parçasıymış gibi daha da dik bir vaziyette oturmuştu; ölü ya da taşlaşmış bir insana benziyordu. Gevşek gözkapakları aşağıya düşmüş, gözlerini hemen hemen örtmüştü. Masanın üzerinde duran sağ eli cansız ve sahipsiz bir halde öylece duruyordu. Düşüncelerimi toparladım ve yüksek, tiz bir sesle sorumu yönelttim.

“Doğrudan bir soruya cevap verir misiniz?” diye sordum.

Kımıldar gibi oldu, gözkapakları hafifçe açıldı.

“Vermem,” diye cevapladı.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Bu cevap Joe'nun kurnaz sorusunu haklı çıkarıyordu. Aynı düşünceyi enine boyuna tartana dek bir süre oturup düşündüm.

“Doğrudan bir soruya cevap vermeyi reddeder misiniz?” diye sordum.

“Etmem,” diye yanıtladı.

Bu cevap beni memnun etmişti. Çünkü belli ki aklım onun aklının nasıl çalıştığını çözmekte başarılı olmuştu; onunla neredeyse bir münakaşa içerisindeydim ve iki sıradan insan gibi davranıyorduk. Başıma gelen bütün o korkunç şeylere anlam verememiştim, ama şimdi bütün olanlar hakkında yanılmış olduğumu düşünmeye başladım.

“Pekâlâ,” dedim sessizce. “Neden sürekli ‘Hayır’ diye cevap veriyorsunuz?”

Gözle görülür bir şekilde kıpırdandı sandalyesinde ve konuşmaya başlamadan önce çay fincanını yeniden doldurdu. Kelimeleri bulmakta biraz zorlanıyor gibiydi. “‘Hayır’ genellikle ‘Evet’ten daha iyi bir cevaptır,” dedi sonunda. Hevesle konuşuyordu, sözcükler dudaklarından sanki bin yıldır ağzının içinde hapis kalmışlar gibi dökülüyordu. Onu konuşacak bir yol bulduğum için rahatlamış gibiydi. Bana hafifçe gülümsediğini bile düşündüm, ama bu şüphesiz kötü sabah ışığının bir oyunu ya da lambanın gölgesinin yarattığı şeytani bir yanılsamaydı. Çayından büyük bir yudum aldı ve tuhaf gözleriyle bana bakarak öylece oturup bekledi. Gözleri şimdi parlak ve hareketliydi, kırış kırış sarı yuvalarında huzursuzca oynayıp duruyorlardı.

“Neden böyle söylediğinizi bana anlatmayı ret mi ediyorsunuz?” diye sordum.

“Hayır,” dedi. “Gençken mutsuz bir yaşam sürüyordum ve zamanınım çoğunu şu ya da bu şekilde aşırılıklara adanmıştım, en büyük zaafım da Bir Numara’ydı. Düzmece bir imalathanenin kurulmasında da yer aldım.”

Ücretsiz PDF Kitap Arşivi - <https://rantey.org>

Aklını birden John Divney'ye, çiftliğe ve hana gitti, oradan da ıslak تنها yolda geçirdiğimiz o korkunç akşama. San-ki beni kederli düşüncelerimden uzaklaştırmak istermiş gibi Joe'nun sesini duydum tekrar, ama bu sefer sert bir tonda konuşuyordu:

Ona Bir Numara'nın ne olduğunu sormana hiç gerek yok, can sıkıcı ahlaksız beyanlar ya da buna benzer şeyler istemiyoruz. Hayal gücünü kullan. Bütün bunların Evet ya da Hayır'la ne ilgisi olduğunu sor ona.

"Bunun Evet ya da Hayır'la ne ilgisi var?"

"Bir süre sonra," dedi yaşlı Mathers bana aldırış etmeden, "insafa gelerek yaptıklarımın yanlış olduğunu ve bu hatalarımı telafi etmezsem yolun sonunda beni talihsizliklerin beklediğini gördüm. Bunu idrak etmeye çalışmak ve yıllar insan bedeninde izlerini bıraktıkça her şeyin neden yavanlaştığını bulmak için dünyadan elimi eteğimi çektim. Tefekkürümün sonunda neyi keşfettim dersin?"

Yine hoşnut olmuşum. Şimdi o beni sorguluyordu.

"Neyi?"

"Hayır'ın Evet'ten daha iyi bir cevap olduğunu," diye yanıtladı.

Başladığımız yere geri döndük, diye düşündüm.

Aksine, daha da ileri gittik. Onunla aynı fikirde olmaya başlıyorum. Genel prensip olarak Hayır hakkında söylenecek çok fazla şey vardır. Ona ne kastettiğini sor.

"Ne kastediyorsunuz?" diye sordunu.

"Düşünürken," dedi yaşlı Mathers, "bütün günahlarımı içimden çıkarıp masanın üzerine yatırdım. Büyük bir masa olduğunu söylememe gerek yok."

Kendi yaptığı şakaya kuru bir gülümsemeyle karşılık verdi. Onu cesaretlendirmek için kıkırdadım ben de.

"Sıkı bir incelemeden geçirdim hepsini, ölçtüm biçtim ve pusulanın bütün yönlerinden baktım hepsine. Bu günahları

nasıl olup da işlemiş olduğumu, bunları yaparken nerede ve kiminle olduğumu sordum kendime.”

Çok iyi bir hikâye, her bir sözcük kendi başına bir vaaz. Lüt-fen çok dikkatle dinle. Devam etmesini şöyle.

“Devam edin,” dedim.

İçimde mideme çok yakın bir yerde bir tıkırtı hissettiğimi itiraf ediyorum; sanki Joe bu bilgeliğin tek bir hecesini bile kaçırmamak için parmağını dudağına götürmüş ve sarkık spanyel kulaklarını kabartmıştı. Yaşlı Mathers sakince konuşmasını sürdürdü.

“Fark ettim ki,” dedi, “yaptığımız her şey, içimizde ya da dışımızdaki diğer bir kişinin istek ya da önerilerine verdiğimiz karşılıklara istinaden gerçekleşir. Bu önerilerden bazıları iyi ve övgüye değerdir, bazıları da hiç şüphesiz çok keyif vericidir. Ama çoğunluğu kesinlikle kötüdür ve hayli büyük günahlardır. Beni anlıyor musun?”

“Hem de çok iyi.”

“Kötü olanların iyi olanlardan bire üç oranında daha fazla olduğunu söyleyebilirim.”

Bana sorarsa, bire altı.

“Bu yüzden içten ya da dıştan gelen bütün öneri, istek ya da sorulara bundan böyle Hayır demeye karar verdim. Emin ve güvenli olan tek formül buydu. Bunu uygulamak başta zordu, çoğunlukla kahramanlık gerektiriyordu, ama azınettim ve bu kuralı neredeyse hiç bozmadım. En son Evet dediğimden bu yana yıllar geçti. Şimdiye dek ölü ya da diri herhangi bir insandan çok daha fazla istek geri çevirdim ve çok daha fazla olumsuz karşılık verdim. İnanılmaz ölçüde reddettim, yadsıdım, karşı çıktım, geri çevirdim ve inkâr ettim.”

Mükemmel ve özgün bir sistem. Bunların hepsi son derece ilginç ve faydalı, her bir hece kendi başına bir vaaz. Çok çok iyi.

“Son derece ilginç,” dedim yaşlı Mathers’a.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

“Bu sistem huzur ve gönül ferahlığı veriyor insana,” dedi. “Cevabın önceden belli bir kanaat olduğunu bildiklerinde insanlar size soru sorma zahmetine girmiyorlar. Amacına ulaşma şansı olmayan düşünceler aklınıza gelme zahmetine bile katlanmıyorlar.”

“Bazı durumlarda bezdirici oluyordur bu sizin için,” dedim. “Mesela, size bir kadeh viski ikram etmiş olsaydım...”

“Kimi arkadaşlarım, incelik gösterip hem kendi sistemime uyacak hem de viskiyi kabul etmemi sağlayacak şekilde yapıyorlar tekliflerini genellikle. Bu tür şeyleri reddedip reddetmeyeceğimi soran sorularla karşılaştığım zamanlar olmuştur.”

“Tabii cevap her halükârda HAYIR, değil mi?”

“Kesinlikle.”

Joe bu aşamada hiçbir şey söylemedi, ama bu itiraftan pek de hazzetmediğine dair bir his uyandı içimde; sanki tedirgin olmuştu. Yaşlı adam da tezcanlı ve sabırsız bir hâl takınmıştı. Bir ayın düzenlemekle meşgul olurmuşçasına kendini çevresindeki her şeyden soyutlayıp çay fincanının üzerine eğilmişti. Sonra boş sesler çıkartarak içi oyuk boğazından aşağı gönderdi yudumladığı çayı.

Aziz gibi adam.

Konuşkanlık halinin geçmiş olmasından korkarak tekrar ona doğru döndüm.

“Daha demin döşemenin altında olan kara kutu nerede?” diye sordum. Köşedeki deliğe işaret ettim. Kafasını salladı, ben de hiçbir şey söylemedim.

“Yani bunu bana söylemeyi ret mi ediyorsunuz?”

“Hayır.”

“Benim kutuyu almama karşı mı çıkıyorsunuz?”

“Hayır.”

“Kutu nerede o zaman?”

“Adın ne?” diye sordu terslercesine.

Ücretsiz PDF Kitap Arsivi - <https://rantey.org>

Bu soru beni şaşırtmıştı. Konuştuğum mevzuyla hiçbir ilgisi yoktu, ama bu sorunun ne kadar alakasız olduğunun farkına varmadım çünkü bu basit soruyu yanıtlayamadığımı görünce çok şaşırmıştım. Adımı bilmiyordum, kim olduğumu hatırlamıyordum. Nereden geldiğimden ya da bu odada ne işim olduğundan emin değildim. Kara kutuyu arıyor olduğum gerçeğinden başka hiçbir şeyden emin olmadığımı fark ettim. Ama karşımdaki adamın adının Mathers olduğunu ve bir bisiklet pompası ve kürekle öldürülmüş olduğunu biliyordum. Benim bir adım yoktu.

“Benim bir adım yok,” diye yanıt verdim.

“Eğer bir alındı makbuzu imzalayamayacaksan sana kutunun nerede olduğunu nasıl söyleyebilirim? Bu çok usulsüz olur. Kutuyu sana vereceğime, batı rüzgârına ya da bir pipodan çıkan dumana da verebilirim pekâlâ. Önemli bir banka belgesini başka nasıl yürürlüğe sokabilirsin ki?”

“İstediğim an bir isim edinebilirim,” dedim. “Doyle veya Spaldman fena değiller isim olarak, O’Sweeny veya Hardiman veya O’Gara da öyle. Birinden birini seçebilirim. Çoğu insan gibi hayatım boyunca tek bir isme bağlı kalacak değilim.”

“Doyle’dan pek hoşlanmadım,” dedi ilgisizce.

Aradığın isim Bari. Muteber tenor Sinyor Bari. Bu büyük sanatçı Aziz Petrus Bazilikası’nın balkonunda görüldüğünde beş yüz bin insan büyük meydanı hınca hınç doldurmuştu.

Neyse ki bu sözler kelimenin normal anlamında işitilmiyordu.

Yaşlı Mathers gözlerini bana dikmişti.

“Rengin ne?” diye sordu.

“Rengim mi?”

“Bir rengin olduğunu biliyorsun elbette, değil mi?”

“İnsanlar genelde yüzümün kırmızı oluşundan bahsederler.”

“Onu kastetmiyorum.”

Bunu iyi dinle, çok ilginç olacağı benziyor. Çok da aydınlatıcı aynı zamanda.

Yaşlı Mathers’a soruları dikkatlice sormam gerektiğini anladım.

“Renklerle ilgili şu meseleyi anlatmayı ret mi ediyorsunuz?”

“Hayır.” dedi.

Fincanına biraz daha çay boşalttı.

“Rüzgârların renkleri olduğunu bilirsin şüphesiz,” dedi. Sandalyesine daha bir rahatça yerleşti ve yüzü daha sevecen bir ifade takındı.

“Buna hiç dikkat etmemiştim.”

“Bu inancı bütün eski insanların eserlerinde görmek mümkündür.⁴ Her biri ayrı renkte dört ana rüzgâr, sekiz tane de ara-rüzgâr vardır. Doğu rüzgârının rengi koyu mordur, güneyden esen rüzgâr ise hoş bir ısıltısı olan gümüşü renktedir. Kuzey rüzgârı çok koyu bir siyahtır, batı rüzgârı ise kehribar rengindedir. Eski günlerdeki insanlar bu rüzgârların rengini görebiliyorlardı ve bütün bir günü bir dağ yamacında sessizce oturup rüzgârların güzelliğini, değişen renk tonlarında alçalıp yükselişlerini ve bir düğündeki kurdeleler gibi birbiri içine geçen komşu rüzgârların büyüsunü seyrederek geçirebi-

4 De Selby’nin bu konuda bilgisi var mıydı bilinmez; ama kendisi, gezegenlerin hareketleriyle ilgili yaygın olarak kabul edilen teoriyle yakından uzaktan hiçbir ilgisi olmayan bir şekilde, gecenin, volkanik faaliyetlerin yarattığı “siyah hava”nın birikmesi sonucu oluştuğunu ileri sürmektedir; ancak bu konuyu detaylıca ele almamıştır (Garcia, s. 12). Ayrıca bkz. *Ülke Albümü*, s. 79 ve 945. Le Fournier’in bu konudaki yorumu ilginçtir (*Homme ou Dieu*). “On ne saura jamais jusqu’à quel point de Selby fut cause de la Grande Guerre, mais, sans aucun doute, ses théories excentriques – spécialement celle que nuit n’est pas un phénomène de nature, mais dans l’atmosphère un état malsain amené par un industrialisme cupide et sans pitié – auraient l’effet de produire un trouble profond dans les masses.”

liyorlardı. Gazetelere bakmaktan çok daha iyi bir uğraş. Ara rüzgârların da tarifsiz zarafette renkleri vardır; gümüş rengiyle mor arasında kırmızımsı bir sarı ya da siyah veya kahverengine benzeyen grimsi bir yeşil. Güneybatı rüzgârıyla kırmızıya boyanan serin bir yağmurun temizlediği bir kır manzarasından daha güzel ne olabilir!”

“Siz bu renkleri görebiliyor musunuz?” diye sordum.

“Hayır.”

“Bana rengimin ne olduğunu sormuştunuz. İnsanların nasıl rengi oluyor?”

“Bir insanın rengi,” diye yanıtladı yavaşça, “doğumu sırasında hâkim olan rüzgârın rengidir.”

“Sizin renginiz ne?”

“Açık sarı.”

“Peki, rengini bilmenin ya da bir renge sahip olmanın ne anlamı var?”

“Mesela, bir insanın rengine bakarak ne kadar yaşayacağını söyleyebilirsin. Sarı, uzun bir yaşam demektir. Renk ne kadar açık olursa o kadar iyi.”

Oldukça aydınlatıcı, her bir cümle kendi başına bir vaaz. Bunu açıklamasını söyle.

“Açıklayın lütfen.”

“Bütün bunlar küçük elbiselerin dikilmesiyle ilgili,” dedi eğitici bir tonda.

“Küçük elbiseler mi?”

“Evet. Ben doğduğumda, rüzgâr gözetleme yeteneği olan bir polis varmış. Bu tanrı vergisi yetenek bugünlerde artık çok nadir görülüyor. Ben dünyaya geldikten hemen sonra dışarıya çıkmış ve tepenin üzerinde uğuldayan rüzgârın rengini incelemiş. Belli materyaller ve şişelerle dolu esrarlı bir çanta taşımış hep, terzi aletleri de varmış. Yaklaşık on dakika kalmış dışarıda. Tekrar içeri girdiğinde elinde küçük bir elbise varmış ve anneme bana bu elbiseyi giçdirmesini söylemiş.

“Bu elbiseyi nereden bulmuş?” diye sordum şaşkınlıkla.

“Arka bahçede, muhtemelen ahırda, kendisi gizlice yapmış. Tıpkı örümceğin ördüğü ağ gibi incecik ve çok hafif bir elbiseydi. Gökyüzüne doğru tuttuğunda göremezdin bile, sadece belli ışık açılarında tesadüfen köşelerini fark edebilirdin belki. Açık sarı rengi kaplayan dış derinin, görüp görebileceğin en halis ve en mükemmel tezahürüydü. İşte bu sarı renk benim doğum rüzgârının rengiydi.”

“Anlıyorum,” dedim.

Çok güzel bir görüş.

“Her doğum günümde,” dedi yaşlı Mathers, “aynı elbise-den bir tane daha alırdım; bir öncekini çıkarıp yenisini giymek yerine, bu yeni elbise bir öncekinin üzerine giyilirdi. Elbisenin kumaşı o denli inceydi ki, beş yaşımıdayken üzerimde bu elbise-den üst üste beş tane olmasına rağmen çıplak gibi görünüyordum. Ama olağandışı, sarımtırak bir çıplaklıktı bu. Elbette bu elbisenin üzerine diğer giysiler giymekte hiçbir sakınca yoktu. Ben genelde bir palto giyerdim. Ama her sene yeni bir elbise alıyordum.”

“Bunları nereden alıyordunuz?” diye sordum.

“Polisten. Karakola kendi başıma gidecek kadar büyüylene kadar elbiseler eve getiriliyordu.”

“Peki nasıl oluyor da bütün bunlar yaşam sürenizi tahmin etmenizi sağlıyor?”

“Anlatacağım. Rengin neyse, doğum elbisen de tamı tamına bu rengi yansıtır. Yıl be yıl, her yeni elbiseyle bu renk gittikçe koyulaşır ve daha bir görünür hale gelir. Mesela, bu renk doğduğumda gözle görülemeyecek kadar açıktı, ama on beş yaşıma geldiğimde parlak sarı bir rengim olmuştu. Şimdi neredeyse yetmiş yaşındayım ve açık kahverengi bir rengim var. Yıllar içerisinde gelen her yeni elbiseyle birlikte bu renk koyu kahveye, sonra maun rengine, en sonunda da siyah bi-

raninkine benzer çok koyu bir kahverengine doğru daha da koyulaşacak.”

“Yani?”

“Uzun lafın kısası, bu renk yıldan yıla ve elbiseden elbiseye giderek koyulaşır, ta ki siyah gibi görünene dek. Gün gelecek, ilave olan tek bir elbiseyle bu renk tamamen siyah olacak. İşte o gün öleceğim.”

Joe ve ben bu duyduklarımıza çok şaşırmiştık. Tek kelime etmeden bütün bunları zihnimizde tartıyorduk, sanırım Joe duyduklarım ahlak ve din hakkındaki kendi prensipleriyle bağdaştırmaya çalışıyordu.

“Bu demek oluyor ki,” dedim sonunda, “eğer bu elbiselerden belli sayıda alıp hepsini giyerseniz, ölüm yılınızı tespit edebilirsiniz, öyle mi?”

“Teorik olarak, evet,” diye yanıtladı, “ama bunu yapmanıza iki engel var. Birincisi, ölüm zamanını kesin olarak bilmenin kamu menfaatine aykırı düşeceği gerekçesiyle polis elbiselerin hepsini birden almanıza izin vermez. Huzurun ihlal edilmesi ve bunun gibi şeylerden bahsediyorlar. İkinci olarak da esneme meselesi var tabii.”

“Esneme mi?”

“Evet. Yetişkin bir insan olarak, doğduğunuzda üzerinize tam olarak oturan elbiseyi hâlâ giyiyor olacağınız için, elbisenin ilk haline oranla belki de yüz misli esnemiş olacağı aşikârdır. Doğal olarak, bu da rengin yoğunluğunu azaltacaktır. Keza yetişkinliğe kadar giydiğiniz bütün elbiselerde –yaklaşık yirmi kadar– belli oranda bir esneme ve renginde de buna müteakıl bir eksilme olacaktır.”

Üst üste giyilen bu elbiseler acaba ergenliğe gelindiğinde de saydam bir halde mi oluyor, merak ettim doğrusu.

Her zaman bir palto giyildiğini hatırlattım Joe’ya.

“Bu durumda,” dedim yaşlı Mathers’a, “giydiğiniz giysiden yaşam sürenizi anlayabildiğinizi söylerken kastettiğiniz

şey, takriben uzun ömürlü mü yoksa kısa ölümlü mü olacağını anlayabildiğiniz, öyle mi?”

“Evet,” diye yanıtladı, “ama zekânı kullanırsan çok doğru bir tahminde bulunabilirsin. Elbette bazı renkler diğerlerinden daha iyidir. Mor veya koyu kırmızı kahve gibi renkler çok kötüdür, çünkü erkenden mezarı boylayacağını resmi- dir. Ama pembe mükemmel bir renktir; yeşil ve mavinin bazı tonları için de söylenebilecek çok şey vardır. Doğumunuzda bu tür renklerin hâkim olması, beraberinde –gök gürültüsü ve şimşek gibi– kötü hava getiren bir rüzgâr olduğu anlamına gelir ki bu da ebeyi vaktinde getirememek gibi zorluklar doğurabilir. Bildiğiniz gibi, hayattaki en iyi şeyler çoğunlukla belli dezavantajlarla ilişkilidir.”

Gerçekten çok güzel, her şey düşünülmüş.

“Kim bu polisler?” diye sordum.

“Çavuş Pluck var, sonra MacCruiskeen adında bir adam daha var, bir de yirmi beş yıl önce ortadan kaybolan ve kendisinden bir daha haber alınamayan Fox adındaki üçüncü bir şahıs var. İlk ikisi aşağıdaki karakoldalar; bildiğim kadıyla yüzyıllardır oradalar. Sıradan gözün göremeyeceği cinsten, çok nadir bir renkleri olmalı. Bilgim dahilinde olan beyaz bir rüzgâr yok. Bu polislerin hepsi rüzgârları görebilme yeteneğine sahiptir.”

Bu polisleri duyar duymaz aklıma parlak bir fikir geldi. Bu kadar çok şey bildiklerine göre kara kutuyu nerede bulacağımı da söyleyebilirlerdi. O kutuyu tekrar avuçlarının içinde tutmadan asla mutlu olamayacağımı düşünmeye başladım. Yaşlı Mathers’a baktım. Daha önceki hareketsiz haline bürünmüştü yine. Gözlerindeki ışık sönmüştü ve masanın üzerinde uzanan sağ eli de cansız görünüyordu.

“Karakol çok mu uzakta?” diye sordum yüksek sesle.

“Hayır.”

Hiç vakit kaybetmeden oraya gitmeye karar verdim. Sonra olağanüstü bir şey fark ettim. Öncesinde yaşlı adamın durduğu köşede umutsuzca ışıldayan lamba ışığı şimdi canlanmış ve sapsarı olmuş, bütün odayı doldurmuştu. Dışarıdaki sabah ışığı da solup gitmiş, neredeyse hiçliğe dönüşmüştü. Pencereden dışarıya bir göz attım ve irkildim. Odaya girerken, pencerelerin doğuya baktığını ve güneşin o taraftan yükseldiğini, yağmurla yüklü bulutları ışıkla tutuşturduğunu fark etmiştim. Şimdi ise güneş tam olarak aynı noktadan, solgun kızıl ışığının son zerrelerini saçarak batmaktaydı. Biraz yükselir gibi oldu, durdu, sonra da geri çekildi. Gece olmuştu. Polisler yataklarında olmalıydılar. Garip insanların arasına düşmüştüm, bundan emindim. Ertesi sabah ilk iş olarak polis karakoluna gitmeye karar verdim. Sonra tekrar ihtiyar Mathers'a doğru döndüm.

"Bu gece yukarıdaki yataklardan birinde yatmanın bir sakıncası var mı?" diye sordum. "Eve gitmek için çok geç, yağmur da yağacak nasıl olsa."

"Hayır," dedi.

Mathers'ı çay takımının üzerine eğilmiş vaziyette bırakıp üst kata çıktım. Ondan hoşlanmışım, öldürülmüş olmasının çok yazık olduğunu düşündüm. Çok geçmeden kara kutuya kavuşacağım için rahatlamışım, kafamdaki karışıklıktan ve şüphelerimden kurtulmuşum. Ama polislere ilk başta açıkça sormayacaktım kutuyu. Kurnaz olacaktım. Sabahleyin karakola gidecek ve altın Amerikan saatimin çalındığını bildirecektim. Sonrasında başıma gelen kötü şeylerin sorumlusu belki de bu yalandı. Altın bir Amerikan saatim yoktu aslında.

III

Dokuz saat sonra yaşı Mathers'ın evinden sessizce sıvışıp sabahın ilk ışıkları altında yukarı doğru uzanan kaskatı yolda ilerlemeye başladım. Şafak bulaşıcıydı, göklere doğru yayılıyordu. Kuşlar gürültüyle şakıyor, görkemli ulu ağaçlar günün ilk esintilerini memnuniyetle karşılıyorlardı. Önümde uzanan maceranın hazzıyla dolu olan kalbim neşeyle atıyordu. Adımı ya da nereden geldiğimi bilmiyordum, ama kara kutu neredeyse tüm ayrıntılarıyla hatırımdaydı. Polisler beni kutunun olduğu yere götüreceklerdi. Kutunun içerisinde on bin sterlin değerinde ciro edilecek evrak olduğunu varsaymak çok ılımlı bir tahmin olurdu. Yoldan aşağı inerken her şeyden oldukça hoşnuttum.

Dar, bembeyaz, eski ve çetin yol gölgelerin attığı çiziklerle kaplıydı. Sabahın ilk saatlerindeki sisin içerisinde batıya doğru uzanıyor, küçük tepeleri ustalıkla aşıyor ve hiç de yolunun üzerinde olmayan ufacık kasabalara uğrama zahmetine giriyordu. Muhtemelen dünya yüzündeki en eski yollardan biriydi. Burada hiç yol olmadığı zamanları hayal etmekte zorlandım; çünkü ağaçlar, uzun tepeler ve bataklığın o duru görüntüsü, yoldan bakıldığında hoş bir manzara oluştursunlar diye usta eller tarafından düzenlenmişti sanki. Durup bakacak bir yol olmadan, değersiz olmasa da amaçsız bir manzara olurdu bu.

De Selby'nin yollarla ilgili de ilginç fikirleri var.⁵ Ona göre, yeryüzündeki varlığına dair bir iz bırakmak için insanoğlunun inşa ettiği en eski taş yapıtlardan bile binlerce yıl öncesine dayanan en tarihi anıtlardır yollar. Zaman dışlisi, darbeleriyle diğer her şeyi tahrip ederken, bütün dünyada inşa edilen yollara daha dayanıklı bir sertlik kazandırmıştır sadece, der De Selby. Keltlerin eski zamanlarda kullandıkları bir ustalıktan bahseder – yola bakıp “tahminde bulunma” ustalığından. O zamanın bilgeleri, geçtikleri yolları belli bir tahayyülle gözden geçirerek ve izlerin bozulup bozulmadıklarına bakıp her bir adımın ardından gelen adımlarla ilişkisine hükmederek, gece yoldan geçen kalabalığın kaç kişi olduğunu tam bir kesinlikle söyleyebiliyorlarmış. Bu yolla geçen kişilerin sayısını, at üstünde olup olmadıklarını veya zırh ve demir silahlarla kuşanıp kuşanmadıklarını ve kaç tane savaş arabaları olduğunu anlayabiliyorlarmış; böylece de hesaplarını görmek için peşlerine kaç adam göndermeleri gerektiğini biliyorlarmış. Başka bir yerde⁶ De Selby, iyi bir yolun karaktere ve belli yoğunlukta bir havaya sahip olduğuna ve ister doğu olsun ister batı, bir yerden gelmediğine ama bir yere doğru gittiğine dair tanımlanamaz bir his yaratması gerektiğine dikkat çeker. Ona göre böyle bir yolda ilerlemek her köşede gözünüzü okşayan manzarayla size hoş bir yolculuk duygusu verecek ve düşmekte olan bir yolda sonsuza dek yürümekte olduğunuza sizi ikna eden hafiften meyilli bir yolda seyahat etmenin ferahlığını uyandıracaktır içinizde. Ama batıya uzanan bir yolda doğuya doğru giderseniz eğer, gözünüzün değdiği her manzaranın bitmez tükenmez görünen kasvetine ve sizi bitap düşürmek için karşınıza çıkan dik yokuşların çokluğuna hayret edersiniz. Eğer dost görünen bir yol sizi eğri büğrü sokaklarla ve bilinmez

5 *Altın Saatler*, vi. 156.

6 *Garcia'nın Yaşam Öyküsü*, s. 27.

diyarlara çıkan beş yüz farklı yolla dolu olan karmakarışık bir şehre götürürse, üzerinde yürüdüğünüz yol gideceği istikameti kendi kendine bulacak ve sizi girdiğiniz dolambaçlı şehirden sağ salım çıkaracaktır.

Beynimin ön kısmıyla kendi düşüncelerim üzerinde kafa yorup arka kısmıyla da sabahın her yana yayılan muazzam güzelliğinin keyfini çıkararak bu yol üzerinde sessiz sedasız yürüdüm uzunca bir süre. Hava keskin, açık, bereketli ve sarhoş ediciydi. Güçlü varlığı her yerde hissediliyordu; yeşillikleri kaygısızca titretiyor, taşlara ve iri kaya parçalarına daha da büyük bir haysiyet ve berraklık katıyor, bulutları şekilden şekile sokuyor ve dünyaya nefes üflüyordu. Güneş saklandığı yerden çıkıvermiş, büyüleyici ışık selini ve iç gıcıklayan sıcaklığını boşaltarak alçak gökyüzünde mülayim bir şekilde öylece duruyordu.

Bir tarlaya açılan kapının yanı başında bir çit merdiveni-ne rastladım ve biraz dinlenmek için tepesine çıkıp oturdum. Oturalı çok fazla olmamıştı ki hayretler içersinde kalakaldım: nereden geldiği belli olmayan düşünceler üşüşüyordu aklıma. Evvela kim olduğumu hatırladım – adımı değil, ama nereden geldiğimi, arkadaşlarımın kimler olduğunu. John Divney'yi, onunla geçirdiğim yaşamı ve bir kış günü üzerinden şıp şıp su damlayan ağacın altında nasıl durup beklediğimizi hatırladım. Bunu hatırlayınca da şu anda içinde bulunduğum sabahın karla kışla hiçbir ilgisi olmadığını fark edip şaşırdım. Dahası, önümde boylu boyunca uzanan bu güzel kırlar hiç de bildik değildi. Evden iki gündür uzaktaydım –üç saatlik bir yürüyüşten daha uzak bir mesafede değildim–, yine de daha önce hiç görmediğim ve hiç duymadığım yerlere gelmiş gibiydim. Buna bir türlü anlam veremiyordum çünkü her ne kadar yaşamımın çoğunu kitaplar ve kâğıtlar arasında geçirmiş de olsam bu yörede gitmediğim ve nereye çıktığını avucumun

İçerideki gibi bilmediğim hiçbir yol olmadığını düşünürdüm. Bir şey daha vardı. Etrafımdaki her şeyin kendine has bir tuhaflığı vardı; bir insanın daha önce hiç bulunmadığı bir ülkede hissettiği tuhaflık değildi bu sadece, bundan çok ayrı bir şeydi. Her şey fazlasıyla güzel, fazlasıyla mükemmel gibiydi. Gözün görebildiği her şey öylesine aşikâr ve açıktı ki, başka bir şeyin içinde kaybolmasına ya da başka bir şeyle karıştırılmasına olanak yoktu. Bataklıkların rengi harikuladeydi, tarlaların yeşilliğinde ise ilahi bir şey vardı. Ağaçlar, müşkülpesent bir gözün olağan algısının çok ötesinde oraya buraya yerleştirilmişti. İnsanın duyuları sadece havayı solurken bile mest oluyor, işlevlerini keyifle yerine getiriyorlardı. Garip bir ülkede olduğum aşikârdı, ama aklıma serpilip bütün bu kuşklar ve tereddütler mutlu ve tasasız olmamı, planladığım şeyin peşine düşüp kara kutunun saklı olduğu yeri bulmaya karşı duyduğum açlığı engellemiyordu. Kutunun içindeki değerli şeyler, kendi evimde yaşamım boyunca beni güvenceye alacaktı; daha sonra bisikletime atlayıp bu gizemli yeri yeniden ziyaret edebilir ve boş bir vaktimde bütün bu tuhaflığın sebebini araştırabilirdim. Çit merdiveninden aşağı inip yol boyunca yürümeye devam ettim. Huzur veren hoş bir yürüyüştü. Yola zıt yönde ilerlemiyordum. Tabiri caizse, yol bana eşlik ediyordu.

Evvelki gece uykuya dalmadan önce, karmakarışık düşüncelerimle boğuşarak ve yeni keşfettiğim ruhumla içimden sohbet ederek uzunca bir süre geçirmiştım. Ne ilginçtir ki, küreğimle canını aldığım (veya aldığımından emin olduğum) adamın misafirperverliğinin tadını çıkarmakta olduğum gerçeğini aklımdan geçirmiyordum. Adımı unutmuş olmamın ne kadar eziyet verici olduğunu düşünüp duruyordum. Herkesin öyle ya da böyle bir ismi vardır. Bazıları kişinin görünüşüne ilişkin ihtiyari işaretlerdir, bazılarıysa tamamen kişinin şeceresini temsil eder; ama çoğu, isim verilen kişinin ana babasına

ilişkin ipuçları verir ve yasal evrakların düzenlenmesinde belli avantajlar sağlar.⁷ Bir köpeğin bile onu diğerlerinden ayıran bir ismi vardır; aslına bakarsanız, kimsenin yolda yürürken ya da bir barın tezgâhı önünde dururken görmediği ruhum bile, kendisini diğer insanların ruhlarından ayırt eden bir isim edinmek konusunda hiç zorluk çekmedi.

Açıklaması zor olan şey, aklımdaki muhtelif tereddütleri kafamın içinde evirip çevirirken gösterdiğim lakaytlıktı. Yaşamın orta yerinde aniden ortaya çıkıveren, aklın çürümekte olduğunun belirgin bir göstergesi olan bu kim olduğunu bil-meme halinin en iyimser görüşle endişe verici olması gerekir. Ancak, etrafımdaki şeylerin bana verdiği bu açıklanması zor coşku ve neşe, içinde bulunduğum durumun hoş bir şaka ol-duğu izlenimini veriyordu sadece. Şimdi bile, halinden mem-nun bir halde yürürken, içimde bir yerlerden bu konuyla ilgili, bir önceki gece sorulan pek çok soruya benzer vakur bir soru

7 De Selby (*Altın Saatler*, s. 93 ve devamı), isimlere ilişkin ilginç bir teori ortaya atmıştır. Eski ilkel çağlarda takılan isimleri, söz konusu kişilerin veya nesnelerin görünüşüyle ilişkilendirilen naif onomatolojik çağnışmalar olarak, dolayısıyla da insan gırtlığından çıkan hoş sesler olmaktan çok uzak, cırtlak veya kaba saba göstergeler olarak görür. Bu fikir üzerine uzun uzadıya kafa yormuş, belli insan ırkları ve mizaçlarına karşılık gelen ünlü ve ünsüz sesleri gösteren ayrıntılı çizimler hazırlamış, ismindeki harfleri şöyle bir inceledik-ten sonra –söz konusu kelimenin dil dönüşümlerine olanak verecek şekilde “rasyonelleştirilmesinin” ardından– herhangi bir kişinin hangi fizyolojik “gruba” ait olduğunu söyleyebileceğini iddia etmiştir. Bazı “grupların” ev-rensel olarak diğer “gruplardan” daha “iğrenç” olduğunu açıklamıştır. Bu teoriyle ilgili en talihsiz yorumu, amcasının hümanistik araştırmaları hakkın-da bilgi sahibi olmadığından mıdır yoksa bu araştırmaları hakir gördüğün-den midir bilinmez, De Selby’nin kendi yeğeninin icraatları doğurmuştur. Bu yeğen Portsmouth otelinin kilerinde İsveçli bir hizmetçiden öyle ilginç bir şekilde faydalanmaya kalkmıştır ki, De Selby rezil bir davanın açılmasını önlemek için pamuk elleriyle cebinden beş yüz-altı yüz sterlin çıkarmak zo-runda kalmıştır.

yükseldiğini hissettim. Alaycı bir sorgulamaydı bu. Kaygısız bir şekilde, bildiğim kadarıyla, *işitebileceğim* isimler sıraladım:

Hugh Murray.

Constantin Petrie.

Peter Small.

Sinyor Beniamino Bari.

Saygıdeğer Alex O'Brannigan, Bart.

Kurt Freund.

Bay John P. de Salis, M.A.

Dr. Solway Garr.

Bonaparte Gosworth.

Legs O'Hagan.

Muteber tenor Sinyor Beniamino Bari, dedi Joe. Büyük tenorun galası sırasında La Scala'nın dışında üç tane coplu saldırı gerçekleşti. La Scala Opera Evi'nin dışında olağandışı sahneler yaşanıyordu; yönetimin ayakta duracak yer olmadığını duyurmasıyla alevlenen yaklaşık on bin kişilik hayran kalabalığı bariyerlere hücum etmeye çalışıyordu. Bu azgın meydan kavgasında, binlerce insan yaralandı; 79'u ölümcül yaralar aldı. Polis memuru Peter Coutts, kasiğinden, pek de iyileşme ihtimali olmayan bir yara aldı. Bu sahneler ancak, Sinyor Bari resitalini bitirdiğinde içerideki şık ve zarif dinleyicilerin hezeyanıyla mükayese edilebilirdi. Muhteşem tenorun takdire şayan bir sesi vardı. Sanki soğuk almış gibi boğuk bir sesle düşük perdeden bir giriş yaparak, sevgili Caruso'nun meşhur aryası Che Gelida Manina'dan ölümsüz nağmeler okudu. Yaptığı tanrısal işe ısındıkça, o altın notalar birbiri ardına geniş tiyatronun en ücra köşelerine kadar saçılmış, herkesi en derinden sarsmıştı. Yer ile göğün coşkunun zirvesinde birleştiği o tiz Do notasına geldiğinde ise, dinleyiciler ayağa kalkıp tek bir vücut halinde alkışlamış ve büyük sanatçıyı şapka, konser programı ve çikolata kutusu yağmuruna tutmuşlardı.

Çok teşekkür ederim, diye mırıldandım yüzümde haşarı bir gülümsemeyle.

Biraz abartılı olabilir belki, ama içten içe kendini bıraktığın o gösteriş ve kibre küçük bir gönderme sadece.

Öyle mi?

Ya Dr. Solway Garr'a ne demeli? Düşes bayılmış. Dinleyiciler arasında bir doktor var mı? Soluk benizli telaşlı kalabalığın arasından sessizce geçen sıska bir silüet, ince ürkek parmaklar ve demirkırı saçlar. Usulca söylenen, ama amirâne birkaç kısa buyruk. Beş dakika içinde durum kontrol altında. Beti benzi atmış ama gülümseyen düşes mırıltıyla teşekkürlerini sunuyor. Uzman teşhisi bir trajediyi daha önlüyor. Göğüs kafesinden küçük bir diş protezi çıkartılıyor. Bütün kalpler, insanlığın bu sessiz sedasız hizmetkârı için çarpıyor. Geç çağırıldığı için mutlu son dışında başka bir şey görememiş olan ekselansları çek defterini açıyor ve itibarının küçük bir işareti olarak koçanın üzerine bin gine yazıyor. Ekselanslarının verdiği çek, gülümseyen doktor tarafından alınıyor, ama atomlarına kadar yırtılıp atılıyor. Salonun arka tarafında mavi elbiseli bir hanımefendi "Barış Seninle Olsun" şarkısını ve milli marşı söylemeye başlıyor; sesi ve içtenliği giderek yükselerek sessiz gecenin içinde gür-lüyor, son notalar da artık duyulmaz olunca nemlenmeyen çok az göz, özlemle dolmayan çok az kalp kalıyor. Dr. Garr sadece gülümsüyor ve itiraz edercesine kafasını iki yana sallıyor.

Bence bu kadar yeter, dedim.

İstifimi bozmadan yürümeye devam ettim. Güneş doğuda hızla olgunlaşıyor, ben de dahil her şeye hülyalı ve uyuşuk bir güzellik ve mutluluk veren yoğun bir sıcaklık yeryüzüne yayılmaya başlıyordu. Yol kenarında oraya buraya dağılmış küçük çimen yığınlarının ve korunaklı hendeklerin baştan çıkarcı ve davetkâr bir hali vardı. Yol, güneşin altında kavrularak daha da sertleşiyor ve yürümemi gitgide zorlaştırıyordu. Çok geçme-

den, polis karakoluna yaklaştığıma ve son bir kez daha durup dinlenirsem kararlaştırdığım işe girişmek için gereken gücü toplayacağıma karar verdim. Yürümeyi bıraktım ve hendek-
ğin korunaklı kollarına boylu boyunca serildim. Gün tapta-
ze, hendekse tüy gibi yumuşacıktı. Güneşten sersemlemiş bir
halde sırt üstü uzandım. Burun deliklerime milyonlarca şeyin
nüfuz ettiğini hissediyordum; saman kokuları, çimen koku-
ları, uzaklardaki çiçeklerin kokusu, başımın altındaki sonsuz
toprağın insana güven veren sarsılmaz varlığı. Bugün yeni ve
parlak bir gündü. Kuşlar dur durak bilmeden cıvıldıyordu ve
eşsiz güzellikteki çizgili desenli anılar vazifelerini yapmak üze-
re üzerimden geçip gidiyor, yuvalarına dönmek için nadiren
aynı yolu kullanıyorlardı. Gözkapaklarım aşağı düşüyor, fırl
fırl dönen evren kafamın içinde vızıldıyordu. Uzanalı çok ol-
mamıştı ki bilincim uçup gitti ve derin bir uykuya daldım.
Hareketsiz ve arkamda uyuyan gölgem kadar hissiz bir şekilde
uzun süre uyudum.

Tekrar uyandığımda zaman ilerlemişti ve çelimsiz bir adam
yanı başımda oturmuş beni izliyordu. Kaypak bir havası vardı,
kaypak bir pipo tütürüyordu ve eli titriyordu. Muhtemelen
polisleri izlemekten gözleri de kaypaklaşmıştı. Çok olağandı-
şı gözlerdi bunlar. Görünürde aynı hizada gibi duruyorlardı;
ama sadece eğri büğrü şeylere bakmak için yaratılmışlar gibi
öylesine uyumsuzlardı ki, düz duran bir şeye doğrudan baka-
bilme yetisinden yoksunlardı sanki. Sadece başı bana dönük
olduğu için biliyordum beni izlediğini; ne gözlerine bakabi-
liyor ne de onları hiçe sayabiliyordum. Ufak tefek bir adamdı
ve üstü başı dökülüyordu, başında da soluk somon rengin-
de bezden bir kasket vardı. Kafası bana dönük, tek kelime
etmeden duruyordu; varlığı tedirgin ediciydi. Beni ne kadar
zamandır izlediğini merak ediyordum.

Dikkat et. Çok kaypak görünüşlü bir tip.

Cüzdaniının hâlâ yerinde olup olmadığını anlamak için elimi cebime attım. Oradaydı, bir dostun eli gibi yumuşak ve sıcaktı. Soyulmadığını anlayınca, adamla güler yüzlü ve nazik bir şekilde konuşmaya karar verdim; kim olduğunu öğrenip bana karakolun yerini göstermesini isteyecektim. Kara kutuyu bulmamda bana yardımcı dokunacak herhangi birinin yardımını, küçük de olsa hor görmemeyi aklıma koymuştum. En az onunki kadar muğlak bir bakış atarak elimden geldiğince dostane bir tavır takınmaya çalıştım.

“Hayırlı sabahlar,” dedim.

“Sana da hayırlı sabahlar,” diye yanıt verdi somurtarak.

Adını ve mesleğini sor, nereye gittiğini öğren.

“Meraklı biri olduğumu düşünmenizi istemem,” dedim, “kuş avcısı olduğunuzu söylesem, doğru söylemiş olur muyum?”

“Kuş avcısı değilim,” diye yanıt verdi.

“Lehimci?”

“O da değil.”

“Seyahat eden bir yolcu?”

“Hayır, o da değil.”

“Kemancı?”

“O da değil.”

Neşeli bir şaşkınlıkla gülümseyerek, “Kaypak görünüşünüze bakarak kim olduğunuzu anlamak zor, ne iş yaptığınızı tahmin etmek kolay değil. Halinizden oldukça hoşnut görünüyorsunuz, ama diğer yandan da hiç memnunmuş gibi bir haliniz yok. Hayata ne itirazınız var?” dedim.

Yüzüme küçük duman halkaları üfledi ve gözlerini çevreleyen karman çorman saçlarının gerisinden dikkatle baktı bana.

“Hayat mı bu?” diye yanıtladı. “Olmasa da olur,” dedi, “çünkü fazla bir işe yaramıyor. Onu yiyemezsin, içemezsin ya da piponda tuttüremezsin; yağmuru uzaklaştırmaz, bira

içtiğin bir akşamın sonrasındatutkunun aleviyle yanıp tutuşurken karanlıkta soyup yatağa atarsan kucağını doldurmaz. Büyük bir yanılgı bu, hiç olmasın daha iyi, tıpkı yatak gıcirtısı veya ithal domuz pastırması gibi.”

“Güneşin gökyüzünde gürlediği ve yorgun kemiklerimize güzel havadisler gönderdiği bu cıvıl cıvıl günde,” diyerek çıkıştım, “ne de hoş konuşuyorsunuz.”

“Ya da kuş tüyü yataklar gibi,” diye devam etti, “ya da güçlü buhar makineleriyle üretilen ekmek gibi. Buna hayat mı diyorsun sen? Hayat mı bu?”

Hayatın zorluklarından bahset, ama tatlılığından ve cazibesinden de dem vurmayı unutma.

Hangi tatlılığından?

Baharda açan çiçekler, insan yaşamının ihtişamı ve icrası, geceleyin öten kuşlar – ne demek istediğimi çok iyi biliyorsun. Ben yine de şu tatlılığın ne olduğundan o kadar da emin değilim.

“Bunu tam olarak algılamak,” dedim kaypak adama, “ya da hayatın kendisini tanımlamak zor. Ama hayattan alınan zevk söz konusu olduğunda, şehirlerde taşraya nazaran daha iyi hayatlar olduğunu duydum, hatta Fransa’nın bazı yerlerinde çok daha iyisi varmış. Kedilerin henüz yavruyken daha da bir hayat dolu olduğunu fark ettiniz mi hiç?”

Adam benim bulunduğum yöne huysuz huysuz bakmaktaydı.

“Bu hayat mı yani? Pek çokları hayatın boyutlarını kavrayabilmek için yüz yıl boyunca uğraştılar, en nihayetinde birisi bunu kavradığında ve bazı şekilleri üzerine kafa yorduğunda, yatağına girip ölüyor! Zehirlenen bir çoban köpeği gibi geberip gidiyor. Bu kadar tehlikeli bir şey daha yoktur; tütün gibi tütüremezsin, kimse sana yarısı karşılığında yarın peni bile vermez, sonunda da öldürürseni. Tuhaf bir mekanizma, çok tehlikeli, mutlak bir ölüm tuzağı. Hayat mı bu?”

Kendine çok kızmış gibi bir hali vardı, piposundan çıkan dumanlarla etrafında ördüğü küçük gri duvarın ardında konuşmadan bir süre durdu. Bir müddet sonra, ne iş yaptığını öğrenmek için bir teşebbüste daha bulundum.

“Tavşan peşinde koşan biri misiniz yoksa?” diye sordum.

“Değilim. Değilim.”

“Rutin bir iş için yolculuk eden biri?”

“Kesinlikle değilim.”

“Kalaycı?”

“Hayır.”

“Kasaba memuru?”

“Hayır.”

“Su işleri müfettişi?”

“Hayır.”

“Hasta atlar için ilaç satıcısı?”

“İlaç satıcısı değilim.”

“Vay anasını,” dedim şaşkınlıkla, “alışılmadık bir mesleğiniz var; benim gibi bir çiftçi ya da meyhaneci çırağı olmanız veyahut manifaturacılıkla alakalı bir şey yapmanız dışında hiçbir şey gelmiyor aklıma. Aktör ya da mim sanatçısı mısınız yoksa?”

“Değilim.”

Aniden doğruldu ve neredeyse doğrudan bana dikti gözlerini, piposu sımsıkı kenetlenmiş dişlerinin arasından saldırganca dışarı doğru uzanıyordu. Bütün dünyayı dumanla doldurmuştu. Tedirgindim, ama ondan korkmuyordum. Küreğim yanımda olsaydı işini tez elden bitirebileceğimi biliyordum. Yapılacak en akıllaca işin, onun suyuna gitmek ve söylediği her şeye kafa sallamak olduğunu düşündüm.

“Ben bir hırsızım,” dedi esrarlı bir ses tonuyla, “kolları güçlü bir buhar makinesinin çarkları kadar kuvvetli, eli bıçaklı bir hırsız.”

“Hırsız mı?” diye haykırdım. Öncezilerim beni yanıltmamıştı.

Sakin ol. Riske girme.

“Bir çamaşırhanedeki hareketli parlak aletler kadar kuvvetlidir bu kol. Uğursuz bir katilimdir aynı zamanda. Ne zaman bir adamı soysam leşini yere sererim, çünkü yaşama şu kadarlık saygım yoktur benim. Yeterince insan öldürürsem yaşayacak daha çok yaşam olur ve böylece belki de bin yaşına kadar yaşarım, yetmişime geldiğimde o tanıdık el yapışmaz enseme. Cüzdanın var mı?”

Fakir fukara olduğunu söyle. Ödünç para iste.

Bu hiç de zor olmayacak, dedim.

“Hiç param yok; ne bozukluğum, ne altınım ne de banka çekim var,” diye yanıt verdim, “paraya çevrilebilecek ya da herhangi bir değeri olan hiçbir şeyim yok, rehin kuponum bile yok. Ben de sizin kadar fakirim, yolda ihtiyacımı görsün diye sizden iki şilin istemeyi düşünüyordum aslında.”

Orada durmuş adama bakarken eskisinden daha da heyecanlıydım. Piposunu bir tarafa koymuş, uzun bir çiftçi bıçağı çıkarmıştı. Bıçağın keskin kısmına bakıyor ve sağa sola oynatıp ışılatıyordu.

“Hiç paran olmasa bile,” diyerek kesik kesik güldü, “o değersiz canını alacağım.”

“Beni bir dinleyin önce,” dedim yavuz bir sesle. “Soygun ve cinayet kanuna aykırıdır, ayrıca benim yaşamımın size pek bir faydası dokunmaz çünkü göğsümde bir sorun var, altı aya kalmaz ölürüm kesin. Salı günkü kahve falımda da müphem bir cenaze çıkmıştı zaten. Bir öksüreyim de görün.”

Kuru bir öksürük koyuverdim kendimi zorlayarak. Öksürüğüm bir esinti gibi yakındaki çimleri yalayıp geçti. Hemen yerimden zıplayıp kaçmanın tam vakti diye düşündüm. Akli-ma gelen en basit yol buydu.

“Bir şey daha var,” diye ekledim, “vücudumun bir kısmı tahtadan, yani cansız.”

Kaypak adam hayretle tiz çığlıklar attı, yerinden fırladı ve tarif edilemeyecek kadar kaypak bakışlarla baktı bana. Gülümsemem ve tahtadan baldırımı göstermek için pantolonumun sol paçasını yukarı sıyırdım. Tahtayı dikkatlice inceledi ve güçlü parmağını köşelerinde gezdirdi. Sonra hızla yerine oturdu, bıçağını cebine soktu ve piposunu tekrar çıkardı. Piposu cebinde durduğu süre boyunca yanıyor olmalıydı, çünkü ağzına koyar koymaz tüttürmeye başladı; bir dakika içinde o kadar çok mavi ve gri duman üflemişti ki giysilerinin alev aldığını zannettim. Dumanların arasından bana dostane bakışlar attığını görebiliyordum. Birkaç saniye sonra, benimle yürekten gelen bir sesle usulca konuşmaya başladı.

“Sana zarar vermem, merak etme,” dedi.

“Bu hastalığa Muulingar’da yakalandım galiba,” diye açıkladım. Kendime güvenim gelmişti, tehlikenin geçtiğini biliyordum. Sonra beni gafil avlayan bir şey yaptı. Yırtık pırtık pantolonunun paçasını sıırdı ve sol bacağını gösterdi. Pürüzsüz, şekli şemali yerinde ve etine dolgun bir bacadı, ama benimki gibi tahtadandı.

“Tuhaf bir tesadüf,” dedim. Bana olan tavrındaki bu ani değişikliğin nedenini şimdi anlıyordum.

“Sevimli bir adamsın,” diye karşılık verdi, “sana elimi bile sürmem. Ben ülkedeki bütün tek bacaklı adamların şefiyim. Biri –sen– hariç hepsini tanırdım şimdiye dek, bu durumda sen de artık benim dostumsun. Sana biri yan gözle bakacak olursa bağırsaklarını deşerim.”

“Çok nazıksınız,” dedim.

“Böyle boydan boya deşerim,” dedi ellerini iki yana açarak. “Eğer başın belaya girerse bana haber sal, o kancığın elinden kurtarırım seni.”

“Kancıklarla hiç işim olmaz,” dedim gülümseyerek. “Oylanmak için keman çalmak bile daha iyidir.”

“Fark etmez. Canını sıkın şey ister bir asker olsun ister bir köpek, bütün tek bacaklı adamları toplayıp gelir, o her kimse ciğerini sökerim. Gerçek ismim Martin Finnucane.”

“Makul bir isim,” dedim tasvip ederek.

“Martin Finnucane,” diye yineledi, sanki dünyanın en tatlı müziğini dinlermişçesine kendi sesini dinleyerek. Sırtüstü uzandı ve kulaklarına kadar dumanla doldurdu içini, sonra neredeyse patlamak üzereyken dumanı salıverdi ve kendini çıkan dumanın ardına gizledi.

“Söyle bakalım,” dedi sonunda, “bir dileğin var mı?”

Bu beklenmedik, tuhaf bir soruydu ama hemen cevapladım. Olduğunu söyledim.

“Neymiş bu dilek?”

“Aradığım şeyi bulmak.”

“Güzel bir dilek,” dedi Martin Finnucane.

“Bunu nasıl gerçekleştireceksin ya da nasıl tamamına erdip eninde sonunda geçerli bir olgu haline getireceksin?”

“Karakola gidip,” dedim, “polislerden aradığım şeyin nerede olduğunu bana göstermelerini isteyerek. Buradan karakola nasıl gidebileceğimi söyleyebilirsiniz belki bana.”

“Belki,” dedi Bay Finnucane. “Ültimeatomun var mı?”

“Gizli bir ültimeatom aldım,” diye karşılık verdim.

“İyi bir ültimeatom olduğundan eminim,” dedi, “ama eğer gizli olduğunu düşünüyorsan, bana ne olduğunu söylemeni istemeyeceğim.”

Piposundaki bütün tütünü içip bitirdi, şimdi de piponun kendisini içiyordu, burnuma gelen keskin kokudan anladım bunu. Elini pantolon ağındaki cebine attı ve yuvarlak bir şey çıkardı.

“Sana şans getirmesi için bir altın,” dedi, “kıymetli alnyazının kıymetli nişanı.”

Kendisine kıymetli teşekkürlerimi sundum ve bana verdiği sikkenin pırl pırl parlayan bir peni olduğunu fark ettim. Çok kıymet verdiğim çok değerli bir şeymiş gibi dikkatlice cebime yerleştirdim onu. Aykırı ve tuhaf bir şekilde konuşan bu tah-ta bacaklı biraderi iyi idare ettiğim için seviniyordum. Yolun ötesinde küçük bir nehir vardı. Ayağa kalktım, nehre bakıp berrak sularını seyrettim. Yattığım yerin taşlık zemininde sendeledim, havaya zıpladım ve telaşla döndüm çevremde.

“Karakol da bu yol üzerinde,” dedi Martin Finnucane, “bu sabah önünden geçip iki kilometre yürüdüm buraya kadar. Nehrin yoldan ayrıldığı yere geldiğinde görürsün. Şimdi gidip bakarsan, bu saatlerde karakoldan dönen kahverengi ceketli yağ tulumlarını görebilirsin, çünkü iki polisin artıklarından oluşan kahvaltı ziyafetinden nasiplenmek için her sabah oraya giderler. Ama akşam yemeklerini, evlerin sırtlarının nehre dönük olduğu bir köyde, MacFeeterson diye bir adamın pastanesinde yerler. Bu adamın üç ekmek kamyoneti, yüksek dağlara tırmanmak için de köpeklerin çektiği bir arabası var; pazartesi ve çarşambaları Kilkishkeam’e gider.”

“Martin Finnucane,” dedim, “burası ile gideceğim yer arasında düşünmem gereken yüzlerce mesele var, ne kadar erken yola koyulursam o kadar iyi.”

Dumanlı hendekten dostça bakışlar attı bana.

“Şansın bol olsun,” dedi, “sakın bana haber salmadan bir tehlikeye atılayım deme.”

“Hoşça kalın, hoşça kalın,” diyerek tokalaştıktan sonra yanından ayrıldım. Yolun aşağısında dönüp arkama baktım ve hendeğin ağzından yükselen dumanlardan başka bir şey göremedim; sanki kalaycılar neleri varsa ateşe koymuşlar da hendeğin dibinde yemek pişiriyorlardı. Uzaklaşmadan önce

tekrar arkama dönüp baktım, dikkatle bana bakan ve gözden kaybolmamı izleyen yaşlı başını gördüm. Eğlenceli ve ilginç bir adamdı, karakolun yerini göstererek ve ne kadar uzakta olduğunu söyleyerek yardım etmişti bana. Yolda ilerlerken ona rastladığıma hafiften memnum olmuştum.

Donuk bir tip.

IV

Kanımca De Selby'nin çarpıcı açıklamalarından hiçbiri, "yolculuğun aslında bir halüsinasyon olduğuna" dair ileri sürdüğü görüşle boy ölçüşemez. Bu ibare De Selby'nin, nefret uyandıran evler ve sıradan giysilere bir alternatif olarak dizayn ettiği branda bezinden yapılma rezil "çadır elbiseler" üzerine samimi bir dille kaleme alman o meşhur incelemesi *Ülke Albümü*'nde⁸ bulunabilir. Ortaya attığı teori anlayabildiğim kadarıyla insan deneyiminin tanıklığını fazla önemsemiyor ve yaptığım pek çok kır yürüyüşünde öğrendiğim her şeyle çelişiyor. De Selby'nin tanımına göre, insan deneyimi "her biri sonsuz kısalıkta olan statik deneyimler silsilesidir"; bu görüşe, muhtemelen yeğenine ait olan eski sinema filmlerini inceleyerek vardığı düşünülmektedir.⁹ Bu önermeden yola çıkarak, yaşamdaki her türlü kademeli ilerleme veya dizisel varoluşun gerçekliğini ya da doğruluğunu reddetmiş ve zamanın inanılan şekilde geçebileceğini inkâr etmiştir; bir yerden başka bir yere yolculuk etmek, hatta "yaşamak" gibi yaygın olarak deneyim edilen ilerleme duygusunu halüsinasyonlara atfeder. Eğer bir

8 s. 822.

9 Aşikâr ki bunlar *Altın Saatler*'de "yineleyen güçlü bir unsur"a sahip ve "can sıkıcı" olduğu belirtilen filmlerle aynı filmlerdir. Görünüşe bakılırsa, De Selby bunları sabırla kare kare incelemiş ve o esnada film oynatma makinesinin hangi prensiple çalıştığını anlayamadığından, sinema perdesinde de aynı şekilde oynatılacaklarını zannetmiştir.

kişi A noktasında bulunuyorsa ve uzaktaki bir B noktasında bulunmak istiyorsa, bunu aradaki sayısız yerde, sonsuz kısalıktaki aralıklar boyunca durarak yapabileceğini söyler. Bu suretle kişi “yolculuk” başlamadan önce A noktasında dururken olan şey ile kişi “yoldayken”, örneğin aradaki noktalardan birinde dururken olan şey arasında bir fark yoktur. Bu “ara yerleri” uzun dipnotlarla açıklar. Bunların A-B ekseninde ihtiyari şekilde belirlenmiş, aralarında santimler ya da metreler olan noktalar olarak düşünülmemesi konusunda bizi uyarır. Bunları daha çok, sonsuz halde yan yana bulunan, ama diğer “ara yerlerin arasındaki” yerler dizisinin araya girmesine olanak verecek kadar da ayrı duran noktalar olarak düşünmek gerekir. Bu ara yerlerin arasındaki yerlerde de birbirine bağlı –birbirine sıkı sıkıya bitişik olmaktan ziyade, bu prensibin sonsuz bir şekilde uygulanmasına izin verecek şekilde düzenlenmiş– başka dinlenme yerlerinin olduğunu hayal edin. İlerleme yanılışmasını, insan beyninin –şu anki gelişimini düşünerek– bu birbirinden ayrı “durak”ların gerçekliğini anlayamamasına ve bunların milyonlarcasını birlikte gruplayıp elde ettiği sonuca da “hareket” demesine bağlamaktadır. Bu, ona göre savunulamaz ve tamamen olanaksız bir prosedürdür çünkü birbirinden ayrı iki konum bile eşzamanlı olarak aynı bedende var olamaz. Bu nedenle hareket de bir yanılışmadır. Hemen hemen her fotoğrafın kendi öğretilerine kesin bir kanıt teşkil ettiğini ifade eder.

De Selby’nin teorilerinin geçerliliği hakkında ne denirse densin, dürüstlikle ele alındıkları ve uygulamaya koymak için pek çok kez girişimde bulunulduğu konusunda yeterli kanıt mevcuttur. Üstat İngiltere’deyken Bath şehrinde kalıyormuş ve bir keresinde matbaa işleri için Folestone’a gitmesi gerekmiş.¹⁰ Bunu hiç de öyle bildiğimiz geleneksel yollarla yapma-

10 Bkz. Hatchjaw’ın *De Selby’nin Hayatı ve Çağı*.

miş. İstasyona gitmek ve tren saatlerini soruşturmak yerine, böyle bir yolculukta kat edilecek yerlerin resimli kartpostal-larını, özenle hazırladığı saatler ile barometrik aletleri ve gaz lambasının ışığını dışarıdaki değişen gün ışığına göre ayarla-yan bir aygıtı da yanına alarak kiraladığı pansiyondaki odasına kapanmış. Odada neler olduğu ya da saatlerin ve diğer aygıt-ların ne derece kesinlikle çalıştırıldığı bir sır olarak kalacak. Görünen o ki, yedi saatlik bir sürenin sonunda Folkestone'da olduğuna ve seyahat edenler için demiryolu ve denizyolu şir-ketlerinin muhtemelen hiç de hoşuna gitmeyecek bir formül geliştirdiğine kani olmuş. Kendini Bath şehrinin bildik orta-mında öylece hareketsiz bir şekilde bulduğunda nasıl bir düş-kırlığı yaşadığına dair hiçbir kayıt yok; ama bu konudaki otoritelerden biri,¹¹ kılını bile kıpırdatmadan Folkestone'a gi-dip döndüğünü iddia etmiştir. Belirtilen günde bizim bilgini Folkestone bankasından çıkarken gördüğünü iddia eden bir adamdan (isimsiz) bahsedilir.

De Selby'nin teorilerinin çoğu gibi, bunun da nihai sonucu yoktur. Bu kadar büyük bir beynin, en aşikâr gerçekleri sor-gulayıp bilimsel olarak ortaya konmuş şeylere (gün ve gecenin birbirini takip etmesi gibi) karşı çıkarken, aynı fenomenlere ilişkin kendi fantastik açıklamalarına kesinkes inanıyor olması tam bir muammadır.

Polis karakoluna yaptığım yolculuğa gelince, onun hiç de halüsinasyon olmadığını söylemek isterim. Güneşin sıcaklığı şüpheyi yer vermeyecek şekilde her yanıma işliyordu, yolun sertliği ise kararlı bir şekilde hiç boyun eğmiyordu; çevrem-deki her şey ben içinden geçtikçe yavaş yavaş değişiyordu. Solumda, üzeri karanlık yarıklarla çizili ve çalılıklarla örtülü, beyaz kayaların delik deşik ettiği kahverengi bataklık; uzakta

11 Bassett: *Lux Mundi: De Selby'nin Bir Anısı*.

ise küçük ağaç toplulukları arasından yarısı görünen, oraya buraya serpiştirilmiş evler vardı. Çok ötede, mor ve gizemli bir pusun içinde gizlenen başka bir bölge daha vardı. Sağ tarafta her şey daha bir yeşildi, küçük azgın nehir hatırı sayılır bir mesafe boyunca yola eşlik ediyordu; yolun öte tarafında ise kayalık çayırlarıyla tepeler inişli çıkışlı uzanıyordu. Uzakta, gökyüzüne yakın yerde küçük koyunlar ayırt edilebiliyor, eğri büğrü geçitler bir o yana bir bu yana koşturup duruyordu. İnsan yaşamına dair hiçbir işaret yoktu. Sabahın erken saatleriydi hâlâ, belki de ondan. Altın Amerikan saatimi kaybetmemiş olsaydım, saatin kaç olduğunu söyleyebilirdim.

Senin altın Amerikan saatin yok ki.

Birden bire bana garip bir şey oldu. Yol önümde usulca sola kıvrılıyordu, dönemece yaklaşıırken kalbim düzensizce atmaya başladı ve tarifsiz bir heyecan tüm benliğimi kapladı. Görülecek bir şey yoktu aslında ve içimde neler olduğunu açıklayacak herhangi bir değişiklik olmamıştı manzarada. Etrafıma yabancı bakışlarla bakarak yürümeye devam ettim.

Yoldaki dönemeci döndüğümde, olağandışı bir görüntü çıktı karşıma. Sol tarafta yaklaşık yüz metre ileride beni hayrete düşüren bir ev duruyordu. Yol kenarlarındaki ilan panoları gibi boyanmıştı, ama çok kötü bir şekilde boyanmıştı doğrusu. Tamamen düzmece görünüyordu ve hiç inandırıcı değildi. Derinliği ya da genişliği yoktu sanki, bir çocuğu bile kandıramazdı bu haliyle. Bu başlı başına beni şaşkına çevirmeye yetmezdi, çünkü daha önce de yol kenarında resimler ve ilanlar görmüşlüğüm vardı: Beni sersemleten şey, aradığım evin bu olduğuna ve içinde insanlar bulunduğuna dair aklımın en derinlerine kök salmış su götürmez bilgiydi. Gördüğüm şeyin polis karakolu olduğuna dair hiç şüphem yoktu. Hayatımda daha önce hiç böylesine doğaya aykırı ve korkutucu bir şey görmemiştim. Alışılmış boyutlardan bir tanesi eksikmiş gibi,

gözlerim gördükleri şeye anlam veremeyerek bocaladı. Evin görünüşü, yaşlı adamı sandalyesinde oturur vaziyette görüp de korkudan donakaldığım o andan beri karşıma çıkan en beklenmedik şeydi ve ödümü patlatmıştı.

Yürümeye devam ettim, ama daha yavaş yürüyordum. Yaklaştıkça evin görünüşü değişir gibi oldu. İlk başta, kendini sıradan bir evin şekline uydurmak için hiçbir şey yapmadı; ama dalgalı bir suyun altından göz kırpan bir şey gibi ana çizgileri belirsizleşmişti. Sonra tekrar belirginleşti ve evin arka tarafının ortaya çıkmaya başladığını gördüm, ön tarafının gerisinde odalar için küçük bir alan vardı. Bu fikre de yan tarafına doğru yaklaşırken, olduğum yerden “binanın” önünü ve arkasını eş zamanlı olarak gördüğüm izlenimine kapıldığım için vardım. Binaının görebildiğim kadarıyla yan tarafı olmadığına göre, tepesi bana doğru bakan bir üçgen olması gerektiğini düşündüm; ama sadece on beş metre uzaklıktayken bana bakan küçük bir pencere gördüm ve binanın en azından *bir* yan tarafı olması gerektiğini anladım. Sonra kendimi, şaşkınlıktan ve heyecandan boğazım kurumuş ve pısmış bir halde neredeyse binarın gölgesinde buluverdim. Yakından bakınca, bembeyaz ve sessiz olması dışında oldukça sıradan gözüküyordu. Ciddi ve korkutucu bir çehresi vardı; basit duyularını kullanarak işin içinden çıkabileyim ve anlamış gibi yapabileyim diye binaya bir şekil, boyut ve duruş vermek dışında bir amacı yoktu sanki dünyanın. Kapının üzerinde asılı duran polis teşkilatına ait kabartma levha, burasının bir karakol olduğunu gösteriyordu. Daha önce hiç böyle bir karakol görmemiştim.

Neden durup düşünmedim ya da neden heyecandan durup dermansızca yol kenarına çökmedim bilmiyorum. Bunun yerine doğrudan kapıya yöneldim ve içeri baktım. Sırtı bana dönük, devasa cüsseli bir polis gördüm. Arkadan çok garip görünüyordu. Derli toplu, beyaz badanalı bekleme odasın-

daki küçük bankonun gerisinde dikiliyordu; ağzı açıktı ve duvarda asılı duran aynaya bakıyordu. Yine, bu adamın suretinin gözüme neden benzersiz ve alışılmadık görüldüğünü tam olarak kavramakta zorlandım. Çok iri ve şişmandı, kabarık ensesinin üzerinden darmadağın fişkırان saçları açık saman rengindeydi; bütün bunlar dikkat çekici de olsa, duyulmamış şeyler değillerdi. Bakışlarım, kalın kumaştan dokunmuş mavi üniformasıyla örtülü geniş sırtına, kalın kollarına ve bacaklarına kaydı. Tek tek bakıldığında gayet sıradan gözüken uzuvları bir araya geldiğinde, korkunç ve canavarca bir bütün oluşturarak algılanması zor bir tutarsızlık sergiliyor ve huzursuzluk veren bir anormallik hissi uyandırıyor. Aynaya bakarken, kırmızı, şişkin ve kocaman ellerinden birini yansına kadar ağzına sokmuştu.

“Dişim,” dediğini duydum. Çok da yüksek perdeden çıkmayan dalgın sesi kalın ve boğuktu, kışın kullanılan kalın yorganları hatırlattı bana. Kapıda dururken bir ses çıkarmış olmalıyım ya da muhtemelen aynadaki yansımamı görmüş olmalıydı ki, aheste bir edayla bana doğru döndü; parmakları hâlâ dişleriyle meşguldü, bana doğru dönerken kendi kendine mırıldandığını işittim:

“Neredeyse bütün hastalıklar dişlerden çıkar.”

Yüzünü görünce bir şaşkınlık daha yaşadım. Aşırı derecede şişman, kırmızı ve genişti; gerdanı üzerinde hantal bir ağırlıkla durması bana bir un çuvalını anımsatmıştı. Suratının alt kısmı, acayip bir hayvanın duyargası gibi derisinden dışarı fırlayan aşırı kızıl bıyığıyla kaplıydı. Yanakları al al ve tombuldu; üstten gür kaşları, alttan da derisinin yağlı kıvrımları arasında sıkışıp kalan gözleri ise neredeyse görünmüyordu. Ağır ağır bankoya yaklaştı, ben de yüz yüze gelene dek uysalca ona doğru ilerledim.

“Bisikletle mi ilgili?” diye sordu.

Yüzüne baktığımda gördüğüm ifade umulmadık bir biçimde güven vericiydi. Yüzü fiçı gibiydi ve güzel olmaktan çok uzaktı, ama çirkin hatlarını öyle ustaca bir şekilde değiştirip bir araya getirmişti ki, iyi bir mizacı ve sonsuz bir sabrı olan kibar bir adam olduğu izlenimi uyandırdı bende. Siperli polis kasketinin ön tarafında önemli gibi görünen bir rozet vardı ve üzerinde altın harflerle ÇAVUŞ yazıyordu. Kendisi Çavuş Pluck'tı.

“Hayır,” diye karşılık verdim uzattığım elimi bankoya yaslayarak. Çavuş bana kuşkucu bakışlarla baktı.

“Emin misiniz?” diye sordu.

“Kesinlikle.”

“Motosikletle de mi ilgili değil?”

“Hayır.”

“Tepe lambası ve dinamosu olan bir motosiklet? Ya da yarış gidonları olan?”

“Hayır.”

“Bu durumda, motosiklet olasılığından bahsedemeyiz,” dedi. Şaşırmış ve afallamış görünüyordu; sağ elinin boğumlarını sarı dişlerinin arasına kıştırarak ve alnında şaşkınlıktan üç kocaman kırışık peydahlayarak, sol dirseğinin üzerinde bankoya yanlamasına abandı. Budala bir adam olduğuna kanaat getirmiştim şimdi, onu tam da istediğim şekilde idare etmek ve kara kutunun başına ne geldiğini öğrenmek hiç de zor olmayacaktı. Neden bisikletlerle ilgili sorular sorduğunu tam da anlamamıştım, ama her şeye dikkatlice cevap vermeyi, uygun zamanı beklemeyi ve onunla olan münasebetimde kurnaz davranmayı aklıma koymuştum. Dalgın dalgın uzaklaştı, geri geldi ve boğa ruhsatı veya köpek ruhsatı için verilen başvuru formlarına benzeyen farklı renklerde bir tomar kâğıt uzattı bana.

“Bu formları doldurmanın bir zararı olmaz,” dedi.

Daha sonra, “Seyyar dişçi olduğunuzu ve buraya üç tekerlekli bir motosikletle geldiğinizi söylesem, doğru olur mu?” diye ekledi.

“Olmaz,” diye yanıt verdim.

“Peki ya iki kişilik bisikletle?”

“Hayır.”

“Dişçilerin ne yapacağını hiç kestiremezsin,” dedi. “*Veles-pit* veya *penny-farthing* mi yoksa?”

“Değil,” dedim sakince. Yine kaşlarını buruşturarak, söylediğim şeyde ciddi olup olmadığını anlamak istermiş gibi uzun ve keskin bir bakış attı bana.

“O zaman, dişçi filan değil de,” dedi, “muhtemelen köpek ruhsatı veya öküz belgesi almaya gelen bir adamsın sadece, öyle mi?”

“Dişçi olduğumu söylemedim,” dedim sertçe, “kzle ilgili bir şey de demedim.”

Çavuş bana kuşku dolu gözlerle baktı.

“Bu çok tuhaf,” dedi, “oldukça zor bir bilmece, çok garip.”

Tezek ateşinin yanına oturdu, parmaklarını dişlemeye ve gr kaşlarının altından bana keskin bakışlar fırlatmaya başladı. Kafamın üstünde boynuzlarım ya da arkamda bir kuyruğum olsaydı, bana bundan daha fazla ilgiyle bakamazdı herhalde. Konuşmaya yön vermek gibi bir şey gelmiyordu içimden, beş dakika boyunca çıt çıkmadı. Sonra yüzündeki ifade biraz gevşedi ve benimle konuşmaya başladı yeniden.

“Zamirin ne?” diye sordu.

“Zamirim yok,” diye karşılık verdim, ne demek istediğini bildiğimi umuyordum.

“Peki esamen ne?”

“Esamem mi?”

“Soyadın yani”

“Soyadım da yok.”

Verdiğim cevap onu şaşırtmış, aynı zamanda memnun etmişti. Kalın kaşlarını kaldırdı ve yüzündeki ifadenin yerini gülümseme denebilecek bir şey aldı. Bankoya geri geldi, kocaman elini uzattı ve benimkini kavrayarak samimi bir şekilde sıktı.

“Ne ismin var ne de nereden geldiğine dair bir fikrin, öyle mi?”

“Öyle.”

“Allah Allah!”

Sinyor Bari, tek bacaklı muteber tenor!

“Bak sen şu işe,” dedi yine, “vay anasını!”

Bankodan ayrılp ateşin yanındaki sandalyesine geçti ve hafızasında biriken geçmiş yılları bir bir gözden geçiriyormuş gibi düşüncelere dalmış bir halde sessizce oturdu.

“Bir zamanlar uzun boylu bir adam tanımıştım,” diye söze girişti sonunda, “onun da bir adı yoktu; sen kesinlikle onun oğlu olmalısın ve tabii hükümsüzlüğü ile hiçliğinin de mirasçısı. Babalığın ne yapıyor şimdi, nerede?”

Adı olmayan bir adamın oğlunun da bir adı olmaması bütünüyle mantıksız değil, diye düşündüm, ama çavuşun beni bir başkasıyla karıştırdığı aşikârdı. Bence bir sakıncası yoktu, onu bu konuda yüreklendirmeye karar verdim. Hakkımda hiçbir şey bilmemesinin iyi olacağını düşündüm, hatta hakkımda yalan yanlış bir sürü şey bilmesi çok daha iyi olurdu. Bu sayede, onu kendi emellerim doğrultusunda kullanmam ve en nihayetinde kara kutuyu bulmam kolaylaşırdı.

“Amerika’ya gitti,” diye karşılık verdim.

“Oraya gitti demek,” dedi çavuş. “Sahiden mi? Gerçek bir aile babasıymış. Onunla en son, kaybolan bir bisiklet pompasıyla ilgili görüşmüştüm, bir karısı ve on tane erkek evladı vardı. O sıralarda, hamileliği çok ilerlemiş bir kadınla evlendi yeniden.”

“O bendim,” dedim gülümseyerek.

“Sendin demek. Diğer on güçlü kuvvetli oğul ne yapıyor şimdi?”

“Hepsi Amerika’ya gitti.”

“Şu ülke içinden çıkılmaz bir muamma,” dedi çavuş, “çok geniş bir memleket, siyah adamlar ve yabancılarla dolu bir yer. Oralarda insanların atış müsabakalarına düşkün olduğunu duymuştum.”

“Garip bir ülke,” dedim.

Konuşmanın bu aşamasında, kapıda ayak sesleri belirdi ve içeriye elinde küçük bir polis feneri taşıyan hantal bir polis girdi. Karanlık bir Yahudi suratı, kemerli bir burnu ve kafasında da kıvrır kıvrır saç kümeleri vardı. Çenesi ve gerdanı öyle pürüzsüzdü ki günde iki kez sinekkaydı tıraş oluyormuş izlenimi veriyordu. Ağzının içinde iki sıra halinde dizilmiş ve Manchester’dan geldiğinden şüphe etmediğim beyaz mineli dişleri vardı ve güldüğünde hoş bir manzara oluşturunuyordu, tıpkı bir köy evindeki derli toplu bir şifonyerin üzerinde duran porselen bir çömlek gibi. Çavuş gibi etine buduna dolgun ve duba gibiydi, ama yüzünde çok daha zekice bir ifade vardı. Yüzü umulmadık bir şekilde inceydi, içe işleyen dikkatli gözleri vardı. Eğer sadece yüzü söz konusu olsaydı, polisten çok bir şaire benzetilebilirdi, ama vücudunun geri kalanı şairane olmak dışında her şeye benziyordu.

“Memur MacCruiskeen,” dedi Çavuş Pluck.

Memur MacCruiskeen elindeki feneri masaya bıraktı, benimle tokalaştı ve büyük bir ciddiyetle bana saatin kaç olduğunu bildirdi. Sesi tiz ve neredeyse kadınsıydı, nazik ve ölçülü bir tonlamayla konuşuyordu. Sonra, feneri bankonun üzerine yerleştirdi ve ikimizi de gözden geçirdi.

“Bisikletle mi ilgili?” diye sordu.

“Değil,” dedi çavuş. “Belediye arazisine bisiklet üstünde gelmediğini söyleyen özel bir ziyaretçi kendisi. Kendine ait bir adı da yok üstelik. Babası ta Ameruka’daymış.”

“İki Ameruka’dan hangisinde?” diye sordu MacCruiskeen.

“Birleşik Devletler,” dedi çavuş.

“Oralardaysa, şimdiye kadar zengin olmuştur muhtemelen,” dedi MacCruiskeen, “çünkü orada dolar var; yerden dolarlar, papeller, altın külçeleri fıskınıyor; tenis, golf ve müzik aletleri gırla gidiyor. Herkesin dediğine göre, özgür bir ülke.”

“Herkes açık,” dedi çavuş. “Söyle bakalım,” dedi polis memuruna, “bugün hiç ölçüm yaptın mı?”

“Yaptım,” dedi MacCruiskeen.

“Kara kaplı defterini çıkar ve anlat bakalım neler var,” dedi çavuş. “Gördüğüm şeyi görene kadar işin özünü anlat bana,” diye ekledi.

MacCruiskeen göğüs cebinden küçük siyah bir defter bulup çıkardı.

“On nokta altı,” dedi.

“On nokta altı,” dedi çavuş da. “Peki ışın ne gösteriyordu?”

“Yedi nokta dört.”

“Peki ya manivela kolu?”

“Bir nokta beş.”

Bir sessizlik oldu. Çavuş yüzünü buruşturarak, kafasının içinde hiç de basit olmayan toplama ve hesaplamalar yapıyor-muş gibi oldukça karmakarışık bir ifade takındı. Bir süre sonra yüzü aydınlandı ve arkadaşıyla konuşmaya devam etti.

“Hiç düşüş oldu mu?”

“Saat üç buçukta şiddetli bir düşüş gerçekleşti.”

“Oldukça anlaşılır ve takdire şayan derecede memnuniyet verici,” dedi çavuş. Akşam yemeğin içeride ızgaranın üstünde; almadan önce sütü karıştırmayı unutma ki senden sonra biz de sütün yağından, şifasından nasiplenebilelim.”

Memur MacCruiskeen yemek lafını duyunca gülümsedi ve yürürken kemerini gevşeterek arka odaya geçti; kısa süre sonra, bir kaşık ya da elini kullanmadan yulaf ezmesi yiyormuş gibi şapur şapur salya sesleri geldi kulağımıza. Çavuş, ateşin yanına oturup ona eşlik etmemi istedi ve cebinden buruş buruş bir sigara çıkartıp bana uzattı.

“Babalığın Ameruka’ya yerleştiği için şanslı,” dedi, “eğer ihtiyar dişlerinden muzdaripse. Dişten kaynaklanmayan çok az hastalık vardır.”

“Evet,” dedim. Olabildiğince az konuşmaya ve bu tuhaf polislerin önce kendi ellerini göstermelerine izin vermeye kararlıyım. Onlarla nasıl başa çıkabileceğimi bilirdim o zaman.

“Çünkü insanın ağzının içinde, bir farenin postunda bulabileceğinden daha fazla hastalık ve mikrop vardır; Ameruka ise, tıraş köpüğü gibi veya bir tabağı kırıldığında ortaya çıkan porselen parçaları gibi muhteşem dişleri olan insanlarla dolu.”

“Çok doğru,” dedim.

“Ya da kara bir karganın altındaki yumurtalar gibi.”

“Yumurtalar gibi,” dedim.

“Yaptığın yolculuklarda hiç sinema görmüşlüğün var mı?”

“Hiç yok,” diye karşılık verdim tevazuyla, “ama karanlık bir yer olduğunu ve duvardaki fotoğraflar dışında pek bir şey görülemediğini zannediyorum.”

“İşte orada, Ameruka’daki insanların ne kadar güzel dişleri olduğunu görürsün,” dedi çavuş.

Şöminedeki ateşe doğru sert bir bakış fırlattı ve dalgın dalgın sarı dişlerine dokunmaya başladı. MacCruiskeen’le yaptığı esrarengiz konuşmayı düşünüp duruyordum.

“Söyler misiniz, polisin kara kaplı defterindekiler ne türden ölçümler öyle?” deme cesaretini gösterdim.

Çavuş, kor gibi yanan keskin bir bakışla baktı bana.

“Bilgeliğin ilk esası, soru sormak ve hiçbir soruyu cevaplandırmamaktır. *Sen* soru sorarak akıllanırsın, *ben* ise cevap vermeyerek. Bu civardaki suç oranında çok büyük bir artış olduğuna inanabiliyor musun? Geçen sene, altmış dokuz tane farsızlık vakası ile dört tane çalınma vakası yaşadık. Bu sene ise, seksen iki farsızlık vakası ile on üç kaldırımda bisiklete binme, dört de çalınma vakamız var. Bir vakada, üç vitesli bir bisikletin kasıtlı olarak tahrip edilmesi söz konusuydu, bir sonraki mahkemede elbette tazminat talebinde bulunulacak ve ceza bu mıntika sınırları içerisinde uygulanacak. Yıl sona ermeden önce illa ki bir pompa hırsızlığı olur, işlenen suçların ne denli ahlaksızca ve aşağılık olduğunun bir göstergesi bu, ülke için de kara bir leke elbette.”

“Hakikaten öyle,” dedim.

“Beş sene önce, nadir görülen bir gevşek gidon vakası yaşadık. Verilecek cezayı belirlemek üçümüzün tam bir haftasını aldı.”

“Gevşek gidonlar,” diye mırıldandım. Bisikletlerle ilgili bu konuşmaların ne anlamı vardı, bir türlü aklım ermiyordu.

“Sonra bir de bozuk frenler meselesi var. Memleket bozuk frenlerle delik deşik oldu, kazaların yarısı bu yüzden oluyor, aileden geliyor bu tabii.”

Konuşmanın gidişatını bisikletlerden başka bir yöne kaydırmanın iyi olacağını düşündüm.

“Bilgeliğin ilk kuralını söylemiştiniz,” dedim. “İkincisi ne peki?”

“Bu soruyu cevaplayabilirim,” dedi. “Toplamda beş kural var. Sorulması gereken her soruyu sor ve hiçbirini cevaplama. Duyduğun her şeyi kendi lehine çevir. Tamir gereçlerini her zaman yanında taşı. Mümkün olduğunca sola sap. Asla ilk olarak ön frenlerini kullanma.”

“İlginç kurallar,” dedim umursamaz bir alaycılıkla.

“Eğer bu kuralları izlersen,” dedi çavuş, “ruhunu selamete kavuşturursun ve asla kaygan bir yolda düşmezsin.”

“Bu kurallardan hangisinin bugün size ilettiğim sorunu kapsadığını açıklarsanız minnettar kalırım,” dedim.

“Bugün, bugün değil, dün,” dedi, “ama hangi sorundu bu bahsettiğiniz? *Crux rei* mi?”

Dün mü? Hiç tereddüt etmeden, bu adamın söylediklerinin yarısını bile anlamaya çalışmanın zaman kaybı olduğuna kanaat getirdim. Soruşturmanın sürdürmekte kararlıyım.

“Buraya, altın Amerikan saatimin çalındığını resmi olarak bildirmeye geldim.”

Büyük bir şaşkınlık ve kuşkuyla baktı bana ve kaşlarını neredeyse saç diplerine kadar kaldırdı.

“Bu çok hayret verici bir beyan,” dedi en sonunda.

“Neden?”

“Bir insan bisiklet çalabilecekken neden bir saat çalsın ki?”

Adamın nesnel ve yaman mantığına kulak ver.

“Üstünü arayın,” dedim.

“Bir saati üzerine binerek yoldan aşağı doğru süren ya da bir saatin kol demiri üzerinde evine bir torba tezek götüren bir adam duyulmuş şey midir?”

“Hırsızın saatimi üzerine binmek için çaldığını söylemedim ki,” diye itiraz ettim. “Büyük bir olasılıkla kendi bisikleti vardı ve bu sayede gece yarısı usulca sıvıştırdı.”

“Akli başında bir adamın bisikletten başka bir şey çaldığını duymadım hayatımda,” dedi çavuş, “pomplar, klipsler, farlar ve bunun gibi şeyler dışında. Yaşadığım şu zamanda dünyanın değişmekte olduğunu söylemeyeceksin bana, değil mi?”

“Ben sadece saatimin çalındığını söylüyorum,” dedim sinirli bir şekilde.

“Pekâlâ,” dedi çavuş tartışmaya son noktayı koyarak, “bir soruşturma açmamız gerekecek.”

Aydınlık bir gülümsemeyle baktı bana. Anlattığım hikâyenin tek bir kelimesine bile inanmadığı ve akıl sağlığımın pek de yerinde olmadığını düşündüğü apaçık ortadaydı. Bir çocukmuşum gibi alttan alıyordu.

“Teşekkür ederim,” diye mırıldandım.

“Ama asıl dert saati bulduktan sonra başlayacak,” dedi ciddi bir ses tonuyla.

“Neden?”

“O zaman sahibini aramaya başlamamız gerekecek.”

“Ama saatin sahibi benim.”

Tam bu noktada çavuş hoşgörüsüyle bir kahkaha attı ve kafasını salladı.

“Ne demek istediğini anlıyorum,” dedi. “Ancak, kanun denen şey oldukça karmaşık bir hadisedir. Eğer bir adın yoksa bir saate de sahip olamazsın ve çalınmış olan saat hiç var olmamış demektir; bulunduğu anda ise hak sahibine iade edilir. Eğer bir adın yoksa hiçbir şeyin yoktur, varlığın bile; oturduğum yerden öyleymiş gibi gözükse de üzerinde bir pantolon da yok aslında. Öte yandan, dilediğini yapabilirsin, kanun sana elini bile süremez.”

“Üzerinde on beş mücevher vardı,” dedim ümitsizce.

“Diğer yandan, saat üzerindeyken başka biriyle karıştırılırsan hırsızlık ya da aşırma suçundan ceza yiyebilirsin.”

“Kafam karmakarışık oldu,” dedim, söylediğim şey tamamen gerçektir. Çavuş beni ciddiye almayan kahkahasını koyuverdi.

“Eğer saati bulacak olursak,” dedi gülümseyerek, “içimden bir his üzerinde bir zil ya da pompa olacağını söylüyor.”

İçimde bulunduğum durumu endişeyle gözden geçirdim. Çavuşun şu dünyada bisiklet dışında bir şeyi idrak etmesini sağlamak olanaksız görünüyordu. Son bir kez gayret göstermeye karar verdim.

“Öyle görünüyor ki,” dedim sakın ve nazik bir şekilde, “üzerinde on beş mücevher olan Amerikan yapımı altın bir bisiklet kaybettiğim izlenimine kapıldınız. Ben bir saat kaybettim ve üzerinde zil falan yok. Sadece çalar saatlerin zili vardır ve ben hayatımda hiç pompası olan bir saat görmedim.”

Çavuş yine gülümsedi bana.

“İki hafta önce bir adam vardı bu odada,” dedi, “seksen iki yaşındaki annesini kaybettiğini söylüyordu. Annesini tarif etmesini isteyince –kırtasiye ofisinden yok pahasına aldığımız resmi formdaki boşlukları doldurmak için– jantlarında pas olduğunu ve arka frenlerinin ani çekişlerle sarsıldığını söyledi.”

Bu konuşma durumumu net bir şekilde anlamamı sağlamıştı. Tam bir şey daha söylemek üzereyken bir adam kafasını içeri uzatıp bize baktı, içeri girdi, kapıyı dikkatlice kapattı ve bankoya yaklaştı. Kırmızı yüzlü çam yarması gibi bir adamdı, pantolonunu diz hizasında sıkı bir ipi olan kocaman bir palto giymişti. Daha sonra adının Michael Gilhaney olduğunu öğrendim. Bir birahane yapacağı gibi gelip tezgâha dayanmak yerine duvara gitti, ellerini beline koyup dirseklerinden biriyle dengesini sağlayarak duvara dayandı.

“Eee Michael?” dedi çavuş neşeyle.

“Soğukmuş,” dedi Bay Gilhaney.

Polis memuru MacCruiskeen’in akşam yemeğini mideye indirmekle meşgul olduğu içerdeki odadan bağırış sesleri geldi.

“Bir sigara versene,” diye seslendi.

Çavuş cebinden bir buruşuk sigara daha çıkarıp bana uzattı ve başparmağını arka oda yönünde salladı. Elimde sigarayla odaya girerken, çavuşun kocaman bir defteri açıp kırmızı yüzlü adama sorular sorduğunu işittim.

“Hasılat ne kadar,” diyordu, “kaç kumpas var, far ve pompa da var mı işin içinde?”

V

Kendisine sigarasını götürme göreviyle içeri girdikten sonra Memur MacCruiskeen'le yaptığım uzun ve eşi benzeri görülmemiş sohbet, sonrasında aklıma De Selby'nin hassas spekülasyonlarını, bilhassa ayna sistemi ile zaman ve ebedi-yetin doğası üzerine yaptığı incelemeyi getirdi.¹² Anladığım kadıyla De Selby'nin teorisi şöyle:

Eğer bir kişi aynanın karşısına geçer ve kendi yansımasını görürse, gördüğü şey kendisinin gerçek bir kopyası değil, daha gençkenki görüntüsüdür. De Selby'nin bu fenomenle ilgili açıklaması oldukça basittir. Kâfi derecede bir samimiyetle ifade ettiği şekilde, ışığın tespit edilen ve sonlu bir yolculuk

12 Hatchjaw, *Ülke Albümü*'nü yazdığı on sene boyunca De Selby'nin aklını aynalarla bozduğunu, sürekli aynaya bakmaktan iki sol eli olduğunu iddia ettiğini ve tahta bir çerçeveye gelişigüzel sınırlanmış bir dünya içerisinde yaşadığını söylemektedir (gelgelelim bu açıklama Bassett tarafından doğrulanmamıştır). Zaman geçtikçe, dünyaya direkt bir bakış açısıyla bakmayı reddetmiş ve kendi yapımı olan telli bir mekanizma yardımıyla gözlerinin önüne sabit bir açıyla yerleştirdiği küçük bir aynayla dolaşmaya başlamış. Çareyi bu fantastik düzende bulduktan sonra kendisini ziyarete gelenlerle sırtı dönük ve yüzü tavana bakar vaziyette konuşur olmuş; hatta kalabalık caddelerde geri geri uzun yürüyüşler yaptığı söylenir. Hatchjaw beyanatının, *Albüm*'ün geriye doğru kaleme alınan yaklaşık üç yüz sayfalık elyazmasıyla da desteklendiğini ileri sürmektedir; "bu durum, ayna prensibinin zavallı matbaa tezgâhına tatbik edilmesini gerekli kılmıştır." (*De Selby'nin Hayatı ve Çağı*, s. 221). Bu elyazması şu an kayıptır.

hızı vardır. Dolayısıyla herhangi bir nesnenin aynaya yansımaları henüz tamamlanmadan ışık huzmelerinin önce nesneye çarpması ve akabinde aynaya vurması, sonra yine gerisin geri nesnenin üzerine –mesela kişinin gözlerine– çarpması gerekmektedir. Bu nedenle, kişinin aynada yüzüne bakması anında ışık huzmesinin aynaya çarpması ile yansıyan imgenin gözüyle kaydedilmesi arasında hissedilebilir ve hesaplanabilir bir zaman aralığı vardır.

Buraya kadar her şeyin yolunda olduğu söylenebilir. Bu fikir ister doğru olsun ister yanlış, söz konusu zaman miktarı öylesine önemsizdir ki, bu noktayı tartışacak mantıklı insan az bulunur. Ama hiçbir şeyi olduğu gibi kendi haline bırakmaktan hoşlanmayan De Selby, ilk yansımayı bir başka aynaya yansıtmakta ve bu ikinci görüntüdeki en ufak değişiklikleri bile saptamak iddiasında bulunmakta ısrar eder. En nihayetinde, her biri araya giren nesnenin giderek silinen görüntülerini süresiz olarak yansıtan o bildik paralel aynalar düzeneğini geliştirmiştir. Burada, araya giren söz konusu nesne De Selby'nin kendi suratıdır; bilginimiz, “kuvvetli bir ayna” vasıtasıyla bu görüntüyü sonsuz yansımalar halinde geriye doğru gözlemleyip incelediğini ileri sürer. Bu aynada gördüğünü söylediği şey hayret vericidir. Kendi yüzünün yansımalarında, bu yansımalar geriye doğru gittikçe, büyüyen bir delikanlı gördüğünü iddia eder; çıplak gözle görülemeyecek kadar küçük olan en uzaktaki yansımada on iki yaşındaki tüysüz bir oğlan çocuğunun yüzünü, kendi kelimeleriyle “fevkalade güzel ve soylu bir çehre” gördüğünü söyler. “Dünyanın eğimi ve teleskopun yetersizliği yüzünden” görüntüsünü beşikteki haline kadar izlemeyi başaramamıştır.

De Selby'yle ilgili şimdilik bu kadar lakırdı yeter. Mac-Cruiskeen'i kıpkırmızı bir suratla mutfak masasında, midesine tıktırdığı onca yemek yüzünden nefesi daralmış bir halde ağır

ağır solurken buldum. Kendisine uzattığım sigara karşılığında sorgulayan bakışlarla baktı bana. “Allah Allah,” dedi.

Sigarayı yaktı, dumanı içine çekti ve gizliden gizliye bir bakış attı bana.

“Allah Allah,” dedi yine. Küçük el feneri yanı başında masanın üzerinde duruyordu.

“Güzel bir gün,” dedim. “Böylesine aydınlık bir sabahta ne yapıyorsunuz bu fenerle?”

“Ben de sana en az bunun kadar iyi bir soru sorabilirim,” diye karşılık verdi. “Hezar nedir bilir misin?”

“Hezar mı?”

“Ne olabilir sence?”

Bu bilmece hiç de ilgimi çekmemişti, ama bu konuda kafa patlatıyormuş gibi yaptım ve normal büyüklüğünün yarısı kadar olana dek yüzümü düşünceli bir edayla buruşturdum.

“Para alan şu kadınlardan biri değil mi?” dedim.

“Hayır.”

“Almanların şu buharla çalınan orgundaki pirinç tokmaklar mı yoksa?”

“Değil.”

“Amerika’nın bağımsızlığı ya da benzeri bir şeyle mi alakalı?”

“Hayır.”

“Kurmalı saatler için mekanik bir cihaz?”

“Hayır.”

“Bir ineğin ağzının içindeki tümör ya da köpük mü, yoksa kadınların giydiği şu elastiki şeyler mi?”

“Hiç de değil.”

“Arapların çaldığı bir şark müzik aleti de mi değil?”

Ellerini çırpı.

“O da değil, ama yaklaştın,” dedi gülümseyerek, “onun kapı komşusu. İçi dışı bir adamsın. Eskiden İran bülbülüne

verilen isimdir hezar. Şimdi ne düşünüyorsun bu konuda bakalım?”

“Nadiren yanlış yola saparım,” dedim ilgisizce.

Hayranlıkla bana baktı, sanki ikimiz de hem kendimizden hem de birbirimizden memnunmuşuz ve bunun için de çok iyi nedenlerimiz varmış gibi sus pus oturduk bir süre.

“İhtimal, üniversite mezunusun, değil mi?” diye sordu.

Doğrudan bir cevap vermedim, ama oturmakta olduğum küçük sandalyede büyük, okumuş ve önemli bir şahsiyet gibi görünmeye çalıştım.

“Ebedi bir insansın bana kalırsa,” dedi usulca.

Odanın döşemesini ciddi bir incelemeden geçirerek bir süre öylece oturdu ve sonra o muntıkaya nasıl geldiğimi soruşturmaya başladı.

“Sinsilik etmem istemem,” dedi, “ama, buraya nasıl geldiğini söyler misin bana? Tepeleri aşmak için üç vitesli bir bisikletin vardı mutlaka, değil mi?”

“Üç vitesli bir bisikletim yoktu,” diye karşılık verdim biraz sert bir ses tonuyla, “iki viteslisi de yoktu, hiç bisikletim ve bisiklet pompam yoktu açıkçası, eğer bir farım olsaydı bile bisikletim olmadan bir işe yaramazdı çünkü onu asacak bir yerim olmazdı.”

“Olabilir,” dedi MacCruiskeen, “ama muhtemelen üç tekerlekli bir motosiklet üstüneyken sizinle alay etmişlerdir.”

“Ne bisikletim ne de üç tekerlekli motosikletim vardı, ayrıca ben dişçi falan da değilim,” dedim ciddi bir kesinlikle, “*penny-farthing*’e, mobilete, *velespite* ya da iki kişilik bisiklete de hiç itimat etmem.”

MacCruiskeen’in beti benzi attı, titremeye başladı, kolu mu kavradı ve gözlerini bana dikti.

“Şu hayatımda,” dedi sonunda gergin bir ses tonuyla, “daha fantastik bir kapanış konuşmasına ya da daha tuhaf bir

hikâyeye rastlamadım şimdiye dek. İnanılması güç ve acayip bir adamsın kesinlikle. Öleceğim geceye kadar unutmayacağım bu sabahı. Benimle kafa bulmuyorsun, değil mi?”

“Hayır,” dedim.

“Vay canına!”

Yerinden kalktı, eliyle kafatasının arkasına doğru saçlarını sıvazladı ve uzun uzun pencereden dışarıyı seyretti, gözleri yuvalarından uğramış bir halde fıldır fıldır dönüyordu, yüzü ise kanı çekilmiş boş bir çuval gibiydi.

Sonra, kan dolaşımını tekrar harekete geçirmek için odada şöyle bir dolandı ve raftan küçük bir mızrak aldı.

“Elini uzat,” dedi.

Aylak aylak uzattım elimi, mızrağı elime yaklaştırdı, sonra biraz daha yaklaştırdı, parlak sivri ucu on beş santim ötedeyken elime bir şey battığını hissettim ve kısa bir çılgılık attım. Avucumun ortasında bir damlacık kan vardı.

“Çok teşekkür ederim,” dedim. Ona kızamayacak kadar şaşkınlık içindeydim.

“Mesleğim ve tabiyetim itibarıyla Hollandalı olup olmadığımı merak eder durursun artık,” dedi zafer edasıyla.

Küçük mızrağını rafa geri koydu ve *roi-s’amuse* edasıyla yan yan bana baktı.

“Bunu açıklayabilir misin?” dedi.

“Aklımın sınırları buraya kadar,” dedim merakla.

“Zihinsel bir analiz gerektiriyor biraz,” dedi.

“Mızrağınız nasıl oldu da on beş santim uzaklıktayken batıp avucumu kanattı?”

“O mızrak,” diyerek cevapladı sakince, “boş zamanlarımda yaptığım ilk şeylerden biri. Şimdi pek düşündürmüyor beni, ama onu yaptığım yıl öylesine şişiniyordum ki hiçbir çavuş

* *Kralın Eğlencesi*, Victor Hugo’nun bir oyunu. (ç.n.)

beni sabahları yerimden kaldıramıyordu. İrlanda'yı enine boyuna gezsen, bunun gibi başka bir mızrak daha göremezsin; Ameruka'da buna benzeyen sadece tek bir şey var, ama ne olduğunu bilmiyorum. Ne var ki şu bisikletsizlik durumuna akıl sır erdiremiyorum. Vay canına be!”

“Ama ya mızrak?” diye üsteledim. “Şu işin esasını anlatın n’olur, kimseye söylemem.”

“Sana anlatacağım, çünkü güvenilir bir adamsın,” dedi, “ayrıca bisikletlerle ilgili şimdiye kadar işitmediğim şeyler söyleyen bir adamsın. Ucunun, aslında ucunun değil de sivriliginin başladığı yer neresi sence?”

“Fevkalade,” dedim, “ama anlamıyorum sizi.”

“Ucu on sekiz santim uzunluğunda, öyle sivri ve ince ki eskiden kalma gözlerle göremezsin. Sivri kısmın ilk yarısı kalın ve güçlü, ama bunu da göremezsin çünkü gerçek sivrilik bununla iç içe girmiştir, birini gördüğünde diğerini görmüş olabilirsin veya ek yerini fark edersin.”

“Kibrit çöpünden bile daha ince herhalde, değil mi?” diye sordum.

“Arada *bir* fark var,” dedi. “Şimdi, gerçekten sivri olan kısım o kadar ince ki, hangi ışıkta ya da hangi gözle bakılırsa bakılsın kimse göremez. En ucundan yaklaşık iki santim gerisi o kadar sivridir ki, bazen –özellikle gece geç saatte ya da sakın berbat bir günde– varlığını düşünmezsin bile ya da ufacık bir bahis konusu yapmaya bile kalkışmazsın, çünkü sana öyle bir işkence eder ki kafana ağırlar girer.”

Kaşlarımı çattım, bütün bilgisini kullanmasını icap ettiren bir şeyi anlamaya çalışan akıllı bir kişi gibi görünmeye gayret ettim.

“Tuğla olmadan ateş yakamazsın,” diyerek kafamı öne doğru salladım.

“Arifane,” diye karşılık verdi MacCruiskeen.

“Oldukça sivri tabii,” diyerek hakkını teslim ettim, “azıcık kanattı, ama elime battığını neredeyse hissetmedim bile. Bunu yapabilmesi için çok sivri olmalı.”

MacCruiskeen bir kahkaha attı, tekrar masaya oturdu ve kemerini takmaya girişti.

“İşin bütün esasını bilmiyorsun daha,” diyerek gülümsedi. “Çünkü eline batan ve kanını akıtan şey mızrağın ucu değil-di aslında; tartışmamızın konusunu teşkil eden şeyin varsayılan ucundan en az iki santim gerisinde bulunan bir noktadan bahsediyorum.”

“Geriye kalan bu iki santimlik şey ne peki?” diye sordum. “Buna siz ne isim veriyorsunuz Allah aşkına?”

“O, mızrağın gerçek ucu,” dedi MacCruiskeen, “ama o kadar ince ki, eline girip diğer taraftan çıksa bile ufacık bir şey hissetmezsin, ne bir şey görürsün ne de bir ses duyarsın. O kadar ince ki, belki de hiç yoktur; yarım saat boyunca buna kafa patlatmayı deneyebilirsin, ama hiçbir şey geçmeyebilir eline sonunda. Bu iki santimlik kısmın başı sonundan daha kalındır ve gerçekten neredeyse oradadır, ama kişisel fikrimi bilmeye can atıyorsan söyleyeyim, ben orada olduğunu hiç sanmıyorum.”

Parmaklarımı çeneme yapıştırdım, beynimin nadiren kullandığım kısımlarını harekete geçirip bütün dikkatimi toplayarak düşünmeye başladım. Buna rağmen mızrağın uçlarına ilişkin sorunu çözmekte hiçbir ilerleme kaydedemedim. MacCruiskeen ikinci kez konsolun yanına gitti ve elinde, minnacık siyah beyaz tuşları, pirinçten boruları ve buhar makinesi parçalarına ya da öğütme değirmeninin tehlikeli ucuna benzer yusuvarlak döner çarkları olan, bir leprikon piyanosunu andıran siyah bir şeyle tekrar masaya oturdu. Bembeyaz elleri bu siyah şeyin her tarafında geziniyor, sanki küçük bir yumru bulmaya çalışıyormuşçasına her yerini yokluyordu; yü-

zünde ruhani bir ifadeyle havaya bakıyordu. Oradaki varlığım hiç mi hiç umurunda değildi. Öylesine baskın ve muazzam bir sessizlik vardı ki, odanın tavanı sanki yarı yarıya alçalmıştı; MacCruiskeen elindeki tuhaf aletle meşguldü, bense mızrağın uçlarının keskinliğini idrak etmeye ve tam olarak anlamaya çalışıyordum.

On dakika sonra ayağa kalktı ve elindeki şeyi bıraktı. Bir süre defterine bir şeyler karaladıktan sonra piposunu yaktı.

“Allah Allah,” dedi ağzını yayarak.

“Şu uçlar,” dedim.

“Sana daha önce hezarın ne olduğunu sormuş muydum?”

“Sordunuz,” diye karşılık verdim, “ama aklımı kurcalayan şey, şu mızrağın uçları.”

“Mızrak sivriltmeye dün ya da bugün başlamadım ben,” dedi, “ama belki yüksek sanatın az buçuk iyi bir örneği olan başka bir şey görmek istersin.”

“İsterim gerçekten,” diye karşılık verdim.

“Ama bana *gizlice* verdiğin şu bisikletin olmamasıyla ilgili sırrı aklımdan savamıyorum bir türlü, eğer bu hikâyeyi kâğıda döküp insanların kelimenin tam anlamıyla peşine düşecekleri bir kitap haline getirirsen paraya para demezsin.”

Tekrar konsola doğru yürüdü, alt kısmını açıp küçük bir sandık çıkardı, göreyim diye masanın üzerine yerleştirdi. Hayatımda hiç bu kadar dekoratif ve ustaca yapılmış bir şey görmemiştim doğrusu. Denizcilerin ya da Singapurlu gemicilerinkine benzeyen kahverengi bir sandıktı; ama ufacık olmasına rağmen öylesine mükemmeldi ki, bir dürbünün tersinden normal büyüklükteki bir sandığa bakıyormuşsunuz gibiydi. Yaklaşık otuz santim yüksekliğindeydi, orantıları ve işçiliği kusursuzdu. Her bir tarafı girintilerle, oymalarla, olağanüstü bezemeler ve şekillerle kaplıydı, kapağın üzerindeki kıvrım bu küçük sandığa ayırt edici bir özellik katıyordu. Her bir köşe-

sinde pırl pırl parlayan pirinç köşebentler, kapağın üzerinde ise kusursuz bir şekilde ahşaba işlenerek bükülmüş çok güzel pirinç paıçacıklar vardı. Bütünöyle bakıldığında, gerçek sanatın asaletini ve kalitesini yansıtıyordu.

“İşte burada,” dedi MacCruiskeen.

“Neredeyse bahis konusu olamayacak kadar güzel,” dedim.

“Genç bir delikanlıyken iki yılını aldı bunu yapmak,” dedi MacCruiskeen, “hâlâ da aklımı kurcalayıp duruyor.”

“Kelimelerle anlatılamayacak kadar güzel,” dedim.

“Hemen hemen,” dedi MacCruiskeen.

İkimiz birden sandığa bakmaya başladık, hiç gözümüzü ayırmadan beş dakika boyunca öylesine dikkatle baktık ki, sandık sanki masanın üzerinde dans etmeye başladı ve olduğundan daha küçükmüş gibi göründü.

“Şimdiye dek öyle pek kutu ya da sandık görmedim,” dedim samimiyetle, “ama bu gördüğüm en güzel sandık, hiçbir zaman unutmayacağım bu sandığı. İçinde bir şey olabilir mi acaba?”

“Olabilir,” dedi MacCruiskeen.

Masaya gitti, sanki bir çoban köpeğini okşuyormuş gibi ellerini sandığın üzerinde dalkavukça gezdirdi ve küçük bir anahtarla kapağını açtı, ama ben içini göremeden kapatıverdi yine.

“Sana bir hikâye anlatacağım ve dallanıp budaklanan konuyu özetleyeceğim,” dedi. “Sandığı yapıp bitirdiğimde, içine ne koyacağımı ve sandığı ne için kullanacağımı düşünmeye başladım. Başta, Bridie’den aldığım keskin kokulu mavi kâğıtlara yazılmış mektupları koymak için kullanmayı düşündüm kutyu, ama sonunda bunun hürmetsizlikten başka bir şey olmayacağına karar verdim çünkü mektuplarda şehvetli kısımlar vardı. Fikirlerimin ne yönde geliştiğini algılıyor musun?”

“Evet,” diye yanıt verdim.

“Sonracığıma, vidalarım, mine kaplı rozetim ve Southport’tan bir hediye olan, karmaşık bir mekanizmaya sahip, ucu vidalı demir kalemim vardı. Bütün bunlar, Makine Çağının Örnekleri olarak adlandırılan şeylerdir.”

“Sandığın ruhuna aykırı şeyler bunlar,” dedim.

“Aslında öyle. Sonracığıma, görev başında ağzımın ortasına darbe alma ihtimaline karşı bulundurduğum usturam ve yedek çanağım vardı.”

“Ama bunları da koyamazdınız sandığa.”

“Koyamazdım. Sonracığıma, sertifikalarım, param, Pierre L’Ermite’in resmi ve bir gece Matthew O’Carahan’ın evinin yakınlarında yolda bulduğum, üzerinde şeritler olan pirinçten bir şeyim vardı. Ama bunlar da olmazdı.”

“Zor bir bilmece,” dedim.

“En sonunda, vicdanının sesine kulak vermek için yapılacak tek bir şey olduğunu gördüm.”

“Doğru cevabı bulmuş olmanız harika,” dedim karşılık olarak.

“Kendi kendime,” diyerek devam etti MacCruiskeen, “sandığın içine konulması uygun olan tek şeyin, aynı şekilde yapılmış ama kübik boyutları itibarıyla daha küçük bir sandık olduğu kararına vardım.”

“Usta işi bir şaheser,” dedim onun diliyle konuşmaya çabalayarak.

Küçük sandığa yaklaştı, kapağını tekrar kaldırdı, ellerini yassı diskler ya da bir balığın sırtındaki yüzgeçler gibi sandığın iki yanına koydu, görünüş ve ölçüleriyle tıpatıp anne-sandığa benzeyen ama daha küçük bir sandık çıkardı. Öylesine enfes bir şüphe götürmezliği vardı ki, neredeyse nefesim kesilmişti. Masanın üzerine eğilip sandığa dokundum, küçüklüğünün ne denli büyük olduğunu anlamak için onu ellerimin arasına

aldım. Pirinç işçiliği denizin üzerine vuran güneş ışıkları gibi parlıyordu, ahşabın renginde ise sadece geçen yıllar içerisinde oluşabilecek bir derinlik ve canlılık vardı. Sandığa bakmaktan biraz güçsüz düştüm, sandalyeye çöktüm, allak bullak olduğum belli olmasın diye “Yaşlı Adam Pantolon Askılarını Tıngırdatıyor” şarkısını ısıkla çalmaya başladım.

MacCruiskeen buz gibi sakın bir gülümsemeyle baktı bana.

“Buraya bisikletsiz gelmiş olabilirsin,” dedi, “ama bu her şeyi bildiğini göstermez.”

“Şu sandıklar,” dedim, “birbirlerine öyle çok benziyor ki, orada durduklarına inanasım gelmiyor, çünkü aksine inanmak buna inanmaktan daha kolay. Buna rağmen ikisi de şimdiye kadar gördüğüm en harika şeyler.”

“Bunları yapmak iki yıl sürdü,” dedi MacCruiskeen.

“Küçük olanın içinde ne var?”

“Sence ne olabilir?”

“Neredeyse korkuyorum bunu düşünmeye,” dedim, söylediğimde tamamen samimiydim.

“Gösterene dek sabret,” dedi MacCruiskeen. “Sana kişisel bir sergi sunacağım.”

Raftan incecik iki kürdan aldı, küçük sandığın içine soktu ve olağanüstü bir şekilde diğerine benzeyen bir şey çekip çıkardı. Gidip ellerimle yakından inceledim, tıpatıp aynı kıvrımlara, aynı oranlara ve daha küçük ölçekte aynı harikulade pirinç işçiliğine sahip olduğunu gördüm. Öyle kusursuz ve güzeldi ki, garip ve aptalca da olsa anlamadığım ve hiç duymadım bir şeyi anımsattı bana.

“Bir şey söylemeyin,” dedim MacCruiskeen’e aceleyle, “durmayın, yaptığınız şeye devam edin, ben oturup buradan izleyeceğim.”

Söylediğim şeye karşılık olarak başını öne doğru salladı, düz saplı iki çay kaşığı aldı ve çıkardığı son sandığın içine

soktu. İçinden ne çıkacağını tahmin etmek hiç de zor değildi. Bu sandığı da açtı ve iki bıçağın yardımıyla içinden bir tane daha çıkardı. Sonuncusu bir kibrit kutusunun yarısı kadar olan on iki küçük sandığı masanın üzerine dizene kadar bıçaklarla, küçük bıçaklarla ve daha da küçük bıçaklarla uğraştı durdu. Sonuncu sandık o kadar ufaktı ki, ışıktan parlama-sı dışında üzerindeki pirinç işi neredeyse fark edilemiyordu. Üzerinde tıpatıp aynı oymalar olup olmadığını göremedim, çünkü tez bir bakış atıp başımı öte yana çevirmek yetmiş de artmıştı bile. Ruhumun derinliklerinde, diğerlerinin aynısı olduğunu biliyordum. Tek kelime etmedim, çünkü bu polis memurunun becerisi karşısında beynimin içi şaşkınlıkla dolup taşıyordu.

“Sonuncusunu yapmak üç yılımı aldı,” dedi MacCruiskeen ve bıçakları ortadan kaldırdı, “bunu benim yaptığıma inanmam için üstünden bir yıl daha geçmesi gerekti. Yanında bir iğne var mı?”

Sessizce iğneyi uzattım. Saç teli gibi bir anahtarla en küçük sandığı açtı ve iğneyi kullanarak masanın üzerine bir başka sandık daha koydu, on üçü de bir sıra halinde masanın üzerine dizildi. Tuhaf bir şekilde, hepsi de aynı boydaymış da, çılgınca bir perspektiften bakınca böyle görünüyorlarmış gibi geldi bana. Bu fikir beni öylesine hayrete düşürdü ki, sesim geri geldi ve, “Bunlar şimdiye kadar bir arada gördüğüm en şaşırtıcı on üç şey,” dedim.

“Sabırlı ol,” dedi MacCruiskeen.

Polisin hareketlerini izlerken duyularım öylesine gerilmişti ki, kafamı şöyle bir salladığımda içinde beynimin şingırdadığını duyabiliyordum neredeyse; çekile çekile buruşuk bir bezelyeye dönüşüyordu sanki. Masanın üzerindeki sandıklar yirmi sekizi bulana dek elindeki iğneyle bir şeyleri dürtükledi durdu; sandıkların en sonuncusu o kadar minikti ki, üzerinde-

ki ışıltı haricinde küçücük bir böceğe ya da bir kum tanesine benziyordu. Tekrar baktığımda, yanı başında, rüzgârlı kuru bir günde kızarmış bir gözden çıkaracağınız bir şeye benzeyen başka bir şey daha olduğunu gördüm, tam sayının yirmi dokuzu bulunduğunu anladım.

“İşte iğnen,” dedi MacCruiskeen.

İğneyi bön bön duran elime koydu ve düşüncelere dalmış bir halde masaya döndü. Cebinden göremeyeceğim kadar minik bir şey çıkardı ve bu minicik siyah şeyle, zaten kendisi de tanımlanamayacak kadar küçük olan birazcık daha büyük şeyin yanında bir şeyler yapmaya başladı.

İşte bu noktada içimi bir korku sardı. Yaptığı şey artık muhteşem olmaktan ziyade korkunçtu. Gözlerimi yumdum ve hâlâ en azından bir insan için mümkün olan şeyler yapıyor-ken durması için dua ettim. Gözlerimi açıp tekrar baktığımda, görececek bir şey olmadığı ve masanın üzerinde görünen başka bir sandık daha koymadığı için sevindim; ama o, sol tarafta masanın ucunda elindeki görünmez bir şeyle uğraşıyordu. Bakışlarımı üzerinde hissedince bana doğru geldi ve bir sapa tutturulmuş leğene benzeyen kocaman bir büyüteç uzattı. Aleti elime alırken kalbimi saran kasların acıyla sıkıştığını hissettim.

“Masaya yaklaş şöyle,” dedi, “gözle görünenin ötesinde bir şey görene kadar bak.”

Masaya baktığımda, orada dizili yirmi dokuz sandık dışında boş olduğunu gördüm, ama büyüteç vasıtasıyla, en sonuncusunun yanında iki tane daha durduğunu söyleyebilecek durumdaydım; en küçüğü alışılmış görünmezliğin yarısı kadardı. Büyütecici ona geri verdim ve tek kelime etmeden sandalyeye doğru yürüdüm. Kendi kendimi rahatlatmak ve yüksek bir ses çıkarmış olmak için ısıklıkla “Bildircmkılavuzu Gayda Çalıyor” şarkısını çalmaya başladım.

“Al bakalım,” dedi MacCruiskeen.

Saat cebinden iki buruşuk sigara çıkardı, ikisini de aynı anda yaktı ve birini bana uzattı.

“Yirmi ikincisini,” dedi, “on beş sene önce yaptım, geceleri fazla mesai yaparak, laf arasında parça başına bir buçuk kat fazla ücret alarak o zamandan beri her sene bir tane daha yaptım.”

“Çok iyi anlıyorum sizi,” dedim.

“Altı sene önce büyüteçle de büyüteçsiz de görünmez hale geldiler. Yaptığım son beş tanesini hiç kimse göremedi daha, çünkü hiçbir büyüteç, onları şimdiye dek yapılmış en küçük şeyler olarak addedilecek denli büyütecek kadar güçlü değildi. Onları yaptığımı da kimse göremiyor çünkü aletlerim de aynı şekilde görünmez. Şu sıralar yapmakta olduğum sandık neredeyse bir hiç kadar küçük. Birinci sandığa bu sonuncusundan bir milyon tane sığabilir, geriye de iyice kıvrırsan bile kadınların giydiği bir çift atçılık pantolonu için bile hiç yer kalmaz. Bunun nerede bitip sonlanacağını Tanrı bilir artık.”

“Bu iş gözlerinizi çok yoruyor olmalı,” dedim, benim gibi sıradan bir insanmış gibi davranmakta kararlıyım.

“Bugünlerde,” diye karşılık verdi, “altından kulak kıskaçları olan bir gözlük almam gerekecek. Gazetelerdeki küçük yazılara ve resmi formlara bakarken gözlerim bozuluyor.”

“Bekleme odasına geçmeden önce,” dedim, “tokmakları ve pirinç iğneleri olan şu küçük piyanoyla ne çaldığınızı sorsam uygunsuz bir şey yapmış olur muyum?”

“O benim şahsi müzik enstrümanım,” dedi MacCruiskeen, “kendi melodilerimi çalıp tatlı nağmeleriyle mest oluyorum.”

“Ben dinledim,” diye yanıt verdim, “ama bir şey duymayı başaramadım.”

“Buna içgüdüsel olarak hiç şaşırmadım,” dedi MacCruiskeen, “çünkü bu piyano benim kendi icadım. Seslerin fre-

kanslarındaki titreşimler öylesine yüksek ki, hiçbir insan kulağı duyamaz. Aletin sırrını, içinin dışının nasıl çalıştığını, bu engeli alt etmenin püf noktasını sadece ben biliyorum. Buna ne diyorsun şimdi bakalım?”

Bekleme odasına dönmek için ayaklandım, elimle alnımı ovuşturdum.

“Bence fazlasıyla muğlak,” diyerek karşılık verdim.

VI

Bekleme odasından içeri girdiğimde Çavuş Pluck ve Bay Gilhaney isimli iki centilmenle karşılaştım, bisikletlerle ilgili bir görüşme yapıyorlardı.

“Üç vitesliye hiç itimadım yok benim,” diyordu Çavuş Pluck, “bunu da yeni çıkardılar başımıza, insanın bacakları işkence çekiyor resmen, kazaların yarısı bu yüzden oluyor.”

“Tepelere tırmanmayı kolaylaştırıyor ama,” dedi Gilhaney, “sanki bir çift bacak daha ya da ufacık benzinli bir motor takmışsınız gibi.”

“Ayarlaması zor,” dedi çavuş, “bir bakmışsın, sarkan demir zinciri pedalları çeviremez hale gelene kadar sıkıştırmışsın. Kötü yapılmış takma dişler gibi, istediğin yerde durmuyor ki hiç.”

“Bunların hepsi yalan,” dedi Gilhaney.

“Veya perili bir günde çalman kemanın akort anahtarları gibi,” dedi çavuş, “veya baharda soğuk yatağın koynunda yatan bir deri bir kemik avrat gibi.”

“Hiç de değil,” dedi Gilhaney.

“Veya hasta bir midedeki bira gibi,” dedi çavuş.

“Peki, yardımcı olmayın o zaman bana,” dedi Gilhaney.

Çavuş gözücuyla beni gördü ve bütün dikkatini Gilhaney’den uzaklaştırarak bana döndü.

“MacCruiskeen eminim sana da o meşhur konuşmasını yapmıştır,” dedi.

“Oldukça aydınlatıcıydı,” diyerek karşılık verdim umursamazca.

“Komik bir adam,” dedi çavuş, “ayaklı mağaza sanki, gören de her yerine kablolar döşendiğini ve buharla çalıştığını sanır.”

“Öyle,” dedim.

“Nağmelerin adamıdır o,” diyerek ekledi çavuş, “çok da eğreti çalışıyor, akıllara zarar.”

“Şu bizim bisiklet,” dedi Gilhaney.

“Bisiklet,” dedi çavuş, “onu kanunun öngördüğü şekilde asıl sahibine iade ettiğimde bulunacak. Aramaya yardım etmek ister misin?” diye sordu bana.

“Bence bir sakıncası yok,” diye cevapladım.

Çavuş kısa bir süre durup aynada dişlerine baktı, sonra yola koyulmaya hazır olduğunun bir göstergesi olarak tozluklarını bacaklarına geçirip sopasını eline aldı. Gilhaney gidip kapıyı açtı. Üçümüz dışardaki güne karıştık.

“Akşam yemeği vaktine kadar bisikleti bulamazsak eğer,” dedi çavuş, “Memur Fox’un kişisel bilgilerine sunmak üzere resmi bir zabıt bıraktım, başka söze hacet kalmaz artık.”

“Şu kapanlı pedalı tutuyor musun?” diye sordu Gilhaney.

“Fox kim?” diye sordum ben de.

“Fox aramızdaki üçüncü polistir,” dedi çavuş, “ama onu ne görürüz ne de ondan bahsedildiğini duyarız, çünkü sürekli devriyededir, defteri gece yarısı, porsuklar bile uykudayken gelip imzalar. Yaban tavşanı kadar kaçıktır, halkı asla sorguya çekmez ve mütemadiyen not tutar. Bütün dünyada kapanlı pedallar kullanılsaydı, bu bisikletlerin sonu olurdu, insanlar sinekler gibi geberip giderlerdi.”

“Onu bu hale getiren şey nedir?” diye sordum.

“Hiçbir zaman tam olarak anlamadım,” diye karşılık verdi çavuş, “aydınlatıcı gerçek bir bilgiye de ulaşamadım; ama

Memur Fox bir keresinde, tam olarak 23 Haziran gününde, MacCruiskeen'le bir odada bir saat kadar yalnız kaldı, o günden bu yana da hiç kimseyle konuşmuşluğu yoktur. Kaçığın tekidir. Müfettiş O'Corky'yi kapanlı pedallarla ilgili nasıl sorguya çektiğini anlatmış mıydım sana daha önce? Neden yasaklanmıyorlar ya da neden eczaneden almanız gereken ve sorumluluk sahibi bir kişi gibi karşılığında küçük bir defter imzalayacağımız arsenik türü özel şeyler sınıfına konmuyorlar, dedim."

"Tepeden yukarı tırmanırken çok işe yarıyor," dedi Gilhane.

Çavuş kuru yola tükürüverdi.

"Özel bir Meclis Kararı lazım," dedi "özel bir Meclis Kararı."

"Nereye gidiyoruz," diye sordum, "ya da ne yöne gidiyoruz ya da başka bir yerden mi dönüyoruz?"

Tuhaf bir ülkede yaşıyorduk. Hatırı sayılır bir uzaklıkta bizi çevreleyen mavi renkli birkaç dağ vardı, bir-iki tanesinin sırtından aşağı ışıldayarak sular akıyor, bizi sarıp sarmalayıp içine alarak zalimce beynimizi kurcalıyordu. Dağlara giden yolda manzara daha bir berraklaşıyordu; tümsekler, çukurlar ve uzayıp giden bataklık arazilerle doluydu, orta yerinde oraya buraya dağılmış duran ve ellerindeki uzun gereçlerle çalışan insanlar vardı, rüzgârı aşıp gelen seslerini ve yollardaki hantal yük arabalarının çıkardığı gıcırtiları duyabilirdiniz. Pek çok yerde beyaz renkli binalar ve otlayacak yer bulmak için oradan oraya miskince sürüklenen inekler göze çarpıyordu. Etrafı seyrederken bir ağaçtan bir grup karga çıkıverdi ve güzel postlar kuşanmış koyunların olduğu bir tarlaya kondular hüznle.

"Nereye gidiyorsak oraya gidiyoruz işte," dedi çavuş, "yanı başındaki yere gitmek için tam da doğru yol bu. Kapanlı pedallardan daha tehlikeli bir şey var."

Yoldan çıktı ve bizi çalılardan oluşan bir çite doğru götürdü peşi sıra.

“Kapanlı pedallar hakkında böyle konuşmak onur kırıcı,” dedi Gilhaney, “çünkü ailemdeki herkes nesiller boyunca bu pedalları çevirdi. Hayatları boyunca buharlı harman dövme değirmeninde didinip duran ilk kuzenim dışında hepsi de yataklarında öldü.”

“Bundan daha tehlikeli olan tek şey,” dedi çavuş, “gevşek bir protez diştir. Gevşek bir protez diş kadar berbat bir şey olamaz, bunlardan bir tane yutan kimse uzun yaşamaz, dolaylı yoldan boğulmaya yol açar.”

“Kapanlı pedal yutmanın hiçbir tehlikesi yok mu?” dedi Gilhaney.

“Eğer protez dişin varsa sağlam kancalarının olması gerekir,” dedi çavuş, “ve de damağına yapıştırmak için çokça kırmızı balmumu. Şuradaki çalının köklerine bakın, kuşkulu gözüktü gözüme ve arama iznine gerek yok.”

Her bir yanında dallarına kuru saman parçacıkları ve koyun tüyleri takılmış olan, familyanın dişi üyelerinden küçük bir karaçalıydı bu. Gilhaney dizleri üzerine çökerek ellerini otların arasına uzatmıştı, hayvanlar gibi eşeliyordu. Bir dakika sonra siyah bir şey bulup çıkardı. Uzun ve ince bir aletti bu ve büyük bir dolmakaleme benziyordu.

“Vallahi de billahi de benim pompam!” diye bağırdı.

“Ben de öyle düşünmüştüm,” dedi çavuş, “pompanın bulunması, bu gizli soruşturma ve usta işi polis araştırmasında çok işe yarayacak bir ipucu. Onu cebine koy ve gizle, çünkü çetenin bir üyesi tarafından gözetleniyor ve takip ediliyor olabiliriz.”

“Onun dünyanın bu köşesinde olduğunu nereden bildiniz?” diye sordum tüm saflığımla.

“Yüksek sele hakkında ne düşünüyorsunuz?” diye sordu Gilhaney.

“Sorular dilencilerin kapıyı çalmalarına benzer ve kaale alınmamalıdır,” diyerek cevap verdi çavuş, “ama sana, pirinçten yapılma bir çatalın varsa yüksek selenin bir zararı olmadığını söylemekte sakınca görmüyorum.”

“Yüksek sele tepeden yukarı çıkarken çok işe yanyor,” dedi Gilhaney.

Artık tamamen başka bir arazide, kahverengi ve beyaz renkteki inekler arasındaydık. Aralarından geçip giderken sessizce bizi izliyorlar ve tombul yanlarındaki desenleri bize göstermek istermişçesine yavaşça yer değiştiriyorlardı. Sanki bizi şahsen tanıyorlarmış ve ailelerimiz üzerine kafa yoruyorlarmış gibi bir izlenim bıraktılar bizde, sonuncusunun yanından geçerken takdirimin bir göstergesi olarak şapkamı çıkardım.

“Yüksek sele,” dedi çavuş, “hayatını, yabancı diyarlarda develere ve diğer heybetli hayvanlara –zürafalara, fillere ve buharlı çamaşırhanelerde pantolonlardan katran çıkarmak için kullanılan kimyasal suyun durduğu tas büyüklüğünde yumurtalar yumurtlayan ve yaban tavşanı gibi koşan kuşlara– binerek geçiren Peters adında bir kişi tarafından icat edilmiştir. Savaşlar bitip de eve döndüğünde, alçak seledede oturmakta zorlanmış ve aralıksız süren düşünme faaliyetleri ve zihni araştırmaları sonucunda bir gece yataktayken tesadüfen yüksek seleyi icat edivermiş. Adamın ilk adı neydi hatırlamıyorum. Yüksek sele, alçak gidonların babasıdır. Çatalınızı çarmıha gerer ve beyninize kan hücum eder, iç organlara da rahatsızlık verir.”

“Hangi iç organlara?” diye sordum.

“Her ikisine de,” diye yanıt verdi çavuş.

“Aradığımız ağaç bu olmalı,” dedi Gilhaney.

“Hiç şaşırmadım,” dedi çavuş, “elini altına sokup şöyle bir yokla, bak bakalım orada kendi yokluğuna ek olarak başka

herhangi bir şey olup olmadığını olgusal olarak tespit edebilecek misin.”

Gilhaney bir karaçalının dibinde karnüstü otların üzerine uzandı, güçlü elleriyle çalının mahrem yerlerini yokluyor ve sarf ettiği çabanın verdiği gerginlikle hırıltılar çıkarıyordu. Bir süre sonra, bir bisiklet farı ve bir zil buldu ve ayağa kalkarak bunları gizlice saat cebine soktu.

“Bu oldukça tatmin edici ve memnuniyet verici derecede açıklayıcı,” dedi çavuş, “sabrın sonu selamet, bir ipucu bu, kesinlikle bulacağız o bisikleti.”

“Sorular sormaktan pek hazzetmiyorum,” dedim kibarca, “ama bizi bu ağaca getiren bilgelik devlet okullarında öğretilmiyor.”

“Bisikletim ilk kez çalınmıyor,” dedi Gilhaney.

“*Benim* zamarumda,” dedi çavuş, “devlet okullarındaki âlimlerin yarısı, Rusya kıtasını kırıp geçirmeye ve bir ekin tarlasını sadece bir bakış fırlatarak kurutmaya yetecek kadar hastalık taşıyorlardı ağızlarının içinde. Çok şükür sonu geldi bunların, zorunlu denetimler var artık, vasat olanlara demir dolgu yapılıyor, kötü durumda olanlar ise telleri kesmekte kullanılan penseye benzer bir şeyle çekilip çıkartılıyor.”

“Hastalıkların yarısı, ağız açık bisiklet sürmekten kaynaklanıyor,” dedi Gilhaney.

“Bugünlerde,” dedi çavuş, “‘Birinci Sınıf’ çocuklarının sağlıklı dişlere ve il meclisi tarafından yok pahasına üretilen küçük protez dişlere sahip olduğunu görünce garipsemiyor insan.”

“Bir tepeye tırmanırken dişleri gıcırdatmak kadar kötüsü yoktur,” dedi Gilhaney, “bir bakmışsın en iyi kısımları gidivermiş ve sonunda kabaralı bir karaciğerin olmuş.”

“Rusya’da,” dedi çavuş, “yaşlı inekler için piyano tuşlarından diş yapıyorlar, ama tabii uygarlıktan pek nasibini almamış

ve yontulmamış bir ülke burası, lastikler için aynı şeyi yapmaya kalksan bir servete mal olur.”

Güzel ve yaşlı ağaçlarla dolu, saatin her daim öğleden sonra beşi gösterdiği bir araziden geçiyorduk şimdi. Sorgulama ve münakaşalardan uzak, akli teskin eden ve uyuşturan, sakin bir köşesiydi yeryüzünün. Ne insanın başparmağından daha büyük bir hayvan görebilirdiniz ne de çavuşun burnuyla çıkardığı, rüzgârın bacanın içinde çaldığı olağandışı müziğe benzeyen sestten daha yüksek bir ses duyabilirdiniz etrafta. Her yanımızda, orasından burasından fışkıran ince yeşil kıvrımlarıyla yumuşacık eğreltiotu kümeleri ve köşe bucakta olmadık yerlerden kafalarını çıkarıp duran ve hiç de nahoş olmayan bir şekilde görüntünün zarafetini bozan kaba çalılıklar vardı. Bu arazide ne kadar yol kat ettik hiç bilmiyorum, ama sonunda bir yere geldik ve durduk. Çavuş yeşillikler arasında bir yere işaret etti.

“Orada olabilir, olmayabilir de,” dedi, “denemekte fayda var, zira sabır kendi başına bir ödüldür ve ihtiyaç keşfin nikâhsız anasıdır.”

Gilhaney çok geçmeden tam da oralarda bir yerde bisikletini bulup çıkardı. İspitlerin arasından dikenli çalıları ayıkladı, kırmızı tecrübeli elleriyle tekerleri yokladı ve bisikletini dikkatle ovalayarak parlattı. Üçümüz, tek bir muhabbet açmadan yola kadar gerisin geriye yürüdük ve Gilhaney ayağını pedala atarak evine yollanmak niyetinde olduğunu gösterdi.

“Gitmeden önce,” dedi çavuşa, “ahşap jantlar hakkında ne düşündüğünü bilmek isterim doğrusu.”

“Övgüye değer bir buluş,” diye karşılık verdi çavuş, “daha iyi yaylanımanı sağlıyor, beyaz pnömatisle de oldukça uyumlu.”

“Ahşap jantlar,” dedi Gilhaney aheste aheste, “başlı başına ölüm tuzağı, yağmur yağdığındā şişiyor, sırf bu yüzden ölen bir adam biliyorum.”

Devamında ne dediğine dikkatle kulak kabartmaya fırsat olmadan, son sürat ileri atılarak canlandırdığı rüzgârı yanına katıp yırtmaçlı paltosu ardı sıra dalgalanarak yolu çoktan yarlamıştı.

“Acayip bir adam,” deme cüretinde bulundum.

“Kendine has bir adam,” dedi çavuş, “ziyadesiyle pratik ama çok tezcanlı.”

Salına salına yürüyerek ve akşamüstünü sigaralarımızın dumanıyla dölleyerek eve yollandık biz de. Yol bizi ardına katarak önümüz sıra gitmeseydi, tarlalar ve bataklık arazilerde kaybolacağımızı düşündüm.

Çavuş sigarasının izmaritini usul usul emiyor, kaşlarının üzerinde şapkaya benzer siyah bir gölge taşıyordu.

Yürürken bir süre sonra olduğum tarafa döndü.

“İl meclisinin cevaplaması gereken çok soru var,” dedi.

Ne demek istediğini anlamamıştım, ama onunla aynı fikirde olduğumu söyledim.

“Kafamı kemirip duran bir bilmece var,” dedim, “merakımı cezbetti. Bisikletle ilgili. Daha önce hiç bu kadar ustalıklı yürütülen bir dedektiflik çalışması duymamıştım. Kayıp bisikleti bulmakla kalmayıp bütün ipuçlarını da bir bir ele geçirdiniz. Gördüklerime inanmakta güçlük çekiyorum, ya inanmam gerekirse diye bazı şeylere bakmaya korkar hale geliyorum. Bu zabıta virtüözlüğünüzün sırrı nedir?”

Bu samimi soruların karşısında bir kahkaha koyuverdi ve saflığını hoşgörürcesine kafasını salladı.

“Çok kolaydı,” dedi.

“Ne kadar kolaydı?”

“İpuçları olmasaydı bile eninde sonunda bisikleti bulabilirdim.”

“Oldukça zorlu bir kolaylık gibi görünüyor,” diye yanıt verdim. “Bisikletin nerede olduğunu biliyor muydunuz?”

“Biliyordum.”

“Nasıl?”

“Çünkü onu oraya ben koydum.”

“Bisikleti siz mi çaldınız?”

“Elbette.”

“Peki ya pompa ve diğer ipuçları?”

“En nihayetinde bulundukları yere ben koydum onları.”

“Peki ama neden?”

Kelimelerle cevap vermedi bana bir süre, olabildiğince uzağa bakarak kararlılıkla yanı başımda yürümeye devam etti.

“Suçlu olan il meclisi,” dedi sonunda.

Suçun üzerine iyice kafa yorana kadar beklersem il meclisini daha da uzun uzadıya topa tutacağını bildiğimden hiçbir şey söylemedim.

Benimle tekrar konuşmak için olduğum tarafa dönmesi fazla sürmedi. Yüzü ciddi bir hal aldı.

“Atom teorisini bilir misin, atom teorisinden bahsedildiğini duydun mu hiç?” diye sordu.

“Hayır,” dedim.

Bir sır veriyormuşçasma ağzını kulağıma yaklaştırdı.

“Bu yörede atom teorisinin işlediğini söylesem,” dedi, “şaşırsır mıydın?”

“Şaşırdım doğrusu.”

“Tahmin edilemeyecek kadar çok zarara uğrattıyor bizi,” diyerek devam etti, “insanların yarısı bundan muzdarip, çiçek hastalığından bile beter.”

Bir şey söylesem iyi olacak, diye düşündüm.

“Konunun dispanser doktoru veya devlet öğretmenleri tarafından ele alınması münasip olur mu acaba?” dedim. “Bu meseleyle aile reisinin ilgilenmesi gerektiğini mi düşünüyorsunuz yoksa?”

“Bunların topu birden il meclisi zaten,” dedi çavuş.

Beyninin içinde döndürüp durduğu şey karmakarışık ve tatsızmış gibi endişeli ve düşünceli bir halde yürümeye devam etti.

“Atom teorisinin nasıl bir şey olduğunu hiç de anlamış değilim,” diyerek ani bir çıkış yaptım.

“Michael Gilhaney,” dedi çavuş, “atom teorisinin canına okuduğu adamlara güzel bir örnektir. Gilhaney’in yan yana bisiklet olduğunu duymak seni hayrete düşürür mü?”

“Kayıtsız şartsız şaşkınlığa düşerim,” dedim.

“Michael Gilhaney,” dedi çavuş, “basit bir hesapla yaklaşık altmış yaşında ve kayalık limanlarda, tepelerde ve havalar sapıtıp da yollar yolunu şaşırdığında derin hendeklerde en az otuz beş yıldır sürüyor bisikletini. Günün her saati bisiklet üzerinde hep belli bir istikamete gider veya günün her saati bu yerden geri döner. Her pazartesi bisikleti çalınmış olmasaydı şimdiye kadar yolun yarısını çoktan geçmişti.”

“Nereye giden yolun yarısını?”

“Bisiklet. dönüşmesine,” dedi çavuş.

“Söyledikleriniz,” dedim, “kesinlikle tam bir bilgelik işi, çünkü tek kelimesini bile anlamıyorum.”

“Gençken hiç atom fiziği çalışınadın mı?” diye sordu çavuş büyük bir merak ve şaşkınlıkla bakarak.

“Hayır,” diye cevap verdim.

“Bu oldukça vahim bir eksiklik,” dedi, “ama gene de anlatacağım sana işin doğrusunu. Her şey kendisinden oluşan küçük partiküllerden meydana gelir ve bu partiküller eşmerkezli daireler, kavisler, kesitler ve diğer sayısız geometrik şekiller halinde uçuşup dururlar. Sayıları öyle çoktur ki toplu olarak ifade etmek mümkün değildir, asla sabit veya hareketsiz durmazlar, sürekli hareket halinde dönerek bir o yana bir bu yana fırlayıp dururlar. Bu mini minnacık beyefendiler nam-ı diğer atomlardır. Aklını vererek takip ediyor musun anlattıklarımı?”

“Evet.”

“Mezar taşının tepesinde hoplayıp zıplayan yirmi tane yeşil cin kadar oynaktılar.”

Çok hoş bir tasvir, diye mırıldandı Joe.

“Şimdi bir koyun düşün,” dedi çavuş. “İçinde fırl fırl dönerek karman çorman kıvrımlar oluşturan milyonlarca mini minnacık koyunluk parçası değil de nedir bir koyun? Eğer bu değilse nedir ha?”

“Bu, hayvancağızı serseme çevirir herhalde,” dedim, “hele bir de bunlar kafasının içinde de fırl fırl dönüyorsa.”

Çavuş, kendisinin *non-possum** ve *noli-me-tangere*** olarak tanımlayacağından emin olduğum bir bakış fırlattı bana.

“Bu çok saçma olarak nitelendirilebilecek bir yorum,” dedi keskin bir ses tonuyla, “çünkü sinir telleri ve koyunun kafası da aynı döngü içinde dönüp durur ve bir döngü diğerini sıfırlar – bir bölme işleminde beşi beşe bölmek gibi bir şey bu.”

“Doğrusunu isterseniz, bunu hiç düşünmemiştim,” dedim.

“Atom fiziği çok karmaşık bir teoremdir ve cebirle çözülebilir, ama azar azar ele almakta fayda var çünkü bütün bir geceyi cetveller, kosinüsler ve diğer benzer gereçlerle azıcık bir kısmını ispatlayarak geçirip ispatladığın şeye hiç de inanmayabilirsin en sonunda. Böyle bir şey olduğunda, Hall ve Knight Cebiri’nden çizdiğin taslaktaki kesin veriler üzerinden tekrar geçtikten sonra, bütün hepsine tam olarak inanana dek ve yarın yamalak inandığın kısımlar veya yatakta gömlek düğmeni kaybettiğinde olduğu gibi aklını kurcalayan kuşkular kalmayana kadar aynı yerden devam edersin.”

* (Lat.) Yapamam. (y.n.)

** (Lat.) “Bana dokunma.” İsa’nın dirildikten sonra Mecdelli Meryem’e söylediği ilk söz. (yn.)

“Çok doğru,” dedim.

“Ardından sonuç olarak,” diye devam etti, “kendinin, saat cebinin, gömlek ucunun ve oyuk dişinin kıvrımındaki yemek artıklarını çıkarmak için kullandığın kürdanın atomlardan meydana geldiği sonucuna varabilirsin gönül rahatlığıyla. Demir bir çubuğu kömür çekiciyle veya küt bir aletle dövdüğünde ne olur bilir misin?”

“Ne olur?”

“Darbeyi indirdiğinde, atomlar çubuğun tabanına üşüşür. Bir süre geçtikten sonra çubuğun içerisinde oradan oraya uçuşup durmaya başlarlar ve en sonunda eski yerlerine dönerler. Ancak, çubuğu yeterince uzun süre ve yeterince kuvvetli döversen bunu yapmaya fırsat bulamazlar. Peki o zaman ne olur?”

“Bu zor bir soru.”

“İşin aslını öğrenmek istersen git bir demirciye sor, güçlü darbelerle dövmeye devam ettiğin takdirde çubuğun kendini azar azar nasıl yok ettiğini anlatsın sana. Çubuktaki atomlardan bazıları çekice, bazıları da masaya, taşa veya çubuğun altında ne nesne varsa ona geçer.”

“Bu herkesçe malum,” diyerek onayladım.

“Bunun brüt ve net sonucu itibariyle de, ömürlerini bu yörenin kayalık arazisinde demir bisikletlerini sürerek geçiren insanların şahsiyetleri, aralarındaki atom değiş tokuşu nede niyle bindikleri bisikletlerin şahsiyetiyle karışır. Bu civarda yarı insan yarı bisiklet olan insanların sayısını duysan şaşarsın.”

Havada nahoş bir lastik patlaması gibi yankılanan bir şaşkınlık sesi koyuverdim ağzımdan.

“Hele yarı insan olan ve neredeyse yarı yarıya insanı andıran bisikletlerin sayısını duysan küçük dilini yutarsın.”

Bunun sonu yok gibi görünüyor, dedi Joe. Bu yerde her türlü şey söylenebilir, ne söylenece aslı çıkar ve bunlara inanmak zorunda kalırsın.

Şu anda denizin ortasında bir gemide çalışıyor olmaya, halat sarıp ağır angarya işler yapmaya hiç itiraz etmezdim, dedim. Buradan çok uzaklarda olmak isterdim şimdi.

Dikkatlice çevreme bakındım. Herbiri sarımsı kahverengi veya kahverengimsi sarı renkte suyla dolu kahverengi ve siyah bataklıklar yolun her iki tarafında dikdörtgen kutular oluşturarak intizamlı bir şekilde dizilmişlerdi. Uzakta gökyüzüne yakın yerde minicik insanlar eğilmiş otlarla uğraşıyorlar, ellerindeki bellerle düzgün çim öbekleri keserek bir atın veya at arabasının iki katı yüksekliğinde upuzun anıtlar halinde yığıyorlardır. Batı rüzgârının engeline takılmadan bize kadar geliyordu sesleri, gülme ve ısıklık seslerinin yanı sıra eski bataklık şarkılarından bölük pörçük dizeler çalınıyordu kulağımıza. Daha yakında, üç ağacın refakat ettiği ve canhıraş yumurtlama mesaisinde durmaksızın didikleyen, eşleyen ve yüksek sesle kavga eden bir grup tavuğun neşesiyle sarmalanmış bir ev duruyordu. Ev kendi halinde ve sessizdi, ama içerideki insanların bir şeylerle meşgul olduklarına işaret edencesine bacasının üzerinde miskin bir duman kubbesi yükseliyordu. Yol önümüzde uzanıyor, düz arazi boyunca süratle kıvrılıp gidiyor ve uzun otlar, kocaman gri kaya parçaları ve bodur ağaçların olduğu bir yerde onu bekleyen bir tepeye doğru yavaşça tırmanmak üzere hafiften duraklıyordu. Tepemizdeki her şey yüce, anlaşılmaz, tarifsiz ve emsalsiz bir gökyüzüyle sarıp sarmalanmış, hoş bir bulut adası Bay Jarvis'in müstemilatının sağ tarafına iki metre kala sakince demirlemişti.

Önümdeki manzara gerçektir ve yadsınamazdı, aynı zamanda çavuşun söyledikleriyle tam bir tezat içindeydi, ama ben çavuşun doğruyu söylediğini biliyordum ve eğer bir tercih yapmam gerekirse gözlerimin gördüğü bütün o basit şeylerin gerçekliğinden vazgeçmek zorunda kalırdım.

Ona yandan baktım. Kanlı canlı yüzünde il meclisine karşı duyduğu öfkenin belirtileriyle uzun adımlarla yürüyordu.

“Bisikletin insanlığından emin misiniz?” diye sordum kendisine. “Atom teorisi dediğiniz kadar tehlikeli mi yani?”

“Olabileceğinden iki ila üç kat daha tehlikeli hem de,” diye yanıt verdi kasvetli bir biçimde. “Sabahın erken saatlerinde sık sık bunun aslında dört kat olduğunu düşünürüm; dahası, burada birkaç gün yaşamış olsaydın ve bütün dikkatinle gözlemleyip araştırırsaydın, kesinliğinin su götürmezliğinin ne kadar kesin olduğunu bilirdin.”

“Gilhaney hiç de bisiklete benzemiyordu,” dedim. “Arka tekerleği yoktu, ön tarafına fazla dikkat etmedim ama ön tekerleği olduğu da hiç aklımdan geçmedi.”

Çavuş acırcasına baktı bana.

“Boynundan gidonlar çıkacak değil herhalde, ama bundan daha garip şeyler yaptığını görmüşlüğüm var. Bu civardaki bisikletlerin tuhaf davranışları hiç dikkatini çekti mi?”

“Buralarda yeniyim daha.”

Şükürler olsun, dedi İoe.

“Sürekli olarak şaşırmanın güzel olduğunu düşünüyorsan bisikletleri izle o zaman,” dedi. “Bir adam yarı yarıya veya yarıdan fazla bisiklete dönüşecek kadar işleri koyuvermişse, göreceğin fazla bir şey yok demektir çünkü vaktinin çoğunu bir dirseğiyle duvara yaslanarak veya bir ayağını bordür taşlarına dayayıp ayakta durarak geçirir. Elbette bayanlarla ve bayan bisikletleriyle ilgili başka şeyler de var, bunları sana başka zaman ayrıca anlatırım. Gelgelelim, insanlaşan bisiklet oldukça büyüleyici ve güç bir fenomendir ve çok da tehlikelidir.”

Tam da bu noktada, paltosunun uzun kuyruğu arkasını saran bir adam bisiklet üzerinde hızla bize doğru yaklaştı, önümüzden geçerek ilerideki tepeden aşağı doğru sakince süzülüyordu. Hangisinin diğerini taşıdığını çözmeye ve gördüğüm

şeyin omuzlarında bir bisiklet taşıyan bir adam olup olmadığını anlamaya çalışarak altı kartal gözüyle izledim adamı. Ama hiçbir şey görmüyordum sanki, unutulmaz veya fevkalade bir şeydi bu.

Çavuş kara kaplı defterine bakıyordu.

“O’Feersa’ydı bu geçen,” dedi sonunda. “Sayısı sadece yüzde yirmi üç.”

“Yani yüzde yirmi üç bisiklet mi?”

“Evet.”

“Bu aynı zamanda bisikletinin yüzde yirmi üç oranında O’Feersa olduğu anlamına mı geliyor?”

“Öyle.”

“Gilhaney’nin sayısı kaç?”

“Kırk sekiz.”

“O’Feersa çok daha düşük o halde.”

“Bu talihli durumu, evde üç kardeş olmalarına ve her biri için ayrı bir bisiklet alamayacak kadar yoksul olmalarına borçlular. Kimi insanlar diğerlerinden daha yoksul oldukları için ne kadar şanslı olduklarını bilmiyorlar. Altı yıl önce O’Feersa kardeşlerden biri *John Bull* yarışmasında on sterlin değerinde bir ödül kazandı. Bu haber kulağıma çalındığında, ailede iki yeni bisiklet daha olacaksa yeni tedbirler alınam gerektiğini düşündüm, çünkü takdir edersin ki bir hafta içerisinde sadece sınırlı sayıda bisiklet çalabilirim. Uğraşmam gereken üç O’Feersa olsun istemiyordum. Neyse ki postacıyı yakından tanırdım. Hey gidi postacı hey! Ne adamdı yahu!” Postacıyı hatırlamak çavuşa sınırsız bir eğlence için bahane yaratmış, kırmızı elleriyle karmakarışık anlaşılabilir hareketler yapmasına sebep olmuştu.

“Peki ya postacı?” dedim.

“Yüzde yetmiş bir,” dedi yavaşça.

“Vay canına!”

“Kırk yıldır dolu, yağmur, kar demeden Allahın her günü bisiklet üzerinde altmış bir kilometrelik bir tur atar. Yeniden yüzde ellinin altına düşmesi için pek umut yok.”

“Ona rüşvet mi verdiniz?”

“Elbette. Bisiklet poyralarının çevresine onları gıcır gıcır tutmak için sarılan iki küçük kayış verdim.”

“Peki ya bu insanların bisikletleri nasıl davranıyor?”

“Bu insanların bisikletleri mi?”

“Yani, bu bisikletlerin insanları ya da onlara ne diyorsanız işte – iki tekerleği ve gidonu olan şeyler.”

“Yüksek insan içeriğine sahip bir bisikletin davranışı,” dedi, “çok kurnazca ve her bakımdan dikkate şayandır. Onları asla kendi kendilerine hareket ederken görmezsin ama en alakasız yerlerde ansızın çıkarlar karşına. Dışarısını sel götürürken sıcak bir mutfağın tezgâhına dayanmış duran bir bisiklet görmedin mi hiç?”

“Gördüm.”

“Ateşe yakın bir yerde?”

“Evet.”

“Aile eşrafına konuşmaları duyacak kadar yakın?”

“Evet.”

“Yiyeceklerin saklandığı yerden çok da uzaklaşmadıklarını fark etmedin mi?”

“Bunu fark etmemiştim. Bu bisikletlerin *yemek yediğini* kastetmiyorsunuz herhalde, değil mi?”

“Onları böyle bir şey yaparken gören olmadı daha, kimse onları ağız dolusu biftek tıkınırken yakalamadı. Bütün bildiğim yiyeceklerin ortadan yok olduğu.”

“Ne?”

“Bu baylardan bazılarının ön tekerleklerinde ekmek kırıntılarını gördüğüm çok olurdu.”

“Bütün bunlar büyük bir şok oldu benim için,” dedim.

“Kimsenin aldırış ettiği yok,” diye yanıt verdi çavuş. “Mick onu içeri Pat’in soktuğunu düşünüyor, Pat ise bunu Mick’in yaptığını. Bu yörede neler olup bittiğini çok az insan kestirebilir. Daha neler var neler, ama bu konuda fazla konuşmasam daha iyi. Eskiden bir bayan öğretmen gelmişti buraya, yeni bir bisikletle. Gilhaney öğretmenin dışı bisikletiyle ıssız köye doğru yola koyulduğunda buraya geleli fazla olmamıştı. Bu durumun ahlaksızlığını anlayabiliyor musun?”

“Anlayabiliyorum.”

“Ama daha kötüsü oldu. Nasıl yaptıysa artık, Gilhaney’in bisikleti genç öğretmenin bir yere gitmek üzere aceleyle bisikletine bineceği yere gidip duvara dayanıp beklemiş. Öğretmenin bisikleti çoktan gitmişti, ama Gilhaney’inki orada öylece duruyor ve küçücük, konforlu ve çekici görünmek için elinden geleni yapıyordu. Sonucun ne olduğunu ve neler yaşadığını söylememe gerek var mı?”

Gerek yok doğrusu, dedi Joe aceleyle. Hiç bu kadar edepsiz ve ahlaksız bir şey duymamıştım. Tabii ki öğretmenin bir suçu yoktu, bu işten zevk almadığından ve neler olup bittiğini bilmediğinden eminim.

“Gerek yok,” dedim.

“İşte durum bundan ibaret. Gilhaney bayanın bisikletiyle bir gün geçiriyor, bayan da aynı şekilde Gilhaney’in bisikletiyle; söz konusu bayanın da bisikletin yeniliğine rağmen yüksek bir sayıya sahip olduğu –bana göre otuz beş ya da kırk– oldukça açık. Bu yöre insanlarını düzene sokmaya çalışmaktan saçların ağardı. İpin ucunu kaçırırsan, bu her şeyin sonu olur. Bir de bakmışsın oy kullanmak isteyen bisikletler peydahlanmış; bunlar il meclisinde sandalye sahibi olurlar ve kendi art niyetlerine uygun olarak şimdikinden çok daha kötü yollar inşa ederler. Amma velakin, diğer yandan, iyi bir bisiklet mükemmel bir yoldaştır, büyüleyici bir yanı vardır.”

“Bir adamın damarlarında ne kadar bisiklet olduğu nasıl anlaşılır?”

“Eğer sayısı ellinin üzerindeyse, bunu yürüyüşünden ke-sinkes anlarsın. Her daim ustalıkla yürür ve asla oturmaz, dir-seği dışarıda duvara dayanır ve yatağına gitmek yerine bütün gece mutfakta öylece durur. Eğer çok yavaş yürür veya yolun ortasında durursa yere yığılıp kalır ve başka biri tarafından kaldırılıp yeniden harekete geçirilmesi gerekir. Bizim postacının girdiği talihsiz durum işte bu, kendini bu durumdan çıkarabileceğini de hiç sanmıyorum.”

“Bundan böyle bisiklete bineceğimi hiç zannetmiyorum,” dedim.

“Birazı iyi gelir aslında, seni dayanıklı yapar ve biraz demir katar bünyene. Oysa sık sık çok uzun mesafeyi çok hızlıca yürümek hiç de güvenli değildir. Ayaklarının aralıksız olarak yola vurmanın neticesinde bir miktar yol girer bünyene. İnsan öldüğünde toprağa dönüşür derler, ancak çok fazla yürümek seni gereğinden önce toprakla doldurur (veya senin parçacıklarını yola gömer) ve ölüme giden yolu çoktan yanılamış olursun bile. Kendini bir yerden başka bir yere götürmenin en iyi yolunun ne olduğunu bilmek zor.”

Çavuş konuşmasını bitirdikten sonra, ömrümü uzatmak için parmak uçlarımda hızlı hızlı ve usulca yürürken buldum kendimi. Kafamın içi tıka basa korkularla ve muhtelif endişelerle doluydu.

“Bunları daha önce hiç duymadım,” dedim, “bu tür şeylerin olabileceğini hiç bilmezdim. Bu yeni bir gelişme mi, yoksa çok eskiden beri bilenen bir esas mı?”

Çavuşun yüzü bulutlandı ve yolda üç metre öteye düşünceli bir şekilde tükürdü.

“Sana bir sır vereyim,” dedi kısık bir sesle gizlice. “Büyük büyükbabam öldüğünde seksen üç yaşındaydı. Ölümünden önceki bir yıl boyunca bir attı!”

“At mı?”

“Dış görünüşü dışında her bakımdan bir attı. Bütün günü tarlada otlayarak veya ahırda saman yiyerek geçiriyordu. Genellikle miskin ve sakindi, ama zaman zaman çitleri şaşaalı bir şekilde aşıp dörtnala koşardı. İki ayağı üzerinde dörtnala giden bir adam gördün mü hiç?”

“Görmedim.”

“Muhteşem bir manzara olduğunu söyleyebilirim. Çok daha gençken, Büyük Ulusal At Yarışı’nı kazandığını söyleyip durur ve zor atlayışlar ile muazzam yüksekliklerin üstesinden nasıl geldiğiyle ilgili hikâyeleriyle aile eşrafının sinirlerini bozardı.”

“Zannedersem büyük büyükbabanız çok fazla at binmek neticesinde bu hale geldi?”

“Dediğin doğru. Emektar atı Dan ise tam tersiydi ve bize çok sorun çıkarıyordu. Geceleri eve gelir, gündüzleri ise kızlara musallat olur ve suç işlerdi, o derece ki sonunda onu vurmaya zorunda kaldılar. Polis de o günlerde çok anlayışsızdı, her şeyi etraflica anlayıp idrak etmiyordu. Atı tutuklayıp cezalandırmak ve icabına bakılmadığı takdirde bir sonraki Ön Duruşmada yargılamak zorunda olduklarını söylüyorlardı. Bu yüzden ailem atı vurdu, ama bana sorarsan vurdukları büyük büyükbabam, Cloncoonla Kilise Mezarlığı’na gömdükleri ise atın ta kendisiydi.”

Çavuş daha sonra ataları aklına düştüğü için düşünceli bir hal aldı ve sonraki yarının mil boyunca karakola varana dek geçmişe dalıp giden bir yüz ifadesi takındı. Joe ve ben baş başa verip bu ifşaların bizim için büyük sürprizlere gebe olduğu ve karakolda bizi beklediği konusunda hemfikir olduk.

Karakola vardığımızda çavuş iç çekerek önüm sıra içeri girdi. “Bu il meclisinin topunun Allah cezasını versin,” dedi.

VII

Çavuşla birlikte karakola yeniden girdikten hemen sonra yaşadığımı şok, felsefe ve dinin sıkıntılı durumlarda sunabileceği büyük teselliler üzerine düşünmeye sevk etti beni. Bu tür teselliler karanlık kuytuları aydınlatır ve alışılmadık zorluklara katlanma gücü verir. Düşüncelerimin hiçbir zaman De Selby'den uzaklaşmaması doğal olmayan bir durum değildi. Bütün çalışmaları –ama özellikle *Altın Saatler* adlı yapıtı– terapötik denilebilecek bir kalitedeydi. Daha çok insanın ruhunu hayata döndüren ve yavaşça yeniden canlandıran alkollü içkilerle ilişkilendirilen sersemletici bir etki yaratıyordu insan-da. Yazılarında gözlenen bu selim özellik, “De Selby’nin kalem aldığı sayfalardan birini okumanın en güzel yanı, kişiyi kaçınılmaz olarak bütün avanaklar arasında en avanak olanın kendisi olmadığı yönünde mesut bir kanıya sevk etmesidir,”¹³ diyen tuhaf Du Garbandier tarafından ileri sürülen nedene dayandırılmaz. Bu kanımca De Selby’nin en içe işleyen niteliklerinden birinin mübalağa edilmesinden ibarettir. Yapıtlarındaki insani medeniliğin, arada sırada ortaya çıkan bu tür ufak tefek kusurlarla yozlaştığını değil, bilakis arttığını düşünürüm hep; bu daha da hüznün verici, çünkü kendisi bu kusurlardan

13 “Le Suprême charme qu’on trouve à lire une page de de Selby est qu’elle vous conduit inexorablement à l’heureuse certitude que des sots vous n’êtes pas le plus grand.”

bazılarını, bir insan evladı olarak sahip olduğu zaafıflar olarak değil de, entelektüel hünerinin dorukları olarak görmüştür.

Yaşamın olağan süreçlerinin birer illüzyondan ibaret olduğuna inanan biri olarak, yaşamdaki sıkıntılara pek de önem vermemesi ve bu sıkıntılarla nasıl yüzleşmek gerektiğine dair herhangi bir kayda değer öneri sunmamış olması çok doğal. Bassett'in bu konuya ilişkin anekdotunu¹⁴ nakletmek faydalı olabilir. De Selby Bartown'da yaşadığı zamanlarda, "muhtemelen hiç gazete okumadığı bilindiğinden", yerel halk arasında bir âlim olarak ün salmıştı. Kasabadaki genç bir adam, bir hanımefendiye ilişkin bazı sorularla kafayı fena halde bozmuş ve bu durumun beynini ezdiğini ve mantığının bütünlüğünü tehdit ettiğini düşünerek gidip De Selby'ye akıl danışmış. Adamın kafasından bu yegâne takıntıyı defetmek yerine –ki bu kolaylıkla yapılabilirdi–, De Selby her biri birden çok ebediyete kadar uzanan ve genç hanımefendinin yarattığı muammayı hiçlik noktasına küceleştiren sorular ortaya atan yaklaşık elli kadar akla mantığa sığmayan önermeye çekmiş genç adamın dikkatini. Dolayısıyla kötü bir şeyin olabileceği ihtimalinden korkarak De Selby'ye gelen bu genç adam, en kötü şeyin olacağına tamamıyla kani olarak ve neşe içerisinde intihar etmeyi tasarlayarak ayrılmış evden. Akşam yemeği için eve her zamanki saatte varmış olması tamamen ayın hoş bir müdahalesinden ibaret; çünkü liman boyunca eve doğru yürürken, gelgitin kıyıda en az üç kilometre açıktaki olduğunu görmüş. Altı ay sonra, hırsızlık ve demiryollarındaki gidişata müdahale etmek suretiyle yarattığı ihlaller nedeniyle altı ay boyunca günde on sekiz saat ayakta ağır iş cezasına çarptırılmış. Bizim âlimin tavsiye vermek konusundaki hüneri üzerine bu kadar laf yeter.

Ancak, daha önce de dediğim gibi, ulaşılabilecek kaynaklar tarafsız olarak okunursa eğer, De Selby'nin akli besleyen çok

14 Bkz. *Lux Mundi*.

dâhiyane fikirler sunduğu anlaşılır. *Halk Atlası*¹⁵ adlı eserinde, bariz bir şekilde matem, yaşlılık, sevgi, günah, ölüm ve varoluşun diğer belirgin unsurlarını ele alır. Bu konulara sadece altı satır ayırdığı doğrudur, ancak bunun sebebi bunların hepsinin “gereksiz” olduğuna dair öne sürdüğü müthiş iddiadır.¹⁶ Ne denli hayret verici gözükürse gözüksün, De Selby dünyanın bir küre olmaktan ziyade “sosis şeklinde” olduğu yönündeki keşfinin doğrudan sonucu olarak yapmıştır bu açıklamayı.

De Selby’nin bu teorisiyle bağlantılı olarak bir nebze alışılmadık bir laubalilik mi sergilediği, yoksa bu konuyu hiçbir kanaate ihtiyaç duymadan ciddiyetle mi tartıştığı yönünde kuşku-ları olduğunu itiraf eden eleştirmenlerin sayısı hiç de az değil.

Var olan anlayışların barındırdığı yanılmalara işaret eden geleneksel çizgiyi takip eder De Selby ve yıkıldığını iddia ettiği dizaynın yerine kendi dizaynını kurar usulca.

Kendisi der ki, kabul edilen küresel dünya üzerinde herhangi bir noktada durduğunda kişinin hareket edebileceği dört ana yön –yani kuzey, güney, doğu ve batı– varmış gibi görünür. Ancak, aslında sadece iki yön bulunduğunu anlamak için çok da uzun uzadıya düşünmek gerekmez, çünkü kürem-

15 Bugünlerde çok ender rastlanan bir eser, sadece koleksiyoncularda bulmak mümkün. Alaycı Du Garbandier, *Atlas*’ı ilk basan kişinin (Watkins) tepesine tam da işi tamamladığı sırada yıldırım düştüğü gerçeğiyle bayağı bir dalga geçer. Başka konularda güvenilir olan Hatchjaw’un, *Atlas*’ın baştan sona düzmece olduğu ve aslında “başkasının kaleminden” çıkma olduğuna dair bir fikir ileri sürmesi ilginç. Bu iddianın doğruluğu tartışma konuları öyle etkileyicidir ki, Bacon-Shakespeare ihtilafının doğruluklarından aşağı kalır yanı yoktur. Çok ikna edici olmasa da, yaratıcı tartışmalar atıyor ortaya; bunlardan bir tanesi, De Selby’nin yazmadığı bir kitaptan kayda değer miktarda telif ücreti aldığı yönündedir, bu “üstadın etik anlayışına uyan bir prosedür.” Gelgelelim bu teori ciddi bir öğrenciye salık verilecek cinsten değil.

16 Du Garbandier, De Selby’yi çok kereler bir kötürüme dönüştüren habis safrâ kesesi rahatsızlığının neden “gereksizler” listesinden çıkartılmış olduğunu alışlagelmiş alaycı üslubuyla sorgulamıştır.

si bir cisim söz konusu olduğunda kuzey ve güney anlamsız ifadelerdir ve hareketi sadece *bir* yöne doğru ifade edebiliriz; aynı şey batı ve doğu için de geçerlidir. Kuzey-güney şeridindeki herhangi bir noktaya iki “yön”den birini takip ederek ulaşılabilir, iki “güzergâh” arasındaki tek görünür fark zaman ve mesafeyle ilgilidir, her ikisinin de yanılısamaya yol açtığı halihazırda ortaya konmuştur. Dolayısıyla, kuzey-güney tek bir yöndür ve doğu-batı da belli ki diğer bir yön. Dört yön yerine aslında sadece iki yön vardır. De Selby’nin dediğine göre, bu konuyla ilgili bir yanlış daha vardır ve aslında tam anlamıyla yön olarak adlandırılabilir sadece tek bir olası yön olduğu sonucuna rahatlıkla varılabilir,¹⁷ çünkü kişi yerküre üzerinde herhangi bir noktadan hareket eder ve herhangi bir “yön”de ilerlemeyi sürdürürse eninde sonunda çıkış noktasına ulaşır.

Varılan bu sonucun “dünyanın sosis şeklinde” olduğu teorisine uygulanış biçimi oldukça aydınlatıcıdır. Dünyanın küresel olduğu yönündeki genel kanıyı, insanların sadece tek bir bilinen yönde sürekli olarak hareket etmesine (her ne kadar herhangi bir yöne hareket etmekte özgür olduklarına kani olsalar da) ve bu tek yönün aslında sosis şeklinde olan dünyanın dairesel çevresini dolaştığı gerçeğine dayandırır. Eğer çokyönlülüğün bir yanlış olduğu kabul edilirse, bunun akabinde dünyanın bir küre olduğunun da diğer bir yanlış olduğu neredeyse inkâr edilemez. De Selby insanın dünyadaki durumunu, gergin bir tel üzerinde yürüyen ve tek seçeneği telde yürümeye devam etmek veya ölmek olan, fakat diğer her hususta özgür olan bir kişinin durumuna benzetir. Bu kısıtlı yörüngede hareket etmek, beraberindeki sayısız sınırlamalar, ıstıraplar ve anormalliklerle geleneksel olarak “yaşam” denen daimi bir halüsinasyona neden olur. De Selby’ye göre, eğer “ikinci yön”ü, örneğin sosisin “gövdesi”ni keşfetmek için bir

17 Tartışmadaki tek zayıf nokta muhtemelen budur.

yol bulunsa, insanlığın önünde yepyeni bir algı ve deneyimin kapıları açılır. Yeni ve tasavvur edilemez boyutlar, şimdiki düzeni geçersiz kılar ve “tek-yönlü” varoluşun pek çok “gerek-sizlikleri” yok olup gider.

Bu yeni yönün nasıl bulunacağına dair De Selby’nin epeyce muğlak açıklamalarda bulunduğu doğrudur. Bu yönün, pusulanın bilinen noktalarının herhangi bir şekilde mikroskobik alt bölümlere ayrılmasıyla tespit edilemeyeceği ve talihin yüzüne güleceği umuduyla oraya buraya aniden fırlatılan ciritlerden pek de medet umulamayacağı konusunda uyarır bizi. “Boylamsal semaları” bir uçtan diğerine geçmek için insanoğlunun bacaklarının “uygun” olup olmadığından kuşkuludur ve yeni yön keşfedildiğinde ölümün de neredeyse her zaman orada olacağını ima eder. Bassett’in de haklı olarak belirttiği gibi, bu düşünce bütün teoriye epey bir renk katıyor, ama aynı zamanda De Selby’nin tek yaptığıнын iyi bilinen ve kabul gören bir şeyi belirsiz ve müphem bir şekilde ifade etmek olduğunu gösteriyor.

Her zamanki gibi, De Selby’nin bazı kişisel deneyler gerçekleştirdiğine dair kanıtlar var. Bir ara kafasından şöyle bir fikir geçmiş olmalı: yerçekimi, insanlığı tekyönlü bir unutm çizgisinde tutan bir “gardiyan”dır ve nihai özgürlük yukarı doğru giden bir yöndedir. Havacılığı başarısız bir çözüm olarak incelemiş ve akabinde birkaç haftasını dünya üzerindeki çok geniş alanları yerçekiminin etkisinden kurtarmak amacıyla “cıva ve tellerle çalışan” “barometrik pompalar” tasarlayarak geçirmiştir. Bu alanlarda yaşayan insanlar ve sahip oldukları mülkler adına ne büyük bir şanstır ki, bu deneylerinden pek bir netice alamamıştır. Sonunda ilgisi bu meşguliyetlerinden, eşi benzeri görülmemiş “su kutusu” meselesine yönelmiştir.¹⁸

18 Bkz. Hatchjaw: *Gün Be Gün De Selby Su Kutuları*. Hesaplamalar eksiksiz verilmekte ve günlük değişimler hayranlık uyandıracak kadar net grafiklerle anlatılmaktadır.

Halihazırda ima ettiğim gibi, Çavuş Pluck'la birlikte beyaz bekleme odasına dönerken geçirdiğimiz yaklaşık iki dakikadan sonra "sosis"ın gövdesi boyunca ilerleyen yolu gösteren bir yön tabelası görebilmek için neler vermezdim.

İçeride birinin olduğunu fark ettiğimizde henüz tam olarak kapıdan geçmemiştik. Göğsünde yüksek meclis rütbesini gösteren renkli şeritler vardı, ama mavi polis üniforması giymiş ve üzerinde ısı ısı parlayan yüksek rütbe rozeti bulunan bir polis şapkası takmıştı. Oldukça şişman ve yusuvarlak bir tipti, kolları ve bacakları olabildiğince küçüktü ve büyük bir çalılık misali fişkıran bıyığı asabiyet ve vurdumduymazlıktan diken diken olmuştu. Çavuş bu kişiye şaşkınlık dolu gözlerle baktıktan sonra asker selamı verdi.

"Müfettiş O'Corky!" dedi.

"Günün bu saatinde karakolun bomboş olması da ne demek oluyor?" diyerek gürlledi müfettiş.

Sesi zımpara kâğıdına sürtülen kalın mukavva gibi tırmalıyordu kulağı, kendinden ve diğer insanlardan hoşnut olmadığı besbelliydi.

"Ben bizzat dışarıdaydım," dedi çavuş hürmetle, "acil bir iş çıktı, hem de oldukça mühim bir emniyet meselesi."

"İki saat önce yolun üst tarafında bir hendek çatalında Mathers adında bir adamın karnı bir bıçakla veya sivri bir aletle deşilmiş vaziyette bulunduğundan haberin var mıydı?"

Bunun kalp kapakçıklarının çalışmasına ciddi bir şekilde müdahale eden bir sürpriz olduğunu söylemek, cayır cayır yanan kor kırmızısı bir demir çubuğun ateşinin yüzünüzü yaladığını söylemekle aynı şey olurdu. Bakışların çavuş ile müfettiş arasında gidip gelirken içim korkudan pır pır ediyordu.

Ortak dostumuz Finnucane bu civarlarda bir yerde demek ki, dedi Joe.

"Elbette biliyordum," dedi çavuş.

Çok gariip. Son dört saattir bizimle birlikte dışarıda bisiklet peşinde olduğunu düşünürsek, nasıl oluyor da biliyor bunu?

“Peki bu konuda nasıl bir adım attınız ve kaç adım attınız?” diye gürledi Müfettiş.

“Uzun adımlar attık; doğru yönde uzun adımlar,” diyerek yanıt verdi çavuş hiç tereddüt etmeden. “Katilin kim olduğunu biliyorum.”

“O halde neden gözaltına alınmadı?”

“Gözaltında zaten,” dedi çavuş keyifle.

“Nerede?”

“Burada.”

Bu tepeme düşen ikinci yıldırımdı. Arkama korkuyla bakıp herhangi bir katil göremeyince, iki polisin arasında geçen özel konuşmanın konusunun bizzat ben olduğum kafama dank etti. Hiç itiraz etmedim, çünkü sesim toptan gitmişti ve ağzım kupkuruydu.

Müfettiş O’Corky, çavuşun söylediği kadar şaşırtıcı herhangi bir şeye sevinemeyecek kadar öfkeliydi.

“O halde neden çiftyönlü anahtarlı ve asma kilitli bir hücreye tıkılmadı?” diye kükredi.

Çavuş ilk kez olarak süngüsü düşmüş ve mahcup bir ifade takındı. Yüzü olduğundan daha bir kırmızıydı ve gözlerini taş zemine dikmişti.

“Açık söylemek gerekirse,” dedi sonunda, “orada bisikletimi tutuyorum ben.”

“Anlıyorum,” dedi müfettiş.

Sonra birden durdu, pantolonunun kenarlarına siyah klipsler taktı ve ayağını sertçe yere vurdu. Bunca zaman bir dirseğini bankoya dayamış vaziyette durmakta olduğunu ilk kez fark ettim.

“Düzensizliğini bir çırpıda düzeltmeye bak,” dedi hoşça kal niyetine, “aklını başına al ve bölgedeki herkesin işkembesini deşmeden tık şu katili deliğe.”

Sonra da gitti. Dışarıdaki çakıllı yoldan sürtünme sesleri geldi kulağımıza, belli ki müfettiş bisikletine eski moda yöntemle arkadan binmekten hoşlanıyordu.

“Eveet,” dedi çavuş.

Kasketini çıkardı ve gidip bir sandalyeye oturup geniş pnömomatik kışını yerleştirerek rahatlatmış kendini. Saat cebinden kırmızı bir bez parçası çıkarıp geniş suratından fışkıran ter damlalarını sildi ve sanki göğsünde hapis kalmış sıkıntı uçup gitsin diye ceketinin düğmelerini açtı. Daha sonra ayağındaki polis botlarının tabanları ve burunlarını bilimsel bir dikkatle incelemeye koyuldu, belli ki çetrefilli bir problemle boğuşuyordu.

“Kafanızı kurcalayan şey ne?” diye sordum, olan biten üzerine konuşmaya can atıyordum.

“Bisiklet,” dedi.

“Bisiklet mi?”

“Bisikleti hücreden nasıl çıkarabilirim?” diye sordu.

“Benim ahlakıma ters düşen bir özel hayat sürmediğinden emin olmak için binmediğim zamanlarda onu hücre hapsinde tuttum şimdiye kadar. Dikkati elden bırakmayacaksın. Zabıta görevlerinde uzun süre bisiklet sürmek zorunda kalıyorum.”

“Bir hücreye kapatılıp dış dünyayla bütün ilişğim kesilmeli yani, bunu mu demek istiyorsunuz?”

“Müfettişin ne dediğini duydun herhalde, değil mi?”

Bütün bunların bir şaka olup olmadığını sor, dedi Joe.

“Eğlenmek için yaptığınız bir şaka mı bu?”

“Eğer öyle sanıyorsan, sana sonsuza dek minnettar kalırım,” dedi çavuş ciddiyetle, “ve seni içten duygularla anarım. Merhum açısından asil bir davranış ve kelimelerle tarif edilemeyecek kadar büyük bir fazilet olurdu bu.”

“Ne?” diye haykırdım.

“Sana daha önce özel olarak söylediğim gibi, her şeyi lehine çevirmenin gerçek bilgeliğin kaidelerinden biri olduğunu

unutmamalısın. Bu akşam seni bir katil yapan da işte benim açımdan bu kuralın yerine getirilmesinden ibaret.”

“Müfettişin *halet-i ruhiyesini* yükseltecek en az, en ufak, en küçük şey ele geçirilmiş bir mahkûmdu. Tam da o anda yanımda bulunman senin kendi talihsizliğın, ama aynı zamanda benim talihim ve şansım. Seni bu ağır suçtan çarmıha germekten başka seçenek yok.”

“Beni çarmıha germek mi?”

“Tam kahvaltı vaktinde gırtlğından asacağız seni.”

“Bu haksızlık,” dedim kekeleyerek, “haksızlık... kokuşmuşluk... gaddarlık...” Sesim korkudan cılız bir titreşimle çınılıyordu.

“Buralarda işleri böyle hallederiz biz,” diye açıkladı çavuş.

“Karşı koyacağım,” diye bağırdım, “hem de ölümüne karşı koyacağım ve bu uğurda canımı versem bile varoluşum için savaşıacağım.”

Çavuş itiraz ederek teskin edici bir hareket yaptı. Devasa bir pipo çıkardı, ağzına yerleştirdiğinde kocaman bir savaş baltası gibi gözüktü pipo gözüme.

Piposunu tüttürmeye başladıktan sonra, “Şu bisiklet,” dedi.

“Hangi bisiklet?”

“Benimki. Seni hücreye kapatmasam bozulur musun? Bencillik etmek istemem, ama bisikletimi düşünmek zorundayım. Bu odanın duvarı ona hiç uygun değil.”

“Bence bir sakıncası yok,” dedim usulca.

“Arka bahçede yüksekçe bir darağacı kurana kadar şartlı tahliye edilip salıverme belgesiyle bu civarda kalabilirsin.”

“Sıvışmayacağımı nereden biliyorsunuz?” diye sordum, çavuşun bütün düşünce ve niyetlerini öğrenirsem kaçmayı garantilerim diye düşünüyordum.

Piponun ağırlığı elverdiğince gülümsedi bana.

“Böyle bir şey yapmayacaksın,” dedi. “Bu onur kırıcı olur tabii, ama kaçsan bile arka lastiğinin izini sürerek seni kolayca buluruz; bütün bunlar bir yana, Polis Memuru Fox kasaba dışında seni tek başına kısıvrak yakalayacaktır. Arama emrine bile gerek kalmaz.”

İkimiz de bir süre kendi düşüncelerimize dalarak sessizce oturduk, o bisikletini ben ise ölümümü düşünüyordum.

Aklıma gelmişken, dedi Joe, dostumuzun, doğumunla ilgili bir bilinmezlik nedeniyle kanunların senin kılına bile dokunamayacağını söylediğini hatırlar gibiyim.

Çok doğru, dedim. Bak bunu unutmuştum.

Duruma bakılırsa, olayın tartışılacak bir yanı kalmıyor.

Sözünü etmeye değer, dedim.

Yarabbi, ha şunu bileydin!

“Bu arada,” dedim çavuşa, “Amerikan saatimi buldunuz mu?”

“Meseleyi gözden geçiriyoruz, ilgileniliyor,” dedi resmi bir tonda.

“Bir ismim olmadığı için aslında burada bulunmadığını ve şahsiyetimin kanunlar önünde görünmez olduğunu söylediğinizi hatırlıyor musunuz?”

“Evet, bunu ben söyledim.”

“O zaman nasıl oluyor da cinayeti ben işlemiş olsam bile hiçbir yargılama veya ön takibat yapılmadan, hiçbir kefalet uygulanmadan ve hiçbir asayiş memuru önünde duruşmaya çıkmadan cinayetten darağacına gönderiliyorum?”

Çavuşu izlerken, savaş baltasını şaşkınlıkla ağzından çıkardığını ve kaşlarını birleştirmekten alınının kırış kırış olduğunu gördüm. Sorduğum sorunun onu bir hayli tedirgin ettiğini görebiliyordum. Esrarengiz bir bakış attı bana, sonra bakışlarını yoğunlaştırdı ve gözlerini üzerime dikti.

“Bak sen şu işe!” dedi.

Kesintisiz dikkatini gösteren ifadeler takınarak üç dakika boyunca öylece oturdu. Kaşlarını derin kırışıklıklar oluşturarak öyle kuvvetli çatıyordu ki, yüzündeki kan tamamen çekildi ve yüzü simsiyah ve tehditkâr bir hal aldı.

Sonra dile geldi.

“İsimsiz olduğundan tamamen emin misin?” diye sordu.

“Kesinkes eminim.”

“Mick Barry olabilir misin?”

“Hayır.”

“Charlemagne O’Keeffe?”

“Hayır.”

“Sir Justin Spens?”

“Değil.”

“Kimberly?”

“Hayır.”

“Bernard Fann?”

“Hayır.”

“Joseph Poe veya Nolan?”

“Hayır.”

“Garvingiller veya Moynigangillerden biri?”

“Onlardan da değilim.”

“Rosencranz O’Dowd?”

“Hayır.”

“O’Benson olabilir misin?”

“O’Benson da değilim.”

“Quigley, Mulrooney veya Hounimen?”

“Hayır.”

“Hardimen veya Merrimen?”

“Onlar da değil.”

“Peter Dundy?”

“Hayır.”

“Scrutch?”

“Hayır.”

“Lord Brad?”

“Değil.”

“O’Growney, O’Roarty veya Finnehy?”

“Hayır.”

“Bu hayret verici bir inkâr ve suçlama” dedi.

Terini alsın diye kırmızı bez parçasını tekrar yüzünde do-laştırdı.

“Dudak uçuklatan bir hükümsüzlük gösterisi,” diye ekledi.

“Adım Jenkins de değil,” dedim lütfedercesine.

“Roger MacHugh?”

“Roger da değil.”

“Sitric Hogan?”

“Hayır.”

“Conroy da mı değil?”

“Hayır.”

“Peki ya O’Conroy?”

“O da değilim.”

“O halde çok az isim kalıyor geriye,” dedi, “çünkü sadece rengi siyah olan bir adam bu saydıklarımın dışında bir isme sahip olabilir. Ya da rengi kırmızı olan biri. Peki ya Byrne?”

“Hayır.”

“Hoş bir muamma,” dedi hüzünlü bir şekilde. Kafasının gerisindeki fazladan akli tam kapasiteyle kullanmak için iki büklüm oldu.

“Hey mübarek çilekeş senatörler,” diyerek mırıldandı.

Sanırım hakkından geldik.

Henüz tuzumuz kuru değil, diye karşılık verdim.

Ama yine de rahatlayabiliriz. Belli ki Milano’nun altın gerdanlı muhabbet kuşu Sinyor Bari’nin adını hiç duymamış.

Esprî yapmanın hiç sırası değil bence.

Ya da kabine üyesi ve özel dedektif J. Courtney Wain’i. Dava tutanağına geçirilen on sekiz bin gine. Kızılbaşlar vakası.

“Vay anasını!” dedi çavuş aniden. Döşemeyi adımlamak için yerinden kalktı. “Sanırım bunun gereği tatmin edici şekilde yerine getirilebilir,” dedi kendinden hoşnut bir halde, “ve kayıtsız şartsız tasdik edilebilir.”

Yüzündeki gülümseme hiç hoşuma gitmemişti, ne kastettiğini açıklamasını istedim.

“Aslına bakılırsa,” dedi, “suçun ne olursa olsun herhangi bir suç işlemiş olamazsın ve kanun senin kılına bile dokunamaz. Yaptığın her şey bir yalandan ibaret ve başına gelen hiçbir şey gerçek değil.”

Aynı fikirde olduğumu göstermek için gönül ferahlığıyla kafamı salladım.

“Sadece bu yüzden,” dedi çavuş, “seni alıp darağacında gebertsek bile hiç de idam edilmiş sayılmazsın, hazırlanacak herhangi bir ölüm belgesi de olmaz. Ölümün ölüm sayılmaz bile (ki bu en iyi ihtimalle ikinci dereceden önem arz eden bir olay), sadece arka bahçede icra edilen sağlığa zararlı bir soyutlama olur bu, boğulma ve omurganın kırılması suretiyle nötrleştirilen ve hükümsüz kılınan negatif bir hiçlik. Karakolun arkasında canının alındığı söylenirse yalan olmaz, aynı şekilde aslında başına hiçbir şey gelmemiş olduğu da söylenebilir pekâlâ.”

“Yani bir adım olmadığı için ölemem ve siz de beni öldürseniz bile bundan sorumlu olmazsınız, öyle mi?”

“Dediğin doğru,” dedi çavuş.

Kendimi öyle mutsuz hissettim ve öylesine hayal kırıklığına uğradım ki gözlerim yaşla doldu ve boğazımda tarifsiz bir acı düğümlendi. İnsanlık emsali varlığımın her bir kırıntısını iliklerime kadar hissetmeye başladım. Parmaklarımanın ucunda fokurdayan hayat gerçektir ve yoğunluğu neredeyse acı veriyordu, kanlı canlı yüzümün, kollarım ve bacaklarımanın gevşek canlılığı ile damarlarımda bolca akan kıpkırmızı kanımın zin-

deliği de bir o kadar gerçektir. İyi bir neden olmadan bütün bunlardan vazgeçmeyi ve bu küçük imparatorluğun paramparça edilmesini düşünmeyi reddetmek bile çok acıklıydı.

Bekleme odasında gerçekleşen sonraki önemli olay Polis Memuru MacCruiskeen'in içeri girişiydi. Bir sandalyeye doğru ilerledi, kara kaplı defterini çıkardı ve kendi yazdığı muhtırasını dikkatle okumaya girişti; aynı zamanda dudaklarını bozuk para kesesi gibi büzüyordu.

"Hesapları tuttun mu?" diye sordu çavuş.

"Tuttum," dedi MacCruiskeen.

"Oku da duyayım," dedi çavuş, "kafamın içinde zihinsel karşılaştırmalar yapayım."

MacCruiskeen hevesle göz gezdirdi deftere.¹⁹

"On nokta beş," dedi.

"On nokta beş," diye tekrarladı çavuş, "Işın hesabı nedir?"

"Beş nokta üç."

"Peki ya levye?"

"İki nokta üç."

19 Polisin elindeki deftere şans eseri ve anlık bir bakış attığımdan, haftalık kayıtların göreceli rakamlarını nakledebilirim burada. Malum nedenlerden dolayı rakamlar tamamen uydurma:

PİLOT HESAPLAR	IŞIN HESAPLARI	LEVYE HESAPLARI	(eğer varsa) zaman içinde gerçekleşen DÜŞÜŞ ŞEKLİ	
10.2	4.9	1.25	Hafif	4.15
10.2	4.6	1.25	Hafif	18.16
9.5	6.2	1.7	Hafif	7.15
			(yumrulu)	
10.5	4.25	1.9	Sıfır	
12.6	7.0	3.73	Ağır	21.6
12.5	6.5	2.5	Siyah	9.0
9.25	5.0	6.0	Siyah	14.45
			(yumrulu)	

“İki nokta üç yüksek bir sayı,” dedi çavuş. Yumruğunun tersini testere gibi sarı dişlerinin arasına yerleştirdi ve zihinsel karşılaştırmalarına başladı. Beş dakika sonra yüzü daha da aydınlandı ve tekrar MacCruiskeen’e çevirdi gözlerini.

“Düşüş var mı?” diye sordu.

“Beş buçukta hafif bir düşüş oldu.”

“Eğer hafif bir düşüşse, beş buçuk biraz geç,” dedi. “Kömürü baca deliğine doğru dürüst yerleştirdin mi?”

“Yerleştirdim,” dedi MacCruiskeen.

“Ne kadar?”

“Yedi libre.”

“Ben olsam sekiz koyardım,” dedi çavuş.

“Yedi yeter de artar bile,” dedi MacCruiskeen, “hatırlarsan, ışın hesapları son dört gündür düşüyordu. Mekiği kontrol ettim, ama herhangi bir kurcalanma veya gevşeklik izine rastlamadım.”

“Güvenlik açısından ben yine de sekiz olsun derim,” dedi çavuş, “ama mekik sıkı sıkıya kapalıysa pimpirikli bir telaşa lüzum yok.”

“Kesinlikle,” dedi MacCruiskeen.

Çavuş yüzünü bütün düşünce izlerinden arındırdı, ayağa kalktı ve ellerini göğüs ceplerine çarptı. “Pekâlâ!” dedi.

Klipsleri bileklerine takmak için eğildi.

“Gideceğim yere gitmek gerek şimdi,” dedi, “ve sen de,” diyerek MacCruiskeen’e bakarak devam etti, “iki saniye dışarı gel benimle, son vakalarla ilgili resmi bilgileri vereyim sana.”

İkisi birlikte dışarı çıkarak beni bedbaht ve hüzünlü yalnızlığımı baş başa bıraktılar. MacCruiskeen dışarıda çok fazla kalmadı ama o kısacık zaman aralığında çok yalnız hissettim kendimi. Tekrar içeri girdiğinde, cebinde durmaktan ısınmış ve kırış kırış olmuş bir sigara uzattı bana.

“Seni gerecekler bence,” dedi keyifle.

Kafamı sallayarak karşılık verdim.

“Kötü bir zamana denk geldi, bir servete mal olacak,” dedi. “Kereste fiyatlarını duysan inanamazsın.”

“Bir ağaç yeterli olmaz mı?” diye sordum, içi boş bir espri anlayışına vurmuştum artık işi.

“Bunun uygun olacağını sanmıyorum,” dedi, “ama yine de bunu çavuşa şahsen iletceğim.”

“Teşekkür ederim.”

“Bu bölgede gerçekleştirilen son idam otuz yıl önceydi. MacDadd adında çok meşhur bir adamdı. Dolgu teker üzerinde yüz elli kilometre yapma rekoru ona aitti. Dolgu tekerin ona neye mal olduğunu sana söylemem lazım. Bisikleti asmak zorunda kaldık.”

“Bisikleti asmak mı?”

“MacDaad, Figgerson adında bir adama karşı akıl almaz bir kin besliyordu, ama Figgerson’un yanına bile yaklaşmıyordu. İşlerin nasıl yürüdüğünü bildiğinden, Figgerson’un bisikletinin kol demirine temiz bir sopa çaktı. Bundan sonra MacDaad ve Figgerson kavgaya tutuştu ve Figgerson –gözlüklü yağız bir adamdı kendisi– kazananın kim olduğunu öğrenecek kadar uzun yaşamadı. Büyük bir cenaze töreni yapıldı ve bisikletiyle birlikte gömüldü. Bisiklet şeklinde bir tabut gördün mü hiç?”

“Hayır.”

“Çok ince bir ağaç işidir, gidonlara karşılık gelen kısımda iyi bir iş çıkarabilmek için birinci sınıf bir marangoz olman gerekir; pedallar ve arka ayaktan bahsetmiyorum bile. Ama işlenen cinayet berbat bir suçtu ve uzun süre ne MacDadd’i ele geçirebildik ne de kişiliğinin çoğunun nerede olduğundan emin olabildik. Kendisiyle birlikte bisikletini de tutuklamaya mecburduk. MacDadd’ın büyük bir kısmının nerede olduğu-

nu veya bisikletin de çoğunun *aynı şekilde* MacDadd'ın bedeninde olup olmadığını anlayabilmek için ikisini de bir hafta boyunca gizli gözetim altında izledik tabiri caizse.”

“Ne oldu peki?”

“Çavuş bir hafta sonunda hükmü verdi. İçinde bulunduğu durum oldukça acı vericiydi, çünkü iş saatleri dışında MacDadd’la çok yakın dosttular. Bisikleti mahkûm etti ve böylece idam edilen bisiklet oldu. Diğer davalıyla ilgili olarak günlük vukuat kayıt defterine *takipsizlik kararı* yazdık. Bisikleti nasıl gerdiklerini bizzat görmedim, çünkü hassas bir adamım ben, midem kaldırmaz böyle şeyleri.”

Ayağa kalktı, konsola gitti ve çıkardığı sesleri kendisi dışında kimsenin duyamayacağı, patentli kendisine ait bir müzik kutusu çıkardı. Sonra tekrar gidip sandalyesine oturdu, ellerini kutunun kulplarından geçirerek kendini müziğin eğlencesine bıraktı. Ne çaldığı yüzünden aşağı yukarı kestirilebiliyordu. Bütün yüzüne yayılan bir memnuniyet ifadesi vardı suratında, hangarlarda ve rüzgârlı deniz barakalarında söylenen ele avuca sığmaz gürültülü şarkılar ve patırtılı marşlar dinliyordu besbelli. Odadaki sessizlikte öylesine olağandışı bir suskunluk vardı ki, en sonundaki mutlak durgunluğa şahit olduktan sonra başlangıcı sanki gürültülüymüş gibi gelmişti bana.

Bu tüyler ürpertici durum ne kadar sürdü veya bu hiçliği ne kadar süredir dinliyorduk bilinmez. Gözlerim hareketsizlikten yorgun düştü ve saat onda kepenkleri indiren birahaneler gibi kapanıverdi. Gözlerimi tekrar açtığımda MacCruiskeen’in müzik faslını bir kenara bıraktığını ve çamaşırları ile pazar günleri giydiği gömleklerini çamaşır mengenesinden geçirmek için hazırlığa giriştiğini gördüm. Duvarın dibinden büyük paslı bir mengene çekip almış ve üzerindeki battaniyeyi kaldırmıştı, yaylı mekanizmayı aşağı doğru çevirerek el çarkı-

nı döndürüyor ve işinin ehli elleriyle makineyi parlatıyordu. Daha sonra konsola gidip çekmecedен kuru piller gibi küçük parçaların yanı sıra, sivri uçlu bir alet ile içerisinde teller ve il meclisi tarafından kullanılan gemici fenerlerini andıran daha alelade şeyler bulunan cam fiçılar çıkardı. Bunları mengenenin farklı yerlerine yerleştirdi ve hepsini istediği şekilde ayarladığında mengene günlük çamaşırların sıkıldığı bir makineden ziyade eğreti bir bilimsel gerece benzedi.

Günün bu saatinde hava kararmaya başlamıştı artık, güneş kızıl batı yönünde tamamen kaybolmak ve bütün ışığı yutmak üzereydi. MacCruiskeen mengenesine küçük parçalar eklemeyi ve metal ayaklar ile üst gövdeye tarifsiz incelikte cam gereçler yerleştirmeyi sürdürüyordu. Bu işi hemen hemen tamamladığında oda neredeyse karanlıktı ve eli aşağı yukarı hareket ederken çevreye zaman zaman keskin mavi kıvılcımlar saçılıyordu.

Dökme demirden elışı aletin ortasındaki mengenenin altında, içinden renkli teller çıkan siyah bir kutu çarptı gözüme, sanki içinde bir saat varmış gibi hafiften tik tak sesleri geliyordu kulağa. Her şeyiyle şimdiye kadar gördüğüm en karmaşık mengenedi bu, buharlı dövme değirmeninin iç kısmının da karmaşıklık açısından geri kalır yanı yoktu.

MacCruiskeen ek bir aksesuar almak için sandalyemin yanından geçerken uyanık olduğumu ve onu izlediğimi gördü.

“Karanlık olduğunu düşünüyorsan, endişelenme,” dedi bana, “çünkü birazdan ışığı yakıp çevrimini ve bilimsel doğruluğunu kontrol etmek için mengeneden geçireceğim.”

“Işığı mı mengeneden geçireceksiniz yani?”

“Bekle de gör.”

İçerisi loş olduğundan bir sonraki hareketinin ne olduğunu veya hangi düğmelere bastığını tam göremedim, ama mengenenin bir yerlerinden garip bir ışık çıktı. Aydınlattığı

yer kendi parlaklığının ötesine pek geçmeyen lokal bir ışık olmasına rağmen bir spot ışığı veya çubuk şeklinde bir ışık da değildi. Tamamen durağan değildi, ama mum ışığı gibi de dans etmiyordu. Bu ülkede nadiren görülen türden bir ışıktı ve muhtemelen yurtdışından getirilen hammaddelerle üretilmişti. Öylesine loş bir ışıktı ki, sanki mengenenin üzerinde bir yerde karanlıktan yoksun küçük bir alan vardı.

Gördüğüm bir sonraki şey dudak uçuklatıcı cinstendi. MacCruiskeen'in mengeneyle meşgul olurkenki sönük silüetini görebiliyordum. Demir cismin aşağı kısmındaki icatlarına bakmak için eğilerek kurnaz parmaklarıyla ayarlamalar yaptı. Sonra tekrar doğal boyutlarına doğruldu ve gıcırtilar çıkartarak yavaşça mengenenin çarkını döndürmeye başladı. Çarkı döndürdüğü anda olağandışı ışığın görünüşü ve hali de anlaşılması oldukça güç bir biçimde değişmeye başladı. Her çevrimde ışık daha bir parladı ve güçlendi, öylesine ince bir titremeye sarsıldı ki iki yanında onu karanlıktan ayıran sınırları belirginleştirerek emsalsiz bir istikrar elde etti. Kurşun solukluğunda öylesine çelik gibi ve yoğun bir ışık verdi ki gözlerimin içi lekелendi; görüşümü koruma gayreti içinde bakışlarımı mengeneden çevirdiğimde ışık hâlâ dört bir yanımda uçuşuyordu. MacCruiskeen mengenenin kolunu yavaşça çevirmeye devam etti, ışık sanki aniden patlayıp yok olduğunda eş zamanlı olarak odanın içine yüksek bir ses, bir insanın boğazından çıkamayacak bir haykırış doldu; içime hastalıklı bir korku salmıştı.

Sandalyenin köşesine oturdum ve mengenenin minnacık aksesuarlarını kurcalamak için yeniden aşağı eğilerek ufak tefek ayarlamalar yapan ve karanlıkta durmadan bir şeyleri kurcalayan MacCruiskeen'in gölgesine korku dolu bakışlarla baktım.

“O haykırış da neyin nesiydi?” diye kekeledim.

“Eğer o haykırışın çıkardığı kelimelerin ne olduğunu bana söylersen bunu sana bir çırpıda söylerim,” dedi, “o haykırış ne diyordu sence?”

Kafamda zaten döndürüp durduğum bir soruydu bu. Esrarengiz ses, tek bir cırlak sese sıkıştırılmış üç-dört kelimeyi çarçabuk kükreyerek kusmuştu. Ne olduğundan emin olamamıştım, ama kafama bir sürü cümle üşüşmüştü, hepsi de olabildi. Bildiğim ve sıklıkla duyduğum *Ali Veli kırk dokuz elli! Bire iki verdi! Basamağa dikkat! Bitir işini!* gibi basmakalıp bağırışlarla tuhaf bir benzerlik taşıyordu, ancak duyduğum ses bu kadar aptalca ve bayağı olamazdı çünkü beni sadece mühim ve şeytani bir şeyin kadir olabileceği şekilde rahatsız etmişti.

MacCruiskeen gözündeki bir soru işaretiyle bakıyordu bana.

“Tam çıkaramadım,” dedim belli belirsiz ve çelimsiz bir sesle, “ama bence istasyon konuşmasıydı.”

“Yıllardır bağırış ve çılgınları dinliyorum,” dedi, “ama kelimeleri hiç tam olarak yakalayamadım. Sence ‘Fazla zorlama’ demiş olabilir mi?”

“Hayır.”

“İkinci favoriler her zaman kazanır?”

“O da değil.”

“İçinden çıkılması zor bir muamma,” dedi MacCruiskeen, “çok karmaşık bir mesele. Tekrar deneyelim bakalım.”

Bu sefer, iniltiler çıkarana ve çark artık dönemez hale gelene kadar mengenenin merdanelerini iyice sıkıştırdı. Beliren ışık o ana dek aklıma hayalime gelebilecek en zayıf ve en keskin ışıktı, tıpkı keskin bir jilet gibiydi. Işığın çark döndükçe artan yoğunluğunu izlemek çok hoştu.

En nihayetinde ortaya çıkan ses bir bağırış değil, tiz bir çılgınlıktı, sıçanların çığırışı gibiydi ama yine de herhangi bir insan veya hayvandan çıkabilecek bir sestten çok daha tizdi. Çıkan

kelimelerin ne olabileceğini düşündüm yine, ama tam olarak ne anlama geldikleri veya hangi dilde söylendikleri belirsizdi.

“İki muz iki peni’ mi diyor acaba?”

“Muz demiyor,” dedim.

MacCruiskeen uzaklara dalarak kaşlarını çatı.

“Şimdiye dek gördüğüm en karmaşık muammalardan biri,” dedi.

Mengeneyi tekrar battaniyeyle örttü ve bir köşeye atıverdi, sonra gidip karanlıkta bir düğmeye basarak duvarda bir lamba yaktı. Işık parlak ancak dalgalı ve değişkendi, bir şeyler okumak için hiç de elverişli değildi. MacCruiskeen, yapmakta olduğu şeylerle ilgili sorguya çekilmeyi ve pohpohlanmayı beklercesine sandalyesine geri oturdu.

“Bütün bunlar hakkındaki şahsi görüşün nedir?”

“Yaptığınız neydi öyle?” diye sordum.

“Işığı geriyordum.”

“Neden bahsettiğinizi hiç anlamıyorum.”

“İşin aslını anlatıp şeklini şemalini göstereceğim sana,” dedi. “Olağandışı şeyler bilmenin sana bir zararı dokunmaz, çünkü nasılsa iki gün sonra ölü bir adam olacaksın; o zamana kadar da kimliği bilinmeyen ve kimseyle görüşmeyen bir tutuklu olarak kalacaksın. Omnium’dan bahsedildiğini işittin mi hiç?”

“Omnium mu?”

“Kitaplarda bulamasan da, omnium bunun için kullanılabilecek en doğru kelimedir.”

“Bunun doğru kelime olduğundan emin misiniz?” Bu kelimeye Latince dışında hiçbir yerde rastlamamıştım daha önce.

“Eminim.”

“Nasıl emin olabiliyorsunuz?”

“Çavuş öyle diyor.”

“Omnium tam olarak ne için en doğru kelime?”

MacCruiskeen hoşgörüyü gülümsedi.

“Sen omnium’sun, ben omnium’um, mengene ve botla-
rım da öyle, hatta bacadaki rüzgâr da.”

“Bu oldukça aydınlatıcı,” dedim.

“Dalgalar halinde gelir,” diyerek açıklamada bulundu.

“Hangi renkte?”

“Her renkte.”

“Yüksek mi alçak mı?”

“Her ikisi de.”

Hep bir şeyleri sorgulayıp duran merakım bilenmişti, ama gördüm ki sorular meseleyi açıklığa kavuşturmak yerine daha da fazla şüpheyi gark ediyordu. MacCruiskeen tekrar konuşa-
na dek sessizliğimi korudum.

“Kimileri,” dedi, “buna enerji der, ama doğru kelime omnium’dur, çünkü herhangi bir şeyin içinde, o şey ne olursa olsun, enerjiden çok daha fazlası vardır. Omnium, her şeyin nüvesinin kökeninde saklı olan içsel özdür ve hep aynı kalır.

Bilgece kafa salladım.

“Asla değişmez. Ancak, milyonlarca farklı şekilde tezahür eder ve her zaman dalgalar halinde gelir. Mengenedeki ışığı ele alalım mesela.”

“Alalım,” dedim.

“Işık kısa bir dalga üzerinde aynı omnium’a sahiptir, ama daha uzun bir dalga haline geldiğinde gürültü veya ses şeklinde tezahür eder. Kendi buluşların sayesinde bir ışını ses haline gelene dek gerip uzatabiliyorum.”

“Anlıyorum.”

“Ve bir çılgılığı tellerle dolu bu kutuya hapsettiğimde ısı elde edene dek sıkıştırabiliyorum, bunun kışın ne denli faydalı olduğunu hayal bile edemezsin. Şuradaki duvarda asılı duran lambayı görüyor musun?”

“Görüyorum.”

“İşte o lamba benim icat ettiğim bir kompresör ile o kutuya tellerle bağlı olan gizli bir enstrümanla çalışır. Çavuş ve bizzat ben yazın boş vaktimizi sesler toplayarak geçiririz, böylece karanlık kış günlerinde işyerinde ışık ve ısıımız olur. Işık bu yüzden mütemadiyen çoğalıp azalır. Bazı sesler diğerlerinden daha gürültülüdür, şayet geçen eylül ayında taş ocağının işletildiği zaman burada olsaydık ikimiz de kör olurduk. Kutunun içerisinde bir yerde bu öz, zamanı gelince kaçınılmaz olarak ortaya çıkacak.”

“Patlatma operasyonu mu mesela?”

“Etki alanı epeyce geniş olan dinamitleme ve ateşlemelerle. Ancak omnium her şeyin gelip dayandığı en son noktadır. Eğer bir ağacın vuku bulmasıyla sonuçlanan doğru dalgayı bulabilirsen, kereste ihracatından küçük bir servet edinebilirsin.”

“Peki ya polisler ve inekler? Onlar da mı dalgalardan oluşuyor?”

“Her şey bir dalga üzerinde var olur ve bütün bunların ardında da omnium vardır, ırak Hollanda diyarından gelen bir Hollandalıysan başka tabii. Kimileri buna Tanrı der, buna tıpatıp benzeyen şeye verilen diğer isimler de vardır, ama her halükârda bu şey omnium’dur aslında.”

“Peki ya peynir?”

“Evet. Omnium.”

“Dış telleri bile mi?”

“Dış telleri bile.”

“Bu şeyi hiç görmüşlüğünüz var mı? Ya da rengi ne mesela?”

MacCruiskeen alaycı bir ifadeyle gülümsedi ve ellerini kırmızı yelpazeler gibi açtı.

“Eşi benzeri görülmemiş bir muamma,” dedi. “Bağırışların ne anlama geldiğini anlayabilseydin buna bir cevap vermek mümkün olabilirdi.”

“Peki ya fırtına rüzgârı, su, esmer ekmek, kel bir kafaya düşen dolu tanelerinin verdiği his? Bunların hepsi omnium’un farklı bir dalga üzerindeki tezahürleri mi?”

“Hepsi omnium.”

“Dünyanın size uyduğu zamanlarda dünyayı size uyacak şekilde değiştirmek için bu şeyden bir parça alıp yelek cebinizde taşıyamaz mısınız?”

“Asıl büyük muamma bu işte. Bir çuval dolusu veya küçük bir kibrit kutusunun yarısı kadar bile omnium’a sahip olsan her şeyi yapabilirsin, hatta tanımlayamayacağın şeyleri bile.”

“Anlıyorum.”

MacCruiskeen iç geçirdi ve tekrar konsola gidip çekmece- den bir şey aldı. Tekrar masanın başına oturduğunda, ellerini hareket ettirmeye başladı. Sanki bir şey örer gibi parmakla- rıyla havadailmek atıp çekiyordu, ama görünürde iğne na- mına hiçbir şey yoktu, çıplak elleri dışında hiçbir şey görün- müyordu.

“Küçük sandıklar üzerinde mi çalışıyorsunuz yine?” diye sordum.

“Evet,” dedi.

Kendi düşüncelerime kafa yorarak hiçbir şey yapmadan onu izliyordum. İçinde bulunduğum tuhaf duruma yol açan ziyaretimin asıl nedenini ilk kez olarak hatırladım. Ziyareti- min asıl nedeni saat değil kara kutuydu. Neredeydi bu kutu? Şayet MacCruiskeen cevabı biliyor olsaydı sorduğumda bana söyler miydi? Olur da celladın elinden sağ salim kurtulamaz- sam, kutuyu bir daha görebilir veya içinde ne olduğunu öğ- renebilir miydim? Asla harcayamayacağım paranın miktarını, De Selby üzerine yazdığım kitap basıldığında ne denli güzel gözükeceğini bilebilir miydim? John Divney’yi bir daha göre- cek miydim? O neredeydi şimdi? Saatim neredeydi?

Senin saatin yok ki.

Bu doğruydu. Beynimin sorularla ve k3r bir bulanıklıkla dolup alt3st olduğunu hissettim, içinde bulunduğum durumun yarattığı 3z3nt3 de gelip tekrar boğazıma yerleşmişti. Kendimi yapayalnız hissediyordum, ama her şeyin sonunda sağ salim kurtulacağıma dair k33k bir umudum vardı.

Dikkatim hayret verici başka bir şeyle dağıldığında MacCruiskeen'e para kutusuyla ilgili bir şey bilip bilmediğini sormaya karar vermiştim.

Kapı açıldı ve içeri Gilhaney girdi, kıpkırmızı y3z3 yolun bozukluğundan d3mbelek gibi şişmişti. Ne tam olarak durdu ne de oturdu, bana hiç aldırış etmeden odanın içinde huzursuzca kıpırdanıp duruyordu. MacCruiskeen yapmakta olduğu işte kılı kırk yaran bir noktaya gelmişti ve parmaklarının doğru işlediğinden ve hiçbir hata yapmadığından emin olmak için kafasını neredeyse masaya bitiştirmişti. İşin zor kısmını atlattığında kafasını kaldırıp Gilhaney'e baktı.

“Bisikletle mi ilgili?” diye sordu gelişig3zel bir biçimde.

“Sadece keresteyle ilgili,” dedi Gilhaney.

“Nedir mesele?”

“Hollandalı bir çete fiyatları y3kseltti, iyi bir darağacı yapmak bir servete mal olacak.”

“Hollandalılara g3ven,” dedi MacCruiskeen kereste ticaretini çok iyi bildiğini g3steren bir tonda.

“İyi bir kapana ve makul 3l3lerde basamaklara sahip 3 kişilik bir darağacı, ipi ve iş g3c3n3 bir yana bırakırsak size on sterline mal olur,” dedi Gilhaney.

“Adam asmak için on sterlin çok para,” dedi MacCruiskeen.

“Mekanik bir kapan yerine malık3mu itiverip sallandırabileceğimiz bir d3zenek ve basamaklar yerinde de bir merdiven kullanacağımız iki kişilik bir darağacı en k3t3 ihtimalle altı sterlin tutar, ip hariç.”

“Yine de tuzluya patlayacak,” dedi MacCruiskeen.

“Ama on sterlinlik bir darağacı daha iyi olur, daha kıyak olur bir kere,” dedi Gilhaney. “İyi yapılmış ve makul bir darağacının karizması da bir başka oluyor.”

Sonrasında, bu acımasız konuşmaya gözlerimle bile kulak verdiğimden gözlerimin iyi görmediğini fark ettim. Gel gör ki dudak uçuklatan bir şey daha oldu. Gilhaney daha ciddi bir konuşma yapmak için MacCruiskeen’in yanına gidip ona doğru eğildi ve sanırım dikey dengesini korumak için hareket etmeyi sürdürmek yerine olduğu yerde birdenbire durmak gibi bir hata yaptı. Bunun sonucunda, vücudunun yarısı MacCruiskeen’in üzerine, diğer yarısı da masaya abanır şekilde olduğu yere yığılıverdi ve bağınıklar, bacaklar ve karmaşa yığının halinde ikisi de yere yuvarlandı. Polislin yüzünde dehşet verici bir ifade vardı. Yüzü ihtirash bir mürdüm eriği rengindeydi, gözleri öyle alev alevdi ki sanki alnında bir şenlik ateşi yanıyordu, ağzı da köpük içinde kalmıştı. Bir süre tek kelime etmedi, sadece vahşi öfke sesleri, homurtular ve şeytani kinini kusan klik sesleri duyuluyordu. Gilhaney duvara sindi ve duvardan yardım alarak ayağa kalktıktan sonra kapıya yöneldi. MacCruiskeen’in dili çözülünce o ana dek hiç konuşmamış en ahlaksız dilde konuşmaya başladı ve daha önce hiçbir yerde hiçbir şekilde kullanılmayan en pis kelimeleri icat ediverdi. Bilinen alfabeyle yazılamayacak kadar tiksindirici isimler taktı Gilhaney’e. Geçici bir cinnet krizine girdiği belliydi, çünkü nesi var nesi yoksa her şeyini sakladığı konsola hücum edip bir tabanca çıkarıp ikimize ve odanın içindeki bütün kırılabilir eşyalara gözdağı vermek için odanın ortasında sallamaya başladı.

“Yere diz üstü çökün, ikiniz de,” diye kükredi, “ve yere düşürdüğün sandığı bulana kadar aramaya devam edin!”

Gilhaney derhal dizlerinin üstüne çöktü; MacCruiskeen’in yüzüne bakmaya cesaret edemeden ben de aynı şeyi yaptım

çünkü yüzüne en son baktığımda neye benzediğini çok iyi hatırlıyordum. Bitap düşmüş bir vaziyette yerde emekliyorduk, hissedilemeyen ve gözle görülemeyen, hatta kaybedilemeyecek kadar küçük olan bir şeyi bulmak için dikkatle bakıyor ve ellerimizle yeri yokluyorduk.

Aman ne eğlenceli. Öldürmediğin bir adamı öldürmekten asılacaksın, şimdi de muhtemelen hiç de var olmayan ve hiçbir şekilde kaybetmediğin minicik bir şeyi bulamadığın için mer-miyi yiyeceksin.

Aslında şu anda burada olmadığım için bunların hepsini hak ediyorum ben, diye karşılık verdim çavuşun sözünü alını-tılayarak.

Gilhaney'yle birlikte bu iş üzerinde ne kadar zaman harcadık, hatırlaması zor. On dakika ya da belki on yıl süreyle MacCruiskeen tabancayı elinde evirip çevirerek ve gözlerini iki büklüm olmuş vücutlarımıza dikerek yanı başımızda oturdu. Sonra Gilhaney'yi yüzünü çevirip bana gizlice göz kır-parken yakaladım. Çok geçmeden avucunu kapadı, kapının kulpundan yardım alarak ayağa kalktı ve ağzı kulaklarında MacCruiskeen'in olduğu yere doğru ilerledi.

"Buyurun, işte burada," dedi kapalı elini uzatarak.

"Masanın üzerine koy," dedi MacCruiskeen.

Gilhaney elini masanın üzerine koydu ve açtı.

"Şimdi gidebilirsin," dedi MacCruiskeen, "git de kereste meselesiyle ilgilen."

Gilhaney ayrıldığında MacCruiskeen'in yüzündeki ihtirasın çoğunun uçup gittiğini gördüm. Bir süre sessiz sedasız oturduktan sonra alışlageldik bir edayla iç çekti ve ayağa kalktı.

"Bu gece yapacak daha çok şey var," dedi bana kibarca, "karanlık gecenin koynunda nerede uyuyacağını göstereyim sana."

İçinden teller çıkan ve minik seslerle dolu minnacık bir kutusu bulunan acayip bir ışık yaktı ve iki beyaz yataktan başka bir şey bulunmayan bir odaya götürdü beni.

“Gilhaney zeki bir fikir babası olduğunu zannediyor,” dedi.

“Belki öyledir, belki de değildir,” diye mırıldandım.

“Rastlantısal fırsatları hiç hesaba katmıyor.”

“Pek umursayan bir adama benzemiyor.”

“Sandığı bulduğunu söylediğinde gözümü boyadığını zannetti, başparmağını uzattığında gözümü çıkaracaktı neredeyse.”

“Bulmuş gibi görünüyordu.”

“Ama elini sandığın üzerine *gerçekten* hasbelkader kapadı ve masanın üzerine koyduğu şey sandıktan başka bir şey değildi.”

Bu sözü ettikten sonra bir sessizlik oldu.

“Hangi yatak?” diye sordum.

“Bu,” dedi MacCruiskeen.

VIII

MacCruiskeen eğitimli bir hemşire gibi parmak uçlarında ihtiyatla odadan çıkıp kapıyı hiç ses çıkarmadan kapattıktan sonra, kendimi yatağın yanı başında dikilerek bu yatakla ne halt edeceğimi aptal aptal düşünürken buldum. Bedenim yorgundu, beynimse uyuşmuştu. Sol bacağımla ilgili tuhaf bir his vardı içimde. Bacağımın vücuduma, tabiri caizse, yayıldığı – yani tahtalık halinin, beni santim santim öldüren kuru tahtadan bir zehir gibi bütün vücuduma yavaş yavaş sızdığını düşünüyordum. Çok geçmeden beynim de tamamen tahtaya dönüşecekti ve o zaman nalları dikecektim işte. Yatak bile tahtadan yapılmıştı, metalden değil. Eğer bu yatakta yatacak olursam...

Oturur musun artık Allah aşkına, orada alık gibi durmaktan vazgeç, dedi Joe aniden.

Eğer ayakta durmayı bırakırsam ne yapacağımdan emin değilim, diye yanıt verdim. Ama yine de Allah aşkına yatağa oturdum.

Ne var ki yatak kullanmakta, bir çocuk bile yatağın nasıl kullanılacağını kolayca öğrenebilir. Giysilerini çıkar, yatağa gir, uzan ve sana kendini aptal gibi hissettirse bile uzanmaya devam et.

Bu sözlerdeki bilgeliği gördüm ve soyunmaya başladım. Bu basit işi bile yapamayacak kadar yorgun hissediyordum

kendimi. Bütün giysilerimi çıkarıp yere bıraktığımda, düşün-
düğümünden çok daha fazla sayıda giysim olduğunu fark ettim,
bedenim de şaşırtıcı derecede beyaz ve ipinceydi.

Yorganı titizlikle açtım, yatağın tam ortasına uzandım,
yorganı tekrar dikkatlice kapatıp mutluluk ve rahatlama his-
siyle iç geçirdim. Günün bütün bitkinliği ve karmaşası, beni
sıcacık tutacak ağır bir yorgan misali üzerime iniverdi. Diz-
lerim, güneş ışığında açan gül tomurcukları gibi açıldı, kaval
kemiklerim yatağın içine beş santim daha gömüldü. Bütün
eklemlerim gevşedi, sersemledi ve asıl işlevlerinden sıyrılıver-
di. Geçen her saniyeyle benliğimin her bir zerresi, yataktaki
toplam ağırlık yaklaşık beş yüz bin tona ulaşınca kadar ağır-
laştı. Bu ağırlık, o ana dek evrenin ayrılmaz bir parçası haline
gelmiş olan yatağın dört tahta bacağına eşit olarak dağıldı.
Her biri en az dört ton çeken gözkapaklarım gözyuvarlarımdan
üzerine usulca devrildi. Rahatlamanın verdiği ıstırapla giderek
daha da kaşınan ve birbirinden daha da ayrılan dar kaval ke-
miklerim, mesut ayak parmaklarım yatak demirlerine abanana
kadar uzaklaştı benden. Tamamen yatay, hareketsiz, mutlak ve
inkâr edilemez bir pozisyondaydım. Yataktan uzakta, duvar-
da asılı bir resim gibi pencereyle muntazaman çerçevelenmiş
geceyi görebiliyordum. Bir köşede, görkemli bir savurganlıkla
saçılmış diğer küçük yıldızlara eşlik eden parlak bir yıldız du-
ruyordu. Sessiz sedasız ölü bakışlarla öylece yatarken, gece-
nin²⁰ kendi içinde ne kadar yeni, ne kadar kendine özgü ve
alışılmadık olduğunu düşündüm. Gözümün gördüğüne olan
güvenimi alıp götürerek, bedensel kişiliğimi renklere, kokula-
ra, anılara ve isteklere – dünyevi ve tinsel varoluşa ait bütün o

20 Safdil Kraus da dahil olmak üzere (bkz. *De Selby'nin Hayatı* adlı eseri)
bütün yorumcular De Selby'nin gece ve uykuya ilgili tezlerine epeyce ih-
tiyatla yaklaşmışlardır. Buna pek de şaşmamak gerekir, çünkü De Selby'ye

sayısız tuhaf özlere ayrıştırıyordu. Herhangi bir tanım, pozisyon ve boyuttan yoksun kalmıştım ve bu dünyadaki ehemmiyetim kayda değer ölçüde azalmıştı. Orada öylece yatarken, bitkinliğimin uçsuz bucaksız kumsaldan elini eteğini çeken bir gelgit gibi benden uzaklaştığını hissettim. Bu duygu öylesine keyif verici ve yoğundu ki, mutluluktan uzun uzun iç geçirdim yine. Neredeyse aynı anda bir iç çekiş daha duydum ve Joe'nun halinden memnun kimi anlaşılmaz sözler sarf ettiğini işittim. Sesi yakınımdaydı, ama her zamanki gibi içimde bir yerlerden gelmiyordu sanki. Yatakta yanı başımda yatıyor olduğunu düşündüm ve ona kazara dokunurum diye ellerimi dikkatlice iki yanıma uzattım, çünkü hiç nedensiz onun küçücük –yılanbalığı gibi pullu veya sümüksü ya da kedi dili gibi pürüzlü– bedenine dokunmanın korkunç bir şey olacağı duygusuna kapılmıştım.

Bu çok da makul değil – iltifat da sayılmaz ayrıca, dedi Joe birdenbire.

Ne değil?

Bedenimle ilgili söylediğin şey. Niye pulluymuş?

göre (a) karanlık sadece “siyah havanın” birikmesi, yani çıplak gözle görülemeyecek kadar küçük volkanik püskürmeler veya katranın yanürünleri ve bitki boyaları içeren bazı “talihsiz” endüstriyel aktiviteler nedeniyle atmosferin lekelenmesidir ve (b) uyku da sadece (a) nedeniyle yarı-boğulma sonucu meydana gelen, birbirini takip eden bir dizi baygınlık nöbetidir. Hatchjaw, *Altın Saatler*'deki üçüncü “nesir kanto”nun ilk bölümünde yer alan bazı alışılmadık sözdizini yapılarına işaret ederek epeyce yüzeysel ve bildik tahrifat teorisini ileri sürer. Ancak, De Selby'nin, “saat altıdan sonra her yerde hüküm süren cinnet halleri”ni kıran kırana tenkit ettiği ve ölüm denilen şeyin sadece “nöbetler ve bayımlarla geçen bir hayatın getirdiği sıkıntı sonucunda kalbin çökmesi” olduğuna dair meşhur *gaf*'ını yaptığı aynı derecede zararlı ve zırvallıklarla dolu olan *Halk Atlası* adlı eserinde herhangi bir sahtecilik olduğundan dem vurmaz. Bassett ise (*Lux Mundi* adlı eserinde) bu pasajların yazıldığı tarihi ortaya koyabilmek için büyük zahmetlere girmiştir ve De Selby'nin en azından bu pasajları oluşturmada hemen önce

Sadece şaka yaptım, diyerek kıkırdadım uyku mahmurlu-
ğuyla. Bir beden olmadığını biliyorum. Benimki dışında ta-
bii.

Ama neden pullu?

Bilmiyorum. Düşündüklerimi neden düşündüğümü nere-
den bileyim?

Tanrı şahidim olsun kendime pullu dedirtmem.

Sesinin alınganlıkla tizleştiğini fark edince şaşırdım. Daha
sonra, konuşarak değil de konuştuktan sonra sessiz kalarak
sanki tüm dünyayı küskünlüğüyle doldurdu.

Hadi ama Joe, diyerek mırıldandım teselli edercesine.

*Eğer bela arıyorsan, gına getirecek kadar bela a çıkarım başı-
na,* dedi kızgınlıkla.

Senin bir beden yok Joe.

O zaman niye bedenim olduğunu söylüyorsun? Ve niye pullu?

Tam o anda aklıma De Selby'ye yaraşır bir fikir geldi. Bir
bedeni olması fikri Joe'yu neden bu kadar rahatsız etmişti? Ya
onun da bir bedeni varsa? Bir beden içinde başka bir beden,
soğan kabukları gibi birbirini içinde akla hayale gelmez şekilde

bitmez tükenmez safrakesesi bozuklukları nedeniyle *iş göremez* hale geldiği-
ni göstermektedir. Bassett'in hayranlık uyandıran tarihler tablosunu ve so-
kakta nöbetler geçirdikten sonra özel bakım evlerinde tedavi gören isimsiz
bir "yaşlı adam"dan bahseden o döneme ait gazetelerden alman doğrula-
yıcı alıntılarını elinin tersiyle kolayca bir kenara atamaz kimse. Dengesini
korumak isteyenler için Henderson'un *Hatchjaw ve Bassett* adlı eseri hiç de
faydalı değildir. Bu noktada, genelde bilimsellikten uzak ve güvenilmez
Kraus'u okumaya değer. (*De Selby'nin Hayatı*, s. 17-37)

De Selby'ye ait diğer pek çok kavramda olduğu gibi, kendisinin akıl yü-
rütme sürecini kavramak ve ortaya attığı tuhaf sonuçları çürütmek kolay
değildir. Kolaylık sağlaması açısından radyum gibi maddelerin görsellik öte-
si aktivitesine benzetebileceğimiz "volkanik püskürmeler" genellikle gece
meydana gelir, "gündüz" tezahür eden duman ve endüstriyel ateşlemeler-
le uyarılır ve daha iyi bir terimle ifade etmek adına "karanlık yerler" ola-
rak adlandırılabilir belli bazı yerlerde yoğunlaşır. Bir zorluk da işte bu

sonsuzluğa kadar uzanan binlerce beden varsa? Ardi ardına sıralanan ölçülemez varlıklar silsilesinde bir halka mıydım sadece, bildiğim dünya benim iç sesi olduğum başka bir iç dünya mıydı sadece? Bunun özü neydi veya kimdi, hiçbir şeyin içinde olmayan nihai devasa varlık hangi dünyadaki hangi canavardı? Tanrı mı? Hiçbir şey mi? Bu çılgın düşünceler aklıma “aşağıdan” mı geliyordu, yoksa “yukarıda” tertip edilip içime salınan yepyeni düşünceler miydi?

Aşağıdan, diye havlarcasına bağırdı Joe.

Teşekkür ederim.

Ben gidiyorum.

Ne?

Çekip gideceğim. İki dakika içinde göreceğiz bakalım kimmiş pullu.

Sarf edilen bu birkaç kelime, dikkatli bir çıkarım yapmadan kavranamayacak kadar mühim olsa da, korkudan midemi bulandırırverdi.

Bedeninin pullu olması fikri – nereden geldi ki bu aklıma? diyerek feryat ettim.

terimler meselesidir. “Karanlık yer” karanlıktır çünkü karanlığın “filizlendiği” yerdir; “akşam” ise alacakaranlık anıdır çünkü is lekelerinin volkanik aktiviteler üzerindeki uyancı etkisi nedeniyle “gündüz” gitgide azalır. De Selby, kiler gibi “karanlık bir yer”in neden karanlık olması gerektiğine dair bir açıklama yapma teşebbüsünde bulunmaz ve eğer bu teori geçerliliğini koruyacaksa bu tür yerlerde aynı şekilde hüküm sürmesi gereken atmosferik ve fiziksel koşulları veya mineral koşullarını tanımlamaz. “Lütfedilen tek açıklama kırıntısı”, Bassett’in iğneleyici deyiimiyle, “siyah hava”nın çok kolay tutuştuğu, en küçük bir alevin, hatta bir vakum içerisinde izole edilen elektrik ışığının bile kocaman bir siyah hava kütesini anında yutacağı şeklindeki beyandır. “Bu,” Bassett’e göre, “sadece bir kibrit çakmak suretiyle yaşanabilecek bir şoktan teoriyi korumak için sarf edilen bir çabadır ve bu büyük beynin boş viteste çalıştığının nihai kanıtı olarak görülebilir.”

Meselenin önemli bir yönü de, De Selby’nin her zaman fikirlerini desteklemek için gerçekleştirdiği deneylerin güvenilir herhangi bir kaydının

Yukarıdan, diye bağırdı Joe.

Afallamış ve korkmuş bir halde sadece başka bir bedene doğrudan bağımlı olma halimi ve bütünlüğümüm zincirleme bir varoluş silsilesiyle bozulmuş olmasını değil, aynı zamanda tehlike arz eden bitişikliğimi ve utanç verici birbaşinasızlık halimi anlamaya çalıştım. Şayet...

Dinle bak. Gitmeden önce şana şunu söyleyeyim. Ben senin ruhunum ve sahip olduğun tek ruh benim. Eğer gidersem sen ölürsün. Yeni doğan her kişi kendinden önceki insanlık halini barındırmaz sadece içinde, bu insanlık halinin içinde var olur aynı zamanda. İnsanlık sürekli genişleyen bir spiraldir, yaşam da birbirini takip eden her halkada kısa bir süre parlayıp sönen bir ışıktır. Bütün insanlık başlangıcından sonuna dek halihazırda vardır, ancak ışık henüz sende ötede yanmış değildir. Senden sonra bu dünyaya gelecek kişiler suskun bir bekleyiş içindeler sadece ve kendilerini muhafaza edip ışığı daha da

olmayışdır. Kraus'un (aşağıya bakınız), daha çok farklı miktarlarda "gece"yi şişelere doldurma girişimlerini ve çekiç tokmağın çıkardığı gürültülü seslerin duyulduğu kilitli ve kepenkleri indirilmiş yatak odasında gerçekleştirilen sonu gelmez seansın konu edinen kırk sayfalık bir açıklama yazdığı doğrudur. Şişeleme işlemlerinin "belli nedenlerle" siyah camdan yapılmış şişelerle yürütüldüğünü anlatır. Opak porselen kavanozların da "kısmen başarıyla" kullanılmış olduğu ifade edilir. Bassett'in frijit kelimeleriyle, "bu tür bilgiler, korkarım ki, akli selim De Selby literatürüne çok az katkıda bulunur.

Kraus veya hayatıyla ilgili çok az şey biliniyor. Eski *De Selby Biyografisi*'nde kısa bir biyografik not var, o kadar. Hamburg yakınlarında Ahrensburg'da dünyaya geldiği ve Kuzey Almanya'ya büyük ilgisi olan babasının bürosunda gençken çalışmış olduğu belirtiliyor. Kraus'un Hamburg'daki "yüz kızartıcı" entrikalarına sert göndermeler yapan ve yordakçılık yaptığını açıkça ifade eden *The Times*'taki De Selby mektubu skandalının foyası ortaya çıktıktan sonra Hatchjaw'un Sheephaven otelinde tutuklanmasının ardından Kraus'un insanlığın görüş alanından tamamen kaybolduğu

söylenir. Bu olayların *Ülke Albümü* iki haftada bir bölümler halinde yayımlanmaya başladığı o uğursuz haziran ayında meydana geldiği hatırlanırsa,

ileri götürmek için senin, benim ve içimdeki bütün insanların kılavuzluğuna güveniyorlar. Annen seni içinde taşıırken nasıl kendi neslinin en tepesinde değildiyse, sen de kendi neslinin en tepesindeki kişi değilsin. Gittiğimde, seni sen yapan her şeyi de beraberimde götüreceğim – bütün anlam ve önemini, bütün insan içgüdülerini, iştahını, dirayetini ve haysiyetini. Hiçbir şeysiz kalacaksın, geride bekleyenlere verecek hiçbir şeyin kalmayacak. Seni gelip bulduklarında Allah yardımcın olsun artık! Elveda!

Bu konuşmanın biraz abartılı ve gülünç olduğunu düşünsem de Joe gitmişti ve ben ölmüştüm.

Cenaze hazırlıkları hemen başladı. İçi battaniyeyle kaplı karanlık tabutumda yatarken kapağı üzerime çivileyen çekicin ağır darbelerini duyabiliyordum.

Az sonra çekiç darbelerini indirenin Çavuş Pluck olduğu çıktı ortaya. Kapının orada durmuş gülümseyerek bana bakıyordu ve iriyarı, kanlı canlı ve tıka basa kahvaltı etmiş gibi

bütün hadisenin ehemmiyeti de netlik kazanır. Hatchjaw'un bunu takip eden beraatı, sadece Kraus'un müphem durumunu daha da şüpheli hale getirmekten başka bir işe yaramamıştır.

Yakın zamanda yapılan araştırmalar da Kraus'un kimliğini veya nihai kaderini pek de aydınlığa kavuşturmamıştır. Bassett'in ölümünden sonra yayınlanan *Hatırat*'ta, Kraus'un aslında hiç var olmadığı, bu ismin korkunç de Garbandier tarafından "karalama kampanyası"nı desteklemek için uydurulan takma adlardan biri olduğu yönünde görüşler var. Gelgelelim, *De Selby'nin Hayatı* adlı eser bu türden bir spekülasyonu cesaretlendirmeyecek kadar dostane bir tonda yazılmıştır.

Du Garbandier'in kendisi, muhtemelen İngilizce ve Fransızca dillerinin özellikleriyle ilgili kafa karışıklığı yaratmak amacıyla, mütemadiyen "siyah hava" yerine "siyah tava" deyip durur ve her gece yemek pişirirken dibini tutturduğu yanık tavaşıyla dünyayı boğan gökyüzü tanrıçasıyla inceden inceye dalga geçer.

Bu mesele üzerine yapılan en zekice yorum az bilinen İsviçreli yazar Le Clerque'e aittir muhtemelen. Kendisi der ki, "Bu mesele, sevecen ve yarar gözetken şekilde konuşmadığından sessiz kalmayı yeğleyen dürüst yorumcuların alanına girmez."

görünüyordu. Giydiği ceketin sıkı sıkıya kapalı yakasının üzerinde, çamaşırhaneden yeni çıkmış gibi taze ve dekoratif görünen kıpkırmızı bir yağ çemberi taşıyordu. İçtiği süttten bıyıkları nemlenmişti.

Tanrıya şükür aklın yerine geldi, dedi Joe.

Sesi eski bir takım elbisenin cepleri gibi dostane ve güven vericiydi.

“Günaydın,” dedi çavuş güler yüzle.

Kibarca karşılık verdim ve gördüğüm rüyanın detaylarını naklettim. Lambanın üzerine eğilmiş söylediklerimi dinlerken anlattıklarımın çetrefilli kısımlarını kavramak için işinin ehli kulaklarını kabartmıştı. Hikâyeyi bitirdiğimde bana acıyarak ve iyi niyetle baktı.

“Rüya görüyordun,” dedi.

Şaşırarak gözlerimi pencereye çevirdim. Gecedен iz bile kalmamış, hafiften gökyüzüne uzanan uzakta bir tepe almıştı yerini. Beyaz ve gri bulutlar başının altına yastık gibi uzanmış, görünüşünü daha gerçek kılmak için ağaçlar ve iri kaya parçaları yumuşak omzuna yaslanmıştı. İnatçı bir sabah rüzgânının dünyayı arşınladığını ve gündüzün alçak gürültülerinin kafese kapatılmış bir kuş misali kulağımın içinde hareketli ve huzursuz bir şekilde uğuldadığını duyabiliyordum. İç geçirdim ve hâlâ lambaya eğilmiş duran ve boş bir ifadeyle kıpırdamadan dişlerini temizleyen Çavuş Pluck’a baktım tekrar.

“Altı yıl önce kasımın 23’ünde gördüğüm bir rüyayı çok iyi hatırlıyorum,” dedi. “Kâbus demek daha doğru olur. Lastiğimin indiğini gördüm.”

“Şaşılası bir durum,” dedim kayıtsızca, “ama hayret verici değil. Çivi miydi lastiği indiren?”

“Çivi değil,” dedi çavuş, “çok fazla nişasta yüzünden olmuştu.”

“Yolları nişastaladıklarını bilmiyordum,” dedim alaycı bir kinayeyle.

“Yol yüzünden olmamıştı, gariptir ki il meclisinin de bunda bir suçu yoktu. Resmi bir iş için üç gün boyunca bisiklet sürüyordum rüyamda. Aniden selenin sertleştiğini ve altımda topaklandığımı hissettim. İnip lastikleri yokladım ama hiçbir kusur bulamadım, havası da inmemişti. Sonra fazla çalışmaktan sinirlerimin gerildiğini düşündüm. Uzman bir doktora göründüm, beni baştan ayağa muayene ettikten sonra sorunun ne olduğunu söyledi. Lastiğim inmiş.”

Koca bir kahkaha koyuverdi ve devasa genişlikteki sırtını yarı yarıya bana döndü.

“İşte burada, bak,” dedi gülerek.

“Anladım,” diye mırıldandım.

Kahkaha atarak uzaklaştı ve bir dakika sonra geri geldi.

“Lapayı masanın üzerine bıraktım,” dedi, “ineğin süt kesesinde durduğundan süt de hâlâ sıcacık.”

Giyisilerimi üzerime geçirdim ve çavuş ile MacCruiskeen’in hesapları tartıştıkları bekleme odasında beni bekleyen kalıvaltıma yöneldim.

“Altı nokta dokuz altı üç deveren ediyor,” diyordu MacCruiskeen.

“Yüksek,” dedi çavuş, “hem de çok yüksek. Yer ısınmış olmalı. Düşüş ne âlemde?”

“Gece yarısı orta halli bir düşüş oldu ve hiç şiş yok.”

Çavuş güldü ve kafasını salladı.

“Hiç şiş yok demek,” diyerek kıkırdadı, “yer gerçekten ısındıysa yarın kaldıracı dünyanın parasını ödemek gerekecek.”

MacCruiskeen aniden sandalyesinden kalktı.

“Yarın ona yirmi beş kilo kömür vereceğim,” diye bildirdi. Birtakım rakamlar mırıldanarak, nereye gittiğine bakma-

dan, gözleri kara kaplı defterine dikilmiş vaziyette çıkıp gitti. Önümdeki kâsedeki lapayı neredeyse bitirmiştım, çavuşu tamamen görebilmek için geriye yaslandım.

Geniş yüzüne korkusuzca bakarak “Beni ne zaman asacaksınız?” diye sordum. Canlanmıştım ve kendimi daha güçlü hissediyordum, pek de zorlanmadan kaçıp kurtulacağımdan emindim.

“Darağacını zamanında bitirebilirsek ve yağmur yağmazsa yarın sabah. Hava yağdığında yeni yapılmış bir darağacı ne kadar kaygan olur inanamazsın. Kayıp boynunu bir güzel kırarısın, hayatına ne olduğunu veya onu nasıl kaybettiğini asla bilemezsin.”

“Pekâlâ,” dedim dümdüz bir ses tonuyla, “madem yirmi dört saat içinde ölü bir adam olacağım, MacCruiskeen’in kara kaplı defterindeki rakamların ne anlama geldiğini anlatır mısınız bana?”

Çavuş hoşgörüyüyle gülümsedi.

“Hesaplar mı?”

“Evet.”

“Tamamen öleceğine göre, bu isteğini yerine getirmemek için herhangi bir neden yok,” dedi, “ancak bunu sana göstermek sözlü olarak anlatmaktan daha kolay. Beni takip et bakalım.”

Arka koridorda bir kapıya doğru önüm sıra ilerledi ve mühim bir sırrı ifşa edercesine kapıyı açtıktan sonra içerisini tamamiyle ve apaçık görebilmem için kibarca yana çekildi.

“Ne düşünüyorsun?” diye sordu.

Odanın içine göz gezdirdim ve fazla bir şey düşünmedim. Küçük ve iç karartıcı bir odaydı, pek de temiz değildi. Darımdağınağına ve ağır bir koku vardı içeride.

“Burası MacCruiskeen’in odasıydı,” diye açıkladı.

“Pek bir şey göremiyorum,” dedim.

Çavuş sabırla gülümsedi.

“Doğru tarafa bakmıyorsun ki,” dedi.

“Bakılabilecek her yere baktım,” dedim.

Çavuş odanın ortasına ilerledi ve yakındaki bir bastonu eline aldı.

“Eğer saklanmak istersem,” dedi, “gidip bir ağaca çıkarım. İnsanların kafalarını kaldırıp yukarı bakmak gibi bir yeteneği yok, yükseklikleri nadiren incelerler.”

Tavana baktım.

“Tavanda görececek pek bir şey yok,” dedim, “ölü gibi görünen bir kurt sineği dışında.”

Çavuş kafasını kaldırıp yukarı baktı ve bastonuyla işaret etti.

“Bu bir kurt sineği değil,” dedi, “Gogarty’nin müstemlatı.”

Kafam karman çorman bir halde ona baktım, ama bana hiç aldırış etmiyor, tavandaki diğer minik lekeleri işaret ediyordu.

“Bu Martin Bundle’ın evi, bu da Tiernahinlerin, şuradakinde de evli rahibe oturuyor. Bak işte şurada da Tiernahinlerin evinden ana telgraf yoluna kadar uzanan patika var,” dedi. Elindeki bastonu, aşağıya doğru daha derin bir çatlakla birleşen hafif bir çatlağa doğru uzattı.

“Bir harita,” diye bağırdım heyecanla.

“İşte karakol da burada,” diyerek ekledi, “sivri bir mızrak gibi göze batıyor.”

Tavana dikkatlice bakınca, Bay Mathers’ın evinin ve bildiğim bütün evlerin ve yolların, hatta bilmediğim patikaların ve muhitlerin bile haritada işaretli olduğunu gördüm. Bütün bir bölgenin eksiksiz, güvenilir ve hayret verici bir haritasıydı bu.

Çavuş bana baktı ve tekrar gülümsedi.

“Bunun büyüleyici bir hezeyan muamması ve oldukça nadir bir fenomen olduğunu kabul etmen lazım.”

“Bunu kendiniz mi yaptınız?”

“Ben yapmadım, başka kimse de yapmadı. Her zaman buradaydı ve MacCruiskeen bundan önce de burada olduğundan emin. Çatlaklar doğal, sonradan yapıma değil, küçük çatlaklar da öyle.”

Gilhaney’nin çalılıklarda bisikletini bulmasının ardından geri dönmek için izlediğimiz yolu faltaşı gibi açılmış gözle-
rimle takip ettim.

“Komik olan ne biliyor musun?” dedi çavuş, “MacCruiskeen bunun fevkalade dâhiyane bir harita olduğunu ancak iki yıl boyunca bu tavana bakıp durduktan sonra görebildi.”

“Amma da aptalmış,” dedim kısık sesle.

“Dahası, haritanın sonsuzluğa giden yolu gösterdiğini anlayabilmek için bir beş yıl daha seyretti tavanı.”

“Sonsuzluğa mı?”

“Elbette.”

“Oradan geri dönmek de mümkün mü?” diye fısıldadım.

“Tabii ki. Bir asansörle. Ama sana haritanın sırrını göstere-
ne kadar bekle bir.”

Bastonu yeniden eline aldı ve karakola giden yolu işaret etti.

“İşte burada ana telgraf yolu üzerindeki karakol binaları var,” dedi. “Şimdi içsel hayal gücünü kullanarak söyle bakalım, ana yol üzerindeki karakol binasından ileri doğru gider-
sen soldaki hangi yola çıkarsın?”

Hiç zorlanmadan fikir yürüttüm.

“Jarvis’in müstemilatının bulunduğu ana yola çıkan yola çıkarsın,” dedim, “bisikleti bulduktan sonra yürüdüğümüz yol.”

“Yani bu yol soldaki enlem üzerindeki ilk sapak mı?”

“Evet.”

“Tamam, işte burada – işte.”

Bastonuyla soldaki yola işaret etti ve Bay Jarvis'in köşedeki müstemilatına dokundurdu.

"Şimdi de," diye ağırbaşlı bir tonda devam etti, "bunun ne olduğunu söyle bakalım."

Bastonu, karakol binasıyla Bay Jarvis'in evinin bulunduğu yolun ortasında bir yerde ana yolu gösteren çatlakla birleşen ince çatlak boyunca dolaştırdı.

"Bu ne sence?" diye tekrarladı.

"Orada bir yol yok," dedim heyecanla, "Jarvis'in evinin bulunduğu soldaki yol sol taraftaki ilk yol. Aptal değilim ben. Orada bir yol falan yok."

Değilsen bile olacaksın alimallah. Bu beyefendinin söylediklerini biraz daha dinlersen hapı yutarsın.

"Ama orada bir yol *var*," dedi çavuş zafer edasıyla, "aklını kullanarak bakarsan görürsün. Çok da eski bir yol üstelik. Gel de göstereyim sana."

"Bu sonsuzluğa giden yol mu?"

"Ta kendisi, ama hiçbir yön tabelası yok."

Bisikletini hücre hapsinden çıkarmak için hiçbir teşebbüste bulunmadığı halde klipslerini ustalıkla pantolonuna tutturdu ve günün ortasına doğru ağır ağır önüm sıra yürüdü. Yoldan aşağı indik. İkimiz de ne konuşuyor ne de diğerinin söyleyebileceği bir şey olup olmadığıyla ilgileniyorduk.

Rüzgâr bıçak gibi yüzümü yalayıp geçtiğinde, bir tepenin üzerinde asılı duran yağmur bulutu gibi beynime demir atan şüphe, korku ve merak örtüsünü sıyrıp aldı. Çavuşun varoluşuna kafa yormanın verdiği ıstıraptan kurtulan duyularım, doğaüstü bir şekilde bu güleç günü benim lehime yorumlama işine dikkat kesildi. Dünya büyük bir atölye gibi kulağımın içinde çınılıyordu. Her bir yanımda mekaniğin ve kimyanın yüce marifetleriyle sarılıydı. Toprak görünmez bir endüstri gibi kıpır kıpırdı. Ağaçlar, sahip oldukları güce dair uzlaşmaz bir ka-

nit sunarmışçasına durdukları yerde hareket ediyorlardı. Benzersiz otlar uçsuz bucaksız uzanıyor, evrene taşıyordu. Gözün görebileceği her şey bir araya gelip hayal etmesi oldukça zor şekiller oluşturuyor, kusursuz çeşitlilikleri tanrısal bir uyumla birleşiyordu. Uzaktaki bataklıkta gömleklerinin beyazlığıyla dikkat çeken minicik adamlar, kahverengi çimleri ve süpürge-otlarını attırarak çalışıyordu. Hemen yakınlarında sabırlı atlar yük arabalarıyla bekliyor, daha da ilerideki bir tepenin üzerindeki iri kayalar arasında mini minnacık koyunlar otluyordu. Daha büyük ağaçların içine gizlenen kuşların sesi duyuluyor, bir daldan diğerine konarak gürültü etmeden şakıyorlardı. Yol üzerindeki bir tarlada, telaşsız bir sükûnetle sabahı incelermişçesine öylece duran bir eşek vardı. Kıpırdamıyordu, başını dikleştirmişti ve hiçbir şey çiğnemiyordu. Dünyanın bu akıl sır ermez hazlarını bütününü kavramış gibi bir hali vardı.

Gözlerim merakla etrafta dolaşıyordu. Çavuşla birlikte sonsuzluğa çıkan soldaki yola sapmadan önce her şeyi yeterince görememiştim ve düşüncelerim gözlerimin gördüğü şeylere dolanıp karmakarışık olmuştu.

Bu sonsuzluk safsatasına inanmıyorsun herhalde, değil mi?

Başka bir seçeneğim mi var? Dünden sonra herhangi bir şeye şüpheyle yaklaşmak aptallık olur.

Hepsi iyi de, sonsuzluk konusunda ben otorite sayılırım ne de olsa. Bu beyefendinin maymunluklarının da bir sınırı olmalı.

Olmadığından eminim.

Saçmalık. Ahlakın bozuluyor senin.

Yarın asacaklar beni.

O daha belli değil, ama eğer bununla yüzleşmemiz gerekirse burnumuzdan kıl aldırmayız.

Biz mi?

Elbette. Ben de sonuna kadar yanında olacağım. Bu arada, sonsuzluğun bir köy polisinin yatak odasının tavanındaki çat-

laklara bakarak bulunabilen bir patika olmadığı konusunda anlaşalım.

O zaman ne var bu patikanın sonunda?

Bilemem. Eğer patikanın sonunda sonsuzluk var deyip de orada kesseydi, bu kadar sert çıkışmazdım. Ama bir asansörle oradan geri döneceğimizi söylediğinde, ne yalan söyleyeyim, cenneti gece kulüpleriyle karıştırdığını düşünmeye başladım. Asansörmüş!

Sonsuzluğun bu patikanın sonunda olduğunu kabullendiğimiz sürece, asansör sadece küçük bir ayrıntı. Ayrıntılara takılıp pireyi deve yaparak asıl bütünü görememek olur bu.

Hayır. Asansöre itirazım var. Asansörle gidilip gelinmediğini bilecek kadar bilgim var öte dünya hakkında. Ayrıca neredeyse geldik sayılır ama bulutlara çıkan bir asansör göremiyorum.

Gilhaney'nin de gidonları yoktu ona bakarsan, dedin.

"Asansör" kelimesi özel bir anlama geliyorsa o başka. Darağacından bahsederken "sallandırma" demek gibi bir şey. Çeneye indirilen ağır bir kürek darbesi anlamına gelebilir "asansör" dedikleri şey. Eğer öyleyse sonsuzluğu göreceğin kesin, tamamen sana ait olur ve tepe tepe kullanırsın artık.

Elektrikli bir asansör bence.

Hızını kesip elindeki sopayla yerde bir şeyleri kurcalayan çavuşa yöneldi dikkatim. Yol öyle bir yere gelmişti ki, zemin her iki yanda yükseliyordu. Ayaklarımızın dibinde gür otlar ile böğürtlen çalılar, daha ötede de birbirine girmiş daha büyük otlar ve yeşil sarmaşıklarla kuşatılmış uzun kahverengi çalılar vardı.

"Buralarda bir yerde," dedi çavuş, "ya da bunun bitişiğindeki yerin yakınlarındaki yerin yanında."

Sopasını yeşil sınır boyunca sürüyerek gizli yeri bulmaya çalışıyordu.

“MacCruiskeen bisikletini buradaki otların içine sürüyor,” dedi, “böylesi daha akıllıca tabii. Azgın bir ele nazaran tekerlekler daha güvenilir ve sele de daha duyarlı bir araçtır bu işlerde.”

Biraz daha yürüyüp yeri biraz daha yokladıktan sonra aradığı şeyi buldu ve işini bilen elleriyle dalları aralayarak beni bir çalığa sürükledi aniden.

“Burası gizli yol,” diye bağırdı ileriden.

Ufak yara bereler ve insanın sırtına kamçı gibi çarpan dallar pahasına santim santim cebelleşerek ilerleyebildiğin bu yere yol demek ne kadar doğru olur bilemiyorum. Yine de ayağımın altındaki yer düzdü, her iki yanda loş bir uzaklıkta zeminin sivri kayalar ve koyu renkli nemli bitkilerle tümsek tümsek olduğunu görebiliyordum. Havada boğucu bir koku vardı ve burası sivrisinekgiller için bulunmaz bir ortamdı.

Yaklaşık bir metre önümde çavuş başı aşağıda ileri doğru atılıyor, sopasıyla körpe fidanları sertçe kamçılıyor ve bana doğru savurduğu büyük dallara karşı dikkatli olmam konusunda uyarılarda bulunuyordu.

Ne kadar süre yol aldık veya ne kadar mesafe kat ettik bilmiyorum, ama hava ve ışık giderek daha da azaldı ve kocaman bir ormanın derinliklerinde kaybolduğumuzu anladım. Zemin hâlâ kolayca yürünecek kadar düzdü ama nemli ve çürük sonbahar yapraklarıyla kaplıydı. Kör bir inançla gücüm neredeyse tükenene dek gürültüyle ilerleyen çavuşu takip ettim, ama sonra yürümek yerine bobin gibi öne doğru yalpalayarak ilerlemeye başladım; dalların haşinliği karşısında tamamen savunmasızdım. Hasta ve tükenmiş hissediyordum kendimi. Tam ölüyorum diye bağıracaktım ki, etrafımızı kuşatan bitki yoğunluğunun azaldığını fark ettim ve ileride gözden ırak bir yerde çavuşun beni çağırıp vardığımızı haber veren sesini işittim. Olduğu yere ulaştığımda, küçük bir

taş bina önünde durmuş pantolonundaki klipsleri çıkarmaya uğraşıyordu.

“İşte burası,” dedi eğik başını küçük eve doğru sallayarak.

“Bu ne?”

“Giriş,” diye yanıtladı.

Bina tıpkı küçük bir köy kilisesinin sundurmasını andırıyordu. Dalların yarattığı karmaşa ve karanlık nedeniyle bu yapının gerisinde daha büyük bir bina olup olmadığını görmekte zorluk çekiyordum. Küçük sundurma eskiydi, taşları yeşil lekelerle doluydu ve çatlakları yosun tutmuştu. Kiliseye ait eski menteşeleri olan ve dekoratif demir işçiliğiyle donatılmış nuh nebiden kalma kahverengi bir kapısı vardı; sundurmanın çok gerisindeydi ve siperli bir girişi vardı. Sonsuzluğa açılan kapıydı bu. Alnımdan fişkıran teri elimle sildim.

Çavuş anahtarları bulmak için şehvetle bedenini yokluyordu.

“Çok yaklaştık,” dedi kibarca.

“Öbür dünyanın girişi mi yani bu?” diye mırıldandım. Sarf ettiğim efor ve duyduğum ürperti sebebiyle sesim düşündüğümünden de kısıp çıkmıştı.

“Mevsimlik bir hava, şikâyet edilecek bir şey yok,” diye ekledi yüksek sesle, sorduğum soruya hiç aldırış etmemişti. Sesim belki de kulağına ulaşacak kadar güçlü çıkmamıştı.

Anahtarı bulduktan sonra kilide soktu ve kapıyı ardına dek açtı. İçerideki karanlığa daldı ve elini uzatıp ceketimin yakasından tuttuğu gibi beni de peşinden içeri çekti.

Bir kibrit çak!

Çavuş, hemen hemen aynı anda, içinde düğmeler ve teller bulunan bir kutu buldu duvarda ve içeriye sarsıcı bir ışık yayması için ne yapması gerekiyorsa onu yaptı. Karanlıkta öylece durduğum o tek saniye içerisinde hayatının şokunu yaşayacak kadar bol vaktim oldu. Yer bir garipti. Adım attığımda ayakla-

rım afallamıştı. Bir buhar makinesinin zemini gibi veya büyük bir matbaa makinesinin çevresinde dönen raylı bölmeler gibi minik çivilerle kaplıydı. Odanın diğer ucunda elindeki anahtar öbeğini şangırdatan ve duvardaki gizli bir kapıyı açan çavuşun bastığı iri başlı çivilerin altından hayalet gibi içi boş sesler çıkıyordu.

“Güzel bir yağmur yağsa da hava temizlense,” dedi

Girdiği küçük bölmede ne yapmakta olduğunu görmek için dikkatlice baktım. Duvarda eğreti duran bir başka ışık kutusunu başarıyla çalıştırmıştı. Arkası bana dönüktü, duvardaki panelleri inceliyordu. Kibrit kutusu kadar küçük iki panel vardı, birinin üzerinde on altı, diğerinin üzerinde on yazdığını görebiliyordum. Çavuş iç geçirdi ve bölmeden çıkıp üzüntüyle bana baktı.

“Yürümenin zemini çökerttiğini söylerler,” dedi, “ama kendi deneyimlerime dayanarak aslında zemini yükselttiğini, sertleştirdiğini ve böylece daha fazla kişi için yer açılmış olduğunu söyleyebilirim.”

Bu aşamada, basit ve haysiyetli bir ricanın yerine getirilme şansının yüksek olduğunu düşündüm.

“Yarın ölü bir adam olacağıma göre,” dedim, “lütfen söyler misiniz, neredeyiz ve ne yapıyoruz?”

“Kendimizi tartıyoruz,” diye yanıt verdi.

“Kendimizi mi tartıyoruz?”

“Şuradaki kutunun içine gir,” dedi, “sicilin neymiş tam olarak görelim bakalım.”

Tedbirli bir şekilde bölmedeki demir plakaların içine girdim ve rakamların dokuz ile altıya değiştiğini gördüm.

“58 kilo 600 gram,” dedi çavuş, “kıskanılacak bir ağırlık. Benimkini düşürmek için hayatımın on yılını verirdim.”

Arkası yine bana dönük olarak diğer bir duvardaki diğer bir bölmeyi açtı ve idmanlı parmaklarını diğer bir ışık kutusunun üzerinden geçirdi. Titrek bir ışık yandı, bölmenin içeri-

sinde durduğunu ve kolundaki büyük saate bakarak dalgın bir şekilde saati kurduğunu gördüm. Işık çenesinin yan tarafında hoplayıp zıplıyor ve duba gibi çehresine esrarengiz gölgeler savuruyordu.

“Buraya gelsene,” diye seslendi bana sonunda, “tabii orada tek başına kalmak istemiyorsan.”

Ona doğru yürüyüp çelik bölme içerisinde yanı başında sessizce durduğumda, belirgin bir klik sesiyle kapıyı üzerimize kapadı ve düşüncelere dalmış bir halde duvara yaslandı. Boğazımdan bir dehşet çığlığı kopup çıktığında pek çok konuda açıklama istemek üzereydim. Hiçbir ses veya uyarı olmaksızın zemin altımızda kayıp gidiyordu.

“Tevekkeli değil, esneyip duruyorsun,” dedi çavuş, “çok yaklaştık, havalandırma da pek iyi değil.”

“Çıglık atıyordum sadece,” diye yumurtladım. “İçinde bulunduğumuz kutuya neler oluyor? Nereye...”

Sesim korkudan kupkuru bir gıdıklamaya dönüşerek kısılıp gitti. Zemin ayaklarımızın altında öylesine hızlı düşüyordu ki, benim düşebileceğimden daha hızla düşüyormuş gibi geldi bana, kısa aralıklarla zeminle tavan arasında bir yerde asılı kalıyordum sanki. Panik içinde sağ ayağımı kaldırdım ve bütün ağırlığım ve gücümle yere vurdum. Zemine çarptı ama sadece cılız bir tınlama sesi çıkardı. Sövüp sayarak figan ettim, gözlerimi yumdum ve mutlu bir şekilde ölmeyi diledim. Midemin suyla dolu ıslak bir futbol topu gibi bulantılar geçirerek hoplayıp zıpladığını hissediyordum.

Tanrı yardımcımız olsun!

“Biraz gezinip yeni şeyler görmenin kimseye zararı olmaz,” dedi çavuş. “Zihnini açmak için bulunmaz fırsat. Açık bir zihin muazzam bir şeydir, hemen hemen her zaman ileri görüşlü icatlar doğurur. Pedallı bisikleti icat eden Sir Walter Raleigh, buhar makinesinin mucidi Sir George Stephenson,

Napoléon Bonaparte, George Sand ve Walter Scott'u al mesela – hepsi de büyük adamlar.”

Dişlerim birbirine vurarak, “Sonsuzluğa geldik mi?” diye sordum.

“Daha gelmedik ama fazla bir şey kalmadı,” diye yanıt verdi. “Küçük bir klik sesi duyana kadar dikkatle dinle.”

İçinde bulunduğum kişisel durumu anlatmak için ne söyleyebilirim ki? Demir bir kutunun içerisinde yüz kiloluk bir polisle birlikte kilitli kalmıştım ve dehşetengiz bir halde sonsuza dek düşüyor, Walter Scott’la ilgili laflar dinliyor ve bir klik sesi duymayı bekliyordum.

Klik!

Sonunda duyuldu, tiz ve korkunç bir sestti. Düşüş halimizde bir değişiklik oldu aniden, ya tamamen durmuştuk ya da daha yavaş bir hızla düşüyorduk.

“Eveet,” dedi çavuş yüzü ıslı ıslı, “işte geldik.”

İçinde bulunduğumuz şeyin zınk diye durması ve zeminin sonsuzluğa uzanırcasma ansızın ayaklarımın direncine karşı koyması dışında hiçbir şey fark etmedim. Çavuş kapıdaki düğmevari aletin düzeneğini kurcaladı, kapı bir süre sonra açıldı ve dışarı adım attık.

“Bu asansördü,” diyerek açıklamada bulundu.

İnsanın beklediği korkunç, haddi hesabı olmayan ve harap edici şey gerçekleşmediğinde, rahatlamaktan çok hayal kırıklığına uğraması tuhaf. Gözü kör eden bir ışık gibi bir şey bekliyordum. Aklımda ifade edilebilecek kadar net başka bir beklenti yoktu. Böyle bir ışık kümesi yerine, kaba saba evyapımı gürültülü makinelerle gelişigüzel aydınlatılan ve ışıktan çok karanlık saçan uzun bir geçitle karşılaştım. Geçidin duvarları, ocak ya da fırın kapaklarına veya bankalardaki kiralık kasalara benzettiğim sıra sıra küçük kapılardan oluşan pik demirinden yapılma sürgülü plakalardan ibaretti. Tavan, görebildiğim kadarıyla, çok

kalin tellerle veya muhtemelen borulara benzeyen kablolarla kaplıydı. Sürekli yepyeni bir ses çalınıyordu kulağıma, ahenksiz desem değil, kâh yeraltında çağıldayan su gibi, kâh yabancı bir dilde yapılan bir konuşmanın uzaktan gelen sesi gibi.

Çavuş halihazırda yerdeki plakaları bütün ağırlığıyla çiğneyip geçerek geçit boyunca bir karaltı şeklinde ilerliyordu. Anahtarlarını fütursuzca sallıyor ve bir şarkı mırıldanıyordu. Küçük kapıları saymaya çalışarak çavuşu takip ettim. Duvarın her iki metrelik uzantısında altı kapıdan oluşan dört sıra, toplamda ise binlerce kapı vardı. Yer yer, her tarafından karman çorman teller fişkıran bir kontrol panosunu andıran karmakarışık bir kadran veya saatler ve düğmeler ağı çarpıyordu gözüme. Hiçbir şeyin anlamına akıl erdiremiyordum, ama gözümün önündeki sahne o denli gerçektir ki yaşadığım korkuların çoğunun yersiz olduğunu düşündüm. Hâlâ herkesin gözüne yeterince gerçek gözükebilecek çavuşun yanı başında sebatla yürüyordum.

Geçitte ışığın daha parlak olduğu bir dört yol ağzına geldik. Her bir yönde parlak çelikten duvarları olan çok daha aydınlık bir geçit uzanıyor, duvarları, zemini ve tavanı tek bir karanlık noktada birleşerek gözden kayboluyordu. Tıslayan bir buharı andıran bir ses ve sonrasında bir yöne doğru gıcırdayarak hareket ettikten sonra durup aksi yönde hareket eden bütük bir dişlinin sesini andıran başka bir ses duyar gibi oldum. Çavuş duvardaki bir saate bakmak için durdu, sonra aniden sola dönerek onu takip etmesini söyledi.

İçinden yürüyüp geçtiğimiz geçitleri, lombar gibi yuvarlak kapıları ya da çavuşun elini duvarda bir yere sokarak bir kutu kibrit çıkardığı o yeri anlatmayacağım. Plakalar üzerinde en az bir buçuk kilometre yürüdükten sonra makinelere benzeyen ama teferruatlı makineler kadar karmaşık görünmeyen garip aletlerle dolu, tamamen dairesel ve iyi aydınlatılmış havadar

bir mekâna vardığımızı söylesem yeter. Bu aletlerin bulunduğu kocaman ve pahalı görünümlü kabinler uyumlu bir şekilde sıralanmıştı ve dairesel duvarda oraya buraya serpiştirilmiş bir sürü enteresan kadran ve sayaç vardı. Zemin dışında her yeri yüzlerce kilometre uzunluğunda kablolar sarmıştı, menteşeli fırın kapaklarına benzeyen binlerce kapı ile bana Amerikan yazarkasalarını hatırlatan düğme ve kilitlerden oluşan düzenekler vardı.

Çavuş saatlerden birinin gösterdiği rakamları okuyor ve büyük bir dikkatle küçük bir çarkı çeviriyordu. Aparatların en yoğun ve en karmaşık halde bulunduğu odanın uzak bir köşesinden gelen delicesine gümbürdeyen çekiç sesleriyle sessizlik aniden bozuldu. İrkilen yüzümden bütün kan bir anda çekiliverdi. Çavuşa baktım, ama kendisi hâlâ saatle ve çarkla meşguldü; alçak sesle birtakım rakamlar telaffuz ediyor ve beni hiç umursamıyordu. Çekiç sesleri durmuştu.

Düşünmek ve dağılan aklımı toparlamak için demir bir çubuğa benzeyen düz bir nesnenin üzerine oturdum. Sıcacık ve oldukça rahattı. Aklıma herhangi bir fikir gelmesine fırsat kalmadan çekiç gümbürtüsü yeniden başladı, sonra sessizliğe büründü her şey, sonra hararetle sarf edilen yeminler gibi alçak ama şiddetli bir ses peydah oldu; sonra yine sessizlik ve nihayetinde makinelerin bulunduğu uzun kabinlerin ardından gelen hantal ayak sesleri.

Omurgamın cılızlaştığını hissettim, gidip hemen çavuşun yanı başına oturdum. Duvardaki bir oyuktan büyük bir termometreye veya orkestra şefinin kullandığı çubuğa benzeyen uzun beyaz bir alet alıp çıkardı, kaşlarını çatmış büyük bir dikkatle aletin üzerindeki ayarları inceliyordu. Ne bana ne de gizlice yaklaşmakta olan varlığa aldırış ediyordu. Ayak seslerinin son kabinin çevresinde çınladığını duyduğumda, gayri ihtiyari kafamı dehşet içinde kaldırdım. Gelen Polis Memuru MacCruiskeen'di. Kaşlarını şiddetle çatmış, turuncu renkli

başka bir çubuk veya termometre tutuyordu elinde. Doğruca çavuşa gitti ve kırmızı parmağını üzerindeki işarete koyarak aleti ona doğru uzattı. Birbirlerinin aletlerini gözden geçirerek çıt çıkarmadan oturdular. Çavuş, neseleyi kafasında evirip çevirdikten sonra MacCruiskeen'in biraz önce gelmiş olduğu gizli köşeye doğru yürümeye başladığında nedense rahatlamış görünüyordu. Çok geçmeden çekiç sesleri yine duyuldu, ama bu sefer yumuşak ve ritmiklerdi.

MacCruiskeen, çavuşun daha önce durduğu yerde durarak elindeki çubuğu duvardaki oyuga koydu ve bana doğru döndü. Akla hayale sığmayacak bir sohbetin müjdecisi olarak algıladığım buruşuk bir sigara uzattı bana cömertçe.

"Hoşuna gitti mi?" diye sordu.

"Çok hoş," dedim.

"Ne kadar kullanışlı olduğuna inanamazsın," dedi esraren-giz bir şekilde.

Çavuş kırmızı ellerini bir havluya kurulayarak halinden gayet memnun bir ifadeyle geri geldi. İkisine de keskin bakışlarla baktım. Attığım bakışı alıp aralarında gizlice değiş tokuş ettikten sonra bir köşeye fırlatıverdiler.

"Burası sonsuzluk mu şimdi?" diye sordum. "Neden buraya sonsuzluk diyorsunuz ki?"

"Çeneme dokun," dedi MacCruiskeen gizemli bir gülümsemeyle.

"Öyle diyoruz, çünkü burada yaşlanmıyorsun," diye açıkladı çavuş. "Buraya geldiğinde yaşın, boyun posun, genişliğin neyse buradan ayrılırken de aynıdır. Burada, belli bir dengeyle çalışan sekiz günlük bir saat vardır, ama hiç ilerlemez."

"Burada hiç yaşlanılmadığından nasıl emin olabilirsiniz ki?"

"Çeneme dokun," dedi MacCruiskeen yine.

"Çok basit," dedi çavuş. "Sakalın uzamaz, gelmeden önce karnını doyurduysan hiç açlık hissetmezsin, yok eğer açsan

daha da acıkmazsın. Piponu gün boyu tüttürdüğün halde asla bitmez ve ne kadar içersen iç bardağındaki viski hep aynı miktarda kalır, her halükârda değişen bir şey olmaz çünkü hep aynı derecede ayık kalır, sarhoş olmazsın.”

“Doğru söze ne denir,” diye mırıldandım.

“Uzun süredir buradayım,” dedi MacCruiskeen, “ama çenem hâlâ bir kadının sırtı kadar pürüzsüz, öyle hoş bir rahatlık ki nefesim kesiliyor; emektar usturayı hiç yerinden oynatmak harika bir şey.”

“Bu yer ne kadar büyük?”

“Büyüklüğü yok,” dedi çavuş, “çünkü buradaki hiçbir yer arasında herhangi bir fark yoktur. Bu değişmeyen denkliğin boyutu hakkında hiçbir şey bilmiyoruz.”

MacCruiskeen sigaralarımızı yakmak için bir kibrit çaktı, sonra kibriti umursamazca yere fırlatıverdi. Kibrit fırlatıldığı yerde öyle önemli ve yalnız görünüyordu ki.

“Bisikletinizi de beraberinizde getirip bütün sonsuzluk boyunca sürerek her şeyi görüp bir şema çıkaramaz mısınız?” diye sordum.

Çavuş sanki bir bebekmişim gibi gülümsedi bana.

“Bisiklet işi kolay,” dedi.

Büyük fırınlardan birine gitti, bazı düğmelerle oynadı ve kocaman metal kapıyı çekip açtı. Gıcır gıcır bir bisiklet çıkardığını görünce şaşkınlıktan donakaldım. Üç vitesi ve bir yağ yunağı vardı, parlak kısımlarında vazelinin hâlâ ıslık ıslık parladığını görebiliyordum. Ön tekerleği yere indirdi ve arka tekerleği de ustalıklı havaya kaldırdı.

“Bisiklet işini halletmek kolay,” dedi, “ama hiçbir işe yaramaz, hiçbir önemi yok. Gel de sana *res ipsa* prensibini göstereyim.”

* (Lat.) *Res ipsa loquitur*. (Hukuk terimi.) İspata muhtaç olmayan; halin icabından anlaşılacağı gibi (ç.n.)

Bisikleti bırakarak karmaşık kabinler boyunca ve diğer kabinlerin arkasından dolaşarak ilerledi ve bir kapıdan geçti. Gördüğüm şeyle beynim kafatasımın içinde acıyla büzüldü ve kalbim ürpererek durma noktasına geldi. Bitap gözlerimin gördüğü, duvardaki kabin kapılarından birinin açık olmasından ve bir bisikletin duvara dayalı durmasından ibaret değildi. Bu bisiklet diğerinin tıpatıp aynısıydı, üstelik aynı açıyla duvara dayalı duruyordu.

“Gerisin geriye gitmeden buraya ulaşmak için ileri doğru yürümek istersen, bir sonraki kapıya ulaşana dek yürüyebilirsin. Ancak bunun sana hiçbir faydası olmaz, biz burada senin arkanda durup beklesek bile muhtemelen bizi orada karşında bulacaksın.”

Yerde yanmış bir kibrit çöpü gözüme takılınca çığlığı basıverdim.

“Hiç tıraş olmama durumuna ne diyorsun?” diye sordu MacCruiskeen böbürlenerek. “Kesintisiz bir deney gibi, değil mi?”

“Kaçınılmaz ve bir hayli çetin,” dedi çavuş.

MacCruiskeen merkezi bir kabindeki düğmeleri inceliyordu. Başını çevirdi ve bana seslendi.

“Buraya gel de sana arkadaşlarına anlatabileceğin bir şey göstereyim.”

Sonrasında bunun nadide şakalarından biri olduğunu anladım, çünkü bana gösterdiği şeyi kimseye anlatamazdım. Ne kastettiğimi ifade edebilecek tek bir uygun sözcük yok şu dünyada. Bu kabinin oluğa benzeyen bir ağzı ve bu oluğun yaklaşık bir metre ötesinde de kara bir deliğe benzeyen kocaman başka bir ağzı vardı. MacCruiskeen daktilo tuşlarını andıran iki kırmızı nesneye bastı ve biraz uzağındaki büyük bir topuzu çevirdi. Aniden içi dolu binlerce bisküvi kutusu merdivenlerden yuvarlanıyormuşçasma gümbürdeyen bir

ses duyuldu. Bu düşen şeyler her an oluktan dışarı fırlayacaklarmış gibi geldi bana. Öyle de oldu, birkaç saniye havada göründükten sonra aşağıdaki kara deliğe düşerek gözden kayboldular. Bunların ne olduğunu açıklamak için ne desem ki? Renkleri ne beyaz ne de siyahtı, bunların ortasında bir ara renkleri de yoktu; kopkuyu değillerdi ama ışıldadıkları da söylenemezdi. Ama ilginç olan şu ki, dikkatimi çeken şey bu nesnelerin benzersiz rengi değildi. Gözlerimi çıldırmış gibi kocaman açarak, boğazım kupkuru ve soluğum kesilmiş bir halde bunları seyretmeme neden olan başka bir özellikleri vardı. Bu özelliğin ne olduğunu açıklamaya teşebbüs bile edemem. Bu nesnelerin neden bu denli hayret verici olduğunu fark etmem saatlerimi aldı. *Bilinen bütün nesnelerin sahip olduğu bir özden yoksunlardı.* Şekil ve biçimle ilgili bir şey değil bu, çünkü kastettiğim şey şekilsizlik değil. Sadece şu kadarını söyleyebilirim ki, hiçbirisi bir diğerine benzemeyen bu nesnelerin boyutları bilinen hiçbir boyutla uyuşmuyordu. Kare, dikdörtgen veya daire şeklinde ya da sadece düzensiz bir şekle sahip nesneler değillerdi; sonsuz çeşitliliklerinin sebebinin boyutlarının birbirine benzememesi olduğu da söylenemezdi. Görünüşleri, eğer bu uygun sözcükse, gözle anlaşılamıyordu ve hiçbir şekilde tarifi mümkün değildi. Bu kadarını söylemek kâfi.

MacCruiskeen elini düğmelerden çektiğinde çavuş kibarca başka neler görmek istediğimi sordu.

“Başka ne var ki?”

“Her şey.”

“Dilediğim her şeyi görebilecek miyim?”

“Elbette.”

Çavuşun en az sekiz sterlin tutacak bir bisikleti kolaylıkla ortaya çıkarıvermesi, kafamın içinde birtakım düşünceleri hareketi geçirdi. Gördüğüm şeylerden sonra heyecanım saç-

malığa ve hiçliğe indirgenmişti ve şimdi de sonsuzluktan elde edilebilecek ticari çıkarlara göz dikmiştim.

“İstediğim şey,” dedim yavaşça, “bir kapı açıp yarım ton ağırlığında bir altın külçesi çıkarmanız.”

Çavuş gülümsedi ve omuzlarını silkti.

“Ama bu imkânsız, ayrıca çok abes bir istek,” dedi. “Sıkıcı ve mantıksız,” diye ekledi.

Bunun üzerine bütün ümitlerim yıkıldı.

“Ama *her şey* demiştiniz.”

“Dedik de, be adam, akıl bahçesinde de her şeyin bir sınırı ve hududu var.”

“Bu oldukça moral bozucu,” diye mırıldandım.

MacCruiskeen mahcup bir edayla kıpırdandı.

“Elbette,” dedi, “çavuşun külçeyi kaldırmasına yardım etmem konusunda herhangi bir itiraz olmayacaksa...”

“Ne? Bu zor bir şey mi yani?”

“Ben yük beygiri değilim,” dedi çavuş vakarla.

Hepimize büyük büyükbabasını anımsatarak, “Ama n’apalım,” diye ekledi.

“O zaman hep birlikte kaldırırız,” diye atıldım.

Öyle de yaptık. Topuzlar döndürüldü, kapı açıldı ve ahşap bir kutu içerisine yerleştirilmiş altın külçesini bütün gücümüzle aşağı indirip yere koyduk.

“Altın çok sıradan bir madde, seyredecek ilginç bir yanı yok,” diye yorumda bulundu çavuş. “Özel bir şey, olağan şeylerden daha üstün bir şey iste. Bu durumda büyüteç istemek bile daha mantıklı olurdu, çünkü büyüteçten bakıp gördüğün şey yepyeni bir şeydir ne de olsa.”

MacCruiskeen başka bir kapı daha açtı ve bana bir büyüteç uzattı, kemik saplı oldukça sıradan görünümlü bir aletti. Büyüteci elimin üzerine tutup baktım ama tanıdık bir şey görmedim. Diğer pek çok şeye daha baktım, ama yine açıkça

görebileceğim hiçbir şey görmedim. MacCruiskeen şaşkın gözlerime bakıp gülümseyerek büyütecini geri aldı.

“Baktığın şeyi görünmezlik noktasına kadar büyütür,” diye açıkladı. “Her şeyi o kadar kocaman yapar ki, büyütecini camına sadece o şeyin en küçük partikülü sığar – o nesneyi diğer nesnelerden ayırt etmeye yetecek kadarını göremezsin.”

Gözlerimi MacCruiskeen’in suratından, aslında dikkatimi hiç ayırmamış olduğum altın külçesine çevirdim. “Şimdi de her biri on libre ağırlığında elli tane küp şeklinde altın görmek istiyorum,” dedim dikkatle.

MacCruiskeen eğitimli bir garson gibi saygıda kusur etmeyerek gitti, tek kelime etmeden duvardan bu istediklerimi çıkarıp aldı ve muntazam bir şekilde yere dizdi. Çavuş bazı saatleri kontrol etmek ve rakamları kaydetmek için aheste bir edayla uzaklaştı yanımızdan. Bu esnada beynim soğukkanlılıkla ve tıkr tıkr işliyordu. Bir şişe viski, 200.000 sterlin değerinde bir sürü mücevher, birkaç muz, bir dolmakalem ile yazı malzemeleri ve son olarak ince yünlü kumaştan, ipek astarlı, mavi bir takım elbise sipariş ettim. Hepsi yerde yığılmış dururken, diğer bazı şeyleri gözardı ettiğimi fark ettim ve iç çamaşırını, ayakkabı, banknotlar ve bir kutu kibrit sipariş ettim ardından. Ağır kapıları açıp durmaktan kan ter içinde kalan MacCruiskeen sıcaktan şikâyet ediyordu ve durup biraz bira yudumladı. Çavuş ise kendi halinde, minik bir mandalı küçük bir çarka tutturmakla meşguldü.

“Sanırım hepsi bu kadar,” dedim sonunda.

Çavuş bize doğru yürüdü ve yerdeki eşya yığınının dikti gözünü.

“Tanrı yardımcımız olsun,” dedi.

“Bunları dönerken yanımda götürüleceğim,” dedim.

Çavuş ve MacCruiskeen kendilerine mahsus bir edayla bakışıp gülümsediler.

“Öyleyse büyük ve sağlam bir çuvala ihtiyacın olacak,” dedi çavuş. Başka bir kapıya yöneldi ve pazarda en az elli gine edecek, domuz derisinden bir çuval çıkardı. Eşyalarımı dikkatlice çuvala yerleştirdim.

MacCruiskeen’in sigarasını duvarda söndürdüğünü gördüm ve sigaranın hâlâ bir saat önceki uzunlukta olduğunu fark ettim. Benimki de yavaş yavaş tütmekteydi ama hiç azalmamıştı. Ben de sigaramı söndürdüm ve cebime attım.

Tam çuvalı kapatacaktım ki aklıma bir şey geldi. Doğrudum ve polislere döndüm.

“Bir şeye daha ihtiyacım var,” dedim. “Canımı almaya teşebbüs eden herhangi bir kişiyi veya milyonlarcasını gebertecek, cebimde taşıyabileceğim küçük bir silah istiyorum.”

Çavuş tek kelime etmeden, bir meşale taşıyormuş edasıyla küçük siyah bir nesne getirdi.

“Birine doğrultup düğmesine basıverirsen, anında gri bir toza dönüştürürsün adamı. Gri tozdan hazzetmiyorsan eğer, hemen bir ayarlama yapıp mor, sarı veya sevdiğin diğer bir renk tonuna değiştirebilirim. Kadifemsi bir renk hoşuna gider mi?”

“Gri iyidir,” dedim kısaca.

Bu ölümcül silahı da çuvala koyduktan sonra çuvalı kapattım ve tekrar doğrudum.

“Bence eve dönebiliriz artık.” Bunu söylerken dikkati elden bırakmamış ve polislerin yüzlerine bakmamaya özen göstermiştim. Dediğimi hemen kabul ettiklerinde şaşırdım doğrusu, kendimizi yeniden sonu gelmez koridorlarda bulana dek adımlarımız havada çınlayarak yürüdük. Ben ağır çuvalı sırtlanmış taşıyordum, polisler ise gördükleri rakamlarla ilgili fısır fısır konuşuyorlardı. Mutluydum ve geçirdiğim günden memnundum. Kendimi değişmiş ve yenilenmiş hissediyordum, içime yepyeni bir cesaret dolmuştu.

“Bu Şey nasıl çalıŐıyordun?” diye sordum cana yakın bir tonda, dostane bir muhabbet kurmaya çalışıyordum. Çavuş bana baktı.

“Helezon diŐlılileri var,” dedi öğretici bir edayla.

MacCruiskeen Şaşkınlık içerisinde bana dönerek “Kabloları görmedin mi?” diye sordu.

“Odun kömürünün ne denli önemli olduğunu bilsen Şaşarsın,” dedi avuŐ. “Asıl olan ışın göstergesinin gösterdiği sayıyı mümkün olduğunca aşağıda tutmak, pilot gösterge sa-bitse iyi gidiyorsun demektir. Ama ıŐının yükselmesine göz yumarsan, levyenle birlikte nereye gidersen biliyor musun? Kömür beslemesini ihmal edersen ışın düzeyi bir roket gibi fırlar ve ciddi bir patlamaya yol açar.”

“Pilot gösterge düşük olursa düşüş de yavaş olur,” dedi MacCruiskeen. Söylediği Şey sanki bir ataszymŐ gibi tane tane ve bilgece konuşuyordu.

“Ama eninde sonunda bu ışın sırtı günlük gösterge rakamlarında yatar,” dedi avuŐ. “Günlük okumaları düzenli yaparsan, vicdanın pazar sabahı giyilen ak pak bir gömlek kadar temiz olur. Günlük okumalara inancım büyüktür.”

“nemli olan her Şeyi gördüm m?”

Bu sorum karşısında polisler hayret içerisinde birbirlerine baktılar ve kahkahayı basıverdiler. Boğuk kahkahaları koridorun sonuna kadar gidip donuk yankılar halinde geri geldi.

“Kokunun basit bir Şey olduğunu sanıyorsun galiba,” dedi avuŐ gülümseyerek.

“Koku mu?”

“Koku dünyadaki en karmaşık fenomendir,” dedi, “ve insan burnunun algılayabileceği bir Şey değildir; köpeklerin koku duyuları bizden çok daha iyi olmasına rağmen, onlar bile doğru dürüst anlayamazlar bunu.”

MacCruiskeen “Gelgelelim köpeklerden iyi bisiklet sürücüsü olmaz,” diyerek benzetmenin diğer yanını göstermiŐ oldu.

“Aşağıda bir makinemiz var,” diyerek devam etti çavuş, “tıpkı ışığın ışınlarını ayırır gibi, herhangi bir kokuyu alt ve ara kokularına ayırır. Oldukça ilginç ve aydınlatıcıdır. Hoş kokulu bir dağ zambağından damıtılarak yapılan bir parfümün içinde ne pis kokular var inanamazsın.”

“Tatlar için de bir makine var,” diye ekledi MacCruiskeen, “ister inan ister inanma, yağda kızartılmış bir pirzolanın tadının yüzde kırkı aslında...”

Suratını ekşiterek tükürdü ve nezaketinden cümleyi tamamlamadı.

“Hisler için de,” dedi çavuş. “Bir kadının sırtı kadar pürüzsüz bir şey daha yoktur ya da öyle olduğunu hayal edersin. Ama bu hissi bir kere kaybettin mi hiçbir kadın sırtı sana keyif vermez, maydanoz üzerine yemin ederim sana. Pürüzsüzlüğün içinin yarısı öküz kıcı kadar pürüzlüdür.”

“Buraya bir dahaki gelişinde daha şaşırtıcı şeyler göreceksin,” diye söz verdi MacCruiskeen.

Gördüğüm onca şey ve sırtımdaki çuvalda taşıdıklarım düşünülecek olursa, bunu kim söylerse söylesin garip gelirdi insana. MacCruiskeen cebini yokladı, sigarasını çıkarıp yeniden yaktı ve kibriti bana uzattı. Ağır çuvalın altında iki kat iki büküm olduğumdan sigaramı bulmam birkaç dakika sürmüştü, ama kibrit hâlâ ılık ılık yanıyordu.

Sessizce sigaralarımızı tüttürdük ve asansöre ulaşana dek loş geçit boyunca ilerledik. Açık olan asansörün bir yanında daha önce görmediğim saatler ve kadrانlar, diğer yanında ise bir çift kapı daha vardı. İçi altın, giysi ve viskiyle tıka basa dolu çuvalı taşımaktan helak olmuşum ve durup çuvalı yere bırakmak için asansöre doğru yöneldim. Neredeyse eşikten adımımı atmak üzereydim ki, çavuşun bir kadın çığlığının tiz perdesine yükselen haykırışıyla oracıkta kalakaldım.

“Sakın girme!”

Çavuşun bağırmasıyla betim benzim atıverdi. Kafamı geriye doğru çevirdim ve yürürken farkında olmadan fotoğrafı çekilen bir adam gibi bir ayağım diğerinin önünde donakaldım.

“Neden?”

“Çünkü yer ayaklarının altında çöker ve şimdiye kadar kimsenin gitmediği bir yeri boylarsın.”

“Ama niye?”

“Çuval yüzünden be adam.”

“İşin aslı şu ki, asansöre ilk bindiğinde tartılan kiloda olmadığın sürece asansöre binemezsin,” dedi MacCruiskeen sakince.

“Eğer binersen,” dedi çavuş, “seni kayıtsız şartsız imha eder ve canını alıverir.”

İçindeki şişeler ve altın küpleri yüzünden şingır şingır şingırdayan çuvalı sertçe yere bıraktım. İçindekiler milyonlarca sterlin değerindeydi. Orada öylece durup plakalardan oluşan duvara yaslandım ve zorlanarak biraz mantık, anlayış ve teselli bulmak için aklımı yokladım. Planlarının suya düştüğü ve sonsuzluğa yaptığım yolculuğun beyhude ve vahim olduğu dışında pek fazla bir şeye akıl erdiremedim. Terden ıslanan alnımı elimle sildim ve keyiften dört köşe olmuş bir halde bilgiç bilgiç gülümseyen polislerle boş bakışlarla baktım. Büyük bir duygu seli içimden boğazıma kadar yükseldi ve uzaklardaki denize kavuşmak için gelgit zamanını bekleyen büyük bir kumsaldan daha ıssız bir keder ve üzüntüyle doldurdu aklımı. Başımı eğip paramparça olmuş ayakkabılarıma baktığımda, gözlerimden fışkıran yaş selinde yüzdüklerini ve dağıldıklarını gördüm. Yüzümü duvara döndüm ve hıçkırıklara boğuldum, kendimi tamamen koyuverdim ve bir bebek gibi bağıra bağıra ağladım. Ne kadar süre ağladım bilmiyorum. İki polisin, bir hastanedeki uzman doktorlar gibi, kendi aralarında alçak sesle durumumu tartıştıklarını duyar gibi oldum. Kafamı kaldırmadan ileri bak-

tım ve MacCruiskeen'in çuvalımla birlikte uzaklaşan bacaklarını gördüm. Sonra bir fırın kapağının açıldığını ve çuvalın güm-bürtüyle içeri yuvarlandığını işittim. Bunu duyunca, asansörün duvarına dönüp çektiğim büyük ıstırabın dizginlerini salarak tekrar avazım çıktığı kadar ağlamaya başladım.

Nihayetinde beni kibarca omuzlarımdan tutarak kaldırdılar, tarttılar ve asansöre bindirdiler. Daha sonra iriyarı iki polis gelip yanıma sıkıştı, çuha bezinden mavi renkli resmi üniformalarına sinen insanlıklarının ağır kokusu geldi burnuma. Asansörün zemini ayaklarımdan ağırlığına direnirken, öbür tarafa çevirdiğim yüzümün önünde bir kâğıt parçasının hışırdadığını duydum. Zayıf ışıktaki yüzümü kaldırıp baktığımda MacCruiskeen'in elini, yanımda kazık gibi hiç kıpırdamadan duran çavuşun göğsü üzerinden, hiç konuşmadan ve sakince olduğum yöne doğru uzattığını gördüm. Elinde küçük beyaz bir kâğıt torba vardı. İçine göz attım ve florin büyüklüğünde yuvarlak ve rengârenk şeyler gördüm.

"Şekerleme?" diye sordu nazikçe.

İştahımı kabartmak için torbayı salladı ve şekerlemeler sanki doğaüstü bir zevk veriyormuş gibi ağzını şapırdatarak emip çiğnemeye başladı. Nedense tekrar hıçkırmaya başladım ve elimi torbaya daldırdım. Bir şekerleme aldığımda, polisin cebinde sıcaktan birbirine yapışan üç dört şekerleme daha geldi elime. Beceriksizce şekerlemeleri ayırtırmaya çalıştım ama başaramayınca hepsini birden ağzıma tıktırdım. Bir yandan hıçkırıp burnumu çekiyor, bir yandan da şekerleri emiyordum. Çavuşun derin bir şekilde iç geçirdiğini işittim, geniş göğüs kafesinin iç çekerken şişip indiğini görebiliyordum.

"Bayılıyorrum bu şekerlere," diye mırıldandı.

MacCruiskeen torbayı şingırdatarak çavuşa, "Alsana bir tane daha," dedi gülümseyerek.

"Dalga mı geçiyorsun?" diye bağırdı çavuş MacCruiskeen'in yüzüne bakarak, "aklını kaçırdın herhalde. Bir tane daha alır-

sam –bırak bir taneyi, çeyreğinin ucunun yarısını bile alsam– Hokey üzerine yemin ederim ki midem mayın gibi patlar ve sonra hazımsızlıktan ve kalp teklemesinden bütün gece yatağımda küfürler savurarak dönüp dururum. Sen beni öldürmek mi istiyorsun be adam?”

MacCruiskeen tıka basa dolu ağızıyla yarın yamalak, “Arpa şekeri hiç rahatsızlık vermez ki,” dedi. “Bebeklere bile veriyorlar, bağırsaklar için bire bir.”

“Eğer şekerleme yeseydim,” dedi çavuş, “Karnaval Karışımı’ndan başkasını sürmezdim ağızıma. Şekerleme diye ona derim ben. Emnesi bi harika, tadı da olağanüstü, bir tanesi yarım saat götürür seni.”

“Meyankökü Metelikleri’ni denedin mi hiç?” diye sordu MacCruiskeen.

“Onu denemedim ama Dört Meteliklik Kahve-Krema Karışımı’nın kendine has bir cazibesi var.”

“Peki ya Dolly Karışımı?”

“Onu da denemedim.”

“Dediklerine göre, Dolly Karışımı şimdiye kadar yapılanların en iyisiymiş ve hiçbir şekerleme onunla yarışamazmış. Gerçekten midem bozulana kadar yiyebilirim onlardan.”

“Olabilir,” dedi çavuş, “ama sağlığım elverseydi Karnaval Karışımı’yla meydan okurdum sana.”

Bu ikisi şekerlemeler üzerine münakaşa edip ardından çikolatalara ve şeker macunlarına geçerken, zemin alttan güçlü bir basınçla bastırıyordu. Basınçta değişiklik olduğunda iki klik sesi duyuldu ve çavuş MacCruiskeen’e meyve aromalı sakız şekerlemeleri, jöleli şekerler ve Türk lokumları hakkındaki görüşlerini açıklayarak kapıları açmaya başladı.

Omuzların düşmüş, yüzüm kuruyan yaşlardan sertleşmiş bir halde yorgun argın asansörden çıkıp küçük taş odaya adım attım ve onlar saatleri kontrol edene dek bekledim. Daha son-

ra kalın alıllıklar boyunca peşleri sıra yürüdüm, onlar alılların saldırısına uğrayıp karşı hücumla geçerlerken ben arkalarından yürümeye devam ettim. Hiçbir şey umurumda değildi.

Nefes nefese, ellerimiz yara bere içinde ana yolun yeşil sınırı çizgisine vardığımızda garip bir şeyler olduğunun farkına vardım birden. Çavuşla birlikte yola çıktığımızdan beri iki-üç saat geçmişti, ama havada, ağaçlarda, çevredeki her şeyin sesinde sabahın erken saatlerinin tazeliğı vardı hâlâ. Her şeyde tarifsiz bir erkenlik vardı, bir uyanma ve başlangıç duygusu. Hiçbir şey henüz büyümemiş veya olgunlaşmamış, başlayan hiçbir şey henüz bitmemişti. Şakıyan bir kuş henüz nağmelerinin son notasını okumamıştı. Deliğinden çıkmakta olan bir tavşanın kuyruğı hâlâ içerdeydi.

Çavuş gri asfalt yolun ortasında bir anıt gibi dikiliyor, üzerine yapışan küçük yeşil çalı parçacıklarını ayıklıyordu. MacCruiskeen dizlerine kadar yükselen otlar arasında durmuş, etrafına bakınarak bir tavuk gibi silkeleniyordu. Ben ise bitkin bir halde parlak gökyüzüne bakıyor ve sarhoşluğunun doruklarındaki sabahın gizemlerini düşünüp şaşınyordum.

Çavuş hazır olduğunda başparmağıyla bana kibarca işaret etti ve birlikte karakolun olduğu yöne doğru yola koyulduk. MacCruiskeen arkamızdaydı ama çok geçmeden sessizce önümüzde bitiverdi, bisikletinin tepesinde kıpırdamadan oturuyordu. Yanımızdan geçip giderken hiçbir şey demedi, kılını bile kıpırdatmadı ve bir tümsek onu nazikçe kabul edip üzerinden aşırı tana dek önümüz sıra uzaklaştı.

Çavuşla birlikte yürürken nerede olduğumuzun ya da yolda yanından geçip gittiğimiz şeylerin insan mı, hayvan mı, yoksa ev mi olduğunun farkında değildim. Beynim çevresinde kırlangıçların uçuştığı bir sarmaşıktı sanki. Düşünceler, gürültülü kuşlarla kaplı bir gökyüzü gibi çevremi sarmıştı, ama hiçbirini ne içime girebiliyor ne de yeterince yakınımına sokula-

biliyordu. Kulağımın içinde, kapanan ağır kapıların çıkardığı klik sesi, yaprakları hızla havaya saçılan dalların iniltisi ve metal plakalar üzerindeki iri başlı çivilerin çıkardığı madeni ses vızıldayıp duruyordu.

Karakola vardığımda hiçbir şeye ve hiç kimseye aldınş etmeden doğruca gidip yatağıma uzandım ve derin bir uykuya daldım.

Bu uykuyla kıyaslandığında ölüm kıpır kıpır bir şey, huzur bir feryat, karanlık ise bir ışık patlamasıdır.

IX

Ertesi sabah dışarıdan gelen yüksek çekiç sesleriyle²¹ uyan-
dım ve dün öteki dünyada olduğumu hatırladım birden (bu-
nun hatırası absürd bir paradokstu gerçekten). Yatakta yarı
uyanık yatarken aklımın yine De Selby'ye gitmesi hiç de ga-

-
- 21 Le Clerque (neredeyse unutulmaya yüz tutan *Yorumlar ve Analizler* adlı eserinde) De Selby diyalektiğindeki perküsyon seslerinin önemine dikkat çekmiş ve bu fizikçinin deneylerinin çoğunun fazlasıyla gürültülü olduğunu söylemiştir. Çekiçle dövme işlemini her zaman kilitli kapılar ardında gerçekleştirdiğinden, maalesef hiçbir yorumcu içeride neyin ne amaçla dövuüldüğü hakkında herhangi bir tahminde bulunma riskine girmemiştir. Muhtemelen şimdiye dek insan eliyle yapılan en hassas ve en kırılgan alet olan şu meşhur su kutusunu yaparken bile, De Selby'nin üç ağır kömür çekici darbesi indirdiği ve odanın zemini aile tavanına hasar verdiği iddiasıyla ev sahibiyle (nam-ı diğer kapıcı) onur kırıcı bir yasal münasebete girdiği bilinmektedir. "Çekiç işi"ne büyük önem verdiği aşikârdır (bkz. *Altın Saatler*, s. 48-9). *Halk Atlası*'nda çekiçle dövmenin doğasına dair yaptığı araştırmaları üstü kapalı bir şekilde açıklar ve dövme işlemi sırasında çıkan güçlü sesi "atmosfer toplarının" patlamasıyla açıklar. Belli ki De Selby havanın minik balonlardan oluştuğunu hayal etmektedir, ama bu görüş daha sonra yapılan bilimsel araştırmalarla tam olarak doğrulanmamıştır. Başka yerlerde gecenin ve karanlığın doğasına dair ileri sürdüğü tezlerde, "hava derileri", "hava topla-n" ve "idrar torbalannın" gerilmesinden bahseder. En nihayetinde "çekiçle dövme işi görüldüğü gibi bir şey değildir" sonucuna varır; bu beyan, açıkça çürütülememesine rağmen gerekli ya da aydınlatıcı değildir.

Hatchjaw'a göre bu yüksek çekiç sesleri, deneylerin gerçek amacını açığa çıkarabilecek diğer sesleri boğmak için bilginimizin başvurduğu bir yoldur. Bassett, iki konuda tereddütlü olmakla birlikte, bu görüşe katılmaktadır.

ripsenecek bir durum değil. Bütün büyük düşünürler gibi o da varoluşa dair yaşanan pek çok kafa karışıklığında insanların medet umduğu bir kişi olmuştur. Korkulan odur ki, yorumcular De Selby'nin devasa yazı deposundan ruhani inanış ve uygulamalara dair tutarlı, bağlantılı ve kapsamlı herhangi bir külliyat çıkarmayı başaramamışlardır. Yine de, cennetle ilgili fikirleri dikkate şayandır. Meşhur De Selby "Kodeksi"nin²² yanı

22 Okur bu baş döndüren elyazmalarında tutkuyla anlatılan fırtınalara aşınadır. "Kodeks" (ilk olarak Bassett'in abide eseri *De Selby Külliyyatı*'nda bu şekilde adlandırılmıştır) her iki yüzü de elyazısıyla doldurulmuş yaklaşık iki bin adet büyük boy nüshadan oluşan bir koleksiyondur. Bu elyazmasını diğerlerinden ayıran en belirgin şey, tek kelimenin bile okunaklı olmamasıdır. Farklı yorumcuların, diğerlerinden daha çetin gözüken bazı sayfaları deşifre etme teşebbüsleri, metinlerin ne anlama geldiği değil de (bu konuda hiç şüphe yok) bu metinlerdeki saçmalıkların türü konusunda fantastik fikir ayrılıklarıyla sonuçlanmıştır. Bassett tarafından "yaşlılık üzerine etkili bir tez" olarak tanımlanan bir bölüm hakkında Henderson (Bassett'in biyografisini yazan kişi) "belirsiz bir çiftlikte yürütölen kuzulama işlemlerinin çirkin sayılamayacak bir tarifi" yorumunu yapmıştır. Bu fikir ayrılığı, itiraf etmek gerekir ki, her iki yazarın şöhretine de pek az katkıda bulunmuştur.

Hatchjaw, bilimsel zekâdan çok kurnazlık göstererek, yine sahtecilik teorisini öne sürer ve zeki birinin "bu kadar acemice bir dayatmaya" kanabilmesini hayretle karşılar. Bu kendini beğenmiş beyanı ispatlaması için Bassett'in meydan okuduğu Hatchjaw "Kodeks"ın on bir sayfasının hepsinin "88" olarak numaralandırıldığını belirttiğinde, ilginç bir talihsizlik olmuştur bu. Şaşırdığı açıkça belli olan Bassett bağımsız bir inceleme gerçekleştirmiş ve bu sayıyla numaralandırılmış olan tek bir sayfaya bile rastlamamıştır. Sonrasında yapılan ağız dalaşından anlaşıldığı üzere, her iki yorumcu da şaşırtıcı bir şekilde "var olan tek orijinal Kodeks"ın kendilerinde olduğunu iddia etmişlerdir. Daha bu karışıklık çözülmeyen, bu sefer Hamburg'dan bomba bir haber daha gelmiştir. Norddeutsche Verlag, kim olduğu pek fazla bilinmeyen Kraus'un bir kitabını yayımlamıştır. Yazarın iddia ettiğine göre, bu kitap "Kodeks"ın orijinal kopyası esas alınarak kaleme alınmış ve orijinal dokümanın acayip dilinin tercümesini de içeren bir tefsirdir. Kraus'a inancak olursak, bu mucizevi "Kodeks", dilbilgisi kurallarından yoksun bir İngilizceyle yazılmış ve De Selby'nin karakteristik derinliği ve belirsizliğinden yoksun, aşk, hayat, matematik ve benzeri konular üzerine söylenen çocukça

sıra, bu konuyla ilgili ana referansları *Köy Atlası*'nda ve *Ülke Albümü*'nün sözde "gerçek" eklerinde bulmak mümkündür.

vecizelerden oluşan bir toplamadan ibarettir sadece. Bu sıra dışı kitabı sivri dilli Du Garbandier'in kininin diğer bir göstergesi olarak gören Bassett ve diğer pek çok yorumcu, böyle bir şeyden haberleri yokmuş gibi yaptılar; oysa Bassett'in basılmadan aylar öncesinde esere ait muhtemelen şaibeli yollarla birtakım kanıtlar elde etmiş olduğu biliniyor. Kitabı bir tek Hatchjaw yok saymadı. Bir gazete makalesinde Kraus'un içine düştüğü "dalalet"nin nedeninin, bu yabancının İngilizcedeki kod ve kodeks kelimelerini karıştırması olduğuna değindi ve bu Alman'ın çalışmasını ve diğer bütün "abuk sabuk safsataları" hükümsüz kılacak "kısa bir broşür" yayımlama niyetinde olduğunu ilan etti. Bu çalışmanın hiç ortaya çıkmaması herkes tarafından Kraus'un Hamburg'da çevirdiği entrikalara ve yaptığı uzun kıtalararası telgraf yazışmalarına bağlanmıştır. Sebebi ne olursa olsun, acınacak haldeki Hatchjaw tekrar tutuklanmış, ama bu sefer kendi yayıncıları tarafından firmanın bazı büro malzemelerini araklamakla suçlanarak dava edilmiştir. Duruşma ertelenmiş ve nihayetinde yurtdışındaki isimsiz bazı tanıkların mahkemeye gelmemesi üzerine dava düşmüştür. Bu fantastik suçlamanın hiçbir dayanağı olmadığı gün gibi açık olduğundan, Hatchjaw otoritelerden herhangi bir tazminat almayı başaramamıştır.

Bahsedilen "Kodeks"e ilişkin bu durumun memnuniyet verici olduğu söylenemez; ayrıca, okunamayan ve hepsi de orijinal olduğu iddia edilen birbirinden anlamsız en az dört kopyası olan bu dokümanla ilgili meselenin zamanla veya yapılacak daha başka araştırmalarla aydınlatılması da olası görünmüyor.

Mülayim bir kişi olan Le Clerque farkında olmadan bu meseleye farklı bir boyut katmıştır. Bassett'in hatırı sayılır "Külliyatı" yayımlanmadan birkaç ay önce "Kodeks"in bahsini duyan Le Clerque, "Kodeks"i okumuş gibi yaparak Zuercher Tageblatt'ta çıkan bir makalesinde konuya muğlak yorumlar getirmiş, "Kodeks"e dair "akıllıca", "ikna edici ve ilginç argümanlar", "yepyeni bir bakış açısı" gibi şeyler söylemiştir. Akabinde bu makaleyi yazdığını inkâr etmiş ve Hatchjaw'a gizli bir mektup yazarak makalenin sahte olduğunu ilan etmesini istemiştir. Hatchjaw'ın buna verdiği cevabı bilmiyoruz, ama bahtı kara "Kodeks"le bağlantılı başka herhangi bir dalavereye bulaşmayı reddetmiş olduğu düşünülüyor. Du Garbandier'in bu meseleye yaptığı katkıdan bahsetmek belki de gereksiz. *L'Avenir*'de yayımlanan makalesinde "Kodeks"i deşifre ettiğini ve "hepsi de tekrar edilemeyecek kadar içler acısı" olan müstehcen bilmeceler, aşk maceraları ve erotik spekülasyonlardan oluşan bir safsata deposu olduğunu yazarak kendini bu şekilde tatmin etmiştir.

Kısaca, mutluluk halinin “suyla bir ilgisi olmadığını” ve “insanı tamamıyla tatmin eden durumlarda nadiren su bulunmadığını” söyler. Bu hidrolik cenneti tam olarak tanımlamaz, ama başka bir eserinde konuyla ilgili daha detaylı şeyler yazdığından bahseder.²³ Ne yazık ki, kuru bir günün ıslak bir günden daha eğlenceli olup olmadığı ya da aklını huzura kavuşturmak için saatlerce banyo yapmanın güvenilir bir yöntem olup olmadığına karar verme işini okura bırakıp bırakmadığı açık değildir. Suyun dinginliğini, insanı çevreleyen bütünlüğünü, eşit ağırlığa sahip oluşunu ve tarafsızlığını över ve “istismar edilmediği takdirde”²⁴ suyun “mutlak üstünlüğe” ulaşacağını beyan eder. Geri kalanında ise, anlaşılması zor ve kimsenin tanıklık etmediği deneylerinin kaydı dışında çok az şey ulaşmıştır günümüze. Asıl hikâye, yapılan su israfı nedeniyle yerel otoritenin açtığı bir dizi kovuşturmadan biriyle ilgilidir. Görülen davalardan birinde, De Selby’nin günde 9.000 galon su kullandığı, bir seferinde de haftada 80.000 galon su tükettiği ortaya konulmuştur. Bu bağlamda “kullanmak” kelimesi özel bir önem taşıyor. Yol bağlantısından eve günlük olarak giren su miktarını kontrol eden yerel memurlar, kanalizasyon çıkışını kontrol etmek gibi bir merakı gark olmuşlar ve *eve giren büyük miktardaki suyun tek damlasının bile evden çıkmadığını* görerek şaşırılmışlar. Yorumcular bu istatistiğin üstüne aç gözlüce atlamışlar, ama her zaman olduğu gibi bunun

23 “Kodeks”e bir referans olduğu düşünülmektedir.

24 Doğal olarak, suyun “istismar edilmesi”yle ne kastedildiği hakkında hiçbir açıklama yapılmaz, ancak bilginimiz suyu “seyretmek” üzere tatminkâr bir yöntem bulmak için aylar harcamış ve tasarladığı pek çok yeni kullanım için suyun “çok yoğun” olduğunu öne sürmüştür. Bassett De Selby Su Kutusu’nun bu amaçla icat edildiğini söylese de, bu hassas aletin nasıl çalıştıldığından bahsetmez. Bu esrareniz mekanizmaya öyle fantastik görevler atfedilmiştir ki (Kraus’un absürd sosis teorisi gibi), otoriter duruşuna bakıp da Bassett’in ortaya attığı spekülasyona çok fazla değer vermemek gerekir.

yorumlanmasında fikir ayrılığına düşmüşlerdir. Bassett'e göre, su De Selby'nin icat ettiği su kutusunda işleme tabi tutularak kanalizasyondaki cahil gözcülere –elbette su kılığına girerek– görünmez olana dek seyreltilmiştir. Hatchjaw'un teorisi daha makuldür. Hatchjaw'un öne sürdüğü kadarıyla, su kaynatılıp muhtemelen su kutusu vasıtasıyla incecik buhar fiskiyelelerine dönüştürülmüş ve atmosferin “cildinden” ve “hava keseciklerinden” fışkıran siyah “volkanik” lekeleri temizleyip böylece nefret edilesi ve “sağlığa zararlı” geceyi dağıtmak amacıyla tepedeki bir pencereden dışarı salınmıştır. Bu teori ne kadar zorlama gözükürse gözüksün, fizikçimiz kırk şilin para cezasına çarptırıldığında mahkeme tarafından beklenmedik bir kabul görmüştür. Bu olayda, su kutusunun yapımından iki yıl kadar önce, De Selby bir gece evinin üst penceresinden bir yangın hortumu çıkarıp oraya buraya salladığı için cezalandırılmış. De Selby'nin bu eylemi yoldan geçen pek çok kişinin iliklerine kadar ıslanmasıyla sonuçlanmış. Bir diğer olayda ise,²⁵ su stoklamak gibi ilginç bir suçla karşı karşıya kalmış. Polis, banyo küvetinden dekoratif yumurta kaplarına kadar De Selby'nin evindeki her kabın ağzına kadar sıvıyla dolu olduğuna tanıklık etmiş. Bizim bilgin semavi suların istatistiğini

25 De Selby'nin karıştığı bütün küçük davaların hemen hemen hepsi büyük zekâların, bilimadamlı olmayan algısı kıt kişilerin yaya kalmış akıllarıyla teması geçmeye zorlandıklarında katlanmak zorunda kaldıkları halüsinasyonlara çok iyi birer örnektir. Su israfıyla ilgili yapılan duruşmalardan birinde, mahkeme “bu denli aşırıya kaçarak banyo yapmakta ısrarlıysa” sanığın neden endüstriyel ölçülerde su kullanmakla yetinmediğine dair aptalca bir soruşturmaya girişmiştir. İşte bunun üzerine De Selby şu meşhur cevabı vermiştir: “Cennetin belediye su işlerinin kapasitesiyle veya insanın mutluluğunun Hollanda'daki serbest olmayan iş gücü tarafından üretilen su sayaçlarıyla sınırlı olduğunu kolayca kabullenemiyor insan haliyle.” Bunun ardından zorla yapılan fiziksel muayenenin, bugün bile tıp mesleğinin şanını artıran bir aydınlanmaya yol açtığını hatırlamak biraz da olsa teselli ediyor insanı. De Selby bu olaydan sonra kayıtsız şartsız tahliye edilmiştir.

çıkarmaya çalışırken yanlışlıkla neredeyse boğulduğundan, bu sefer intihar teşebbüsü suçunu uydurmuşlar.

O günün gazetelerinden anlaşıldığı üzere, De Selby'nin suyla yaptığı araştırmalar, Galileo'nun zamanından beri görülmemiş boyutlarda zulüm ve laf atmalar eşliğinde sürmüştür. Kaba saba ve barbarca entrikalarının, sonraki nesilleri, bu deneylerin önemine dair ve belki de dünyevi acılarımızın ve mutsuzluğumuzun büyük bölümünü ortadan kaldıracak anlaşılması güç su biliminin bu öncüsüne dair net bir kayıttan yoksun bıraktığını bilmek bundan sorumlu yardakçıları teselli edebilir. Bu bağlamda De Selby'nin çalışmasından geriye kalan tek şey, sayısız musluğun²⁶ hâlâ bıraktığı şekilde durduğu evidir. Gerçi, daha duyarlı bir akla sahip yeni nesil suyu daha sonra ana vanadan kapatmıştır.

Su? Kelime sadece kulağımda değil beynimde de çınılıyordu. Yağmur pencereleri dövmeye başlamıştı. Yumuşak ve dostça bir yağmur değildi bu, cama bütün gücüyle saldıran öfkeli büyük damlalarla yağan bir yağmurdu. Gökyüzü griydi ve fırtınalıydı, iri kanatlarıyla rüzgâra karşı cebelleşen vahşi kazlar ve ördeklerin cırtlak haykırışlarını duyabiliyordum. Siyah bildircinler saklandıkları yerden bağınıyor, kabarmış bir

26 Hatchjaw (*De Selby Diyalektiğine Genel Bakış* adlı paha biçilmez eserinde) evi "dünyanın en fazla su borusu olan yapısı" olarak tanımlamıştır. Oturma odalarında bile aşağıdan yukarı doğru sıralanan on avlu musluğu bulunuyordu, kiminin çinkodan oluğu vardı, kimi de (tavandan sarkanlar ve şöminenin yanındaki gaz lambalarından dönüştürülenler) korumasız zemine bakıyordu. Merdivenlerde bile tırabzan boyunca döşenen sekiz santimetrelik boruyu ve bir basamak arayla yerleştirilen muslukları görmek hâlâ mümkün. Merdiven altlarında ve akla gelebilecek her kuytuda özenle yerleştirilmiş sarıncılar ve su depoları var. Gaz boruları bile bu su sistemine bağlanmış, her ışık yakma teşebbüsünde foş diye fışkırırlar.

Du Garbandier, bu bağlantıya atıfta bulunarak sığır ağıllarıyla ilgili kaba saba ve alaycı yorumlar yapmıştır.

irmek delice çağlıyordu. Ağaçlar bu yağınurda sevimsiz ve hırçın olurlardı ve iri kayalar gözü üşütürcesine ışıldarlardı.

Dışarıdan gelen yüksek çekiç sesleri olmasa hemen uykuya daldım tekrar. Kalktım ve buz gibi döşemede ilerleyerek pencereye yaklaştım. Dışarıda, omuzlarında bir çuha, çekiç sallayarak bahçede ahşap bir iskelet diken bir adam vardı. Yüzü kıpkırmızı, kolları güçlü kuvvetliydi, yarattığı eserin etrafını güçlü adımlarla arşınılıyordu. Ağzı, bıyığının gölgesinde çelik dişler gibi parıldayan çivilerle doluydu. Çivileri birer birer ağzından çıkarıp nemli tahtaya ustaca çiviliyordu. Bir kirişi test etmek için durdu ve elindeki çekici kazara düşürüverdi. Beceriksizce eğilip aldı.

Bir şey fark ettin mi?

Hayır.

Çekiç!

Sıradan bir çekice benziyor. Ne olmuş ki?

Kör müsiün sen? Çekiç adamın ayağına düştü.

Eee?

Gözünü bile kırpmadı. Verdiği tepkiye bakan da ayağına kuştüyü düştü sanır.

Durumu idrak eder etmez çılgılığı bastım, hemen pencere pervazını kaldırdım ve işçiyi yağmur bombardımanına tutan soğuk güne uzattım başımı. Adam merakla bana baktı ve soru sorarcasına dostça çattı kaşlarını.

“Adın ne?” diye sordum.

“O’Feersa, ortanca kardeş,” diye yanıtladı. Sonra da, “Buraya gelip yardım eder misin bana?” diye sordu.

“Bacağın tahtadan mı?”

Cevap vermek yerine elindeki çekiçle sol baldırına sert bir darbe indirdi. Yağmurda içi boş bir sesle yankılandı. Çıkardığı sesi dikkatle dinlermiş gibi elini kulağına götürdü. Sonra gülümsedi.

“Yüksek bir darağacı dikiyorum buraya,” dedi, “zemin engebeli olduğu için doğru dürüst durmuyor. Becerikli bir asistanın yardımına hayır demem.”

“Martin Finnucane’i tanıyor musun?”

Elini kaldırıp askeri bir selam çaktı ve kafasını salladı.

“Akraba sayılırsınız,” dedi, “ama tam olarak değil. Kuzenimle çok yakınlar, ama evli değiller, bir türlü fırsat bulup evlenemediler.”

Ben de bacağıma sertçe duvara vurdum.

“Duydun mu?” diye sordum.

Şaşkınlıktan irkildi, gelip elimi sıktı ve yüzüme kardeşçe bakarak sol mu yoksa sağ bacağın mı diye sordu.

Hemen bir not karala ve gidip yardım çağırmasını söyle. Kaybedecek zaman yok.

Hemen dediğini yaptım, Martin Finnucane’den tahtalıköyü boylamadan önce gelip beni tam zamanında kurtarmasını istedim ve acele etmesi gerektiğini söyledim. Söz verdiği gibi gelir miydi, emin değildim, ama içinde bulunduğum tehlike düşünüldüğünde her şeyi denemeye değerdi.

O’Feersa’nın sisin içinde hızla uzaklaştığını ve başı aşağıda, omuzlarında çuha, kalbinde azimle tarlaları arşınlayan rüzgârlar arasında dikkatlice yol aldığımı gördüm.

Sonra, duyduğum kaygıyı unutmak için gidip tekrar yatağa girdim. İki polisten birinin bisikletiyle etrafta dolaşmaması için dua ettim, çünkü mesajımın tek bacaklıların kaptanına acilen ulaşmasının tek yolu buydu. İçimde kesik kesik yanan bir umut ateşi hissettim ve tekrar uykuya daldım.

X

Uyandıgımda aklıma gelen iki düşünce öylesine birbirine yakındı ki adeta yapışmışlardı. Hangisi aklıma daha önce geldi emin olamıyordum, bu iki düşünceyi birbirinden ayırıp tek tek incelemek zordu. Bir tanesi havayla, öncesinde küskün olan günün aniden ışımasıyla ilgili mesut bir düşünceydi. Diğeri ise bunun aynı gün olmadığım, hatta öfkeli günün ertesindeki gün bile olmayabileceğini söylüyordu bana. Buna karar verecek halde değildim, denemedim bile. Tekrar geriye uzandım ve pencereden dışarı bakma alışkanlığıma sığındım. Hangi gün olursa olsun, güzel bir gündü – durgun sularda haşmetle yüzen kuğular gibi gökyüzünde salınan ele avuca sığmaz beyaz bulutlar altında hava ılıman, büyülü ve masumdu. Güneş, büyüsünü fark ettirmeden saçarak, cansız nesneleri renklendirerek ve canlıların kalplerini şenlendirerek her yerde ışıldıyordu. Açık mavi gökyüzü mesafesizdi, ne yakın ne de uzaktı. Yüzüne, içine, ötesine bakabiliyor ve hâlâ hiçliğinin o zarif çizgisinin sonsuzluğunu daha net ve daha yakından görebiliyordum. Yakınlarda bir yerde bir kuş solo bir şarkı tutturmuştu, fattan bir karatavuğun karanlık çalılarının içinde ana dilinde şükranlarını sunmasıydı bu. Söylediklerine kulak verdim ve bütün kalbimle katıldım.

Daha sonra yakındaki mutfaktan başka sesler çalındı ku-lağıma. Bir çift hantal postal döşeme taşları üzerinde ilerli-

yor, duruyor, sonra geri geliyordu. Diğer çift başka bir yöne ilerliyor, daha uzun duruyor ve ağır bir şey taşıyormuş gibi daha ağır adımlarla geldiği yere dönüyordu. Sonra dört postal birden ön kapıya doğru sağlam adımlarla ağır ağır ilerledi ve hemencecik yol üzerindeki su birikintisine gidip suyun bir kısmını kuru zemine sıçrattı.

Kalktım ve giyinmeye başladım. Pencereden, kaba keresteden yapılan darağacının göklere uzandığını görebiliyordum. O'Feersa'nın yağmur altında bırakıp gittiği gibi değildi artık, dört dörtlük bir halde karanlık yazgısını gerçekleştirme-yi bekliyordu. Gördüğüm şey karşısında ne ağladım ne de iç geçirdim. Çok hazindi, hem de çok. Yapının direklerinin arasından uçsuz bucaksız araziye görebiliyordum. O gün gelip çattığında darağacının tepesinden manzara güzel olacaktı, ama bugün hava öylesine açtı ki manzara on kilometre daha uzamıştı. Gözüme dolan yaşları engellemek için bütün dikkatimi giysilerime verdim.

Giyinme faslını neredeyse bitirmiştım ki çavuş nazikçe kapıyı vurdu ve büyük bir nezaketle içeri girerek güneydin dedi.

“Anladığım kadarıyla diğer yatakta da biri yatmış,” dedim muhabbet açmak için. “Siz miydiniz, yoksa MacCruiskeen mi?”

“Muhtemelen Memur Fox'tur. Ben ve MacCruiskeen burada uyumayız, çok pahalı, burada uyuyacak olsaydık bir haftaya kalmaz nalları dikerdik.”

“Nerede uyuyorsunuz peki?”

“Aşağıda –orada– ötede.”

Esmer parmağının gösterdiği yöne baktım. Kapılar ve finrlarla dolu öte dünyaya çıkan soldaki gizli sapağın bulunduğu yolun aşağısıydı.

“Niye ki?”

“Ömrümüzü korumak için. Orada, uykuya daldığın andaki kadar genç uyanırsın uykundan, uykudayken solup git-

mezsin, bir takım elbisenin veya bir çift botun senden daha uzun ömürlü olup olmayacağını kafana takmazsın, üstelik giysilerini çıkarman da gerekmez. MacCruiskeen'i cezbeden şey bu – bir de tıraş olmama durumu var tabii.” Yoldaşı aklına gelince içten bir kahkaha attı. “Komik bir insan bozuntusu,” diye ekledi.

“Peki ya Fox? O nerede yaşıyor?”

“Ta oralarda bir yerlerde sanırım.” Ani bir hareketle tekrar sola döndü. “Gündüz oralarda bir yerdedir, ama onu oralarda hiç görmedik, diğer bir evdeki başka bir tavanın ayrı bir köşesinde de uyuyor olabilir. Aslına bakarsan, levyedeki hesaplarda bazen görülen anlamsız oynamalar, işimize gayriresmi müdahalelerde bulunulduğunu getiriyor akla. Fox akıllara zarar bir deli ve karşı konulması imkânsız bir karakterdir, dizginlenemeyen yanlışlıkların adamıdır.”

“O halde neden burada uyuyor?” Bu hayalet adamın bütün gece benimle aynı odada olduğunu bilmek hiç de mutlu etmemişti beni.

“Sonsuza kadar içinde taşımamak için hepsini harcamak ve sonuna kadar tüketmek istediğinden.”

“Neyin hepsini?”

“Ömrünün. Mümkün olduğunca çabuk ölebilmek için, fazla veya az mesaiyle, mümkün olduğunca çoğundan mümkün olduğunca çabuk kurtulmak istiyor. MacCruiskeen ve ben daha akıllıyız, kendimiz olmaktan bıkmıyoruz, ömrümüzü biriktiriyoruz. Yolun aşağısında sağa dönen bir sapak olduğuna dair bir fikri var sanıyorum, peşinde olduğu şey bu olabilir. Bu sapağı bulmanın en iyi yolunun ölmek ve kanında ne kadar solluk kaldıysa hepsinden kurtulmak olduğunu düşünüyor. Sağ tarafta bir yol olduğuna inanmıyorum ben; olsa bile, gece gündüz hesaplara bakmak için bir düzine adam gerekirdi. Sağın soldan daha zorlu ve aldatıcı olduğunu çok

iyi bildiğinden, sağda onca çukur olmasına şaşırırsın. Sağ hakkında henüz çok az şey biliyoruz, tedbiri elden bırakan kişi için daha yanıltıcı bir şey yoktur.”

“Bunu bilmiyordum.”

Çavuş hayretler içinde gözlerini kocaman açtı.

“Hayatında hiç bisiklete sağdan bindin mi?” diye sordu.

“Binmedim.”

“Neden?”

“Bilmiyorum. Hiç düşünmedim.”

Hoşgörüyü gülümsedi.

“Anlaşılmaz olasılıklar muamması, tam bir karmaşa,” dedi.

Yatak odasından çıkıp masanın üzerinde dumanı hâlâ tüten bulamaç ile süttten oluşan kahvaltımın hazır edildiği mutfığa doğru önüm sıra yürüdü. Masadakilere keyifle işaret etti ve ağzına sanki silme dolu bir kaşık götürüyormuş gibi bir hareket yaptı. Sonra, bilinen bütün tatların en lezzetlisini tadıyormuş gibi ağzını iştahla şapırdattı. Ardından gürültüyle yutkundü ve kırmızı ellerini büyük bir mutluluk içinde midesin üzerine götürdü. Bu cesaretlendirme karşısında masaya oturdum ve kaşığı elime aldım.

“Fox niye deli?” diye sordum.

“Anlatayım. MacCruiskeen’in odasında şöminenin üzerinde küçük bir kutu var. 23 Temmuz’a denk gelen bir gün MacCruiskeen bir bisikleti soruşturmak için karakoldan ayrıldığında, Fox içeri girdi ve merakından çatladığı için kutuyu açıp içine baktı. O günden bu yana...”

Çavuş başını salladı ve parmağını üç kez alnına vurdu. Parmağının çıkardığı sesi duyduğumda yumuşak lapa boğazıma kaçtı, az kalsın boğuluyordum. Sanki tırnağıyla boş bir teneke kutuya vurmuş gibi derinlerden gelen, gümbürtülü, biraz tenekeksi bir sestir bu.

“Kutuda ne vardı?”

“Fazla bir şey değil. Hemen hemen bir sigara kartı büyüklüğünde, ne daha ince ne de daha kalın, kartondan yapılmış bir kart.”

“Anlıyorum,” dedim.

Aslında anlamamıştım, ama umursamazlığımın çavuşu bir açıklama yapmaya sevk edeceğinden emindim. Ben hiç orali olmadan masada tıkınına devam ederken bana sessizce ve tuhaf bir edayla baktıktan sonra açıklamaya girişmesi fazla zaman almadı.

“Bütün iş kartın rengindeydi,” dedi.

“Rengi mi?”

“Ama belki de sadece bu değildir,” diyerek kafası bulanmış bir halde kendi kendine mırıldandı.

Mülayim bir merakla çavuşa baktım. Kaşlarını çatarak düşüncelere dalmış, aradığı kelimeleri tavandan sarkan renkli lambalarda bulmayı beklermiş gibi gözlerini tavanın köşesine dikmişti. Ama kelimeler orada değildi.

“Kart kırmızı değildi,” dedi sonunda kuşkuyla.

“Yeşil?”

“Yeşil de değildi. Hayır.”

“Ne renkti peki?”

“Bildğin renklerden biri değildi, gözün gördüğü hiçbir renge benzemiyordu. Sadece... farklıydı. MacCruiskeen mavi de olmadığını söylüyor, ona inanıyorum. Mavi bir kart insanı delirtmez, çünkü mavi olan şey doğaldır.”

“Farklı renkte bir sürü yumurta gördüm,” dedim, “ismi olmayan renklerde yumurtalar. Bazı kuşlar, gözün dışında hiçbir şeyin fark edemeyeceği kadar uçuk tonlarda yumurtalar yumurtlarlar, neredeyse var olmayan bir şeyi tanımlama zahmetine bile girmez dil. Bana kalırsa yeşilimsi bir bembeyazlık. Kartın rengi bu olabilir mi?”

“Kesinlikle olamaz,” diye yanıt verdi çavuş hemen, “çünkü eğer kuşlar insanın aklını başından alacak yumurtalar yumurtlayabilselerdi, ortada bağ bahçe kalmazdı. Korkulukların toplandığı miting alanlarına dönerdi bostanlar, bayırlar silindir şapkalı binlerce korkulukla dolup taşardı. Dünyanın çivisi çıkardı, insanlar yollarda bisikletlerini tepetaklak çevirir ve bütün civardaki kuşları korkutmaya yetecek mekanik sesler çıkarmak için durmadan pedal çevirirlerdi.” Söylediklerinin dehşetiyle elini alına götürdü. “Çok tuhaf olurdu,” diye ekledi.

Bu yeni rengin pek de iç açıcı bir muhabbet konusu olmadığını düşündüm. Görünüşe bakılırsa, bu rengin yeniliği, şaşkınlıktan insanın beynini embesillik noktasına getirecek kadar yeniydi. Bu kadarını bilmek kâfiydi, inanmak için bu kadarı yeter de artardı bile. Bu hikâye bana pek de inandırıcı gelmemiştii, ama dünyadaki bütün altınları veya elmasları verseler de yatak odasındaki o kutuyu açıp içine bakmazdım.

Çavuş, hoş bir şey arımsamış gibi gözlerini kısıp ağzını büzmüştü.

“Seyahat ederken hiç Bay Andy Gara’yla karşılaştın mı?” diye sordu.

“Hayır.”

“Mütemadiyen kendi kendine güler, geceleyin yatakta bile sessizce kıkırdar. Yolda rastlaştığınız katıla katıla gülmeye başlarlar. Çok moral bozucu bir görüntü, sinirleri gergin insanlar için çok tehlikeli. Eşkıden bir gün MacCruiskeen ve ben kayıp bir bisikleti soruşturuyorduk.”

“Eee?”

“Çapraz demirli bir bisikletti,” diye açıklamaya başladı çavuş, “haftanın her günü böylesi düşmez, çok seyrek görülür. Böyle bir bisikletin peşine düşmek bir ayrıcalıktır aslında.”

“Andy Gara’nın bisikleti miydi?”

“Andy’nin değildi. Andy o zamanlar akli başında bir adamdı, ama meraklıydı. Biz ortadan kaybolunca aklına bir cinlik gelmiş. Yasalara açıkça meydan okuyarak bir yolunu bulup karakola girmiş. Pencereleri çaktığı tahtalarla kapatarak MacCruiskeen’in odasını gece kadar karanlık hale getirmek için baya bir zaman harcamış. Sonra kutuya dadanmış. İçindeki bakamasa da dokunmak istemiş. Elini kutunun içine soktuğunda büyük bir kahkaha koyuvermiş, sanki çok hoşuna giden bir şey görmüş gibi.”

“Peki nasıl bir şeye dokunmuş?”

Çavuş omuzlarını silkti.

“MacCruiskeen’in dediğine göre pürüzsüz değilmiş ama pürüzlü de değilmiş; ne pütürlü ne de kadife gibiymiş. Çelik gibi soğuk bir his verdiğini düşünmek hata, battaniye gibi sıcak bir his verdiğini düşünmekse başka bir hata olurmuş. Beklemiş lapadan yapılan ıslak ekmek gibi bir şey olduğunu düşündüm, ama hayır, MacCruiskeen bunun yapılacak üçüncü bir hata olduğunu söylüyor. Ayrıca bir kâse dolusu kuru bezelye gibi de değil. Nevi şahsına münhasır bir muamma, parmaklara ziyan bir şey ama kendine göre bir cazibesi de yok değil hani.”

“Tavukların kanatlarının altındaki tüyler gibi de mi değil?” diye sordum hevesle. Çavuş dalgın daldın kafasını iki yana salladı.

“Ama şu çapraz geçişli bisiklet var ya,” dedi, “onun yoldan çıktığına şaşmamak lazım. Kafası karışmış bir bisikletti, Barbary adında bir adam ve karısı ortaklaşa kullanıyordu. İri cüssesiyle Bayan Barbary’i görmen lazım, bu durumu sana gizli olarak bile anlatmak istemem.”

Son kelimenin ortasında sustu, meraklı gözleri masaya kilitlenip kaldı. Yemeğimi bitirmiştım, kâseyi ileri doğru ittim. Çavuşun bakışlarını takip ettiğimde, kâsenin önceden durduğu yerde katlanmış bir kâğıt parçası gördüm. Çavuş bir çılgık

attı ve ışık hızıyla ileri doğru atılarak kâğıdı kapıverdi. Pence-
reye gitti, kâğıdı açtı ve görüşünde biraz bozukluk oluşmasına
yetecek kadar kendinden uzaklaştırıp baktı. Yüzü allak bul-
lak olmuş, beti benzi atmıştı; kâğıda dakikalarca baktı. Sonra
pencereden dışarı bakarak gözlerini bir noktaya dikti, kâğıdı
bana doğru savurup attı. Kâğıdı yerden aldım ve üzerinde ya-
zılı olan mesaja şöyle bir göz gezdirdim:

“TEK BACAKLI ADAMLAR TUTUKLUYU KURTARMAK İÇİN
ORAYA GELİYORLAR. YOLDAKİ İZLERE BAKARAK BİR HESAP
YAPTIM, AŞAĞI YUKARI YEDİ KİŞİLER. BİLGİLERİNİZE. -FOX.”

Kalbim delice çarpmaya başladı. Çavuşa baktım; hafifçe
bulutlu gökyüzünü ve emsalsiz memleketin kahverengisinin,
yeşilinin ve kaya beyazının mükemmelliğini sonsuza dek ha-
fızasına kazımak istermiş gibi en az on kilometre ötedeki gü-
nün tam ortasına dikmişti haşın gözlerini. Tarlaların arasında
eğri büğrü uzanan patikalardan birinde, aksak adımlarla beni
kurtarmak için acele acele yürüyen yedi yoldaşımı görür gibi
oldum içimden, sağlam sopalarıyla hep bir arada uygun adım
ilerliyorlardı.

Çavuş hâlâ gözlerini on kilometre ötedeki noktaya dikmiş
duruyordu, ama heybetli cüssesi hafiften sağa sola hareket
ediyordu. Sonra bana, “Bence dışarı çıkıp duruma bir bakmak
lazım; gerekeni, zorunlu ve kaçınılmaz hale gelmeden önce
yapmak her zaman iyidir,” dedi.

Bunu söylerken çıkardığı ses ürkütücü ve acayıpti. Her bir
kelime sanki sırtını minik bir yastığa yaslıymış gibi usulca-
cık bir şekilde ve diğer kelimelerden çok uzakta çıkıyordu.
Sustuğunda, sanki algıya sığmayacak kadar büyüleyici bir
müzik parçasının son notası, yokluğu tam olarak fark edilme-
den çok önce yok olup gitmiş gibi, ılık ve büyümlü bir sessizlik
olmuştu. Sonra bahçeye çıktı, ben ise arkasında bomboş bir

kafayla büyülenmiş bir halde onu takip ediyordum. Çok geçmeden temkinli ve ağır adımlarla bir merdivene tırmandık ve kendimizi karakolun kalkan duvarının yanı başında bulduk. Yüksek darağacının üzerindeydik, ben kurban, o celladım. Bir süre farklı şeyler arasında herhangi bir fark görmeden, değişmeden duran aynı tekdüzeliğin her köşesini metodik bir şekilde inceleyerek her yere bomboş bakışlarla ve dikkatle baktım. Yakınımda çavuşun mırıldanan sesini duyabiliyordum:

“Yine de güzel bir gün,” diyordu.

Şimdi dışarıda, açık havada yankılanan kelimelerinin başka bir sıcaklığı, cansız bir yuvarlaklığı vardı; sanki dili tüylü şeritlerle kaplıydı da, kelimeler ağzından baloncuklar halinde veya sakın havada devedikenleri üzerinde taşınan minik zerrecikler gibi ulaşıyordu bana. Tahta korkuluklara doğru ilerledim ve gülle gibi ağırlaşmış ellerimi korkuluğa dayadım, esinti tüylerimi ürpertiyordu. Yükseklerde esen rüzgârın, insanın yüzü hizasında esen rüzgârdan farklı olduğunu düşündüm: burada hava daha yeni ve daha tuhaftı, göklere daha yakın ve yeryüzünün etkilerinden daha uzaktı. Bu yükseklikte her günün her daim aynı, durgun ve serin olacağını ve rüzgârın yeryüzündeki insanları evrenin akıl sır ermez şerrinden uzak tutacağını düşündüm. Burada, sonbaharın en fırtınalı pazartesinde bile insanın yüzünü fırçalayan arsız yapraklar olmaz, hiçbir arı bu sert rüzgârlarda barınamazdı. Hüzünle iç geçirdim.

“Tuhaf bilgiler sadece gözünü yükseklerle dikenlere lütfedip gelir,” diye mırıldandım.

Bu garip şeyi neden söylediğimi bilmiyorum. Benim ağzımdan çıkan kelimeler de, onlara can verecek nefesleri yokmuş gibi, yumuşak ve hafiflerdi. Arkamda çavuşun kalın ipleri kurcaladığını duydum, sanki hemen arkamda değil de uzun bir koridorun diğer ucundaymış gibi geldi bana. Sonra, dipsiz bir vadiden gelen alçak sesini duydum.

“Bir keresinde,” dedi, “bir adamın gözlem yapmak için bir balon içinde gökyüzüne yükseldiğini duymuştum; hayranlık uyandıran bir adammış ama cahilin tekiymiş. Teleskopla veya teleskopsuz görülemeyecek kadar uzaklaşana dek ipi salmışlar, sonra da birinci sınıf gözlemler yapmasını garantilemek için bir yirmi kilometre daha salmışlar ipi. Gözlemler için belirlenen zaman dolduğunda balonu aşağı çekmişler, bir de ne görsünler: sepet boşmuş. Sonrasında adamın ölüsünü veya dirisini hiçbir yerde bulamamışlar.”

Aklım bir karış havada, ellerim hâlâ tahta tırabzanda, içi boş bir kahkaha attım.

“Ama iki hafta sonra balonu tekrar yukarı göndermeyi akıl etmişler ve bu sefer aşağı çektiklerinde içinde ne olsa beğenirsin? Adamı sepette otururken bulmuşlar, tek tüyü bile eksilmemiş, inanılır gibi değil.”

Bir ses daha çıkardım; konuşmayı bizzat benim yaptığım bir meydan mitinginde seyircilerden biriymişim gibi geldi sesim kulağıma. Çavuşun ağzından çıkan kelimeleri duymuş ve tam olarak anlamıştım, ama havayı her zaman dolduran ve açık seçik duyulan o seslerden –martıların uzaktan gelen bağırışları, esen rüzgârın yarattığı karışıklık ve tepe aşağı dökülen su– daha anlamlı değildi bu kelimeler. Pek yakında ölülerin ayak bastığı yere gidecektim, belki de sağlıklı, özgür ve bütün insani tereddütlerden arınmış bir adam olarak tekrar yeryüzüne çıkardım. Kim bilir, belki bir nisan rüzgârının ürperten nefesi, inatçı bir ırmağın özü ya da gözü okşayan mavi uzaklıkta kendime sonsuza dek bir yer edinip akla işleyen yüce bir dağın ebedi mükemmeliyetinin bir parçası olurdum. Belki de yaprak kıpırdamayan sarı bir günde otların kıpırtısı gibi küçük bir şey, işine gücüne bakan görünmez bir yaratık – benim işim de bu ya da bunun bir parçası olurdu. Veya akşamı sabahtan ayıran o esrarengiz fark; günün mükemmelliğe ermiş kokuları, sesleri

ve manzaraları da her şeye burnunu sokan daimi varlığımdan nasibini alabilirdi pekâlâ.

“Adama bunca zaman nerede olduğunu ve ne yaptığını sormuşlar, ama merakların giderecek bir yanıt alamamışlar; adam Andy Gara’nın kahkahası gibi bir kahkaha koyuvermiş, evine gitmiş ve kendini eve kapatmış. Annesine de, soran olursa evde olmadığını, ziyaretçi kabul etmediğini ve eğlence falan da istemediğini söylemiş. Bu durum insanları çok kızdırmış ve yasaların bile tanımlayamayacağı derecede tutuşturmuş tutkularını. Bu yüzden, söz konusu adam dışındaki bütün halkın katıldığı bir toplantı düzenlemişler ve ertesi gün silahlarını kapıp adamın evini basmaya, gökyüzündeyken neler olduğunu anlatması için ona gözdağı vermeye ve elini kolunu bağlayarak ateşte dağladıkları demir çubuklarla adamı konuşturmaya karar vermişler. Al sana şahane bir kanun düzeni, müthiş bir demokratik özerklik davası, özerk yönetimle ilgili harika bir yorum.”

Belki de suda hüküm süren bir güç olurdum, çok uzaklarda denizde yaşayan bir şey; güneşte, ışıktaki ve suda bilinmeyen ve gözün görmediği bir düzen, olağandan çok öte bir şey. Durağan zamanlarında hapsolmuş, göz değmemiş ve yorumlanmamış, sadece kendi anlaşılamayan gizemleri içinde var olan, sadece kendi gözsüz ve akılsız ölçülemezliklerinde meşrutiyet kazanan ve kendi asli soyutlukları içinde güvenle salınan anaforsal akışkanlar ve buğulu mevcudiyetler var bu koca dünyada; böylesi bir nitelikte canım ne zaman isterse en saf öz olabilirim. Issız bir kıyıya ait olabilirim ya da o kıyıya çaresizlikle vuran denizin ıstırabı.

“Ama o gün ile ertesi sabah arasında fırtınalı bir gece geçirmişler, ağaçları derin köklerinden sarsan, yolları kırılan dallarla bezeyen ve kök bitkilerine kötü bir oyun oynayan uğultulu bir geceymiş. Ertesi sabah delikanlılar balon ada-

ının evine vardıklarında, bir de ne görsünler, yatak boşmuş ve adamın ölü veya diri, çıplak veya paltolu hiçbir izine rastlanmamış. Balonun olduğu yere gittiklerinde, rüzgârın balonu yerden koparıp havalandırdığını, balona bağlı ipin bocurgatta uçuşarak dönüp durduğunu ve balonun bulutların arasında çıplak gözle görülemeyecek kadar uzaklaştığını görmüşler. Balonu yere indirebilmek için on üç kilometre uzunluğunda ip çekmişler, ama bir de ne görsünler: sepet yinc boşmuş. Adamın yine balonla gökyüzüne çıkıp orada kaldığını konuşup duruyormuş herkes, ama bu tam bir muamma. Adamın adı Quigley'ymiş ve herkesin dediğine göre Fermanagh sülalesindenmiş.”

Çavuş darağacının tepesinde boynuma geçecek olan ilmeği ayarlamak için merdiven üzerinde bir sağa bir sola bir de yukarıya doğru hareket ederken, yaptığı konuşmanın her bir parçası pusulanın farklı yönlerinden geliyordu kulağıma. Varlığıyla –hareketleri ve sesiyle– arkamdaki dünyanın yarısını kaplıyor, en ücra köşesine kadar yayılıyordu sanki. Dünyanın diğer yarısı, doğasına kusursuz bir şekilde uyan netlik ve yuvarlaklıkta sereserpe önümde uzanıyordu. Ama arkamdaki yarısı karanlık ve uğursuzdu; sabırla ve incelikle ölümümün ayrıntıları üzerinde çalışan sinsi polis memuru dışında hiçbir şeyden oluşmuyordu. Çavuşun işi neredeyse bitmek üzereydi ve gözlerim uzaklara bakarken bocalıyor, mesafeye pek anlam veremiyor ve yakındaki şeylere bakmaktan daha da az haz alıyordu.

Söyleyebileceğim fazla bir şey yok.

Hayır.

Metanetli olmanı ve bu dünyadan kahramanca ayrılmanı tavsiye etmek dışında tabii.

Bu hiç de zor olmayacak. Bir yere dayanmadan ayakta duramayacak kadar bitkin hissediyorum kendimi.

Bir bakıma şanslı sayılırsın. Kimse rezalet çıkarıp maskara olmak istemez. Böyle bir durum, bu işe dahil olan herkesin işini daha da zorlaştırır. Kendi ölümü sırasında nasıl davranacağını düşünürken bile diğerlerinin duygularını dikkate alan bir kişi, bütün sınıfların hayranlığını kazanan bir soyluluk sergilemiş olur. Meşhur bir şairden alıntı yapmak gerekirse, "Tuscany birlikleri bile alkış tutmadan edemez." Ayrıca, ölüm karşısında kayıtsız kalmak başlı başına etkileyici bir meydan okumadır.

Dedim ya sana, rezalet çıkaracak halim bile yok.

Çok iyi. Bu konuda daha fazla söze gerek yok.

Arkamdan bir gıcırtı sesi geldi, sanki çavuş taktığı ilmeği test etmek için kıpkırmızı yüzüyle havada sallanıyordu. Daha sonra, gerisin geriye platformun tahtaları üzerine abanan iri cüssesinin çıkardığı çatırtıyı işittim. Çavuşun muazzam ağırlığına dayanan bir ip, benimkine bana mısın bile demezdi.

Çok geçmeden senden ayrılacağımı biliyorsun herhalde, değil mi?

Düzen böyle.

Seninle birlikte olmanın benim için bir zevk olduğunu kayda geçirmeden gitmek istemem doğrusu. Senden her zaman büyük nezaket ve anlayış gördüğümü yadsıyamam. Takdirimin bir göstergesi olarak sana küçük bir şey versem de hiçbir işine yaramaz, ona yanyorum sadece.

Teşekkür ederim. Bunca zaman bir arada olduktan sonra ayrılmak zorunda kalmak beni de çok üzüyor. Eğer saatim bulunmuş olsaydı, onu alacak bir yol bulabilsen sana vermeyi isterdim doğrusu.

Ama senin saatin yok ki aslında.

Unutmuşum.

Yine de teşekkürler. Bütün bunlar olup bittikten sonra... nereye gideceğin hakkında bir fikrin var mı?

Hiçbir fikrim yok.

Benim de yok. Benim gibilere bu durumda ne oluyor bilmiyorum ya da hatırlamıyorum. Bazen dünyanın bir parçası olabilirmişim gibi geliyor, anlıyor musun?

Evet.

Yani, bilirsin işte, rüzgâr mesela. Onun bir parçası olmak. Veya Killarney Gölleri gibi güzel bir yerin manzarasının ruhu, özündeki anlam olmak, anlıyor musun?

Anlıyorum.

Veyahut denizle alakalı bir şey. "Ne denizde ne karada olan bir ışık, köylünün umudu ve şairin rüyası." Okyanusun ortasında büyük bir dalga, örneğin, çok ıssız ve tinsel bir şey. Böyle bir şeyin parçası olmak.

Seni anlıyorum.

Hatta bir çiçeğin kokusu.

Birden boğazımdan bir haykırma sesi çıktı ve çığlığa dönüştü. Çavuş sessizce arkamdan yaklaşıp kocaman eliyle kolumu sert bir kelepçe gibi kavradı, beni nazikçe ama acımasızca olduğum yerden platformun ortasına doğru sürüklemeye başladı. Platformun ortasında mekanizmanın ağırlığıyla her an çökebilecek bir kapak olduğunu biliyordum.

İstifini bozma!

Kafatasının içinde deliler gibi fırl fırl dönen gözlerim, sonsuza dek terk etmek üzere olduğum dünyada son bir kez dans etme coşkusuyla, iki yaban tavşanı gibi önümdeki manzarada bir aşağı bir yukarı koşturuyordu. Ama telaş ve heyecan içinde oldukları halde, yolun çok aşağısında her şeyin gömüldüğü dinginliğin içinde dikkatleri üzerine çeken bir kıpırtıyı fark edebildiler.

"Tek bacaklılar!" diye bağırdım.

Arkamda duran çavuşun da yoldaki hareketi fark ettiğini biliyordum, çünkü her ne kadar kolumu hâlâ sıkıca tutuyor

da olsa beni sürüklemekten vazgeçmişti. Keskin bakışlarının benimkilerle paralel bir şekilde ileriye yöneldiğini ama çeyrek kilometre kadar ilerideki bir noktada birleşene kadar giderek birbirlerine yaklaştıklarını hissedebiliyordum. Yoldaki hareketin bize doğru yaklaşmasını ve giderek netleşmesini izlerken nefesimizi tutmuştuk, cansız gibiydik.

“MacCruiskeen, tanıya şükürler olsun!” dedi çavuş sesizce.

Hoplayan yüreğim acıyla çöktü. Her celladın bir yardımcısı vardır elbet. MacCruiskeen’in gelişi ölümümün kesinliğini iki kat daha kesinleştirmişti.

MacCruiskeen bize doğru yaklaşırken, acele ettiğini ve bisiklet üzerinde olduğunu görebiliyorduk. Rüzgârı yarıp geçmek için arka kısmını kafasından daha yüksekte tutarak bisikletin tepesinde perişan bir halde debeleniyordu, vahşi bir hiddetle bisikleti ileri doğru savururken uçuşan bacaklarının hızını algılayacak kadar hızla hareket edemezdi hiçbir göz. Karakoldan yaklaşık yirmi metre ötede kafasını kaldırarak yüzünü ilk kez gösterdi ve darağacının tepesinde dikilmiş bütün dikkatimizle onu seyrettiğimizi gördü. MacCruiskeen karmaşık bir hoplayışla bisikletten fırladı ve bisiklet MacCruiskeen’e ara demiriyle bir oturak oluşturmak için ustalıkla kendi çevresinde dönüverdi. Bacaklarını açmış vaziyette minicik cüssesiyle orada durmuş bize bakıyordu, soluğu kesilmiş sesiyle bize mesajını ulaştırmak için ellerini ağzına götürdü:

“Leveye – dokuz nokta altmış dokuz!” diye bağırdı.

İlk kez kafamı çevirip çavuşa bakma cesaretini buldum. Yüzü, kanının her damlası çekilmiş gibi aniden kül gibi solmuş, avurtları çökmüş, çehresi gevşeyip çirkinleşmişti. Alt çenesi de oyuncak bir bebeğin mekanik çenesi gibi gevşekçe sarkıyordu. Maksadının ne olduğunu hissedebiliyordum ve

hayat ellerimin arasından patlayan bir iç lastikten kaçan hava gibi süzölüp gidiyordu. Bana bakmadan konuştu.

“Ben gidip gelene kadar burada bekle,” dedi.

Onun kilosunda bir adam için şaşırtıcı bir hızla uzaklaşarak beni orada tek başıma bıraktı. Bir sıçrayışta merdivene konmuştu. Kollarını ve bacaklarını merdivene dolayarak sıradan bir düşüşten hiç de farklı olmayan bir hızla kayarak yere indi ve yok oldu. Bir saniye sonra MacCruiskeen’in bisikletinin demirinde oturuyordu, daha sonra ikisi çeyrek kilometre ötede gözden kayboldular.

Gittiklerinde üzerime müthiş bir bitkinlik öylesine aniden çökmüştü ki platforma yığılıp kalıverdim. Bütün gücümü topladım, merdivenden santim santim ilerleyerek aşağıya indim ve gerisin geri karakolun mutfağına giderek ateşin yanındaki bir sandalyeye çaresizce bıraktım kendimi. Sandalyenin ne kadar dayanıklı olduğuna şaşıp kalmıştım, çünkü vücudum kurşun gibi ağır geliyordu bana. Kollarım ve bacaklarım öylesine ağırlaşmıştı ki onları oldukları yerden hareket ettiremiyordum, gözkapaklarımı ise şöminenin kırmızı alevinin sadece küçük bir pırıltısını görebilecek kadar kaldırmıştım.

Bir süre uyumadım, ama uyanık da değildim. Ne geçen zamana dikkat ediyor ne de kafamı herhangi bir meseleye yoruyordum. Günün eskidiğini, ateşin söndüğünü ya da gücümün yavaş yavaş yerine geldiğini fark etmemiştim. Şeytanlar, periler, hatta bisikletler önümde taş döşemenin üzerinde dans etse, kafam hiç allak bullak olmaz veya sandalyedeki yığılıp kalmış pozisyonum zerre kadar değişmezdi. Aşağı yukarı ölü olduğumdan emindim.

Ama düşünme yetim geri geldiğinde, aradan uzun bir zaman geçmiş olduğunu, ateşin neredeyse sönmek üzere olduğunu ve MacCruiskeen’in biraz önce bisikletiyle mutfığa gi-

rip bisikleti alelacele yatak odasına soktuktan sonra geri gelip gözlerini bana diktiğini fark etmiştim.

“Neler oldu?” diye fısıldadım umursamaz bir havada.

“Levyeye tam zamanında yetiştik,” diye yanıtladı, “güçlerimizi birleştirip üç sayfa hesap yapmamız ve epey bir çalışmamız gerekti, ama hesapları tam vaktinde kaydedebildik. Yumruların büyüklüğünü ve düşüşün ağırlığını bir bilsen şaşar kalırsın.”

“Çavuş nerede?”

“Gecikme için senden özür dilememi istedi. Kamu yararına kanunu ve düzeni savunmak için emniyet mensupları olarak oracıkta ant içmiş sekiz vekille birlikte pusuya yattı. Ama yapabilecekleri fazla bir şey yok, sayıları daha az, yenilmeye mahkûmlar.”

“Tek bacaklı adamları mı bekliyor orada?”

“Tabii ki. Fox sayesinde adamların sayıları artmış durumda. Bu yüzden karargâhtan sıkı bir fırça yiyeceği kesin. Sayıları yedi değil on dörtmüş meğer. Buraya doğru ilerlemeye başlamadan önce tahta bacaklarını çıkarıp kendilerini çiftler halinde bağlamışlar, böylece her iki bacağa iki adam düşmüş oluyor. Napoléon’un Rusya’dan çekilirken uyguladığı taktiği anımsatıyor, tam bir askeri deha örneği.”

İnsanın içini kavuran en iyi kalite konyak bile bu haber kadar canlandıramazdı beni. Yerimde doğruldum. Gözlerim ışıdı yeniden.

“Öyleyse çavuşu ve polisleri alt edecekler, değil mi?” diye sordum hevesle.

MacCruiskeen esrarengiz bir şekilde gülümsedi, cebinden kocaman anahtarlar çıkardı ve mutfakı terk etti. Çavuşun bisikletini tuttuğu hücrenin kapısını açtığını duyabiliyordum. Elinde boyacıların badana yaparken kullandıklarına benzer tapalı büyük bir teneke kutuyla hemen geri geldi. Yokluğunda

sinsi gülüşü silinmek bir yana, daha da derine kazınmıştı suratında. Kutuyu odasına götürdü ve bu sefer elinde büyük bir mendille çıkageldi, yüzünde hâlâ aynı gülüş vardı. Tek kelime etmeden gelip sandalyemin arkasında durdu ve hareketlerime ve şaşkınlığıma aldırış etmeden gözlerimi mendille bağladı. Karanlıkta sesini duydum:

“Zıpzip adamların çavuşu alt edeceklerini sanmıyorum,” dedi, “çünkü ben oraya dönmeden önce çavuşun adamlarıyla birlikte pusuya yattığı yere gelirlirse, bisikletimle yolun aşağısına varana dek çavuş onları askeri manevralar ve yanlış alarmlarla oylar. Şu anda çavuş ve adamlarınm da senin gibi gözleri bağlı. İnsanın pusuda beklerken bu halde olması garip, ama her an beni bisiklet üzerinde görmeyi beklerlerken başka halde olmaları imkânsız.”

Ne dediğini anlamadığı mırıldandım.

“Odamdaki o kutunun içinde özel bir buluş gizli,” dedi, “o teneke kutuda daha da fazlası var. Bisikletimi boyayacağım ve zıpzip adamların gözü önünde alenen yoldan aşağı süreceğim.”

Bunu söylerken karanlıkta benden uzaklaşıyordu, sonra odasına girdi ve kapıyı kapattı. Çalışırken çıkardığı sesler geliyordu kulağıma inceden.

Hâlâ bitkin, ışıktan yoksun ve ilk kez olarak kaçabilme ihtimalimi aklımdan geçirerek orada yarım saat oturdum. Ölümünden dönüp tekrar sağlıklı yorgunluğuma geri dönmüş olmalıydım, çünkü polisin yatak odasından çıkıp gözü kör eden ve akli yıkıma uğratan bisikletiyle mutfağı geçtiğini duymadım. Orada, mendilin karanlığının ardında sakince hüküm süren kendi özel karanlığımda sandalyede gelişigüzel bir uykuya dalmış olmalıyım.

XI

Dinlendiren uykunun ardından yavaş yavaş uyanmak, beyninin derin uykudan tembelce çıkıp silkinerek kendine gelmesi ve uykunun sona ermemesi için ışıkla yüz yüze gelmekten kaçınmak olağandışı bir deneyim. Uyanınca ilk olarak bunu düşündüm, sonra kör olma korkusu sardı her yanıma, son olarak da elim neşeyle MacCruiskeen'in mendilini buldu. Mendili çekip çıkardım ve etrafıma bakındım. Hâlâ sandalyede kazık gibi oturuyordum. Karakol sessiz ve boş gibiydi, ateş sönmüştü ve gökyüzünde saat beşi gösteren tonlar hâkimdi. Mutfağın köşelerinde ve masanın altında gölgeler çoktan yuva yapmıştı.

Kendimi daha güçlü ve daha zinde hissediyordum, bacaklarımı uzattım ve göğsümü gererek kollarımı sıkıca kenetledim. Uykunun ne denli büyük bir lütuf olduğunu, özellikle de uykuya dalabildiğim için ne kadar şanslı olduğumu düşündüm. Pek çok keşerler, beynim karşılaştığı durumlara artık katlanamadığında kendini uykuya bırakmıştır. Bu, sadece De Selby gibi bir adamın aklını kurcalayacak türden bir zayıflığın tam tersiydi. Kendisi, bütün azametine rağmen, gün ortasında hiç nedensiz sık sık uykuya dalarmış, çoğunlukla da tam bir cümlelerin orta yerindeyken.²⁷

27 Muhafazakar Fransız yarımcu Le Fournier (*De Selby – Tanrı mı İnsan mı?* adlı eserinde) De Selby'nin kişiliğinin bilimsel olmayan yanlarını etraflıca

Ayağa kalktım ve eğilip doğrularak bacaklarımı esnettım. Ateşın yanında tembel tembel etrafa bakınırken, bir bisikletin ön tekerleğinin karakolun arkasına giden bir koridorda görüş alanıma girdiğini fark ettim. On beş dakika kadar egzersiz yaptıktan sonra tekrar sandalyeye oturdum, şaşkın şaşkın bu tekerleğe bakarken buldum kendimi. Geçen zaman içinde biraz daha öne geldiğine yemin edebilirdim, çünkü son baktığımda tekerlek göbeğini göremezken şimdi dörtte üçünü görebiliyordum. Muhtemelen oturup kalktığım için değişen pozisyonumdan kaynaklanan bir göz aldanmasıydı bu, ama

ele alan yazılar yazmış ve fizikçi, balistik uzmanı, filozof ve fizyolojist kimliğinin ağır başlılığı ve saygınlığıyla pek de bağdaşmayan kusurları ve zaafı olduğunu fark etmiştir. De Selby uyku fenomenini bir dizi “nöbet” ve kalp krizi olarak tanımlamayı tercih ettiğinden uykuyu bir zaaf olarak görme- se de, herkesin gözü önünde uykuya dalma alışkanlığıyla daha küçük çapta pek çok bilimadamının düşmanlığını kazanmıştır. Bu uykular, kalabalık caddelerde yürürken, yemek sırasında ve en azından bir kere umumi tuvalette yakalamıştır kendisini. (Du Garbandier, polis kovuşturması metninde yaptığı sözde bilimsel “redaksiyon”unda bu umumi tuvalette uyuma olayını kamuya açarak konuya kötücül bir aleniyet kazandırmış ve bu metne, De Selby’nin, her ne kadar ölçüsüz de olsa, anlam karmaşasına izin vermeyen ahlaki karakterine hunharca saldıran kin dolu bir giriş yazısı eklemiştir.) Bu uykuların bazılarının, De Selby’nin fizikçi olarak kimi çapraşık problemlerle ilgili görüşlerini bildirmesi için çağrıldığı entelektüel cemiyetlerin toplantılarında vuku bulduğu doğrudur, ama bunların “oldukça yerinde” uykular olduğuna dair, özellikle Du Garbandier tarafından hiçbir çıkarımda bulunulmamıştır.

De Selby’nin diğer bir zaafı da, kadınlar ve erkekleri ayıramamasıymış. Kontes Schnapper kendisine takdim edildikten sonra kontesle ilgili olarak “o adam”, “kültürlü beyefendi”, “kurnaz beybaba” ve buna benzer iltifat- larda bulunması dillere destan olmuş. Kontesin yaşı, entelektüel becerileri ve giyim tarzı göz önüne alındığında, görme özürlü biri için affedilebilir bir hata olabilir bu, ancak genç tezgâhtar kızlar, garsonlar ve benzerlerinden alenen “erkekler” diye söz ettiği diğer durumlar için aynı şeyi söylemek zor. Hakkında çok az şey bilinen esrarengiz ailesinden söz ettiği nadir durum- larda, annesinden bahsederken “çok seçkin bir beyefendi” (*Lux Mundi*, s. 307), “katı alışkanlıkları olan bir adam” (*a.g.e.*, s. 308) ve “adam gibi adam”

bu pek de mümkün görünmüyordu çünkü sandalye küçü-
cüktü ve oturma açımı çok da değiştirmeme izin vermiyordu.
Şaşkınlığım giderek hayrete dönüştü.

Hemen ayağa fırladım ve dört uzun adımda koridora var-
dım. Etrafıma bakınca dudaklarımdan bir feryat koptu – bu
artık bir alışkanlık halini almıştı bende. MacCruiskeen telaştan
hücrenin kapısını ardına dek açık bırakmıştı, anahtarlar kilidin
üzerinde öylece duruyordu. Küçük hücrenin arka tarafında
boya kutuları, eski hesap defterleri, delik deşik bisiklet tüpleri,
lastik tamir gereçleri ve dekoratif at koşum takımlarına ben-

(Kraus: *Briefe*, xvii) gibi sözcükler kullanmıştır. Garbandier (*Çağımızın Ta-
ribi* adlı sıradışı eserinde), sadece bilimsel yorumun ihtiyatlı sınırlarını değil
insan terbiyesinin bilinen bütün ufuklarını da zorlayan bu acınası kusura de-
ğinmiştir. Du Garbandier, müphem veya müstehcen konularla ilgili olarak
Fransız yasalarının boşluklarından yararlanarak, cinsel tuhafıkları bilimsel
tezle inceleyen bir kitapçık yayımlanmış ve bu kitapçıkta De Selby'yi insanlı-
ğın gördüğü en sefil canavar olmakla suçlamıştır.

Henderson ve ikinci dereceden diğer bazı Hatchjaw-Bassett ekolü uz-
manları, bu rezil dokümanı Hatchjaw'un Almanya'yı alelacele terk etme-
sinin en olası nedeni olarak görmüşlerdir. "Du Garbandier" isminin şaibeli
Kraus tarafından kendi çıkarları için bir takma ad olarak kullanıldığı ko-
nusunda Hatchjaw'un ikna olduğunu artık herkes kabul etmektedir. Ha-
tırlarsanız Bassett karşıt görüşü savunmuş ve Kraus'un aslında iftiralarını
Almanya'da yaymak amacıyla sivri dilli bir Fransız tarafından kullanılan bir
isim olduğu fikrini benimsemişti. Bu teorilerden hiçbirinin iki yorumcunun
da eserlerinde doğrudan desteklenmediği görülebilir: Du Garbandier müte-
madiyen kötileyen ve aşağılayan bir tavır takınırken, bilim dünyasına sahte
başarılarıyla damga vuran Kraus pek çok eserinde De Selby hakkında hiç de
yerici şeyler söylemez. Hatchjaw, dostu Harold Barge'ye yazdığı veda mek-
tubunda (bilinen en son mektubu) bu çelişkiyi dikkate almışa benziyor; bu
mektupta, Kraus'un Du Garbandier'in sözlü saldırılarına kayıtsız tekzipler
yayımlayarak hatırı sayılır bir servet yaptığı yolundaki kanaatini dile getirir.
Bu suçlama asılsız sayılmaz, çünkü Hatchjaw'un dediğine göre, Du Gar-
bandier adıyla zehir saçan bir kitabın peydah olmasından çok kısa süre sonra
Kraus oldukça gösterişli kitaplar –bazılarının içinde pahalı baskı resimler
olan kitaplar– yayımlamıştır. Bu tür durumlarda, iki kitabın da aynı yazar

zeyen ama bambaşka bir iş için kullanıldığı bariz olan pirinç ve deri parçalarından oluşan bir yığın duruyordu. Dikkatimi asıl çeken hücrenin ön tarafıydı. Çavuşun bisikleti, gövdesinin yansı eşığının diğer tarafında, kapıya yaslanmış duruyordu. Onu bu şekilde MacCruiskeen bırakmış olamazdı, çünkü boya kutusuyla birlikte hücreden hemen geri gelmişti. Anahtarları kilidin üzerinde unutması, karakolu terk etmeden önce hücreye

tarafından olmasa bile işbirliği içinde yazılmış olduğu sonucuna varmaktan kaçınmak kolay değil. Şurası kesin ki, Kraus ve Du Garbandier arasındaki ilişkinin dengesi, hataya mahal vermeyecek şekilde De Selby aleyhine meyletmiştir.

Hatchjaw'un "insanlığın edepli içgüdülerine karşı kabul edilemez bir hakaret haline gelen kanserli bir yozlaşmayı tek kalemde sona erdirmek adına" yurtdışına gitmek için aldığı alelacele ve kahramanca karara pek de itibar etmemek lazım. Ülkeden ayrılmak üzereyken nıhtımda Hatchjaw'un eline tutuşturduğu bir norta Bassett kendisine bu yolda başarılar dilemiş, ama Hamburg yerine Paris'e gitmesi gerektiğini çıklatan muzip bir imada bulunurcasına yanlış gemiye bindiği için teessüflerini bildirmiştir. Hatchjaw'un dostu Harold Barge, yorumcunun yolculuk ettiği kamarada kendisiyle son bir görüşme yapmıştır. Bu ilginç görüşmeyi aktardığı kayıtlarda şöyle der: "Heyecanlı ve keyifsiz görünüyordu, kafese kapatılmış bir hayvan gibi küçücük kamarasında bir aşağı bir yukarı yürüyor ve en azından beş dakikada bir saatine bakıyordu. Konuşması dengesiz ve bölük pörçüktü, benim bahsettiğim konularla uzaktan yakından hiçbir alakası yoktu. Hastalıklı bir şiddetle yanan gözleri, soluk bir benizle kaplı zayıf ve çökmüş yüzünü neredeyse aydınlatmış, canlandırmıştı. Giydiği eski moda giysiler buruş buruştu ve tozluysa, haftalardır gece gündüz hiç çıkarılmadıkları izlenimini veriyorlardı. Tıraş olmak veya yıkanmak adına yakın zamanda bulunduğu girişimlerin yarım yamalak olduğu her halinden belliydi; aslına bakarsanız, kapalı gemi penceresinden dışarıya karmakarışık duygularla baktığımı hatırlıyorum. Yine de, haysiyetsiz görüntüsü kişiliğinin asaletine ya da giriştiği çaresiz vazifeyi başarıyla sonlandırma konusunda gösterdiği özverili kararlılığın kamçılacağı ruhani coşkusuna gölge düşürmüyordu. Eften püften bazı matematik konularına değindikten sonra (belli bir diyalektik zarafeti de yok değildi hani), bir sessizlik çöktü üzerimize. İkimiz de, eminim, son gemi treninin de yavaşladığını (aslında bu kez iki sefer halinde çalışıyordu) duymuş ve ayrılın-

geri dönmediğinin bir kanıtıydı. Ben uykudayken birinin içeri girip bisikleti yarıya kadar kapıdan aşkırtmış olması da uzak bir ihtimaldi. Diğer yandan, çavuşun bisikletiyle ilgili endişelerinden ve bisikletini hücre hapsinde tutma kararından bahsettiğini hatırladım elimde olmadan. Eğer bir bisikleti tehlikeli bir suçlu gibi hücreye kapatmak için iyi bir nedeni varsa, bisikletin fırsatını bulursa sıvışmaya çalışacağını düşünmek de gayet

vaktinin daha fazla ertelenemeyeceğini hissetmiştik. Doğal ve dokunaklı bir edayla bana doğru dönüp duyguyla titreyen elini omzuma koyduğunda, havadaki gerginliği kırmak için söyleyebileceğim matematik dışında bir konuyla ilgili öylesine bir söz bulmak için aklımı yokluyordum. Alçak ve titrek bir sesle konuşarak şöyle dedi: 'Şüphesiz, bir daha geri dönme ihtimalimin pek olmadığını anlamışsındır. Yurtdışında hüküm süren kötülükleri ortadan kaldırarak, üzerime çullanacak olan ve halihazırda bavulumda parçalarını taşıdığım felaketlerden soyutlamıyorum kendimi. Göçüp giderken arkamda daha temiz bir dünya bırakabilirsem, hatta sevdiğim adama küçük de olsa bir hizmette bulunabilirsem, yaşayacağım sevinç düşmanımın yüzleştikten sonra ikimize ait ne kadar az iz bulunursa o kadar artacak. Yazılarım, kitaplarım ve araç gereçlerimin korunması için sana güveniyorum, peşimize düşecek kişilerle başa çıkabilmek için iyi muhafaza edilmeleri lazım.' Bana uzatılan bu eli sıkarak bir şeyler kekeledim. Az sonra, duygudan yoksun olmayan gözlerle rıhtımda tökezleyerek yürürken buldum kendimi. O akşamdan beri, o küçük pespaye kabinde tek başına ve Hamburg'un yılanvari cüssesiyle boy ölçüşemeyecek kadar savunmasız duran o yapayalnız adamın görüntüsünde kutsal ve kıymetli bir şey varmış gibi bir his taşıyorum içimde. Bu naçizane tapınak aldığım her nefesle hayat bulduğu sürece bu anıyı gururla taşıyacağım belleğimde."

Barge, tarihsel bir hata yapmama kaygısından ziyade Hatchjaw'a duyduğu sevgiyle hareket ediyordu. Hatchjaw'un "savunmasız" olduğunu söylerken böyle bir yaklaşım içinde olmasından korkuluyor. Muhtemelen şimdiye kadar hiçbir yolcu onunkinden daha müthiş bir silahla donanmış olarak çıkmamıştır yurtdışına; hiçbir yerdeki müzede onunkinden daha çeşitli veya daha ölümcül bir cephane koleksiyonu yoktur herhalde. Patlayıcı kimyasallar ile sayısız bomba, fişek ve kara mayınının henüz bir araya getirilmemiş parçalarının yanı sıra, dört askeri tabanca, iki tüfek, iniş takımı (!), küçük bir makineli tüfek, ufak tefek bir sürü ateşleme çubuğu ve belli ki sipariş üzerine

makul olur diye geçirdim aklımdan. Buna pek de inanasım gelmiyordu; inanmak zorunda kalmadan önce bu durumun gizemi üzerine kafa yormayı bırakmanın daha iyi olacağını düşündüm, çünkü duvar boyunca yan yan ilerlediğine inandığınız bir bisikletle bir evin içinde yalnız kalsanız, korku içinde oradan kaçıp uzaklaşırdınız. Kafam o anda kendi kaçışımına o denli meşguldü ki, bu konuda bana yardımcı olabilecek herhangi bir şeyden korkma lüksüm yoktu.

Varlığına bu tür araçların genelde sahip olduğunun çok ötesinde bir fark ve önem kazandıran kendine has bir şekli veya kişiliği vardı sanki bisikletin. Oldukça iyi bakılmıştı, koyu yeşil demirleri güzelce cilalanmıştı, pastan eser olmayan ispitleri ve jantları ıslıl ıslıldı. Evcil bir midilli gibi önümde duran bisiklet, çavuşla kıyaslandığında epey bir küçük ve alçak görünüyordu, ama kendi boyumla kıyaslayarak ölçtüğümde bildiğim bütün bisikletlerden daha büyük olduğunu fark ettim. Bunun nedeni muhtemelen her parçasının mükemmel bir orana sahip

hünerli bir tüfekçi ustası tarafından yapılmış ve bir fili bile alaşağı etmek üzere tasarlanmış, tabancaya benzer acayip bir silah taşıyordu yanında.

Bu cesur savaşçıyı bekleyen haysiyetsiz kaderi bütün ayrıntılarıyla öğrenmek isteyen okurlar, tarihin tozlu sayfalarına başvurmaları. Daha önceki neslin gazete okurları, *kendi kendini taklit etmek* suçundan tutuklandığına ve dünyaca ünlü “Gelehrter”in adını kullanarak şan şöhret edinmek suçundan Olaf (Olafsohn) adında birinin şikâyeti üzerine mahkemeye çıkarıldığına dair çıkan sansasyonel haberleri hatırlayacaktır. O zamanlar herkes tarafından söylendiği gibi, böylesine habisi bir alın yazısını Kraus veya Du Garbandier’den başkası yazmış olamazdı. (Genellikle zararsız yorumlar yapan Le Clerque tarafından ortaya atılan bu türden bir düşünceye yanıt olarak Du Garbandier hiddetle Hatchjaw’un nerede olduğuna dair hiçbir bilgisi olmadığını söylemiş; ancak, yurtdışındaki bu “saçma sapan macera” söz konusu olmadan yıllar önce ülkedeki keriz halkın “benzer bir taklit”le yıllarca uyutulduğu şeklinde bir açıklama yapmayı da ihmal etmemiştir. Görünüşe bakılırsa, bu sözlerle, Hatchjaw’un aslında Hatchjaw olmadığını, ya aynı isimde başka bir kişi olduğunu ya da kırk yıl boyunca yazıyla veya başka

olmasıydı. Bu parçalar, her türlü zarafet ve inceliği aşan, tüm büyüklük ve gerçeklik standartlarının ötesine geçen ve sadece kendi kusursuz boyutlarının mutlak geçerliliğinde var olan bir şey yaratmak üzere bir araya getirilmişti. Güçlü kuvvetli görünen çapraz demirine rağmen, bisikletin tarifsiz bir dişiliği ve müşkülpesent bir duruşu vardı; tembelce duvara yaslanmış aylak bir serseriden ziyade bir vitrin mankeni gibi duruyordu, kusursuz lastikleri üzerinde mükemmel bir kesinlikle salınıyor ve zemine iki minik noktada değiyordu sadece. İstemedен elimi şefkatle –aslında şehvetle– selesinde gezindirdim. Herhangi bir şekil benzerliğinden değil de, dokusundaki tanıdık bir his ve parmağlarımda hissettiğim akıl ermez bir aşinalık yüzünden garip bir şekilde insan yüzünü anımsatmıştı bana. Selenin derisi yılların getirdiği olgunlukla koyulaşmış ve asil bir dayanıklılıkla sertleşmişti, yıllardır çektiği çileler çehresine keskin çizgiler kazımişti. İnce bir seleydi, ama sakın ve gözüpекti, mahpusluğu hırçınlaştırmamıştı onu, çektiği onurlu ıştırıp ve içten görev aşkının bıraktıkları dışında hiçbir iz yoktu

bir yolla bu aldatmacayı başlarıyla sürdüren bir sahtekâr olduğunu ima etmektedir.) Hatchjaw'un ilk tutuklanışının ardındaki gerçekler, salıverildikten sonra artık bugün hiçbir şekilde sorgulanmıyor. Bunlardan hiçbirini doğrulanmış gerçekler olarak kabul edilmiyor, pek çoğu da marazi tahminlerden başka bir şey olamayacak kadar absürd. Bu görüşler şöyle sıralanabilir: (1) Yahudiliğe geçip o dinin hizmetine girdi; (2) adi suçlara ve uyuşturucu ticaretine bulaştı ve zamanının çoğunu kodeste geçirdi; (3) De Selby'yi uluslararası ekonomik çıkarlar için araç olarak kullanma teşebbüsünü içeren ünlü "Münih Mektubu" olayından o sorumluydu; (4) aklı uçmuş bir halde kılık değiştirerek yurda döndü ve (5) en son Hamburg'un kanun tanımayan dok alanı ücretlerinde genelev sahibinin muhbiri veya ajanı olduğu haberi alındı. Bu tuhaf adamın hayatıyla ilgili en eksiksiz çalışma elbette Henderson'ınkidir, ancak şu çalışmalar da incelemeye değer: Bassett, *Hatırat*, vii. bölüm; H. Barge, *Uzaklara Yelken Aşan Adam*; Le Clerque, *Bütün Eserleri*, III. Cilt, s. 118-287; Peachcroft, *Kütüphane Düşünceleri* ve Goddard'ın *Büyük Kentler* adlı eserindeki Hamburg'la ilgili bölüm.

üzerinde. Bu bisikleti daha önce hiçbir bisikleti sevmediğim kadar sevmiştim, iki ayaklı bazı insanları sevdiğimden bile çok sevmiştim onu. Gösterişsiz yeteneği, uysallığı, sessiz sakin duruşunun ağırbaşlılığı hoşuma gitmişti. Önümde itaatle çömelen ve uçmaya hazır kanatlarıyla onu okşayacak eli bekleyen evcil bir kuş gibi sevecen bakışlarının altında öylece duruyordu. Selesi davetkârca serilmişti önümde, gidonları ise yere konmaya hazır kanatlar gibi zarafetle süzülüyordu. Kendini benim hâkimiyetime teslim edip özgür ve neşeli yolculuklara çıkmak için başıyla işaret edip beni çağırıyordu. Tezcanlı rüzgârların eşliğinde uzaktaki güvenli göklere süzülen ışığın hafifliği, bakışlarının altında kusursuzca dönen ön tekerleğinin kulağımda çınlayan vızıltısı ve kuru yolların tozunu havalandıran endüstri harikası güçlü arka tekeri ne harikuladeydi yarabbi. Selesi öyle cazip, kıvrılan ince davetkâr gidon kolları öyle albenili, arka bacağına sevgiyle yaslanan pompası öyle işinin ehli ve öyle güven vericiydi ki.

Bu tuhaf varlıkla söyleştığimi, –sadece o olsa iyi– aynı zamanda işbirliği yaptığımı fark ettiğimde irkildim. İkimiz de çavuştan korkuyorduk, ikimiz de döndüğünde bize vereceği cezayı bekliyorduk, ikimiz de onun kısılcından kurtulmak için bunun son şansımız olduğunu düşünüyorduk ve ikimiz de sadece birbirimizden medet umabileceğimizi ve el ele vermeden, anlayış ve sevgiyle birbirimize destek olmadan bunu başaramayacağımızı biliyorduk.

Upuzun gece yolunu bulup pencerelerden içeri girmiş, her köşede ayrı bir gizem oluşturuyor, iki şey arasındaki dikiş izlerini siliyor, döşemeleri uzatıyor ve havayı incelterek ya da kulağımı hassaslaştırarak mutfaktaki ucuz saatin tik taklarını ilk kez duymamı sağlıyordu.

Şimdiye kadar çatışma çoktan bitmiş olmalıydı. Martin Finnucane ve tek bacaklı adamları, birbirlerine kimsenin anlamadığı kırık dökük sözcükler söyleyerek körelmiş gözleri ve

uçup giden akıllarıyla tepelere doğru tekzleyerek yol alıyor olmalıydılar. Çavuş ise beni sallandırmadan önce eğlendirmek için olan biteni kafasında iyi bir hikâye haline getirerek alacakaranlık boyunca merhamet nedir bilmeden eve doğru yürüyordu herhalde. MacCruiskeen belki de geride kalmış, bir duvara yaslanmış vaziyette, ağzında buruş buruş bir sigara, bisikletini altı-yedi tane paltoya sarmış, gecenin karanlığının en karanlık noktasını bekliyordu. Vekiller de muhteşem bir şeyi –hiç çatışma olmadan kazanılan mucizevi bir zafer, delice alan bir bisiklet zili ve çılgınca karanlığa karışan aklını kaçırmış adamların ğlıkları– görmemeleri için neden gözlerinin bağlandığını hâlâ merak ederek geldikleri yere geri dönüyor olmalıydılar.

Ben de avuşun, gönül rızasıyla himayeme giren bisikletiyile birlikte el yordamıyla kapı mandalını bulmaya çalışıyordum. Koridor boyunca ilerledik ve bir balerin zarafetiyle mutfağı geçtik. Sessiz, evik ve kusursuz hareketlerle, işbirliğimizin verdiği coşkuyla birbirimize kenetlenmiş halde ilerliyorduk. Dışarıda bizi bekleyen manzaraya çıktığımızda, gözlerimizi alçalan gecenin içine dikerek ve çevremizi saran kasvetli karanlığın donuk değişmezliğine bakarak bir an kararsızlıkla donakaldık. Çavuş, MacCruiskeen’le birlikte öte dünyanın bulunduğu yöne doğru, soldaki yoldan gitmişti; başımdaki bütün dertler yolun sol tarafındaydı. Bisikleti yolun ortasına sürdüm, hiç tereddüt etmeden tekerleğini sağa kırdım ve altımda hevesle kımıldayan bisikletin selesinin tam ortasına bıraktım kendimi.

Bisikletin üzerinde hissettiğim rahatlığın kusursuzluğunu, onunla birleşmenin verdiği bütünlük duygusunu, her bir parçasının verdiği tatlı tepkiyi nasıl anlatabilirim? Onu yıllardır tanıyormuşum, o da beni tanıyormuş ve birbirimizi btnyle anlıyormuşuz gibi bir hisse kapılmıştım. Altımda evik, havalı

bir kıvraklıkla hareket ediyor, taşlı patikalarda düz yollar bu-
lurak ilerliyor, değişen hareketlerime uyum sağlamak için ma-
haretle eğilip bükülüyor, hatta sol pedalını hantalca hareket
eden tahta bacağıma sabırla sarıyordu. Derin bir ah çekerek
gidonları üzerine abandım, karanlık yol kenarındaki, her biri
çavuştan daha da uzaklaştığımı fısıldayan ağaçları sayıyordum
mutlulukla.

Kulaklarıma buz gibi sözcükler fısıldayan ve kısa saçla-
rımı havalandıran iki rüzgâr arasında kendimden emin tam
hız ilerliyordum. Diğer rüzgârlar, ağaçlar arasında aylak aylak
dolaşarak ve karanlığın içinde hâlâ yeşil bir dünya olduğunu
göstermek için yaprakları ve otları oynatarak gecenin dinginli-
ğinde dolanıp duruyorlardı. Her zaman yeri göğü inleyen yol
kenarındaki su şimdi gizlendiği yerde ancak işitilebiliyordu.
Uçuşan kınkanatlılar geniş halkalar çizerek üzerime üşüşüyor,
göğsümün üzerinden vızır vızır geçiyorlardı; tepemde yolcu-
luk eden kazların ve büyük kuşların sesi geliyordu kulağıma.
Gökyüzünde bulutların arasından çıkmak için çırpınan yıldız-
ları belli belirsiz görebiliyordum. Ve bütün bu süre boyun-
ca bisiklet altımda kusursuz bir şekilde ileri atılıyor, en hafif
dokunuşlarla yola dokunuyor, ayağı sürçmeden, dümdüz ve
hatasızca ilerliyordu; demir parçalarının her biri meleklerin
fırlattığı oklar gibiydi.

Sağ tarafta yoğunlaşan gece, yol üzerinde büyük bir eve
yaklaşmakta olduğumuzu söylüyordu. Evi, onunla aynı hizaya
geldiğimizde ve onu neredeyse geçip gittiğimizde tanıdım.
Bu ihtiyar Mathers'ın eviydi, benim evime en fazla beş kilo-
metre uzaklıktaydı. Kalbim neşeyle yerinden fırladı. Çok geç-
meden eski dostum Divney'yi görebilecektim. Barda durup
altın renkli viskiyi yudumluyor olacaktık, ben başıma gelen
ilginç şeyleri ona anlatırken Divney sigarasını tütürüp beni
dinleyecekti. Anlattıklarımı inanılmaz bulursa çavuşun bisik-

letini gösterecektim ona. Sonra, ertesi gün ikimiz yeniden siyah para kutusunu aramaya koyulacaktık.

Merakımdan (belki de kendi mıntıkasına ayak basan birinin hissettiği güvende olma duygusuyla) pedal çevirmeyi bıraktım ve görkemli frenlere nazikçe asıldım. Niyetim sadece kafamı çevirip büyük eve bakmaktı, ama yanlışlıkla bisikleti öyle yavaşlatmışım ki altımda beceriksizce silkeleniyor, hareket etmeyi sürdürmek için çabalıyordu. Anlayışsız davrandığımı düşünerek bisikleti rahatlatmak için hemen seleden atlayarak indim. Daha sonra, evin silüetini ve ağaçların gölgesini gözlerimle takip ederek yolda geriye doğru birkaç adım attım. Bahçe kapısı açıktı. İçinde hiçbir yaşam belirtisi veya tek damla nefes olmayan, terk edilmiş bir yere, ıssızlığını onu çevreleyen geceye yayan bir ölü evine benziyordu. Bahçesindeki ağaçlar yas tutarcasına, usul usul sallanıyorlardı. Kör pencerelerin sönük ışığını, ölü adamın eskiden oturduğu odaya sere serpe yayılan sarmaşığı görebiliyordum. Evi yukarıdan aşağıya süzdüm, kendi insanlarının arasında olmaktan mutluydum. Birdenbire aklım bulutlandı ve kafam karıştı. Kutuyu ararken evde ölü adamın hayaletini gördüğümü hatırladım. Aradan çok uzun zaman geçmiş gibi geldi, hatırladığım şey kötü bir rüyaydı hiç şüphesiz. Mathers'ı kürekle öldürmüştüm. Yaşadığım maceralar aklımı zorluyordu. Son birkaç gün içerisinde bana neler olduğunu tam olarak hatırlayamıyordum. Sadece iki azman polisten kaçtığımı ve eve yaklaşmış olduğumu anımsıyordum. O anda başka bir şey hatırlamaya çalışmadım.

Arkamı döner dönmez evin değişmiş olduğu duygusuna kapılınca oradan uzaklaşmak istedim. Bu öyle garip ve tüyler ürpertici bir duyguydu ki, ellerim bisikletin gidonlarına sıkıca yapışmış bir halde birkaç saniye süreyle yola çakılı kaldım. Kafamı çevirip bakmalı mıydım, yoksa ardıma bile bakmadan

yola devam mı etmeliydim bilemiyordum. Sanırım gitmeye karar vermiştim ve tereddütle ileri doğru birkaç adım atmıştım ki, bir şey gözlerimi sürükleyerek bakışlarımı tekrar eve çevirtti. Gözlerim şaşkınlıkla faltaşı gibi açıldı ve bir kez daha korkudan çığılığı basıverdim. Üst kattaki küçük bir pencerede parlak bir ışık yanıyordu.

Büyülenmiş bir halde bir süre durup ışığı seyrettim. Evde birinin olmaması veya pencerede ışık olmaması için hiçbir neden yoktu, ışığın beni korkutması için de bir neden yoktu. Bir gaz lambasından çıkan sıradan sarı bir ışığa benziyordu, son günlerde bundan çok daha tuhaf şeyler –çok daha tuhaf ışıklar– görmüştüm. Yine de gözümün gördüğü şeyde olağandışı bir şey olmadığına inandıramıyordum kendimi. Işıқта olması gerektiği gibi olmayan, esrarlı, ürkütücü bir şey vardı.

Işığı seyredip istediğim an beni oradan süratle alıp götürecek bisikletin güven veren demirlerine dokunarak orada uzun bir süre durdum. Bisikletten ve kafamın içinde sinsi sinsi dolaşan düşüncelerden –evimin yakında olması, Courahanlar, Gillespyler, Cavanaghlar ve Murray kardeşlerin daha da yakında olması, irikıyım demirci Joe Siddery'nin kulübesinden sadece bir bağırış uzakta olmam gibi düşüncelerden– güç ve cesaret alıyordum. Üst katta ışığı yakan her kimse, belki de kara kutyu bulmuştu ve benim gibi onu bulmak uğruna nice çileler çekmiş birine seve seve söylerdi yerini. Kapıyı çalıp öğrenmek belki de akıllıca olurdu.

Bisikleti nazikçe bahçe kapısına dayadım, cebimden bir ip çıkardım ve bisikleti kapının demir parmaklıklarına gevşekçe bağladım; sonra heyecandan elim ayağıma dolaşarak ayaklarımın altında çatırdayan çakıl yoldan geçip sundurmanın karanlığına doğru yürüdüm. Zifiri karanlıkta kapıyı bulmaya çalışırken duvarların ne kadar kalın olduğunu hatırladım. Kapının aralık olduğunu ve rüzgârda ileri geri tembelce salın-

diğini fark ettiğimde çoktan antreye girmiştim bile. Rüzgâra teslim olmuş bu evde buz gibi bir ürperti geldi üstüme ve bir an bisiklete geri dönmeyi düşündüm. Ama yapmadım. Kapıyı buldum, sert metal tokmağını kavradım ve üç kere vurdum kapıya, çıkan tok ses evin içinde ve karanlık boş bahçede güm-bürdemişti. Kalbimin güm güm atışını dinleyerek orada sessizliğin ortasında dikilirken ne bir ses işittim ne de bir hareket gördüm. Ne merdivenlerden hızla inen ayak sesleri ne de üst katta gaz lambasının yaydığı ışık seliyle üst katta açılan bir kapı vardı. Kapıyı tekrar çaldım, yine hiçbir yanıt gelmedi ve yine bahçe kapısında beni bekleyen arkadaşımın yanına dönmeyi düşündüm. Ama yine yapmadım. Antrede ilerledim, bir kibrit aradım ve nihayet bularak yaktım. Antre bomboştı ve antreye açılan bütün kapılar kapalıydı; bir köşesinde rüzgârla savrulan ölü yapraklar kümelenmişti, duvarlarda da esen rüzgârın bıraktığı lekeler vardı. Antrenin öteki ucunda yukarı doğru kıvrılan beyaz merdiveni görebiliyordum. Kibrit parmaklarının arasında cızırdayıp söndü ve beni yine karanlıkta kararsızlık içinde, yine kalbimle baş başa bıraktı.

Sonunda bütün cesaretimi topladım ve üst kata çıkıp etrafı kolaçan etmeye, başladığım işi bitirmeye ve mümkün olduğunca çabuk bisiklete geri dönmeye karar verdim. Bir kibrit daha çaktım, kibriti başımın üzerinde tutarak gürültüyle merdivenlere doğru hızla ilerledim, basamakları gümbürdeyen ağır adımlarla çıkmaya başladım. Kara kutuyu aramak için saatler harcadıktan sonra evde geçirdiğim geceden evi çok iyi hatırlıyordum. Üst kata çıktığımda bir kibrit daha yakmak için durdum ve geldiğimi haber vermek ve uykudaki herkesi uyandırmak için yüksek sesle bağırdım. Sesim hiçbir yanıt alamadan havada çınlayıp kaybolduğunda kendimi daha da terk edilmiş ve yalnız hissettim. Hızla ileri atıldım ve en yakın odanın kapısını açtım; bu daha önce uyuduğum odaydı sanı-

nm. Kibritin titreyen alevinde odanın boş olduğunu ve uzun zamandır da kimsenin bu odaya adım atmamış olduğunu gördüm. Yatağın örtüleri çıkarılmış, köşede dört sandalye birbirine kenetlenmiş, ikisi tepetaklak çevrilmiş, tuvalet masası beyaz bir çarşafıla örtülmüştü. Kapıyı çarparak kapattım, bir kibrit daha yakmak için durdum ve izleniyor muyum acaba diye dikkat kesilerek etrafı dinledim. Hiçbir şey duymadım. Daha sonra evin ön tarafındaki bütün kapıları teker teker açarak hol boyunca ilerledim. Odaların hepsi de boştu, hiçbirinde ne bir ışık ne de bir ışık belirtisi vardı. Öylece kıpırdamadan durmaktan korktuğum için hızla diğer odalara yöneldim, ama diğerleri gibi bunlar da boştu. İçimde giderek yükselen bir korkuyla merdivenleri koşarak indim ve kendimi ön kapıdan dışarı attım. Bahçe kapısına doğru yürürken olduğum yerde donakaldım. Üst penceredeki ışık, sırtını karanlığa yaslamış, hâlâ yanıyordu. Pencere sanki evin merkezindeymiş gibi duruyordu. Korkmuş, kandırılmış, üşümüş ve huzursuz bir halde gerisingeri eve gidip antreye girdim, merdivenleri tırmandım ve ön tarafa bakan odaların bulunduğu koridora baktım. İlk gelişimde hepsinin kapısını ardına kadar açık bırakmıştım ama hiçbirinden ışık sızılmıyordu. Kapıların kapanmadıklarından emin olmak için koridoru hızla adımladım. Hepsi hâlâ açıktı. Sadece soluyarak ve çıt bile çıkarmadan üç-dört dakika süreyle kıpırdamandan sessizlikte bekledim, bu işi yapan her kimse belki bir hareket yapar da kendini gösterir diye düşünüyordum. Ama hiçbir şey olmadı, hem de hiçbir şey.

Daha sonra, evin en merkezinde gibi görünen odaya girdim ve öne doğru uzattığım ellerimle yolumu bulmaya çalışarak karanlıkta pencereye doğru yürüdüm. Pencereden gördüğüm şeyle acı içinde irkildim. Işık sağımdaki bitişik odanın penceresinden süzülüyor, kalın bir tabaka halinde sisli gece havasında asılı duruyor ve yakınındaki ağacın koyu yeşil yap-

rakları üzerinde oynayıyordu. İflahım kesilmiş bir vaziyette duvara yaslandım ve bir süre öylece ışığa bakıp durdum; sonra, gözlerimi hafifçe aydınlanan ağaç yapraklarından ayırmadan, parmak uçlarında, hiç ses çıkarmadan geri geri yürüdüm. Biraz sonra odanın arka duvarına sırtımı yaslamıştım, açık kapıya yaklaşık bir metre uzaklıkta duruyordum ve ağaçtaki loş ışığı hâlâ açıkça görebiliyordum. Neredeyse bir sıçrayışla hole fırladım, oradan da bitişikteki odaya. Bu sıçrama esnasında bir saniyenin çeyreğinden daha uzun zaman geçmiş olamazdı, ama buna rağmen bitişikteki tozla kaplı odada ne bir yaşam belirtisi ne de bir ışık vardı. Alnımdan ter fışkırıyor, kalbim küt küt atıyor ve çıplak ahşap döşeme ayaklarımın çıkardığı yankılanan seslerle ürperiyordu. Pencereye yürüdüm ve dışarı baktım. Sarı ışık hâlâ havada asılı duruyor ve aynı ağaç yaprakları üzerinde ışıldıyordu, ama biraz önce terk ettiğim odanın penceresinden süzülüyordu şimdi. Beni korkunç bir tuzağa düşürmek için ışık oyununu kullanan, kelimelerle tarif edilemez, insanlık dışı, şeytani bir şeyden sadece üç metre uzakta durduğumu düşündüm.

Düşünmeyi bıraktım, aklımı bir kutu veya kitapmış gibi çat diye kapattım. Kafamda, neredeyse ümitsizce zor görünen, insan gayretinin sınırlarının ötesinde, vahim bir plan tasarlıyordum. Odayı terk edip, merdivenlerden inip evden çıkacak, çakıl yola vardıktan sonra bahçe kapısına kadar giden kısa yolu hızla geçerek bisikletime geri dönecektim. Bahçe kapısına bağlı duran bisikletim, sanki öteki dünyadaymış, sonsuzluk kadar uzaktaymış gibi geliyordu.

Antreye sağ salım varmamı engellemek isteyen bir güç tarafından saldırıya uğrayacağımdan o kadar emindim ki, ellerimi iki yanıma yapıştırıp yumruklarını sıktım, karanlıkta karşıma çıkacak korkunç şeyi görmesinler diye gözlerimi ayaklarıma diktim ve bu şekilde odadan çıkıp karanlık koridorda iler-

ledim. Herhangi bir kazaya kurban gitmeden merdivenlere ulaştım, antreye ve sonra da kapıya vardım ve çok geçmeden kendimi çakıl yolda buldum; rahatlamış ve şaşırmıştım. Bahçe kapısına yürüdüm ve kapıdan çıktım. Bisiklet onu bıraktığım yerde, taş sütuna dayanmış duruyordu; ellerimle yokladığımda ipin kurcalanmamış olduğunu gördüm, bağladığım gibiydi. Ellerimi büyük bir arzuyla bisikletin üzerinde gezdirdim, sağ salim eve varma planımda hâlâ işbirlikçim olduğunu biliyordum. Bir şey beni dönüp tekrar arkamdaki eve bakmam için dürttü. Işık hâlâ aynı pencerede huzurla yanıyordu, odada yatağa uzanmış, halinden memnun kitap okuyan biri vardı sanki. Korkunun veya mantığın dizginlerini salıverseydim (ya da salıverebilseydim), bu korkunç eve sonsuza dek sırtımı dönüp uzaklaşmam ve bisiklete atladığım gibi yolun dört viraj ötesinde beni bekleyen sımsıcak evime dönmem gerekirdi. Ama aklımı kurcalayan başka bir şey daha vardı. Gözümü ışık saçan pencereden alamıyordum bir türlü; kutunun bu evde olması gerekiyordu, ama içerde bir şeyler döndüğü için kara kutu hakkında hiçbir şey öğrenmeden eli boş eve dönmek en mantıklısıydı belki de. Bisiklet gidonlarına sıkıca tutunmuş, karanlıkta orada öylece dikiliyordum, kafamın allak bulaklığı beni endişelendiriyordu. Yapılacak en iyi şeyin ne olduğuna karar veremiyordum.

Tesadüfen aklıma bir fikir geldi. Sık sık yaptığım gibi sol bacağımı rahatlatmak için ayak değiştirirken, yerde ayağımın dibinde büyük bir taş parçası olduğunu fark ettim. Eğilip taşı elime aldım. Bir bisiklet lambası büyüklüğünde, düz, yuvarlak ve kolayca atılabilecek bir taştı. Taşı ışıklı pencereye fırlatma ve böylece evde saklanan kişiyi kışkırtıp kendini göstermesini sağlama fikri beni öylesine heyecanlandırmıştı ki kalbim yine deliler gibi atmaya başladı. Eğer bisikletin yanından uzaklaşmazsam hemen kaçabilirdim. Bu fikir aklıma musallat oldu-

ğundan, taşı atmadan içimin rahat etmeyeceğini biliyordum; bu açıklanamayan ışık açıklanmadan bana huzur yoktu.

Bisikletten ayrılp eve biraz yaklaşıarak taşı sağ elimde ağır ağır döndürdüm. Pencerenin altında durarak süzülen ışık kümesine baktım. Kocaman bir böceğin ışıktta uçuştüğünü görebiliyordum. Kol ve bacaklarımın zayıfladığını, bütün bedenimin bitap düştüğünü ve evhamdan bayılmak üzere olduğumu hissettim. Gölgeler arasında gizlice beni izleyen ürkütücü bir hayaletin bakışıyla karşılaşmayı bekleyerek gözucuyla sundurmaya baktım. Daha da derinleşen zifiri karanlıktan başka bir şey görmedim. Kolumu ileriye uzatarak taşı ileri geri salladım ve sonunda kuvvetlice savurdum. Cam gürültüyle kırıldı, taş güm diye yere düşerek tahta döşemede yuvarlandı ve kırık cam parçaları şingirdayarak ayaklarının dibine düştü. Bir an bile beklemeden dönüp yeniden bisikletime kavuşana dek gerisingeri koştum.

Bir süre hiçbir şey olmadı. Aradan belki dört-beş saniye geçmişti ama bana uzun yıllar geçmiş gibi geldi. Pencere camının üst kısmı tamamen parçalanmıştı ve sivri cam parçaları çerçevenin kenarlarından dışarı fırlıyordu; ışık açılan delikten daha da bir ışıldayarak süzölüyordu. Aniden sol tarafta ışığı karanlığa boğan bir gölge beliriverdi. Gölge öylesine bölük pörçüktü ki hiçbir şeye benzetemedim, ama pencerenin yanında hareketsiz duran ve taşı kimin attığını görmek için gecenin içine doğru bakan kocaman bir cüsse veya varlığın gölgesi olduğu izlenimine kapıldım. Sonra gölge ortadan kayboldu ve olanı biteni ilk kez olarak idrak etmerni sağlayarak üzerime daha da derin bir korku saldı. Başka bir şeyin daha olacağına dair içimde öyle kuvvetli bir his vardı ki, fark edilme korkusuyla kıpırdayamıyordum bile.

Beklediğim şeylerin olması fazla zaman almadı. Arkamda hafiften sesler duyduğumda hâlâ pencereye bakıyordum.

Dönüp arkama bakmadım. Yaklaştığı belli olmasın diye yolun çimenli kenarından yürüyen iriyarı bir adamın ağır ayak sesleriydi bunlar, emindim. Yolun karanlık kuytusunda beni fark etmeden geçip gideceğini düşünerek kıpırdamadan durmaya çalıştım. Ayak sesleri birden altı metre kadar ötemde, yoldaki çakıllar üzerinde çatırdadı, arkadan bana yaklaştı ve durdu. Kalbimin de neredeyse durduğunu söylerken şaka yapmıyorum. Vücudumun arkasında bulunan bütün zerreciklerim – ense, kulaklarım, sırtım ve kafamın arkası– karşılarına çıkan şeyle yüz yüze gelince acıyla büzülerek korkudan sindi, her biri tarifsiz bir saldırının vahşetiyle karşılaşmayı bekliyordu. Sonra bazı sözcükler duydum.

“Akşam şerifleriniz hayrolsun!”

Hayretler içerisinde arkamı döndüm. Önümde, neredeyse bütün geceyi kaplayan dağ gibi bir polis memuru duruyordu. Kocaman cüssesine bakılırsa polise benziyordu, devasa göğsünün kavislerini ve tam yüzümün hizasında duran ceket düğmelerini belli belirsiz görebiliyordum. Tamamen karanlıkta kaldığından yüzünü seçemiyordum; otoriter hali, iri cüssesinin heybetli yükselişi, hâkimiyeti ve yadsınamaz gerçekliğinden başka hiçbir şey göremiyordum. Aklımda öylesine yer etmişti ki, korkudan ziyade teslimiyet hissediyordum. Ellerim bisiklet demirlerinde bocalayarak dolaşırken ferî kaçmış gözlerle polise baktım. Selamına karşılık vermek için dilimi döndürmeye uğraşırken, görünmeyen suratından koca yumrular gibi çıkan kelimelerle tekrar konuşmaya başladı.

“Beni takip et, seninle özel olarak konuşmak istiyorum. Diğer şeyler bir yana, bisikletinde far yok. Sadece bunun yarısı bile yeter adını ve adresini almama.”

Lafını daha bitirmeden, gelirken yaptığı gibi koca cüssesini ağır ağır iki yana sallayarak bir savaş gemisi gibi karanlıkta ileri doğru süzölmeye başlamıştı. Ayaklarım sorgusuz sualsiz polise itaat ediyor, evi geçip yola çıkarak onun her iki adımına

karşılık altı adım atarak ilerliyordu. Tam evi geçmek üzereydik ki, çitin içinde bir boşluğa yöneldi aniden ve fındalıklara dalarak korku salan karanlık ağaçların gövdelerini birer birer ardında bıraktı. Karanlığı dolduran dalların ve uzun otların bizi her taraftan kuşattığı evin yan duvarı boyunca önüm sıra esrarengiz bir hızda ilerliyordu. Çavuş Pluck'la yeraltı cennetine yaptığımız yolculuğu hatırlattı bu bana. Bu adamın yanında endişelenmeyi, hatta düşünmeyi bırakmıştım. Önümde uzanan karanlıkta yanlara savrulan sırtının hatlarını takip ediyor, elimden geldikince hızlıca peşi sıra gidiyordum. Tek kelime etmiyordu. Burun deliklerinden çıkan hava ve otlarla kaplı zeminde ustalıkla savrulan bir tırpan gibi yumuşak ve ritmik hareketlerle botlarının çıkardığı sürtünme sesi dışında hiç ses duyulmuyordu.

Sonra aniden evden yana döndü ve gözüme sıra dışı bir şekilde alçak ve yere yakın görünen küçük bir pencereye yöneldi. Bir el feneri tutup arkasından kafamı uzatmış bakmaya çalışırken dört cam panelinden oluşan iki pencere gösterdi bana. Elini uzattığında alt çerçeveyi yukarı kaldıracağını düşündüm, ama bunun yerine bütün pencereyi bir kapı gibi gizli menteşelerinden dışarı doğru açtı. Sonra kafasını eğdi, feneri söndürdü ve kocaman vücudunu minicik aralıktan geçirmeye başladı. İmkânsız görünen böyle bir şeyi nasıl başardığı hakkında hiçbir fikrim yok. Ama hemencecik giriverdi içeri, burnundan çıkan uzun bir tıslama ve bir yere takılan botunu kurtarıırken çıkardığı inilti dışında hiç ses çıkarmamıştı. Daha sonra, yolu göstermek için feneri bana doğru tuttu, ayakları ve dizleri dışında hiçbir yerini göremiyordum. İçeri girdiğimde, kolunu uzatıp pencereyi çekerek kapattı ve elinde fenerle yolu aydınlatarak önüm sıra yürümeye başladı.

Kendimi içinde bulduğum yerin boyutları çok olağandışıydı. Tavan fevkalade yüksekti, zemin ise öyle dardı ki önümde-

ki polisin yanından geçip gidemezdim eğer böyle bir şey yapmamı isteseydi. Yüksek bir kapıyı açtı ve garip bir şekilde yan yan ilerleyerek daha da dar bir koridora çıktı. Başka bir uzun kapıdan daha geçtikten sonra akıl almaz kare bir merdiveni tırmanmaya başladık. Her basamak bir adım derinliğinde, bir adım yüksekliğinde ve bir adım genişliğindeydi. Polis memuru, yüzü fener ışığının gösterdiği yöne dönük, yengeç gibi yan yan yürüyordu. Merdivenlerin tepesinde bir kapıdan daha geçtik ve kendimi çok şaşırtıcı bir odada buldum. Diğer yerlerden biraz daha genişti ve odanın ortasına doğru iki metal ayakla döşemeye sabitlenmiş, yaklaşık otuz santim genişliğinde ve iki metre uzunluğunda bir masa vardı. Üzerinde bir gaz lambası, çeşit çeşit kalem ve mürekkep, bir sürü küçük kutu ve dosya ile bir kavanoz dolusu memur sakızı vardı. Görünürde hiç sandalye yoktu ama bütün duvarlar bir kişinin sığabileceği oyuklarla kaplıydı. Duvarlarda, koyun kırpma, okula gitmek ve Ateşli Silahlar Yasası'yla ilgili posterler ve bildiriler asılıydı. Arkası hâlâ bana dönük olan ve ilerideki duvarda bazı çizelgeleri dolduran polisin haline bakınca, minik bir karakolda olduğum kanaatine varmakta zorlanmadım. Her şeyi büyük bir şaşkınlıkla inceleyerek tekrar etrafıma bakındım. Sol duvara gömülü küçük bir pencere olduğunu ve alt bölmesindeki bir delikten içeriye soğuk bir rüzgâr estiğini fark ettim. Pencereye doğru yürüdüm ve dışarı baktım. Gaz lambasının ışığı hâlâ aynı ağacın yapraklarında belli belirsiz ışıldıyordu. O anda, Mathers'ın evinde değil de, *evin duvarlarının içinde* olduğumu anladım. Yine bir çığlık attım ve düşmemek için masaya yaslanarak kafamı çevirip polise baktım. Duvardaki kâğıda yazdığı rakamları kurutma kâğıdıyla dikkatlice kurutuyordu. Sonra arkasını döndü ve elindeki kalemi masaya bıraktı. Aceleyle duvardaki oyuklardan birine doğru sendeleyerek yürüdüm ve külçe gibi yığılarak oturdum. Gözlerimi polisin

yüzünden ayıramıyordum, ağzım kızgın bir kaldırımındaki yağmur damlası gibi kupkuruydu. Defalarca bir şeyler söylemeye çabaladım ama dilimi kıpırdatamıyordum. Sonunda aklımı kavuran şeyi kekeleyerek çıkardım ağzımdan:

“Öldüğünü sanıyordum!”

Üniforma içindeki bu kocaman şişko vücut tanıdığım kim-
senin vücudunu hatırlatmıyordu bana, *ama o vücudun tepesi-
ne iliştirilmiş yüz ihtiyar Mathers’a aitti*. Rüyamda veya başka
yerde gördüğüm gibi ölümsüz ve hareketsiz değildi yüzü,
galonlar dolusu taze kan pompalanmış gibi kıpkırmızı ve gür-
büzdü. Yanakları, yer yer mora çalan lekelerle kaplı iki şişman
küre gibi dışarı pırtlamıştı. Gaz lambasının ışığında boncuk
gibi ışıldayan gözlerinde doğal olmayan bir hayat ışığı vardı.
Bana cevap veren ses Mathers’ın sesiydi.

“Kulağa güzel geliyor,” dedi, “ama zararı yok, çünkü ben
de senin için aynı şeyi düşünmüştüm. Sabahki darağacı faslın-
dan sonra bu beklenmedik varlığına pek anlam veremiyorum
doğrusu.”

“Kaçtım,” diye kekeledim.

“Emin misin?” diye sordu.

Emin miydim? Dünya gökkubbede değil de midemin için-
de dönüyormuş gibi birdenbire fena halde midem bulandı,
içim acı bir pıhtıya dönüşmüştü. Kollarım ve bacaklarım can-
sızlaşmış, bedenimden çaresizce sarkıyordu. Gözlerim yuva-
larında kuş kanadı gibi çırpınıyor, zonklayan başım her kan
pompalanışında lastik gibi şişiyordu. Polisin ta uzaklardan
bana bir şeyler söylediğini işittim.

“Benim adım Memur Fox,” dedi, “ve burası benim özel
karakolum. Burasıyla ilgili senin de görüşlerini almak isterim,
çünkü burayı gıcıır gıcıır yapana kadar canım çıktı.”

Beynimin cesaretle mücadele ettiğini ve teslim olmamak
için tabiri caizse dizleri üzerinde yalpaladığını hissediyor-

dum. Bir saniye için bile bilincimi kaybedersem öleceğimi biliyordum. Geçirdiğim bu acı günle bağımı kaybedersem bir daha uyanamayacağımı veya içinde bulunduğum korkunç durumu anlama umudumun kalmayacağını biliyordum. Karşımda duran adamın Fox değil de Mathers olduğunu biliyordum. Mathers'ın ölü olduğunu biliyordum. Onunla konuşmak, her şey sanki çok doğalmış gibi davranmak ve hayatım pahasına bisiklete ulaşmak için son kez kaçmaya çalışmak zorunda kalacağımı biliyordum. O anda John Divney'nin dirayetli yüzüne bir kez daha bakabilmek için şu dünyada sahip olduğum her şeyi ve dünyanın bütün para kutularını verebilirdim.

“Güzel bir karakol,” diye mırıldandım, “ama neden başka bir evin duvarları içinde?”

“Bu basit bir bilmece, cevabını bildiğine eminim.”

“Bilmiyorum.”

“Yine de çok basit bir bilmece. Emlak vergisinden yırtmak için bu şekilde tasarlanmıştır, çünkü eğer diğer karakollar gibi inşa edilseydi ayrı bir mülk olarak vergilendirilirdi. Bu yılki vergilerin ne kadar olduğunu bi söylesem dudağın uçuklar.”

“Ne?”

“On altı sterlin sekiz peni, hiç işime yaramayacak güneşli havalar için iki peni ve teknik eğitim almak için dört peni daha. Bu ülkenin nalları dikmesine şaşmamalı, değil mi? Çiftçilerin eli ayağı tutmaz hale gelmiş, on kişiden birinde bile hisse senedi yok. Hiç yoktan on sekiz kâğıdını aldılar, bir sonraki mahkemede de dünyanın parasını ödetecekler. Bu arada, bisikletinin neden büyük ya da küçük hiç farı yok?”

“Farım çalındı.”

“Çalındı demek. Ben de öyle düşünmüştüm zaten. Bugün gerçekleşen üçüncü çalınma vakası bu, geçen cumartesi de dört pompa kayboldu. Bazı insanlar, farkına varmayacağı-

nı bilseler altından seleni yürütürler. Neyse ki lastik tekerlek sökülmeden çıkarılamıyor. Dur da bir yeminli ifadeni alayım. Kaybolan şeyi tarif et, hiçbir şeyi atlamadan her şeyi anlat, çünkü sana önemsiz gibi görünen bir ayrıntı eğitimli bir araştırmacı için harikulade bir ipucu olabilir.”

Çok kederlenmiştim ama bu kısa sohbet beni sakinleştirmişti. Kendimi bu gudubet evden dışarı atma meselesine az da olsa ilgi duymaya başlayacak kadar kendime gelmiştim. Polis, dar masaya sığması için ikiye bölünmüş daha uzun bir defterin yarısı büyüklüğünde kalın bir kayıt defteri açmıştı. Farla ilgili bir sürü soru sordu; kalemini gürültüyle çiziktirip alfabenin bazı harflerinde zorlandığında ağır ağır soluyarak verdiğim cevapları büyük bir zahmetle deftere geçirdi. Tüm dikkatini yazma işine vermiş bir halde otururken polisi tepeden tırnağa inceledim. Gördüğüm yüzün ihtiyar Mathers’a ait olduğundan hiç şüphem yoktu, ama şimdi, sanki uzun bir yaşamın yüzünde bıraktığı, onu ilk gördüğümde aşikâr olan kırışıklıklar azalmış ve neredeyse silinmiş gibi yüzü çocuksu bir hal almıştı. O anda basit kelimeleri kâğıda geçirirken öylesine masum ve babacan, öylesine tasalı görünüyordu ki, içimdeki umut ışığı yeniden titremeye başladı. Soğukkanlılıkla bakıldığında hiç de zorlu bir düşmana benzemiyordu. Belki de rüya görüyordum ya da korkunç bir halüsinasyonun pençesindeydim. Anlamadığım ve muhtemelen ölene kadar da asla anlayamayacağım çok şey vardı – hantal cesedini bir tarlaya gömdüğümü sandığım ihtiyar Mathers’ın yüzü, başka bir evin duvarları arasındaki absürd karakol, ellerinden kaçtığım o iki azıman polis. Ama en azından evime yakın bir yerdeydim ve bisiklet de kapıda beni bekliyordu. Eve gideceğimi söylesem bu adam beni durdurmaya kalkar mıydı acaba? Kara kutu hakkında bir şey biliyor olabilir miydi?

Polis yazdıklarını kurutma kâğıdıyla özenle kuruttu ve kalemi büyük bir nezaketle uzatarak imzalamam için defteri önüme sürdü. Kocaman çocuksu bir elyazısıyla iki sayfa doldurmuştu. İsmimle ilgili herhangi bir tartışmaya girmemenin daha akıllıca olacağını düşündüm ve ifadenin altına aceleyle kargacık burgacık bir şeyler karaladım, defteri kapatıp geri uzattım. Sonra elimden geldiğince gelişigüzel bir edayla, “Ben artık gideyim,” dedim.

Esefle başını salladı.

“Kusura bakma, sana bir şey ikram edemiyorum,” dedi, “bu gece hava çok soğuk, hiç de fena olmazdı hani.”

Bedenim tekrar güç ve cesaretle doluyordu, bu sözleri duyduğumda kendimi yine çakı gibi zinde hissettim. Düşünecek çok şey vardı, ama kendi evimde güvende olana dek bunların hiçbirini düşünmek istemiyordum. En kısa zamanda evin yolunu tutacak ve giderken hiç sağa sola bakmayacaktım. Ayağa kalktım.

“Gitmeden önce,” dedim, “size sormak istediğim bir şey var. Siyah bir para kutum vardı, çalındı. Günlerdir onu arıyorum. Bir ihtimal bununla ilgili malumatınız var mı acaba?”

Bunu söylediğim anda söylediğime pişman olmuşum, çünkü şayet Mathers mucizevi bir şekilde hayata döndüyse, soygun ve kendi cinayeti ile benim aramda bir bağlantı kurabilir ve korkunç bir intikam alabilirdi. Ama polis sadece gülümsedi ve bilmiş bir ifade takındı. Daracık masanın köşesine oturdu ve parmak uçlarıyla masada tempo tutmaya başladı. Sonra gözümün içine baktı. İlk kez böyle bakıyordu bana, yanlışlıkla güneşe bakmışım gibi gözlerim kamaştı.

“Çilek reçeli sever misin?” diye sordu.

Bu aptal soru öylesine beklenmedik bir anda gelmişti ki kafa salladım ve anlamaz gözlerle ona baktım. Gülüşü daha da bir yayıldı suratında.

“Eğer o kutu yanında olsaydı, çayın yanında yemek için bir kova çilek reçeli alabilirdin. Eğer o kadarı yetmezse, bir küvet dolusu alıp içinde boylu boyunca yatabilirdin. Eğer o da seni tatmin etmezse, üzerine iki adam boyunda çilek reçeli sürülmüş on dönüm arazi alabilirdin. Buna ne diyorsun bakalım?”

“Ne diyeceğimi bilemiyorum,” diye mırıldandım. “Anlamıyorum.”

“Başka türlü söyleyeyim o zaman,” dedi güler yüzlü bir mizaçla. “Ağızına kadar çilek reçeliyle dolu bir evin olduğunu hayal et, her bir odası öylesine tepeleme reçel dolu ki kapıyı açamıyorsun, bir düşün.”

Sadece kafamı sallayabildim. Yine huzursuzlanıyordum.

“O kadar reçeli n’apayım,” dedim aptal aptal.

Polis, düşüncelerini bana aktarmaktan umudunu kesmiş gibi iç çekti. Sonra yüzündeki ifade biraz daha ciddileşti.

“Bir tek şunu söyle o zaman,” dedi ciddiyetle. “Pluck ve MacCruiskeen’le birlikte ormandaki o yeraltına indiğinde, gördüklerin hakkında ne düşündün? Her şeyin normalden daha farklı olduğunu mu geçirdin aklından?”

Diğer polislerden bahsetmesi beni irkiltmişti, bir kez daha ciddi bir tehlike altında olduğumu hissettim. Çok dikkatli olmalıydım. Pluck ve MacCruiskeen’le birlikteyken neler olduğunu nereden bildiğini anlayamamıştım, ama yeraltındaki cennetin nasıl bir yer olduğunu anlamadığımı ve orada gerçekleşen en ufak şeyin bile mucizevi olduğunu düşündüğümü söyledim. Orada gördüklerimi hatırlayınca, acaba rüya mı görüyorum diye merak etmeye başladım yine. Polis yüzümdeki şaşkınlığı görünce memnun olmuşa benziyordu. Bana değil de kendi kendine sessizce gülümsüyordu.

“İnanması ve anlaşılması zor her şey gibi,” dedi sonunda, “çok basit aslında, komşunun çocuğu bile hiçbir eğitim alma-

dan çözebilir bunu. Oradayken çilek reçelinin aklına gelmemiş olması çok yazık, çünkü bedavaya bir fıçı reçel alabilirdin. Oradaki ekstra kalitededir, yapımında sadece en saf çilek suyu kullanılır ve hiçbir katkı maddesi konulmaz.”

“Gördüğüm şeyler... pek de basit gibi görünmüyorlardı.”

“İşin içinde büyü olduğunu mu düşünüyordun ya da adi bir hokkabazlık oyunu?”

“Evet.”

“Ama bu açıklanamayacak bir şey değil ki, çok basit. Orada düzenin nasıl işlediğini anlattığımda hayrete düşeceksin.”

İçinde bulunduğum tehlikeli duruma rağmen, ağzından çıkan sözcükler merakımı kamçılıyordu. Kapılar ve kablolarla dolu bu garip yeraltı dünyasından bahsetmesi, buranın gerçekten var olduğunu, gerçekten oraya gittiğimi ve belleğimin bir rüya belleği olmadığını –tabii hâlâ aynı kabusun içinde değilsem– doğruluyordu. Oradaki yüzlerce mucizeyi tek bir cümleyle açıklamayı teklif etmesi çok cezbediciydi. Bu bilgi bile, polis memurunun huzurunda hissettiğim rahatsızlığa değebilirdi. Bu konuşma ne kadar erken sonlanırsa kaçmaya da o kadar erken yeltenebilirdim.

“Nasıl işliyor peki?” diye sordum.

Polis memuru şaşkın suratıma bakıp keyifle sırttı. Aşikâr bir şey hakkında soru soran bir çocuk gibi hissettirmişti bana kendimi.

“Kutu,” dedi.

“Kutu mu? *Benim kutum mu?*”

“Elbette. Bütün işi o küçük kutu gördü. Pluck ve MacCruiskeen’e kahkahalarla gülesim geliyor, daha aklıselim olduklarını sanır gören de.”

“Kutuyu buldunuz mu?”

“Evet, bulundu. Genişletilmiş ve değiştirilmiş haliyle ’87 sayılı Kanunun 16. Paragrafına binaen kutuya ben el koydum.

Senin gelip kutuyu sormanı bekliyordum, çünkü özel ve resmi araştırmalarımın kutuyu kaybedenin sen olduğunu biliyordum; ama gelişin uzun sürünce sabrım tükendi ve ekspres bisikletle kutuyu bugün evine gönderdim. Senden önce evde olur bu gidişle. Bu kutuya sahip olduğun için şanslısın, çünkü dünyada bundan daha değerli bir şey olamaz, mükemmel çalışıyor, saat gibi tıkır tıkır işliyor. Kutuyu tarttım, en az dört ons* var içinde, kendine ait bir gelire veya canın ne isterse ona sahip olman için yeter de artar bile.”

“Dört ons ne var içinde?”

“Omnium. Kendi kutunun içinde ne olduğunu biliyorsundur herhalde.”

“Tabii canım,” diye kekeledim, “ama *dört* ons olduğunu bilmiyordum.”

“Postane tartısında dört nokta on iki geldi. İşte Pluck ve MacCruiskeen’le böyle dalga geçtim. Düşünmesi bile insanı gülümsetiyor. Rakamları alarm noktasına her yükselttiğimde beygirler gibi koşturup didinmek zorunda kalıyorlardı.”

Meslektaşlarının harıl harıl çalıştığı düşüncesiyle sessizce kıkırdadı ve bu ifşanın üzerimde nasıl bir etki yaptığını görmek için bana baktı. Şaşkınlıktan donakalmış vaziyette oturduğum sandalyeye sindim, ama kutuda aslında ne olduğunu bilmediğimden şüphelenmesin diye varla yok arasında gülümsemeyi başardım. Bu odada oturmuş tarifi imkânsız bu maddeyi kullanarak soğukkanlılıkla bütün doğa kanunlarını lime lime ettiğine, diğer polisleri kandırmak için karmakarışık ve duyulmamış aletler icat ettiğine, yıllardır sihirli bir yaşam sürdüklerine inanmaları için zamanın işleyişine hunharca müdahale ettiğine, bütün bir kasabayı hayretler içinde bıraktığına, dehşete düşürdüğüne ve büyülediğine bir inanabilseydim. Bu

* Yaklaşık 28 grama eşdeğer bir ölçü birimi. (ç.n.)

denli neşeyle ileri sürdüğü mütevazı iddia beni aptallaştırmış ve şoke etmişti; söylediklerine tam olarak inanamıyordum, ama beynimi işgal eden korkunç anılar ancak bu şekilde açıklanabilirdi. Karşımdaki polis yine korku salınıştı içime, ama aynı zamanda kutunun ve içindeki şeyin o anda benim mutfağımdaki masanın üzerinde durduğunu düşününce çılgın bir heyecan kapladı her yanıma. Divney ne yapardı acaba? Kutunun içinde para olmadığını görünce sinirlenip bu omnium denen şeyi işe yaramaz bir şey sanarak gübre yığınının arasına fırlatıp atar mıydı? Abuk sabuk spekülasyonlar, fantastik korkular ve umutlar, tarifsiz düşler, baş döndürücü buluşlar, değişimler, yıkımlar ve tanrısal müdahaleler bütün ağırlığıyla üşüşmüştü beynime. Omnium kutumla evde oturup hayal gücümün dışında hiçbir sınır tanımadan her şeyi yapabilir, her şeyi görebilir, her şeyi bilebilirdim. Belki hayal gücümü genişletmek için bile kullanabilirdim kutuyu. Evreni canım istediği zaman yok edebilir, değiştirebilir veya geliştirebilirdim. John Divney'den kurtulabilirdim, hunharca değil ama çekip gitmesi için on milyon sterlin vererek. De Selby üzerine şimdiye kadar yazılmış en inanılmaz yorumları yazabilir, duyulmamış güzellikte ve sağlamlıkta ciltlerle yayımlatabilirdim. Çiftliğim şimdiye kadar bilinen her şeyden daha üstün meyveler ve ekinlerle dolup taşar, eşi benzeri olmayan suni gübreyle toprağım inanılmaz derecede verimli hale gelirdi. Sol baldırında etten ve kemikten, ama demirden de sağlam bir bacak peyda olurdu mucizevi bir şekilde. İklimi, dünyayı tazeleyen ve göze daha büyüleyici görünen ılık gece yağmurlarıyla şenlenen güneşli bir gün standardına yükseltirdim. Dünyadaki bütün fakir işçilere, şimdiye dek görülmemiş bir malzemedен yapılan ve en yumuşak yumuşaklıktan bile daha yumuşak bir selesi olan altın bir bisiklet dağıtırdım. Aynı yolda iki zıt yönde gitseler bile, yolculuğa çıkan her kişinin arkasından ılık bir

rüzgâr esmesini sağladım. Domuzum günde iki kez yavrular, domuzcuklardan her birine on milyon sterlin ödemeyi teklif eden biri arardı hemen. Pansiyonumdaki fiçılar ve şişeler, ne kadar içilirse içilsin hep dolu ve bitip tükenmez olurdu. Geceleri benimle sohbet etmesi ve görkemli girişimlerle ilgili tavsiye vermesi için De Selby'yi hayata döndürürdüm. Her salı kendimi görünmez yapar...

“Öyle kullanışlı bir şey ki inanamazsın,” dedi düşüncelerimi bölerek, “kışın tozluklarındaki çamuru temizlemeye de yarar.”

“Kutuyu neden çamurun tozluklara bulaşmasını engellemek için kullanmayayım ki?” diye sordum heyecanla. Gözlerini faltaşı gibi açarak hayranlıkla bana baktı.

“Vay canına, ben bunu hiç düşünmemiştim,” dedi. “Çok entelektüelsin, ben ise ahmağın tekiyim kesin.”

“Hiçbir zaman hiçbir yerde çamur olmaması için neden kullanmayalım peki?”

Gözleri önüne düştü, çok kederli görünüyordu.

“Ben dünyanın bir numaralı ahmağıyım,” diye mırıldandı.

Biraz da acıma duygusuyla polise gülümsemekten alamadım kendimi. Kara kutunun içindeki şeyin teslim edilebileceği türden bir kişi olmadığı kesindi. Aptal yeraltı buluşu, küçük çocukların macera kitaplarından beslenen bir beynin ürünüydü; her türlü ölçüsüzlüğün mekanik ve ölümcül olduğu, sadece akla hayale gelebilecek en zarif ölüm şekilleri bulma peşinde koşan kitaplardı bunlar. O abes mahzenden kurtulduğum için şanslıydım. Aynı anda, MacCruskeen ve Çavuş Pluck'la görülecek küçük bir hesabımı olduğunu hatırladım. Darağacında asılmamış olmam ve kara kutuyu bulmamın engellenmesi bu beyefendilerin suçu değildi. Mühtemelen tesadüf eseri, levyedeki rakamlarla ilgili acil durum haberini vermek için karakola koşan önümdeki adam kurtar-

mişti hayatımı. Sırf bu nedenden biraz alakayı hak ediyordu. Bu meseleyi enine boyuna düşünme fırsatı bulur bulmaz hesabına on milyon sterlin yatırıacaktım. Bir üçkâğıtçıdan çok bir aptala benziyordu. Ama MacCruiskeen ve Pluck başka türlü adamlardı. Zamandan ve işten tasarruf etmek için yeraltı makinesine bir ayar çekecek, her ikisinin de başına öyle belalar, tehlikeler, korkular, işler ve zorluklar salacaktım ki beni tehdit ettikleri güne dizlerini döverek lanet edeceklerdi. Sadece bisikletler, viskiler ve kibritlerle değil, aynı zamanda bozuk sakatatlar, dayanılmaz kokular, her birinin nefesi ölüm ve kötülük kusan sümüksü engerek yılanları, fırınların içinde sürünen milyonlarca hastalıklı ve kokuşmuş canavar, cüzzamlı kuyruklarını polislerin kafalarına sürerek tavan borularında bir aşağı bir yukarı dolaşan boynuzlu sıçanlar, her saat başı hesaplanması imkânsız oranlara yükselen rakamlarla dolduracaktım bütün kabinleri.

“Yumurta haşlamakta da çok işe yarar,” diye ekledi, “rafadan istersen rafadan olur, lop istersen demir gibi sert olur.”

Neredeyse kızgınlıkla polise bakarak, “Ben artık eve gitsem iyi olacak,” dedim. Sadece kafasını salladı, el fenerini çıkardı ve bacaklarını masadan savurarak indirdi.

“Az pişmiş yumurta hiç de güzel değil bence,” dedi, “mide ekşimesi ve hazımsızlık da yapıyor ayrıca, dün ilk kez olarak tam kıvamında pişti yumurtam.”

Uzun dar kapıya doğru yürüdü, kapıyı açtı ve feneri ileri doğru tutup basamakları görebilmem için için sağa sola sallayarak önüm sıra karanlık basamaklardan aşağı indi. Ağır ilerliyor ve hiç konuşmuyorduk, polis bazen yan yan yürüyor ve üniformasının çıkıntı yapan yerlerini duvara sürtüyordu. Pencereye vardığımızda, pencereyi açarak kendini fundalıklara attı ve ben de çıkana kadar fundalıkları tuttu. Sonra hışırdayan uzun adımlarla, feneri karanlığa tutarak uzun otlar arasında

ilerledi; çitteki boşluğa gelip tekrar sert yola adım atana kadar tek kelime etmedi. Sonra konuşmaya başladı. Sesi tuhaf bir şekilde farklı, neredeyse özür diler gibiydi.

“Sana söylemek istediğim bir şey var,” dedi, “sana söylemeye utanıyorum aslında, çünkü prensip meselesi, kafama göre hareket etmekten hoşlanmıyorum. Herkes böyle yapsa dünyanın hali ne olurdu?”

Soran gözlerle karanlıkta bana baktığını hissettim. Şaşırmış ve biraz da endişelenmiştim. Etkileyici bir açıklama daha yapacak gibi bir hisse kapıldım.

“Nedir?” diye sordum.

“Benim küçük karakolla ilgili...” diye geveledi.

“Ne olmuş ona?”

“Öyle eski püsküydü ki o halinden utanıyordum ve lop yumurtamı haşlarken aynı zamanda bu meseleyi de halletme cüretini gösterdim. Şimdi çok derli toplu, umarım buna güvenmemişsindir veya bu yüzden bir zarara uğramamışsındır.”

Kendi kendime gülümsedim, rahatlamıştım, hiç sorun olmadığını söyledim.

Gerekçesini daha da güçlendirmek için hevesle, “İnsanı kolayca baştan çıkarıyor,” diye devam etti, “ilanları duvardan indirme zahmetine kalkışmaya hiç gerek kalmadı, çünkü daha sen bir şey demeden duvar kâğıdı arkalarında kendi kendine yükseliyordu.”

“Hiç önemli değil,” dedim. “İyi geceler ve teşekkürler.”

Tek eliyle beni selamlayarak “Güle güle,” dedi, “çalınan far lambanı bulacağımdan emin olabilirsin, ne de olsa bir sterlin altı peni ederinde bir parça. Sürekli bunlardan alabilmek için insanın paradan yapılmış olması lazım.”

Çitten geçerek tekrar sık ağaçlar ve çalılıkların arasına dalmasını izledim. Kısa süre sonra elindeki fenerin ışığı, ağaç gövdeleri arasında kesik kesik yanıp sönen titrek bir ışığa dö-

nüştü ve en sonunda tamamen gözden kayboldu. Yolda yine bir başımaydım. Mülayim gece havasında ağaçların tembel kıpırtısı dışında hiçbir ses işitilmiyordu. Derin bir oh çektim ve bisikletimin durduğu bahçe kapısına doğru yürümeye başladım.

XII

Gece en yoğun noktasına ulaşmış gibiydi, karanlık daha da koyulaşmıştı. Beynim birçok konuda yarım yamalak fikirlerle dolup taşıyordu, ama bu düşünceleri bastırdım ve bisikleti bulup bir an önce eve dönme fikrine odaklanmaya karar verdim.

Bahçe kapısına vardım ve suç ortağımın güven veren demirlerini bulmak için ellerimi karanlığın içinde ileri doğru uzatarak boşluğu aceleyle yokladım. Yaptığım her hareket ve hamle sonunda ya hiçbir şey bulmadım ya da elim duvarın sert taşlarına dokundu. Bisikletin çekip gitmiş olabileceğine dair can sıkıcı bir şüphe uyandı içimde. Birden irkildim ve daha bir hızlı, daha bir heyecanla aramaya başladım, bahçe kapısının yarım dairelik kısmının tamamını ellerimle yokladım. Orada değildi. Ümitsizlik içinde orada bir an öylece durdum, evden en son koşarak çıktığımda onu çözüp çözmediğimi hatırlamaya çalışıyordum. Çalınmış olamazdı, çünkü o uygunsuz saatte buradan biri geçmiş olsa bile zifiri karanlıkta onu görebilmesi imkânsızdı. Birden ayağa fırladım, oldukça hayret verici bir şey daha oldu. Bir şey usulca sağ elime sürtündü. Bir bisiklet gidonuydu bu – *onun* gidonu. Yardım istemek için elini uzatan bir çocuk gibi karanlıktan çıkıp bana gelmişti. Çok şaşırmıştım, ama bisiklet elimin altına kendi mi sokulmuştu, yoksa derin düşüncelere dalmışken elim mekanik bir şekilde aramayı sürdürdüğü sırada olağandışı bir müdahale olmadan gidonu ken-

dim mi bulmuştum emin olamıyordum. Başka zaman olsa bu ilginç olay üzerine merakla kafa yorardım, ancak o anda bütün bu düşünceleri aklımdan uzaklaştırdım, ellerimi bisikletin geri kalanında gezdirdim ve duvara dayalı durduğunu ve onu bağladığım ipin çapraz demirinde gevşekçe sallandığını fark ettim. Onu bağladığım bahçe kapısına dayanmış durmuyordu.

Gözlerim karanlığa alıştı, iki yanında uzanan hendeğin şekilsiz belirsizliğiyle sınırlanmış yolu görebiliyordum artık. Bisikleti yolun ortasına sürdüm, nazikçe üzerine çıktım, bacağımı öbür tarafa attım ve yavaşça selesine yerleştim. O küçük polis karakolunda yaşadığı heyecanlardan sonra, teselli eden, yatıştırıcı ve zevk veren bir rahatlama hissetmiş gibiydi. Bir kez daha bedenem ve ruhen huzura kavuşmuştum, yüreğimin giderek artan hafifliği beni mutlu ediyordu. Dünyadaki hiçbir şeyin eve varana dek beni bu selenin üzerinden indiremeyeceğini biliyordum. Büyük evi çoktan geride bırakmıştım. Nereden geldiği belli olmayan bir esinti çıkmıştı ve bıkıp usanmadan arkamdan ittiriyor, kanat takmışım gibi karanlığın içinden zahmetsizce geçip gitmemi sağlıyordu. Bisiklet altımda kusursuz bir şekilde ilerliyor, her parçası duyarlılıkla işliyor, selesinin yayları yoldaki tümseklerden geçerken ağırlığını hesaba katarak özenle inip kalkıyordu. Dört onsluk omnium'a sahip olduğum düşüncesini aklımdan uzaklaştırmaya çalıştım, ama bir kırlangıç sürüsü gibi aklıma üşüşen yarım yamalak düşünülmüş ölçüsüz fikirleri –yemek, içmek, icat etmek, yıkmak, değiştirmek, geliştirmek, ödüllendirmek, cezalandırmak ve hatta sevmekle ilgili fikirleri– dizginlemek için yapabileceğim bir şey yoktu. Henüz tanımlanmamış bu düşünce tutamlarından bazılarının tanrısal, bazılarının korkunç, bazılarının hoş ve güzel, ama hepsinin mühim olduğunu biliyordum. Hevesle hareket eden dişi pedallara kendimden geçercesine abandım.

Yolun sol tarafında donuk ve sessiz bir kasvetle duran Courahan'ın evini arkada bıraktım, yaklaşık iki yüz metre ötedeki evimi görebilmek için gözlerimi heyecanla kıstım. Tam da bildiğim noktada giderek görünürlük kazandı. Bu basit dört duvarı görür görmez neredeyse kükreyerek bağırdım, sevinç çığlıkları attım ve çılgın karşılama nidaları savurdum. Courahan'm evini gördüğümde bile –kendime şimdi itiraf ediyordum– büyüdüğüm evi bir daha göreceğimden hiçbir şüpheyi yer vermeyecek şekilde emin olamamıştım, ama şimdi evimin önünde bisikletten iniyordum. Son birkaç günde karşılaştığım tehlikeler ve yaşadığım hayret verici olaylar şimdi muhteşem ve destansı deneyimler gibi geliyordu bana. Kendimi muazzam, önemli ve güçlü hissediyordum. Mutlu ve mesuttum.

Dükkân ve evin ön yüzü karanlıkta kalmıştı. Bisikleti ustalıklarla eve doğru sürdüm, kapıya dayadım ve diğer tarafa dolandım. Mutfak penceresinde bir ışık yanıyordu. John Divney'yi düşünerek gülümsedim ve parmak uçlarıma basarak pencereye tırmanıp içeri baktım.

Gördüğüm şeyde olağandışı bir şey yoktu, ama sonsuza dek ardımda bıraktığımı düşündüğüm o tüyler ürpertici şoklardan birini daha yaşadım. Elinde bir giysi parçası tutan bir kadın duruyordu masanın başında. Gaz lambasının durduğu şömineye bakan mutfığa dönmüştü yüzünü ve hararetli bir şekilde ateşin yanındaki biriyle konuşuyordu. Durduğum yerden şömine görünmüyordu. Masanın başında duran kadın, Divney'nin bir zamanlar evlenmeye niyetlendiği Peggen Meers'ti. Görünüşü, mutfığımda olmasından daha çok şaşırtmıştı beni. Yaşlanmış, şişmanlamış ve saçları ağarmıştı. Vücuduna yandan baktığımda hamile olduğunu gördüm. Hızla, hatta sinir buhranları geçirerek konuşuyordu. John Divney'yle konuştuğundan ve Divney'nin ateşin yanına arkası

kadına dönük bir şekilde oturduğundan emindim. Bu garip durum üzerine durup düşünmedim, pencerenin yanından geçerek kapının mandalını kaldırdım, kapıyı hızla açtım ve eşikte durup içeriye baktım. İlk bakışta ateşin yanında oturan iki kişi gördüm, biri daha önce görmediğim küçük bir oğlan, diğeri de eski dostum John Divney'ydi. Sırtı yan yana bana dönük bir pozisyonda oturuyordu, görünüşü beni hayrete düşürmüştü. İnanılmaz derecede şişmanlamış, kahverengi saçları dökülmüş, kafası kabak gibi olmuştu. Güçlü çehresinin yerini çenesinden sarkan yağlar almıştı. Ateşin aleviyle parlayan gözünün ucunda bir mutluluk ışıltısı olduğunu görebiliyordum; sandalyesinin yanında döşemenin üzerinde açık bir viski şişesi duruyordu. Açık duran kapıya doğru tembelce döndü, yerinden hafifçe doğruldu ve beni delip geçen, evi delip geçen ve göğe yükselerek göklerin kubbesinde yankılanan bir çığlık attı. Bana bakan gözleri hareketsizce donakalmıştı; sarkmış suratı içine çökmüş, gevşek ve soluk bir et yığınının dönüşmüştü. Dişleri bir makine gibi birkaç kez birbirine çarptı, sonrasında yürek parçalayıcı iniltilere dönüşen korkunç bir çığlık daha koptu ağzından ve yüzüstü yere kapaklandı.

Çok korkmuştum, kapı aralığında betim benzim atmış ve çaresiz bir halde duruyordum. Çocuk ileri atıldı ve Divney'yi yerden kaldırmaya çalıştı; Pegeen Meers korkudan haykırdı ve o da ileri doğru atıldı. Divney'yi sırtüstü çevirdiler. Yüzü korkudan tiksindirici bir şekilde çarpılmıştı. Gözleri olduğum yere doğru baş aşağı ve ters yönde bakıyordu, delici bir çığlık daha attı, ağzından iğrenç köpükler çıkıyordu. Divney'yi yerden kaldırmaya yardım etmek için birkaç adım attım, ama çıldırmış gibi çırpınmaya başladı ve nefesi kesilerek şu altı kelimeyi söyledi: "Uzak dur benden, uzak dur benden." Kelimeler ağzından öylesine korku ve dehşet dolu bir tonda çıkmıştı ki, görünüşünden ürkererek olduğum yerde kalakaldım. Kadın

soluk benizli çocuğu telaşla itip, “Koş çabuk, git doktoru çağır Tommy! Çabuk ol, çabuk!” dedi.

Çocuk bir şeyler geveledi ve bana gözucuyla bile bakmadan açık kapıdan koşarak çıkıp gitti. Divney, yüzünü elleriyle kapamış bir halde hâlâ yerde yatıyor, inliyor ve kırık dökük kelimeler sarf ederek anlamsız sesler çıkarıyordu; kadın ise dizleri üzerine çökmüş, Divney’nin kafasını kaldırmaya ve onu rahatlatmaya çalışıyordu. Gözlerinden yaşlar süzölüyor ve, “İçkiyi bırakmazsan böyle bir şey olacağını biliyordum,” diye mırıldanıyordu. Birazcık ileri yürüyüp, “Yardımcı olabileceğim bir şey var mı?” diye sordum.

Kadın hiç oralı olmadı, yüzüme bile bakmadı. Ama sözlerim Divney üzerinde garip bir etki yapmıştı. Ağzına kapadığı ellerinin boğduğu iniltili bir çığlık attı. Bu inilti daha sonra hıçkırıklara dönüştü; Divney ellerini yüzüne öylesine sıkı kenetlemişti ki tırnaklarının şakaklarındaki gevşek beyaz ete geçtiğini görebiliyordum. Gitgide daha da paniğe kapılıyordum. Gözümün önündeki manzara tüyler ürpertici ve sinir bozucuydu. Bir adım daha attım.

Kadına, “İzin verirsiniz,” dedim yüksek sesle, “onu kaldırıp yatağa yatırayım. Hiçbir şeyi yok, sadece viskiyi fazla kaçırmış.”

Kadın yine hiç oralı olmadı, ama Divney bakılamayacak kadar korkunç bir kasılma nöbetine girdi. Grotesk el kol hareketleriyle yerde sürölüp yuvarlanıyordu, daha sonra yoluna çıkan viski şişesini devirerek ve gürültüyle odanın diğer tarafına savurarak şöminenin öbür ucunda büzölüp kaldı. İnliyor ve beni iliklerime kadar ürperten feryatlar savuruyordu. Kadın, ağlayarak ve teselli sözcükleri gevelemeye çalışarak dizleri üstünde onu takip etti. Divney yattığı yerde kasıla kasıla hıçkırıyordu, sonra ağlamaya ve ölümün kapısında hezeyan içinde bağırان bir adam gibi tutarsız şeyler mırıldanmaya başladı.

Söylediği şeyler benimle ilgiliydi. Ondan uzak durmamı söyledi. Orada olmadığımı söyledi. Öldüğümü söyledi. O büyük evde döşemelerin altına koyduğu şeyin kara kutu olmadığını, bir mayın, bir bomba olduğunu söyledi. Dokunduğum anda havaya uçmuşum. Patlamayı onu bıraktığım yerden seyretmiş. Ev havaya uçmuş. Ben ölmüşüm. Ondan uzak durmamı söyleyerek haykırıyordu. On altı yıldır ölüymüşüm.

“Ölüyor,” diye haykırdı kadın.

Söylediği şeye şaşırdım mı, yoksa ona inandım mı bilmiyorum. Aklım boşalmış, hafiflemiş ve sanki bembeyaz bir renge bürünmüştü. Kıpırdamadan veya düşünmeden olduğum yerde uzun süre durdum. Bir müddet sonra, evin aslında garip olduğunu düşündüm ve yerde yatan iki bedene tereddüt ve kararsızlıkla baktım. İkisi de inliyor, acı acı bağılıyor ve ağlıyordu.

“Ölüyor, ölüyor,” diye haykırdı kadın yine.

Arkamdaki açık kapıdan ısırın, soğuk bir rüzgâr esiyor ve gaz lambasının ışığını titretiyordu. Gitme zamanının geldiğini düşündüm. Daha sağlam adımlarla döndüm ve kapıdan çıktım, bisikletimi almak için evin ön tarafına dolandım. Bisiklet gitmişti. Sola dönerek tekrar yola çıktım. Gece göçüp gitmiş, yüzü dağlayan acı bir rüzgârı da peşine takan şafak sökmüştü. Kurşuni renkli gökyüzü uğursuzluk yüklüydü. Yolsuzluklarını kusmaya ve kasvetli dünyayı boğmaya hazır, doyunlukla kabarmış öfkeli siyah bulutlar batıda birikiyordu. Mutsuz, bomboş ve endişesizdim. Yol kenarındaki ağaçlar bakımsız ve bodurdu, yapraksız çıplak dallarını rüzgârda sıkıntıyla savuruyorlardı. Çevremdeki otlar bakımsız ve kötüydü. Sulak ve kuru bataklıklar sağımda ve solumda uçsuz bucaksız uzanıyordu. Gökyüzünün solgunluğu gözün katlanamayacağı kadar korkunçtu.

Ayaklarım cansız bedenimi hüznünlü yolda kendiliğinden ileri götürüyordu. Aklım tamamen bomboştı. Kim olduğu-

mu, nerede olduğumu ya da bu dünyada ne işim olduğunu hatırlamıyordum. Yapayalnız ve ıssızdım, ama bu hiç de umurumda değildi. Gözlerim açıldı ama hiçbir şey görmüyorlardı, çünkü beynim bomboştu.

Birden varlığının farkına vardım ve çevremdeki şeylere dikkat etmeye başladım. Yolda bir dönemeç vardı ve bu dönemeçi döner dönmez olağanüstü bir görüntü çıktı karşıma. Sol tarafta yaklaşık yüz metre ileride beni hayrete düşüren bir ev duruyordu. Yol kenarlarındaki ilan panoları gibi boyanmıştı, ama çok kötü bir şekilde boyanmıştı doğrusu. Tamamen düzmece görünüyordu ve hiç inandırıcı değildi. Derinliği ya da genişliği yoktu sanki, bir çocuğu bile kandıramazdı bu haliyle. Bu başlı başına beni şaşkına çevirmeye yetmezdi, çünkü daha önce de yol kenarında resimler ve ilanlar görmüşlüğüm vardı. Beni sersemleten şey, aradığım evin bu olduğuna ve içinde insanlar bulunduğuna dair aklımın en derinlerine kök salmış su götürmez bilgiydi. Gördüğüm şeyin polis karakolu olduğuna dair hiç şüphem yoktu. Hayatımda daha önce hiç böylesine doğaya aykırı ve korkutucu bir şey görmemiştim. Alışılmış boyutlardan bir tanesi eksikmiş gibi, gözlerim gördükleri şeye anlam veremeyerek bocaladı. Evin görünüşü, yaşlı adamı sandalyesinde oturur vaziyette görüp de korkudan donakaldığım o andan beri karşıma çıkan en beklenmedik şeydi ve ödümü patlatmıştı.

Yürümeye devam ettim, ama daha yavaş yürüyordum. Yaklaştıkça, evin görünüşü değişir gibi oldu. İlk başta, kendini sıradan bir evin şekline uydurmak için hiçbir şey yapmadı; ama dalgalı bir suyun altından göz kırpan bir şey gibi ana çizgileri belirsizleşmişti. Sonra tekrar belirginleşti ve evin arka tarafının ortaya çıkmaya başladığını gördüm, ön tarafının gerisinde odalar için küçük bir alan vardı. Bu fikre de, yan tarafına doğru yaklaşırken, olduğum yerden binanın önünü ve arka-

sını eş zamanlı olarak gördüğüm izlenimine kapıldığım için vardım. Binanın görebildiğim kadarıyla yan tarafı olmadığına göre, tepesi bana doğru bakan bir üçgen olması gerektiğini düşündüm; ama sadece on beş metre uzaklıktayken bana bakan küçük bir pencere gördüm ve binanın en azından *bir* yan tarafı olması gerektiğini anladım. Sonra kendimi, şaşkınlıktan ve heyecandan boğazım kurumuş ve pısmış bir halde neredeyse binanın gölgesinde buluverdim. Yakından bakınca, çok beyaz ve sessiz olması dışında oldukça sıradan gözüküyordu. Ciddi ve korkutucu bir çehresi vardı; basit duyularını kullanarak işin içinden çıkabileyim ve anlamış gibi yapabileyim diye binaya bir şekil, boyut ve duruş vermek dışında bir amacı yoktu sanki dünyanın. Kapının üzerinde asılı duran polis teşkilatına ait kabartma levha, burasının bir karakol olduğunu gösteriyordu. Daha önce hiç böyle bir karakol görmemiştim.

Birden durdum, arkamdaki yoldan gelen uzak ayak sesleri duymuştum, beni takip eden ağır ayak sesleri. Arkamı dönüp bakmadım, hızla yaklaşan adımları bekleyerek karakoldan on metre kadar uzakta hareketsiz durdum. Ayak sesleri giderek daha da yükseldi, ağırlaştı. En sonunda benimle aynı hizaya geldi. John Divney'ydi gelen. Ne birbirimize baktık ne de tek kelime ettik. Ona ayak uydurdum ve birlikte karakola girdik. Sırtı bize dönük, devasa cüsseli bir polis gördük. Arkadan çok garip görünüyordu. Derli toplu, beyaz badanalı bekleme odasındaki küçük bankonun gerisinde dikiliyordu; ağzı açıktı ve duvarda asılı duran aynaya bakıyordu.

Çok da yüksek perdeden çıkmayan dalgın bir sesle, “Dişim,” dediğini duyduk. “Neredeyse bütün hastalıklar dişlerden çıkar.”

Yüzünü görünce şaşıp kaldık. Aşırı derecede şişman, kırmızı ve genişti; gerdanı üzerinde hantal bir ağırlıkla durması bana bir un çuvalını anımsatmıştı. Suratinin alt kısmı, acayip

bir hayvanın duyargası gibi derisinden dışarı fırlayan aşırı kı-
zıl bıyığıyla kaplıydı. Yanakları al al ve tombuldu; üstten gür
kaşları, alttan da derisinin yağlı kıvrımları arasında sıkışıp ka-
lan gözleri ise neredeyse görünmüyordu. Ağır ağır bankoya
yaklaştı, Divney ve ben de yüz yüze gelene dek uysalca ona
doğru ilerledik.

“Bisikletle mi ilgili?” diye sordu.

İngiliz Yayıncının Notu

Yazar 1940 yılında Sevgililer Günü'nde William Saroyan'a romanıyla ilgili aşağıdaki mektubu yazmıştır:

Bir kitap daha bitirdim. Romanın tek iyi yanı konusu, bu konudan çılgın... bir oyun çıkarabilir miyim acaba diye düşünüyorum. Kitabın sonuna geldiğinde, kahramanın ya da ana karakterin (kalles ve katil) hikâye boyunca aslında ölü olduğunu ve başına gelen bütün acayip ve korkunç şeylerin işlediği cinayetin bedeli olarak mahkûm edildiği bir tür cehennemde vuku bulduğunu öğreniyorsun. Karakter, kitabın sonuna doğru (ölü olduğunu öğrenmeden önce), cinayeti işlemesine yardım eden bir başka adamla birlikte yaşadığı eski evine geri dönmeyi başarır. Evden sadece üç gün uzak kalmış olmasına rağmen, bu diğer adam yirmi yıl yaşlanmıştır ve bizim karakteri kapıda dikilirken görünce korkudan ölüverir. Daha sonra, ikisi yol boyunca birlikte bu cehenneme doğru yürürler ve aynı dehşet verici maceraları yeniden yaşamaya başlarlar; bizim karakter sanki bunları daha önce hiç yaşamamış gibi yine her şeye şaşırır ve her şeyden korkar. Bu maceranın bu şekilde sonsuza tek süreceği anlaşılır – işte bu. Aslında hikâyenin çok komik olması gerekiyor, ama bundan da o kadar emin değilim artık... Adamın hikâye boyunca ölü olması fikri bence oldukça yeni. Hiçbir kuralın ve kanunun (yerçekimi kanununun bile) geçerli olmadığı ölümler –lanetli-

ler – dünyasıyla ilgili bir şey yazmak bir dolu münasebetsizliğe ve matrak espriye zemin hazırlıyor .”

14 Şubat 1940

B. O’N.

Başka bir yerde yazar şunları yazmıştır:

Joe bu süre zarfında açıklamalarda bulunur. Bitmemiş olanın tekrar başladığından, aşına olanın yeniden keşfedildiğinden, halihazırda çekilen ıstırabın yeniden yaşandığından, hatırlanmayanın hemencecik unutulduğundan bahseder. Cehennem aynı yerde döner durur. Şekil itibariyle dairesel, yapısı itibariyle nihayetsiz, tekrarlayan ve fazlasıyla katlatılmazdır.